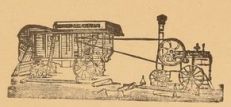

BARANYAMEGYEI
AGRÁR-KERESKEDELMI RÉSZVÉNYTÁRS.

Rákóczi ut 74. szám.
Rákóczi ut és Malom utca sarkán.

PÉCS

Rákóczi ut 74. szám
Rákóczi ut és Malom utca sarkán

A baranyamegyei uradalmak, gazdák és iparosok legelőnyösebb bevásárlási helye.

Malomberendezések.

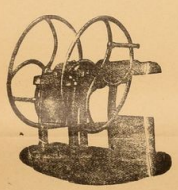

Gőzcséplőgép készletek, benzin és nyersolajmotorok, marokrakó és kévekötő aratógépek, amerikai fűkaszálógépek fű és zöldtakarmány kaszálására, répa és szecskavágógépek, kukoricamorzsolók, ekék, boronák, tengeri és répakapálók, bundamelegségű lópokrócok, „Agrár" peronospora permetezők, hengerelt rudvasak, különféle vasáruk, nagyszerkovács áruk és szerszámok, szántóeszközök, valódi francia villlák, kerékkötő és rudazó láncok, fejszék, fűrészek, pántok és zárak, vakarók és zablák, sodronyszövetek és fonatok, valódi amerikai husvágógépek, „Diadal" láncos szivattyukutak, nyirógépek, lónyíró ollók, ökörszájkosarak, kefeáruk, faáruk, tömitési anyagok, fertőtlenitő szerek, teligőz mosógépek, szőlőszeti cikkek, kékkő, bordói por, ojtógummi stb., kötélárúk, zsákok, ponyvák, géphajtó szíjak, varró és kötőszíjak, gépolajok, világitó anyagok, zsiradéknemüek és kenő anyagok, telitőszerek és mázanyagok, tetőfedő anyagok, kőszén cséplésre és fűtésre, erőtakarmány, műtrágya, magvak, takarmányfüvek és minden néven nevezendő gépek, eszközök és cikkek, melyekre ugy a nagy gazdaságoknak, mint a kisbirtokosoknak és iparvállalatoknak, vagy iparosoknak szükségük van, a legjutányosabb árban és **legkedvezőbb fizetési feltételek mellett** csakis a

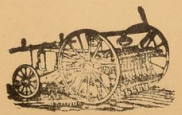

Baranyamegyei Agrár-Kereskedelmi Részvénytársaságnál

Pécs, Rákóczi ut 74. sz.

:: :: :: szerezhetők be. :: :: ::

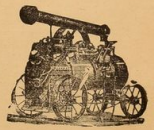

Kath. Hirlapkiadó és Nyomda R.-T. Pécs. Igazgató: Müller Károly.

Pécs, 1912. IV. évfolyam 1. szám. Január 15.

KATHOLIKUS ISKOLA

Népoktatásügyi havi közlöny. — A pécsegyházmegyei tanhatóság hivatalos közlönye.

Előfizetési ár:
Tagoknak egész évre 1 korona, nem tagoknak 2 korona.
Egy szám ára 10 fillér.
Megjelenik augusztus és szeptember hónapok kivételével minden hónap 15-én.
Telefon: 76. sz.

Kiadótulajdonos:
A „Pécsegyházmegyei Róm. Kath. Tanitó-Egyesület".
Felelős szerkesztő:
KÓRODY MIKLÓS
képezdei tanár.

Szerkesztőség:
Pécs, Szepessy-u. 3., hová a lap szellemi részét illető minden küldemény, valamint a hirdetések is küldendők. Az egy koronás előfizetési díjak a rendes tagsági díjakkal egyszerre fizetendők. Nem tagok előfizetési díjaikat s sziveskedjenek Székely Márton egyesületi pénztáros az cimére Pécs, küldeni.

A tanitói fizetések rendezése és a kulturharc.

Irta: **Horváth Ignác** egyleti elnök.

Magyarország 32 ezer főből álló hatalmas tábora még soha sem inditott sulyos anyagi helyzetének javitásáért olyan nagyarányu mozgalmat, mint az elmult évben, midőn ugy a vidéken, mint az ország szivében hangos kifejezést adott annak, hogy évi fizetéséből csak tengődve élhet meg és képtelen kifogástalanul megfelelni nagyiontosságu nemes hivatásának.

Ezt bölcsen belátta a magyar kath. tanitóságnak egyetemes kifejezője: az Országos Magyar Katholikus IV. tanitói kongresszus is, a mely szociális szakosztályában és a nyilt gyülésében tárgyilagosan foglalkozott a tanitói fizetések rendezésével és olyan egyhangu határozatot hozott, amely általános megelégedést szült és biztató reménnyel töltötte el az eddig aggódó sziveket, hogy a jövő meghozza a nemzet napszámosainak a biztos egzisztenciát.

Soha el nem felejtem azt a magasztos pillanatot, midőn gróf *Zichy* Gyula kegyes püspökünk, mint a magyar kath. tanitók IV. kongresszusának fővédnöke a régi országház hatalmas termében a tanitóság ezreinek zugó éljenzése és tapsai között ékes szavakkal hirdette az elnöki székből, hogy elismeri a kath. tanitóság jogos kivánságát és feltétlenül szükségesnek tartja, hogy a tanitóság helyzetén mielőbb javitsanak.

A fenkölt lelkü főpásztor aki a kath. tanitóságot kiváló gondjaiban és kegyeiben részesiti, azzal fejezte be magas származalásu beszédjét, hogy őszintén örülni fog annak, ha a kongresszus határozata testté válik.

Ma már nincsen, de nem is lehet az iránt kétség, hogy hasonlóan gondolkozik a nagyméltóságu püspöki kar többi tagja is; mert ezt bizonyitja azon tény is, hogy a püspöki kar a tanitói fizetések rendezéséről hozott kongresszusi határozatot pártolólag terjesztette a tanügyi kormány elé.

Amikor a magyar tanitóság telve biztató reménnyel tért otthonába a kongresszusról, akkor egyszerre riadót fujtak: az állami tanitók, a „Bihari Általános Tanitó Egyesület" és az Országos Tanitóegyletek Szövetsége, melyeknek határozatai mindnyájunk előtt ismeretesek; azért azokkal bővebben nem is kvánok foglalkozni, csupán az állami tanitók által proklamált kulturstrájk helytelenségére akarok rámutatni.

Ez a radikális határozat nagy szenzációt keltett országszerte, sőt a külföldi lapok is foglalkoztak vele pro és kontra. Szerény nézetem szerint a magyar tanitóságnak nem szabad *még* erre a sikamlós lejtőre lépnie, mivel ilyen eszközökkel célt nem érhet.

Mozgalmainkban kövessük mindenkor bölcs mérsékletet, ne ragadtassuk el magunkat tulzásokra és fenyegetésekre; mert ez nem méltó a magyar nemzeti kultura alapvető munkásaihoz.

Helyesen mondotta a magyar tanitói karnak egyik legőszintebb barátja, a politikai életnek kimagasló államférfia, hogy soha se helyezzük kérésünket és követeléseinket a *„mindent vagy semmit"* igazán meg nem értheto álláspontra.

Mindig azt vallottam és most is azt vallom, hogy a tanitóságnak feltétlenül joga van sanyaru helyzetének javitását kérni, sőt követelni is; de be kell látnunk, hogy csak fokozatosan és sorjában várhatjuk felállitott igazságos és méltányos szociális kivánságaink kielégitését.

Legyünk önérzetesek de ne ragadtassuk el magunkat tulzásokra és ne nyuljunk olyan fegyverhez, amely visszafelé sülhet el.

Az egész magyar közvélemény belátja, hogy az egyre fokozódó nagy drágaság mellett a tanitó nem képes fizetéséből a legszerényebb igényekkel sem magát és családját fentartani.

Ily helyzetben nem lehet csodálni, ha a tanitóság feljajdul és követeli fizetése rendezését legalább oly módon, hogy bejuthasson a három legalsóbb fizetési fokozatba.

Ismeretes e lap olvasói előtt gróf *Zichy* János vallás- és közoktatásügyi miniszternek a kultusztárca tárgyalása és a munkapártban tett kik nyilatkozata, hogy az összes tanitók helyzetén javitani fog ugy, hogy 1912-ben segélyt ad, 1913-ban pedig rendezi a tanitók fizetését. Ezt a kijelentését a kormány beleegyezésével tette és igy el kell azt fogadnunk olyan igéretnek, amelynek, megszegése országos elkeseredést szülne.

Milyen lesz a kormány javaslata a tanitók fizetésrendezésére, azt még nem ismerjük; annyit azonban máris tudunk, hogy a miniszter sürgős felhivására a kir. tanfelügyelőségekben serényen — más dolgot félretéve — dolgoznak a minden tanitó és tanitónőtől bekért adatok alapján a kimutatásokon, amelyek még ezen hónapban felkerülnek a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumba.

Ezek az adatok képezik majd a fizetésrendezés bázisát.

A mostani helyzetnek ilyen tiszta képét ismerve, elhibázott dolog volna, a passziv rezisztencia álláspontjára helyezkedni.

Bizva bizzunk ügyünk diadalában, melynek kivivásáért csakis törvényes eszközökkel és őszinte egyetértéssel küzdjünk.

A Jóskának igaza van.

Mert vajontén mit is mond a Jóska?

Azt mondja: kell valakinek lenmie, aki olvassa a Világot és az Uj Korszakot.

Én is azt mondom; kell!

Azután azt is mondja a Jóska, hogy ne olvassa mindenki azokat a lapokat. Én is azt mondom;

— Ne olvassa!

És a Jóskának igaza van. Következésképp nekem is igazam van.

Ne olvassa azokat a lapokat különösen a fiatalabb nemzedék, amelynek izlése még meg nem szilárdult, életfelfogása még meg nem higgadt. Elvégre is mit olvashatna azokból a lapokból?

Piszkolódó mosakodást, vonitó orditozást, izlésteien, piaci demagógiát, ami nem tanitóhoz illó, s amivel többet rontanak ügyünknek az illetők, mint használnak, mert elátszák még azt a kevés roszenvet is, amivel a társadalom iránt viseltetik.

Ezen rontani az izlést? De már ugyan minek? „Schad um's Schmalz"!

De hát valakinek mégis csak kell olvasnia azokat a lapokat!? Véleményünk legfeljebb itt tér el, hogy kik olvassák?

A Jóska elegendőnek tartja, ha lapjaink szerkesztői olvassák. Mivel hogy ők teszik a táborkart s ők gondoskodnak arról, hogy minket az ellenség hadállásáról, terveiről tájékoztassanak.

És ezt a Jóska mondja, az egykori katona!

— Ugy biz aki felmarkolta: katona! Még pediglen bakkancsos volt velem valaha.

A Jóska mondja ezt, a nagy taktikus! Aki alapos haditudományát annak idején oly sokszor kimutatta, amikor gyakorlatok után a kantinban összegyülekezvén egy kis tarok-partira, oly sokszor helyezte hadifogságba az én huszonegyesemet!

És a Jóska, ez a nagy taktikus, most teszi magát, mintha a haditudománynak még az elemeit is elfeledte volna. Teszi magát, mintha nem tudná, hogy a vezérkarnak más dolga van. Az a kész értesülésekből csinálja meg a hadi tervet. Irányit, vezényel.

Az ellenség hadállásáról, hadi miveleteiről a tájékozást maga is „földeritő csapatai" utján szerzi.

Hát én ilyen „földeritő" szolgálatot szántam azoknak a **megbizható** hazafiaknak, akiknek megengedhetőnek véltem, hogy olvassák „indexre jutás" veszedelme nélkül is azokat a lapokat. Olvassák még akkor is, ha izlésüket, meggyőződésüket bántja az a lap. Olvassák el a maguk ügye diadalának érdekében.

És ha *ilyen* „megbizható hazafinak" tartom magamat, olyannak tartom a Jóskát is. S épp ez okból bizony ajánlanám a Jóskának, hogy olvassa el azokat a lapokat.

— Mit? Hogy a Jóskát irtózattal vegyes szent borzadály fogja el még annak a gondolata is, hogy ilyen lapokat olvasson?

Hm! Csak nem fél a Jóska attól, hogy rádisputálnak valamit? Például azt, hogy a fehér — fekete? Vagy azt, hogy a bolond beszéd — okos beszéd?

Hát én csak azt mondom, hogy nekem az a szerkesztő öltöztetheti abszurd állitásait a legtetszetősebb mezbe: nekem csak abszurdum marad az!

Én bizony (bár „álni vélem magamat") nem félek attól, hogy a hazugságot rám disputálja valaki igazság képen. Elvégre is egy kis önbizalom még nem — önhittség. Az meg egyszerüen nem áll, hogy „A rossz sajtó csak elején tetszik vissza, később **megkedvelteti** magát."

Dejszen! Beszélhet nekem akárki a **legédesebben,** a legmézesebben, hogy egyem meg a békát nyersen mert jó: én biz azt meg nem eszem. Nem veszi be a gyomrom.

Én szerintem az struc-tempó: szárny alá dugni a fejét s nem nézni sem előre, sem hátra. Azután azt hinni, hogy mivel mi nem látunk senkit, minket sem lát senki.

Elismerem én azt, hogy jó izlésü embernek nem kellemes mulatság olvasni azokat a lapokat. Eliszonyodik és megundorodik tőlük.

De hát az orvos nem undorodik-e, nem iszonyodik-e a hullától, amikor azt boncolja? És mégis megteszi az emberiség általános érdekei szempontjából.

Bizony nekünk is meg kell tennünk a magunk érdekei szempontjából!

Hanem azon az aggódásán a Jóskának, hogy: senki előfizetésével ne támogassa a rossz sajtót! — Igazán jót nevettem.

— Ej ej! Ugyan no, te Jóska! — gondoltam magamban, — te attól félsz, tömegesen beállunk előfizetőnek? Hát te nem ismered a magad felenyáját? Te attól félsz, hogy majd nyomban a Világra, meg az Uj Korszakra előfizetünk per „8" és 24 korona? Hát ilyen balekoknak tartasz te minket?

Erre ugyan a Jóska azt mondja:

— Nem szükséges azokra a lapokra **előfizetni;** küldik **ingyen** is a nyakunkra . . . .

Hát igaza van a Jóskának. Ujból igaza van. Azok „még tévedésből" sem fizetnek elő a mi lapjainkra.

Hanem erre meg én mondom:

— Bizony mi is okosan tennénk, ha a mi lapjainkat szintén a nyakukra küldöznénk. Tán akadna egy-kettő köztük is, aki elolvassa. Elolvassa és megérti . . . . S ha egyebet nem, annyit meg tanul a mi lapjainktól, hogy a tanitó uriember, akit uri modor illet meg, nem kocsis-modor.

Hát hiszen végeredményében abban is igaza lehet a Jóskának, hogy a gondolkodásnak legkomótosabb neme, ha rábizzuk másra, hogy gondolkodjék helyettünk. De hát az sem lehetetlen, hogy akad köztünk egy-két megbizható „altiszt" aki maga is tud gondolkodni, meg szeret is gondolkodni.

Az ilyennek pedig hasznát veheti a „táborkar", amely a közvéleményt irányitja és vezeti. Dixi et salvi animam meam.

Bodonyi Nándor.

Államsegély folytatása.

— Szerzetesnők államsegélye. —

A szerzetesnők fizetését a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur 700 koronáig egésziti ki államsegéllyel.

Az államsegély egy összegben az iskolafenntartónak kezeihez utalványoztatik ki.

Ily államsegélyben az 1907. évi 27. t. c. végrehajtása tárgyában kiadott utasitás 50. §-a értelmében csakis magyar honos, Magyarországon érvényes tanitónői oklevéllel birók, magyar nyelven tanitani tökéletesen képes tanitónők részesülnek.

Az államsegélyt az iskolaszék az illetékes egyházhatóságok utján kérjék a miniszter urtól, tehát ezek részére nem a közigazgatási bizottság utján kell kérni az államsegélyt.

Szükséges a bélyegtelen hivatalos kérvényhez: a hitközség vagyoni helyzetéről hiteles bizonyitvány, 2) a tanitónő oklevele, 3) a tanitónő magyar honossági okmánya, 4) igazolása annak, hogy magyarul tanitani tud, 5) az utolsó három tanévi iskolai költségvetés és számadási kivonat, 6) az iskolába járó mindennapi tanulók számszerinti kimutatása, 7) esküigazolvány, 8) a kir. tanfelügyelő bizonylata, hogy az iskola megfelel a törvényes kellékeknek.

Ha a személyzetben változás áll be, például ha valamelyik szerzetesnő meghal vagy onnét eltávozik és uj jött helyére ez azonnal bejelentendő a kir. tanfelügyelőhöz, jelezvén a változás idejét (év, hó és nap), s nyomban kérje az iskolaszéki elnök az uj szerzetestanitónő részére az államsegélyt. Ez már a kir. tanfelügyelői hivatal és nem az egyházi főhatóság utján megy. Csatolja kérvényéhez az elnök a tanitónő oklevelét, magyar honossági okmányát, esküigazolványát, müködési bizonyitványát az uj helyéről és annak igazolását, hogy magyarul tanitani teljesen tud.

Szekszárd. **Nagy Béla**
kir. s. tanfelügyelő.

Egyesületi élet.

Jegyzőkönyv.

(Folytatás és vége.)

5. Elnök bemutatja a köri könyvtárt. A könyvek jegyzékét Lex József könyvtáros összeállitotta, a tagok között köröztetik. Elnök egyutal tudatja, hogy a Dunántuli Gazdasági Egyesület a himesházai rk. olvasókörnek 500 kötetből álló könyvtárt adott, ezt is a könyvtáros kezeli és a köri tagok rendelkezésére áll.

6. Felolvastatik a 721/911. sz. püsp. körlevél, mely a tanitók részére kitüzött pályatételekről szól, elnök meleg szavakkal buzditja a tagokat azok kidolgozására. Tudomásu szolgál.

7. Felolvastatik a 4661/909. sz. az iskolai szünetekről szóló püsp. körrendelet. Elnök felszólitja a tagokat, hogy ennek rendelkezéseit szigoruan tartsák be. Tudomásul vétetik.

8. Elnök értesiti a jelenlevő kántortanitókat, hogy Szende Mátyás babarci kántortanitó által szerkesztett ima- és énekeskönyvről uj kiadás jelent meg, ajánlja annak bevezetését.

9. Duplinszky Béla hercegszabari tanitó, „Nézeteim Magyarország elemi isk. tanitók jogi és anyagi viszonyairól és az elemi iskolákról" cimmel nagy gonddal készült, terjedelmes felolvasást tart. Inditványát, melyben a tanitók sérelmeit, a népisk. törvények hiányait részletezi, a kör egyhangulag elfogadja.

Elnök a felolvasásért köszönetet mond.

10. Wagner Károly inditványára a kör tiltakozik az ellen, hogy az „Uj Korszak" a rk. tanitók közül akar tagokat toborozni; vallástalan, hazafiatlan elemekkel nem szövetkezünk, világfelforgató nevelési rendszer szolgálatába nem szegődünk. Ehelyett a kör összes tagjai belépnek a ker. tanitók szociális szakosztályának tagjai sorába.

11. Wagner Károly inditványára a kör egyhangulag elhatározza, hogy Kóródy Miklós, tanitóképző tanárt, a „Kath. Iskola" szerkesztőjét, a tanitók érdekében kifejtett irodalmi tevékenységeért szivélyesen üdvözli és hálás köszönetét nyilvánitja.

12. Koffán Béla geresdi ktanitó inditványozza, hogy a kör kérje meg a megyés főpásztort, hogy az egyházmegye területén engedje meg azon tankönyvek használását is, amelynek nem a Szent-Istán-Társulat kiadványai, de annak tankönyvjegyzékébe felvétettek. A kör ezt az inditványt nem fogadja el, hanem ajánlja nevezett tanitónak, hogy az iskolaszéki elnök utján kérje a megyés püspököt, engedné meg neki a Ggörffy-féle III—VI. oszt. tankönyv átmeneti használatát, miután ez a gyermekeknek megvan. Akik uj könyveket kapnak, azok részére az 1912. évre szóló jelentésben szereplő Ember-féle könyvet szerezze be.

13. Az idő előrehaladottsága miatt a tagok a mult gyülésről felvett jegyzőkönyvet, mivel a „Kath. Iskola' utján ugyis mindnyájan ismerik, felolvasottnak tekintik. Elnök hitelesnek nyilvánitja. A gyülést bezárja.

Dr. Frey János egyh. elnök. — K. m. f. — **Wagner Károly** köri jegyző.

—

Jegyzőkönyv.

Fölvétetett Németbólyban 1911. junius 12-én, a németbólyi egyházkerületi kör tanitói tanácskozmányáról.

A tanácskozmányon megjelentek: Schell Antal kerületi esperes-plébános, Dr. Heckenberger Konrád olaszi plébános, Plank Kamill németbólyi plébános, Szvetics Gábor szajki plébános, Nyári Simon németbólyi segédlelkész, Perhács János szajki segédlelkész, Céhmann János ráctöttösi, Dévai Gyula németbólyi, Erdődy Ágoston peterdi, Èbert György nagybudméri, Freisz Bódog versendi, Gábriel János ,pécsudvardi, Heigl Lipót versendi, Hauk Antal szajki, Hártvek János kisbudméri, Kresz Antal ivánbattyáni, Kämmerer János németbólyi, Koleszárits Mátyás lotárdi, Koleszárits Ferenc átai, Mathiovits György birjáni, Poszek Franciska lotárdi, Rivészi Antal szemelyi és Steiner Ferenc szőkédi tanitók.

1. Szent mise után esperes-elnök a tanácskozmányt megnyitván, a tanitók anyagi helyzetéről szólott bővebben és azon végkövetkeztetésre jutott, hogy miután a tanitók kivánalmai az egész közvéleményt által teljesen jogosultnak ismertetnek el: azok érvényesülni fognak az erőszakos módok alkalmazása nélkül is.

2. Plank Kamill szentszéki ülnök-plébános az Isten iránti köteles hódolatról mintakatekizmust mutatott be, mely figyelmet keltett és köztetszést aratott.

3. Èber György Nagybudmérből hozott tanitványainak előadást tartott a hangról.

A tárgy módszeres kezelése meglepő és tanulságos volt az egész hallgatóságra nézve.

4. A jegyzőkönyv felolvastatván Èber György nagybudméri kántortanitó a mult évi gyülésen elnök-esperes ellen tett nyilatkozatainak engesztelő irányu motivumait magyarázza bővebben, mire a jegyzőkönyv hitelesittetik.

5. A kör tagjai is értesülvén, hogy Püspök Ur Ő Méltósága Pécsett mielőbb katholikus gimnáziumot állit internátussal, melybe első sorban egyházmegyénk katholikus tanitóinak gyermekei fognak fölvétetni, de hálával eltelten forró köszönetet mond jegyzőkönyvileg is Püspök Ur Ő Nagyméltóságának ezen atyai gondoskodásáért.

6. Miután Püspök Ur Ő Nagyméltósága a bérmálási nagy egyházi funkciók után az iskolákat is meglátogatta, a gyermekeket kihallgatta és szép ajándékkal megjutalmazta

a lelkészek és tanitók ugy a saját, valamint a szülők és gyermekek nevében hálával és köszönettel adóznak Püspök Ur Ő Méltóságának ezen, az iskolák irányában is tanusitott a szószoros értelmében egészen önfeláldozó ügybuzgóságáért.

7. Elnök-esperes ujólag felhivja a tanitók figyelmét a julius és augusztusban tartandó szentgyakorlatokra.

Tudomásul vétetik.

8. Steiner Ferenc szőkédi kántortanitó üdvözli Plank Kamill plébánost mint szentszéki ülnököt,

az üdvözölt azzal mond köszönetet, hogy, ha ugyan vannak érdemei, ezeket csak a tanitók közremunkálásával szerezhette; kéri azok támogatását ezentulra is.

9. Dévai Gyula németbólyi igazgató-tanitó a tanitó sociális munkájáról értekezik és a nála megszokott hévvel buzditja tanitótársait, hogy ne tekintsék pályájukat csak kenyérkereseti mesterségnek, necsak hivatásbeli, hanem egyéni tévékenységüket is vigyék bele abba a harcba, mely a kenyér minél könnyebben való elérését célozza.

Bátor lelkülettel küzdjünk — ugymond — elveinkért és gyujtsunk tüzet a ránk bizott ifjuság keblében a haza és minden nemes dolog iránt, hogy a ránk bizott ijfuság emberré növekedvén, ne vesse magát a vallástalanság, a nemzetköziség karjaiba, hanem lelkét Istennek, erejét a társadalomnak és hüségét hazájának adományozza.

Dévai felolvasásával lekötve tartotta hallgatók figyelmét, kiknek lelkéből élénk köszönetnyilvánitásokat váltott ki.

10. Koleszárits Ferenc átai kántortanitó részint olvasott, másrészt szabadelőadásában az ismétlősök tantervének korrigálását, illetve az életre kihatóbbá tételét sürgette. Hogy a jobblét utáni hajsza az ifjakat később veszedelmes tévelyekbe ne sodorja, szükségesnek tartja az ismétlők szociális irányu nevelését, és e végből ajánlatosnak tartaná a gyermekek szociális érzékét kifejlesztő röpiratkák kiadását, melyek azoknak később is olvasmányul szolgálhatnának. Kölönösen sürgeti az ismétlő iskolákban a földrajznak és a történelemnek oly szerkezetü kiadását, mely a magyar kultura fejlődésének eseményeivel, a népjogok terjedésének prágmátikájával ismertetné meg a serdülő fiatalságot; a haza szeretetével ugy betöltené lelköket, hogy a kivándorlásnak még a gondolata is távol maradjon tőlük, és igy már korán tanulják meg, hogy sokkal többet ér a hazáért élni, mint azért meghalni.

Erdődy Ágoston peterdi kántortanitó méltányolja ugyan Koleszárits bő tanulmányra való előadását, de hazafias tüzzel kikel azon állitása ellen, hogy helyesebb a hazáért élni, mint meghalni. A történelemből meritett adatokkal igazolja, hogy a magyarnak mindenkor legdicsőbb erénye az volt és lesz, hogy a hazáért nemcsak élni, tudott, de ha a nehéz körülmények ugy kivánták, a hazáért kész volt életét is feláldozni.

Elnök-esperes iparkodott a két fiatal levente ellentétesnek csak látszó felfogását — kigyenliteni és a hallgatók hozzájáruló helyeslésével — köszönetet mondott Koleszáritsnak tartalmas fejtegetéseiért, valamint Erdődynek is hazafias önfeláldozásra buzditó reflekszióiért.

11. Sorra kerülvén Kóródy Miklós, a pécsi tanitóképző intézet tanárának a tanitók anyagi helyzetének javitását célzó inditványa.

a kör azt egész terjedelmében elfogadja és megbizza jegyzőt, hogy Kóródy Miklós tanár urnak, mint a tanitói érdekek lelkes szószólójának fejezze ki a kör hálás köszönetét.

12. Elnök-esperes inditványára a kör 25 K lefizetéssel a katholikus iskola egyesület tagjai közé lép.

13. A „Mohács-vidéki tanitóegyesület" feloszlása után fenmaradt pénzösszeg és könyvtár kerülvén szóba a kör ugy a pénztárból, valamint a könyvtárból követeli az őt illető részt.

14. A németbólyi egyházkerület által fentartot tápintézeti ingyenhelyre a kör az egyetlen kérelmezőt: Koleszárits Géza főgimnáziumi III-ik osztályu tanulót jelöli.

15. Heigl. Lipót pénztáros számadása szerint a körnek a mult évben volt 142 K 92 fill. bevétele és 90 K 32 fill. kiadása. — Eszerint készpénzmaradvány 100 K 60 fillér.

A kör köszönetet mond a pénztár hü kezeléseért, és a kör kérésére a pénztáros ujra vállalja a pénztárosi teendőket.

16. Jegyző felolvassa Kisszély Andor mohácsi igazgató-tanitó válaszát a kör üdvözlő soraira, melyeket 40 éves tanitói müködése alkalmából hozzá intézett.

17. Hártvek János kisbudméri kántortanitó inditványára, melyett Plank Kamill szentszéki-ülnök, németbólyi plébános, Nyári Simon németbólyi káplán, Dévai Gyula németbólyi igazgató-tanitó támogattak — a kör megbizza jegyzőt, hogy Gieswein Sándor, gr. Apponyi Albert, Polonyi Géza, Háller István és Huszár Károly képviselőket üdvözölje a kör nevében azon határozott készségért, mellyel a katholikus ügyek védelmére keltek.

18. Elnök-esperes megemlitvén, hogy f. évi julius 3-án fog Pécsett az egyházmegyei tanitóegyesület **nagygyülése** megtartatni, figyelmezteti a kör tagjait, hogy a szabadtanitás az analfabéták oktatása, a gyermek-védelemnek már sok helyütt érvényesülő ügyeivel behatóbban foglalkozzanak, mert szükséges, hogy ezen dolgok nálunk is létesüljenek; kéri a tagokat, hogy a főegyesült által kitüzött tételek kidolgozására vállalkozzanak annálinkább, mert az egyesületi választmány nagy gonddal birálja és a legérdemesebbeket jutalmazza is, és végre rámutatva a tanitóegyesületi és tápintézeti hátralékokra és mindkét rendbeli befizetésre serkentvén a tagokat — a tanácskozmány közös imával befejeztetett.

Kmft.

Schell Antal ker. esp. — **Koleszárits Mátyás** köri jegyző.

Jegyzőkönyv,

Fölvétetett Szekszárdon 1911. junius hó 22-én a szekszárdi esperesi tankerület köri gyülésén.

Jelen voltak:

Pártos Zsigmond kerületi esperes mint elnök, Horváth Ignác világi elnök, Lengyel Ferenc jegyző és ezeken kivül az egyesületnek még 42 tagja.

Tárgysorozat

1. Délelőtt fél 10 órakor a belvárosi templomban Veni Sancte volt és utána áldást adott a kerületi esperes.

Ennek végeztével a tagok a róm. kath. elemi népiskola egyik tantermében összegyülekezvén az elnök Pártos Zsigmond kerületi esperes ur elfoglalta elnöki székét s a megjelenteket „Dicsértessék a Jézus Krisztus" köszöntéssel üdvözli.

Elnöki megnyitója kivonatosan ez volt:

Nagyérdemü Szekszárdi Tankerület!

Igen tisztelt tanitónők és urak!

Én egyrészt irigylem, másrészt meg sajnálom Önöket. Irigylem azért, mert az önök hivatása a képzelhető legszebb, legmagasztosabb: mintegy az ember-embrióból Isten képére és hasonlatosságára alakitani ki a gyermeket, ami egy egyházatya szerint nagyobb müvészet, mint a legügyesebb szobrászé; másrészt meg sajnálom, mert tisztelt Önöktől sokat kiván és vár az egyház, a haza, a tanügyi országos kormány és a társadalom egyaránt s e mellett anyagi ellátásuk oly szegényes, hogy az bizony a legszerényebb megélhetést is — főleg családos embereknél — alig biztositja.

Kóródy Miklós pécsi tanitóképző intézeti tanár és kath. tanügyi lapszerkesztő a „Dunántúl" pünkösdi mellékletében „Gondolatokat" közöl a tanitókról és ez érdekes cikkelyében 20 pont alatt sorolja fel azt a sok-sok mindenfélét, a mit a tanitóktól manapság kivánnak. Kivánja az egyház és a haza egyaránt, hogy a tanitó a reábizott gyermekeket vallásosan és hazafiasan nevelje és tanitsa, ami szükségképen magában foglalja azt, a mije magának nincsen; nem olthatja a gyermekek gyenge szivébe a vallás és haza magasztos gondolatait és érzelmeit az, akinek a maga egész szive-lelke, egész lénye nem vallásos, nem hazafias!

Ez a kettős feladat, a vallásos és hazafias tanitói munka oly nagy, oly sulyos, hogy körülbelül egy egész embert vesz igénybe és merit ki.

Azonban, mintha ez a kettő csak mellékes és nem is a legeslegfőbb volna, annyi mindent vár még el az állam, a tanügyi kormány a néptanitóktól, különösen a kath. tanitóktól.

Elmondja azután azt a sok foglalkozást, melyekben mindenütt a tanitókat keresik mint előmunkásokat az ifjusági egyletek szervezésétől kezdve a . . . . . . pióca szedésig.

Majd arra a következtetésre jut, hogy aki mindehhez ért és sikeresen meg is csinálja, az legyen egy valóságos genie. — Azért nem tanácsolja mégsem, hogy ezeket a tanitók mellőzzék, de ne feledkezzenek meg arról, hogy legelső és legfontosabb kötelességük a gyermekvilág vallásos és hazafias nevelése, tanitása.

Belátja ő is, hogy mindezt a sok küzdelemmel és nagy kitartással járó munkát sem az állam, sem a társadalom, nem honorálja kellőképpen, de közeledni látja már azt az időt, mikor a tanitó is megkapja fáradságának illő jutalmát a fizetésrendezéssel.

A vallásos és hazafias nevelés további fejtegetése, a tanitói kar lelkes buzditása után Isten áldását kérve a szekszárdi tankerület nagyérdemü tanitóságára, a közgyülést lelkes éljenzések között megnyitotta.

2. Felolvastatott és észrevétel nélkül hitelesittetett a mult évi közgyülés jegyzőkönyve.

3. Orbán Juliska szekszárd-ujvárosi tanitónő tartott egy mintatanitást a természetrajz köréből ismertetve a vakondot a leghelyesebb tanmód szerint.

Tanulságos előadásáért a jelenlevők lelkesen megéljenezték s elismeréseül jegyzőkönyvi köszönetet szavaztak neki.

4. A tárgysorozat ezen pontjánál Horváth Ignác világi elnök egy hatásos beszéd kiséretében emelte ki a kath. tanitóság panaszainak legsulyosabbikát: a tanitói fizetések végleges rendezését és a tanitói nyugdijtörvény revizióját. Lelkes szavakkal dicsőiti Gróf Apponyi Albert volt vallás és közoktatásügyi miniszternek nagylelküségét, ki egymaga többet lenditett a tanitóság sorsán, mint összes elődei együttvéve és a legutóbbi parlamenti beszédében is kijelentette, hogy azt a fájó és bántó megkülönböztetést, mely a fizetés dolgában az állami és nem állami tanitóság közt van, sürgősen meg kell szüntetni.

Közbeszóllások: Ő csinálta e megkülönböztetést miniszter korában.

Horváth Ignác folytatja: A miniszter kijelentette annak idején, hogy ez csák kezdet, ő ki fog elégiteni minden jogos kivánságot és nem rajta mult, hogy igéretét be nem válthatta.

Szükségesnek söt jogos követelésnek tartja szóló a tanitóknak azon törekvését is, hogy a 40 évi szolgálai év szállitassék le 35 évre, mert a mit megadtak a polgári iskolai és gyógypedagógiai tanitóknak, azt megérdemlik a népiskolai tanitók is.

Elfogadásra ajánlja Kóródy Miklós pécsi tanitóképezdei tanár urnak a tanitói fizetésrendezés tárgyában benyujtott javaslatát, mely szerint az összes magyarországi tanitók szolgálati idejöknek megfelelő arányszám szerint a XI. X. és IX. fizetési osztályba helyeztessenek és ezen osztályoknak megfelelő fizetésben, lakáspénzben, napidijakban, személyi- és szolgálati pótlékban részesittessenek.

Fekete Ágoston tolnai prépost-plébános ur hozzájárul az inditványhoz, azonban annak a legégbe kiáltóbb igazságtalanságnak megszüntetésével, hogy a kántori jövedelemmel ne egészitsék ki a törvényes törzsfizetést, mert a kántori javadalmazásokért egy egészen más természetü munkát kell annak a tanitónak elvégeznie és különben is kántori jövedelemmel tanitói fizetést kiegészteni méltatlanság és igazságtalanság.

A közgyülés a javaslatot ezen **kiegészitő** módositással fogadta el, Kóródy Miklós urnak pedig — ki a tanitói érdekeknek már évek óta oly lelkes és buzgó előharcosa — jegyzőkönyvi köszönet szavaztatott. Sürgősen felkéretett arra is, hogy a budapesti katholikus nagygyülésen e pótlással adja elő javaslatát.

Az előadó beszéde után elnöklő Pártos Zsigmond kerületi esperes ur melegen üdvözli Horváth Ignác szekszárdi és Göbölös József faddi tanitót, mint ujonnan kinevezett igazgatókat, mely üdvözlésre Horváth Ignác válaszolt — megköszönve mindkettőjük nevében az elnöknek megtisztelő figyelmét.

Balla Sándor szekszárdi tanitó tanácsolja, hogy a néhány nap mulva Budapesten rendezendő országos tanitói gyülésen szóvá kellene tenni a tanitók önkéntességi jogát is.

továbbá életbeléptetve szeretné látni az 1906-ban tartott országos tanitói kongresszusnak azon határozatát, hogy a tanitó sekrestyési teendőket ne végezhessen, mert ez a tanitói állás tisztességével sehogysem egyezhető össze. Hogy ezeket az épen nem dicséretreméltó állapotokat egyes egyházmegyék máig sem szüntették be, azt a tanitói pályázatok hirdetésénél olvassa. Kéri Horváth Ignác világi elnök urat, hogy ezt tenné szóvá Budapesten az országos tanitói nagygyülésen, ki azt szivesen meg is igérte.

5. Következett Tarlós János egyleti pénztárnok jelentése, mely igy hangzik:

Bevétel	216 K 76 fill.
Kiadás	113 K 64 fill.
Marad	103 K 12 fill.

A hátralék pedig 1907-re, 1908-ra, 1909-re 1910-re és 1911-re összesen 218 korona. A pénztárban különben van a mai napon 126 korona készpénz.

Jelentését a közgyülés tudomásul vette.

6. Várkonyi Sándor felolvassa az esperesi jutalomra méltó dolgozatnak birálatát. Jelenti egyben, hogy a kitüzött határidőig 2 dolgozat érkezett be, melyek közül Aki énekel, kétszer imádkozik jeligés dolgozatot ajánlják jutalomra. Pártos Zsigmond elnök ur felbontván a jeligés levelet, kitünt, hogy a dolgozat szerzője Verner Ádám mőzsi tanitó, a kinek 20 korona jutalom nyomban ki is adátott.

7. Az 1911. julius 3-án Pécsett tartandó nagygyülésen részt vesznek a tanitói karból: Horváth Ignác, Partl Ferenc, Várkonyi Sándor, Garai János, Horváth Ferenc, Hiller Gyula, Hamberger József, Csankó Géza, Farkas József, Verner Ádám és Darányi István.

8. Következett a IV. katholikus nagygyülésre küldendő képviselők választása. A közgyülés Horváth Ignácot küldi ki a tankerület képviselőjéül és utiköltségére nézve elfogadtatott Fekete Ágoston prépost-plébános ur azon inditványa, hogy miután a budapesti nagygyülésen az egyházmegyei tanitóegyesületek jelennek képviseleti alapon, azért Horváth Ignác utiköltségét a központi pénztár tartozik viselni. Ez irányban sürgős jelentés tételét is ajánlja Pécsre. (Megtörtént.)

Ha ez inditvány Pécsett elfogadtatik, akkor közgyülésünk még egy képviselőt küld ki Egri Béla ur személyében. Utiköltség cimén 40 korona szavaztatott meg az espereskori pénztárból, mely csak az esetben utalványoztatik ki Egri Bélának, ha Horváth Ignác utiköltségre Pécsről kapna fedezetet. Ellenkező esetben a 40 korona Horváth Ignácnak fog kiutaltatni.

9. Az inditványok pontjánál Dr. Fent Ferenc szekszárdi apát-plébános ur sajnálkozását fejezi ki ama nem egészen helyeselhető állapot fölött, hogy közgyülésünkről olyan sokan hiányzanak. A gyülés Szekszárdon van és mégis a szekszárdi tanitók közül is öten-hatan hiányzanak. Valami módon rá kellene őket szoritani a megjelenésre vagy pedig elmaradásuk igazolására.

A közgyülés igazat ad Dr. Fent Ferenc ur neheztelésének s egyik orvosszerül kimondotta, hogy a szokásos espereskori gyülések a jövőben mindig május havában fognak megtartatni.

Egri Béla szekszárdi tanitó pedig a pályatételek birálatának azt a módját kifogásolja, melyet ma hallottunk, hogy t. i. minden egyes birálat a biráló nevével együtt felolvastatik. Ez kellemetlenségekre, esetleg személyes zsurlódásokra is vezethet.

Várkonyi Sándor szekszárdi tanitó azonban, aki a birálatokat a biráló nevével együtt felolvasta — helyesli ezen eljárást.

A közgyülés meghallgatta a kölcsönös érveléseket, de állást nem foglalt egyik irányban sem.

11. Uj tagok lettek: Ötvös Károly harci és Czéhmann István agárdi tanitó.

Több tárgy nem lévén az elnök éltetésével a gyülés véget ért.

Felolvastatván aláiratott.

Kmf.

Lengyel Ferenc
jegyző.

Pártos Zsigmond
ker. tanfelügyelő,
pleb. esperes-köri
egyházi elnök.

Jegyzőkönyv.

A „Pécsegyházmegyei Róm. Kath. Tanitó Egyesület" völgységi esperes-körének 1911. év junius hó 8-án Högyészen tartott évi rendes közgyüléséről.

Jelen vannak: Föt. Prikler Károly ker. esperes-plébános elnök, Kircz István vil. elnök, Mossong Gyula alelnök, Pelz Árpád pénztáros, Kiss Rezső, Pévald Vilmos, Razgha Lajos, Schäfer József plébánosok, Gestettner Konrád káplán, Burgstaller Aranka, László Ágnes, Máy Böske, Sárközy Etel, Stendl Mária, Stendl Annus tanitónők, Bienszák Ede, Fábián Gergely, Haága Ferenc, Jász Antal, Kardos Ferenc, Keleti Márton, Lagler Sándor, Pech Jakab, Rettinger István, Radics Gyula, Schöner Simon, Schlechta Frigyes, Schwarcz Antal, Wirth József tanitók, Báter József nyug. tanitó vendég és alulirott jegyző. Hiányzó tagok száma 26.

Esperes elnök ur üdvözli a megjelenteket, sajnálatát fejezi ki afölött, hogy a tagok oly csekély számban jöttek össze, de megvan győződve, hogy a jelenlevők annál jobban érdeklődnek a tárgyalandó tanügyi dolgok iránt. Minthogy az egyesületben pap és tanitó együtt müködik, világi elnökkel ugy egyeztek meg, hogy a köri gyülések egyikét az egyházi — másikát pedig a világi elnök nyitja meg.

Egyben szép szavakkal üdvözli Kircz István világi elnököt igazgatótanitóvá történt kinevezése alkalmával kivánja, hogy ezen kitüntető tisztet a tanügy és a közjó javára sokáig viselje.

Kircz István világi D. a J. N. szavakkal köszönti a jelenlevőket. Nem megszokásból, de készakarva, külön célzattal kezdi ezen köszöntéssel beszédét, mert kell, hogy a tanitóknak mindenkor a tanitók-tanitója, a nevelők-nevelője Krisztus legyen példaképe.

Mindenütt általános a panasz rossz a világ, s sokan állitják, hogy ennek oka az iskola. Ám az iskola nem hagyja magán száradni e vádat s a családban és társadalomban keresi az okot. Alapjában pedig sem a család sem a társadalom nem okolható.

A szülők adják az emberiséget, a nevelés adja az emberiséget. A család nem ér rá gyermekei kellő nevelésével törődni, mert terhes foglalkozásra elveszi idejét. Ebbeli kötelességét tehát szintén az iskolára rója. Csakhogy az iskolában felhalmozott sok tantárgy bőséges betanitásra elveszi az erkölcsi nevelés lehetőségét. A társadalom sokat kiván az emberektől, folytonosan csak pénzszerzésre késztetí őket, de az egyének erkölcsét nem nézi. Itt a baj. A társadalom nem keresi van-e tagjaiban hamisitatlan becsültesség, erkölcsi kitartás, szeretet és az élet nagy forgatagában való megálláshoz szükséges egyébb erények, csak a létért a minél kényelmesebb megélhetésért küzd. Belzebub és szövetségesei már az iskola birtokáért is harcra keltek, jól tudván „kié az iskola, azé a jövő". Krisztust akarják mintegy kidobni az iskolából mert káros törekvéseiknek utjában van. Mi azonban kik már többször hozzáesküdtünk résen leszünk s mint becsületes emberek kötelességünket megtartjuk.

II. Mult gyülés jegyzőkönyve felolvastatván az inditványok 3. pontja ellen Pelz Árpád plébános kifogást emel amnnyiben ezen inditványával nem a közgyülési felolvasások mint inkább a gyakorlati tanitások jutalmazását óhajtja. Egyben olvastatik a föt. Egyházmegye főtanhatóság1656/1911. sz. leirata, melyben a kör saját céljaira felhasználható

KÜLÖNFÉLÉK.

Gróf Zichy Nándor halála. A gróf Zichy családnak, melynek annyi jeles és előkelő müvész, államférfiu, egyházfő s más magas poziciója tagja van, igen szomoru karácsonya volt, gróf Zichy Nándor v. b. t. tanácsos, kir. tárnokmester az aranygyapjas rend vitéze, a pápai aranysarkantyusrend lovagja s a Szent-István és a Szent-László társulatoknak elnöke, ki a Zichy családok seniora volt, hazafias és vallásos tényekben gazdag és tartalmas életét 83 éves korában befejezte. Mikor hazánk egén sötét felhők borongtak, gróf Zichy Nándor hazafias lelke még életét is s ezzel minden javait kockára téve, sikra szállott nemzete jogaiért s ezért a hatalom őt nemcsak börtönnel sujtotta, hanem összes javait elkobozva, minden cimétől és rangjától megfosztotta. Csak az idők kedvező fordulata hozta meg részére a szerencsét, hogy e nagy veszteségek családi nagy tradicióból folyó jogainak elkobzása rá végzetes nem lett. Mikor pedig a magyar kath. egyházat támadták meg s olyan törvényeket hoztak, amelyek kath. meggyőződése szerint egyházunknak kárára lehettek, gróf Zichy Nándor a főrendi házban is, de a társadalomban is pártot szervezett s tulajdonképen az az irányzat, melyet kath. renesansznak nevezünk, az ő nevével áll legszorosabb és legbensőbb kapcsolatban, mert eme szervezkedés képezte kiinduló pontját a kath. mozgalmaknak s ebben ő mindenütt vezető szerepet vitt. Halálával a kath. irányzat vezetésében mélységes ür támadt, de viszont megnyugodva a halandóság megváltozhatatlan törvényeiben, legalább annyit mindenesetre boldogan érezhetünk át; hogy Zichy Nándor gróf uj nemzedéket nevelt, mely nemzedék az ő eszméjéért a vezérhez méltó példaként fog állani. A halál szomoruságát ez a tudat enyhiti. Legyen jutalma a nagy férfiunak az, amit hitt s amiért mint agg férfiu is annyi fáradtságot és küzdelmet áldozott.

A Troll-féle ösztöndijak szempontjából, hogy ezen ügy az előző évi döntéseknek megfelelőleg elintézhető legyen, az egyházmegyei főtanfelügyelő ur felkéri a köri elnökségeket, hogy azoknak névsorát, akik a mult évben kitüzött tételeket kidolgozták, vagy birálták, avagy akik felolvasások, előadások, vagy tanitások utján szerepeltek, január hó végéig az egyházmegyei főtanfelügyelői hivatalba beküldeni sziveskedjenek.

Felhivás. Az egyházmegyei főtanfelügyelő ur ő nagysága, mint az országos kath. tanitói segélyalap pécsegyházmegyei központi kezelője felkéri a kerületi esperes urakat s mindazokat, akik a segélyalap tagsági dijaival hátralékban vannak, hogy január hó végéig a tagsági dijakat hozzá küldjék be, mert csak január hó végéig várakozhatik, mikor is a központtal a leszámolást meg kell ejtenie s természetesen azt kell jelentenie, hogy ezek és ezek nem fizették meg tagdijaikat, miáltal várható előnyöktől a hátralékosok elesnek.

Schematismus készül. Hogy a pécsegyházmegyei róm. kath. tanitóegyesület köri tisztviselőinek névsora pontosan megállapitható legyen az egyházmegyei főtanfelügyelő ur ezuton kéri a köri jegyző urakat, hogy körük jelenleg müködő tisztviselőinek névsorát lehető legsürgősebben beküldeni sziveskedjenek.

A mohácsi tanitók drágasági pótléka. Mohács hitközség képviselőtestülete m. é. dec. 23-án tartott gyülésén a mohácsi róm. kath. tanitók számára 20 százalék drágasági pótlékot szavazott meg. Németh Litpót hitközségi tag inditványára folyamodványban fordult a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, hogy ezen összeget államsegély alakjában utalványozza, mindazonáltal a drágasági pótlékot a tanitók akkor is megkapják és pedig előzetesen, ha a miniszter azt államsegélyből visszatériteni nem akarná.

A Néptanitók Lapja ujból heti lappá lett s most már egészen öntudatosan évtizedes tapasztalatokra épitve fog azon irányban haladni, hogy a magyar tanitóság önképzésének eszközévé váljék. Mikor legutóbb megszünt, nagyon fájlaltuk kimaradását, mert különösen akkori szerkesztősége a lapot európai szinvanalra emelte. Mostani formájában pedig azt látjuk, hogy e tekintetben visszaesés nem történt, söt éreznünk kell, hogy a lap egy lépéssel előbbre haladt s elhagyva azt a sok mindenféle mellékletet, amelyek azt akarták, hogy a tanitóból mindenféle legyen, ezután valóságos tanügyi szaklap lesz. Örömmel üdvözöljük az ujból csatasorba lépő kipróbált harcost s óhajtjuk, hogy a magyar kultura érdekében célját minél tökéletesebben megvalósitsa.

Egyetemes tanitógyülés. A magyarországi tanitók országos szövetségének központi válastmánya 1912. év julius 3., 4. és 5. napjaira egyetemes tanitógyülést hirdet. Annak idején a gyülés programmját közölni fogjuk, mindazonáltal noha most egyesületi életünk szünetel a nagy Pécsegyházmegyei Róm. Kath. Tanitóegyesület köreinek a tavaszi gyüléseken foglalkozni kell a kérdéssel, hogy az egyetemes gyülésen való teendő lépések tekintetében erős egyesületük egységes megállapodásra jusson. Semmi esetre sem szabad megengedni, hogy azok a tulzó irányzatok, amelyek a mult évben annyiszor jutottak kifejezésre, az egyetemes gyülésen is domináljanak s ezt ha pl. a győregyházmegyei, esztergomegyházmegyei, stb. már szervezett kath. tanitóegyesületek összefognak, meg is lehet akadályozni. A fizetés tekintetében a pécsegyházmegyei rk. tanitóegyesület jár legelől, ez álláspontunkhoz tovább is ragaszkodunk, de tuzó vagy pláne egyházellenes mozgalmakat megtürnünk nem szabad. Érdemes tehát a kérdés fölött egyesületünk tagjainak is behatóan gondolkodni.

Baranyavármegye térképe. Mult számunkban emlitettük, hogy Megyés-Püspök Ur Ő Méltósága e térkép kiadása ügyében a Magyar Földrajzi Intézetnél közbenjárt. A Magyar Földrajzi Intézet 1911. december 23-iki kelettel válaszol Ő Méltóságának s többek közt ezeket irja: „Nagyméltóságodnak az ügy iránt tanusitott nagy mérvü érdeklődése arra késztet, hogy kötelezően kijelentsem, miszerint igazgatóságunk azon lesz, hogy a vármegye fali térképek sorozatában elsőnek Baranyavármegye fali térképét készitse el. Az 1:75000 arányban készülő térkép munkálatait még januárban megkezdjük s a napokban fordulunk ez ügyben Baranyavármegye tanfelügyelőjéhez s igy bizton remélem, hogy az illetékes megyei körök támogatásával ezen térkép még a nyár elején megfelelő példányszámban kinyomva s miniszteri engedéllyel számmal ellátva megjelenik. Minélfogva a jövő iskolai évrer használatba is vehető." Nagyméltóságodnak szives érdeklődéséért hálámat tolmácsolva vagyok Budapest, 1911. évi december 23-án, őszinte tisztelője: **Dr. Kogutovic Károly.**

DUNÁNTÚL

politikai napilap

Előfizetési ára tanitóknak:

egész évre	16	korona
fél „	8	„
1/4 „	4	„

Megrendelhető a kiadóhivatalban

PÉCS,

Lyceum-utca 4.

Flammen der Liebe,

Christkatholisches Gebet und Gesangbuch.
Herausgegeben von Mathias Szende. Babarez.
A könyv 600 oldalnyi terjedelmü, első része imákat, második része énekeket tartalmaz. Az imák 170, az énekek majdnem 400 oldalt foglalnak le. A könyv végén több magyar ének is van közölve. Nyomása tiszta, világos. Kapható szerzőnél, aki egyuttal kiadó is Babarczon. Ára vászonkötésében 3 kor., bőrkötésben 5 korona.

ORGONA-HARMONIUMOKAT
mindkét rendszer szerint a legolcsóbban szállit
Pajkr Rezső és Társa
Budapest, X., Delej-utca 25. sz. (Tisztviselőtelep.)

Európai rendszer szerinti harmoniumjait is ajánlja. — A remek hang, az amerikai rendszer elmés szerkezete által létrehozva, saját dicséretét zengi. Jelentékenyen olcsóbb az amerikai gyártmánynál. **Ára 130 kor.-tól kezdve. Részletfizetés 10 koronától.** Képes árjegyzék ingyen és bérmentve. 5 évi jótállás. Bérmentes szállitás az utolsó vasuti állomásig. **Pedálos harmoniumok** mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos orgonaméretekkel templomok, szemináriumok részére és mint gyakorló-orgonák — **Tanerőknek és lelkészeknek külön százalékkedvezmény Részletfizetés engedélyezve. Mindenki kérjen külön árjegyzéket pianók és pianinókról.**

Pártoljuk a honi ipart, ne szóval, de tettel!!

Hazai posztónemüeket

dús és izléses választékban eredeti gyári árakban
:::: :::: árusitja kizárólag :::: ::::

KRAUSZ ARNOLD posztógyári nagy raktára

Király-utca 15. szám PÉCS Hattyu-épület

Mintákat kivánatra bérmentve!

Hirdessünk a „Katholikus Iskolá"-ban!!

Alapittatott 1876-ban. Alapittatott 1876-ban.

POSZEK VILMOS

kalaposmester, Király-utca 37. szám.

Ajánlom a téli idényre dúsan felszerelt raktáromat. — I. H. Ha. kiváló puha és kemény nyulszőrkalap 12 kor. Borsalino és Panizza olasz nyulszőrkalap 9. és 9·00 kor Christy és egyéb angol nyulszőrkalap 8—9 kor Kiváló minőségü gyapju kemény kalap a legdivatosabb formákban 4.50, 5, 5.50 és 6 kor Puha nyulszőr kalapok angol és hazai gyártmány 6, 6.50, 7, 8 és 9. kor Pichler grácl daróc kalap divatszinekben 6 és 7.50 kor Saját gyártmányu kalapjaim 2 koronától 6 koronáig. Leguabb divatu automobil és sportsapkák 2.40, 3, 3.60 és 4 kor Tollkönnyü tevesszőr ház! és sport-sapkák 3·60 és 4 kor Diák-, gyermek- és házisapkák a legfinomabb kivitelben. I. minőségü uraságí kocsis-kalap 7 kor Hengerkalap cilinder 12 és 14 kor. I. H. Ha-féle hengerkalap 18 kor Szabott áraim minden kalapban láthatóan feltüntetve — Javitásokat szakszerüen és jutányosan vállalok — Vidéki rendeléseket pontosan eszközlök, meg nem felelőt visszaveszek

Figyelem! Figyelem!

A SZŐNYEGHÁZ

Pécs, Jókai tér 5.

Minden vevője, bevásárlása alkalmával osztalék szelvént kap. — Az osztalék minden hó egyik napján lesz kiosztva, az előző hóban vásárolt teljes összeg erejéig; t. i. ha 100 K-ért vásárolt oly értékben kap osztalékot Sajt érdeke tehát ha: szőnyeg, függöny, ágy, asztalterítő, linoleum, plüsch, butorszövet, matrac és roletta. gradli, valamint kárpitos kellékek szükségleteit a SZŐNYEGHÁZBAN fedezi.

Legolcsóbb szabott árak.

Varga Gyula kocsigyára és raktára

Pécs, Rákóci-ut 45. (Telefon 423.)

Uj kocsikból állandó nagy raktár.

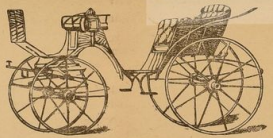

Pécs, Rákóci-ut 45. (Telefon 423.)

Javitások ocsón készünek.

Használt kocsik becserélhetők.

Miért isznak az angolok naponta TEÁT?

Azért, mert arra a tapasztalatra jutottak, hogy egy csésze tea egy finom minőségü rummal kitünő hatással van az emberi szervezetre a hideg idő beálltával. Előségiti az emésztést, felmelegiti a testet és igy kevésbé van kitéve a meghülésnek. Természetes, hogy a tea minőségére is tekintettel kell lenni és igy ne mulassza el az egész városban és a vidéken is kitünőnek elismert Special Császár Keverék-Teát beszerezni, amely hamisitatlan elsőrangu minőségekből összeállitva zamatos, kitünő finom teát ad.

Dr. VÁMOS ARTHUR

„ANGYAL"-DROGÉRIA PÉCS, VÁROSHÁZ ÉPÜLET.

A SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT

KÖNYVKIADÓHIVATALA ÉS KÖNYVKERESKEDÉSE R. T.

Könyvkiadóhivatal: VIII., Szentkirályi-utca 28. szám. Telefon: 65—70

BUDAPESTEN

Könyvkereskedés: IV., Kecskeméti-utca 2. szám Telefon: 79—05.

A katholikus népiskolák számára püspökkarilag előirt és engedélyezett *összes tankönyvek*, valamin a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszteriumtól használatra előirt *összes tanszerek* mindig készletben vannak *Árjegyzék kivánatra ingyen és bérmentve. Megrendelések 24 órán belül intézetnek el.*

A Szent-István-Társulat kiadásában megjelent tankönyvekből bevezetés céljából mutatványpéldányokkal készséggel szolgál a könyvkiadóhivatal. A katholikus tankönyvirodalom terén működő szakférfiak által szerkesztett és a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent nép- és polgári, képezdei- és felsőbb iskolai tankönyvek a Kath. Tanügyi Tanács Tankönyvbiráló Bizottságától valamint a népiskolai tankönyvek a nem magyar tannyelvü kath. iskolák számára a közoktatásügyi miniszteriumtól is engedélyezve vannak.

A Szent-István-Társulat kiadásában a tankönyveken kivül megjelent *ifjusági olvasmányok* legalkalmasabbak a kath. ifjuság számára, mint jutalomkönyvek leginkább ajánlhatók. Szintugy a legalkalmasabbak a Társulat által kiadott *ifjusági imakönyvek*, melyek mind az egyházi főhatóság engedélyével jelentek meg. itt különösen kiemeljük a legujabban megjelent és máris legjobban elterjedt *„Kis Jézusom örömöm"* cimü 6—10 éves ifjuság számára irott imakönyvet, melyet *Dr. Vargha Damján* szerkesztett és melynek tartalma általános elismerésben részesült. Ára szép vászonkötésben 50 fillér, kapható a Társulat könyvkiadóhivatalában és minden nagyobb könyvkereskedésben.

A könyvkereskedéssel kapcsolatos *műkereskedés* gazdag tárlatában képek, szobrok eredetiben vagy másolatban *részletfizetésre* is kaphatók. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve rendelkezésre áll.

Minden, bárhol hirdetett könyv vagy mű könyvkereskedésünk utján eredeti áron beszerezhető.

Két arany, 1 ezüst és 1 nagy milleniumi éremmel kitüntetve.

A pécsi országos kiállitason állami aranyéremmel kitüntetve.

Alapittatott 1867. évben. Alapittatott 1867. évben.

ANGSTER JÓZSEF ÉS FIA ORGONAÉPITŐK

Orgona- és harmoniumgyár Pécsett

A budapesti bazilika nagy orgonájának épitője.

Ajánlják kitünő hangu és erős szerkezetü légnyomatu és elektromos berendezésü ORGONÁIKAT a legjutányosabb árak mellett müvészi kivitelben Raktáron kitünő hangu harmoniumok minden nagyságban.

Elektromos fujtató készülékek :.: Elektromos fujtató készülékek

Árjegyzéket kivánatra ingyen küldünk

Meghóditottuk a világot!

Mindenversenyképeség kizárva — a Turul cipők a legtartósabbak a Turul cipők a lefinomabbak.

Árai feltünő olcsók!!

Női félcipők 5—6—7—7.50—8 Kor.
„ magas száros 6.50, 8—9—10 „
Férfi félcipők 8·50, 11.50 „
„ magas száru 7·20, 9·50, 10·50 „
Gyermek cipők két koronától kezdve.

Európa legelső és legnagyobb cipőgyára

Turul cipőgyár r.-t.

TEMESVÁR.

130 saját fiók-üzlete van minden nagyobb városban magyar osztrák, német országokban.

PÉCSI nagyraktára

Király-utca 15. sz. Nemzeti Casinó mellett.

Rendeljen képes ájegyzékel.

Pécsett Hell — Bécs nem kell!

HELL S. JÓZSEF órás és ékszerész optikai áru raktár

Király-utca 20. szám PÉCS Király-utca 20. szám

A „pontos óránál"

Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Saját óra és ékszer műhely.

Baranyamegyei
Agrár-Kereskedelmi Részvény-társaság

Rákóczi ut 74. szám. Rákóczi ut és Malom utca sarkán. **PÉCS.** **Rákóczi ut 74. szám** Rákóczi ut és Malom utca sarkán

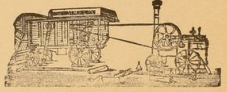

A baranyamegyei uradalmak, gazdák és iparosok legelőnyösebb bevásárlási helye.

Malomberendezések.

Gőzcséplőgép készletek, benzin és nyersolajmotorok, marokrakó és kévekötő aratógépek, amerikai fűkaszálógépek fű és zöldtakarmány kaszálására, répa és szecskavágógépek, kukoricamorzsolók, ekék, boronák, tengeri és répakapálók, bundamelegségű lópokrócok, „Agrár" peronospora permetezők, hengerelt rudvasak, különféle vasáruk, nagyszerkovács áruk és szerszámok, szántóeszközök, valódi francia villlák, kerékkötő és rudazó láncok, fejszék, fűrészek, pántok és zárak, vakarók és zablák, sodronyszövetek és fonatok, valódi amerikai husvágógépek, „Diadal" láncos szivattyukutak, nyirógépek, lónyiró ollók, ökörszájkosarak, kefeáruk, faáruk, tömítési anyagok, fertőtlenítő szerek, teligőz mosógépek, szőlőszeti cikkek kékkő, bordói por, ojtógummi stb., kötéláruk, zsákok, ponyvák, géphajtó szíjak, varró és kötőszíjak, gépolajok, világító anyagok, zsiradékneműek és kenő anyagok, telitőszerek és mázanyagok, tetőfedő anyagok, kőszén csépléshez és fűtésre, erőtakarmány, műtrágya, magvak, takarmányfűvek és minden néven nevezendő gépek, eszközök és cikkek, melyekre ugy a nagy gazdaságoknak, mint a kisbirtokosoknak, és parvállalatoknak, vagy iparosoknak szükségük van, a legjutányosabb árban és **legkedvezőbb fizetési feltételek mellett** csakis a

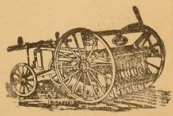

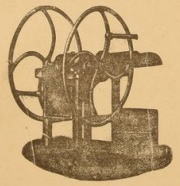

Baranyamegyei
Agrár-Kereskedelmi Részvénytársaságnál

Rákóczi-ut 74. szám — **PÉCS.** szerezhetők be. — **Rákóczi-ut 74. szám**

Kath. Hirlapkiadó és Nyomda R.-T. Pécs. Igazgató: Müller Károly.

Pécs, 1912. IV. évfolyam 2. szám. Február 15.

KATHOLIKUS ISKOLA

Népoktatásügyi havi közlöny. — A pécsegyházmegyei tanhatóság hivatalos közlönye.

Előfizetési ár: Tagoknak egész évre 1 korona, nem tagoknak 2 korona. Egy szám ára 10 fillér. Megjelenik augusztus és szeptember hónapok kivételével minden hónap 15-én. Telefon: 76. sz.

Kiadótulajdonos: A „Pécsegyházmegyei Róm. Kath. Tanitó-Egyesület". Felelős szerkesztő: KÓRODY MIKLÓS képzdei tanár.

Szerkesztőség: Pécs, Szepessy-u. 3., hová a lap szellemi részét illető minden közlemény, valamint a hirdetések is küldendők. Az egy koronás előfizetési díjak a rendes tagsági díjakkal egyszerre fizetendők. Nem tagok előfizetési díjakat is szíveskednek Székely Márton egyesületi pénztáros ur címére Pécs, küldeni.

Fiatal kartársaimnak!

A „Pécsegyházmegyei Róm. Kath. Tanitóegyesület" 1912. márc. 15-ig terjedő terminussal — mint tudjuk — a jelen évre is tüzött ki kidolgozásra pályatételeket.

Ebből az alkalomból kifolyólag akarok hozzátok kedves kartársak néhány őszinte szót szólni.

Egy szomoru statisztika áll előttem.

A mult évben az egyesület által kitüzött négy pályatételre — ha jól tudom — összesen 11 pályázat érkezett be.

Nem kell ehhez semmi kommentár.

Egy olyan hatalmas egyházmegye, mint a miénk, csak 11 iró-tanitót tudott ehhez a nemes munkához és versenyhez csalogatni.

Hát nem nevetségesen szomoru ez?

De beszéljünk másról.

Általában kettőszáz olyan tanitót számitok egyházmegyénkben, aki a pályatételekre dolgozhatna. Számitsunk azonban le ezekből 100-at olyant, aki a sok gond és egyéb munkája, családja és kora miatt — bár alig hiszem — de nem velhet részt ebben a versenyben.

De hogy még mindig ne számitsak sokat, azért még ebből a 100-ból is leszámitok 50-et rendkivüli okaik miatt.

Marad még 50.

És én ebben az 50-ben ott szeretném látni az én fiatal, ambiciozus kartársaimnak a legjavát.

Azért mondom, hogy fiatal, mert az idősebbek már egyéb dolgokkal vannak általában elfoglalva, bárha ők is dolgoznak, annak csak örülünk, mert a példájukkal minket nagyobb munkára serkentenek.

Tehát nem 11, hanem 50 pályázót szeretnék én — és még sokan mások is — látni az idei versenyben.

Beszéljünk őszintén.

Az egyesület azért tüzi ki a pályatételeket, hogy a nemes verseny által bennünk az önmüvelődést, az önképzést, a munkaszeretetet fejlessze. Azért tüzi ki, hogy módot nyujtson a tanitóinak arra, hogy az iskolai és társadalmi életben szerzett tapasztalatairól, az olvasottságáról és a másoknál is hasznositható ismereteiről számot adhasson és vele a kartársainak is használhasson.

És amikor az egyesület ilyen nemes és csak reánk hasznos óokarattal közelédik feléink, akkor mi erre azzal felelünk, hogy — — — — semmivel sem felelünk.

Igen, — mert mintha hallanám — nekünk más kötelezettségeink és elfoglaltságaink is vannak, mi az ilyenekre nem erünk rá!

Nem ám — ugy-e Kedves Barátaim — mert mi szórakozni, mulatni járunk; az könnyebb mesterség s kevesebb kötelezettséggel is jár!

Foglalkozunk mi a világon mindenfélével, csak a mi szakmánkba vágó privát munkával nem. Érdekel minket a világon minden, csak a mi pedagogiánk nem. Tudunk mi a világon mindent, csak a szakirodalomból keveset. Hegyezzük mi a fülünket mindenre, csak a mi pedagogiai versenyünkre nem.

Lusták vagyunk mi kedves Barátaim — az ilyenekhez! Kérdezzétek csak meg a lelki kishirtókat igaz-e?

Nincs időtök? Senkinek sincs annyi ideje, mint egy fiatal tanitónak! Azt mondják inkább, hogy nincs ambiciónk, elhanyagolom a szellememet!

Napról-napra tépdessük az életünk fácskájáról azokat a gyczge ágakat, amelyeket még az iskolában növesztettek azért, hogy később terebélyes fává növesszük, hogy az élet viharaival dacolhasson.

Tépjük csak durva kézzel azokat, majd visszasirunk még, de már akkor késön lesz.

Hogy fogjuk mi majd ugy 20—30 év multva a mi fiatal kartársaink előtt bemenni, hogy bizony kedves barátom és az ilyen téren nem dolgoztam eddig semmit. Nem futja el arcunkat szégyenpir az ilyen gondolatra?

De én nem akarlak titeket az én jó tanácsaimmal traktálni, hisz nagyon csekély vagyok én ahhoz, csupán figyelmeztetni akarlak benneteket. Még nincs késő, még nyitva a versenypálya.

Ha csak mindegyik egy tételt dolgoz is ki, akkor is dicséretet érdemeltek. Nem baj, ha talán nem is sikerül, károtok még ugy sem lesz belőle. Ne az anyagi, hanem az erkölcsi jutalomért pályázzatok.

Munkát a szellemi izmoknak!

Ne a hanyag, hanem a munkás kartársak példája után menjünk mi, hogy ha majd egyszer kihull azoknak a kezéből a szellemi fegyver, fölemelhessük es mi forgathassuk elleneink ellen.

Tudom, hogy fáj az önvétkünk beismerése, de én azt tartom, hogy jobb azt most önmagunknak, mint később majd másoknak bevallani. Sohse legyünk mi önmagunkkal megelégedve, mert amint egyszer arra a pontra jutunk, akkor már bukófélben vagyunk.

Oh ne féljetek, jut áru még idő a szórakozásra is elegendő!

Ez csak egy-két héthe kerül s a mellett, hogy megszeretettek az olvasást, még az a megnyugtató érzés is részeteké válik, hogy — no hála Istennek, megint valami hasznosat tettem.

Igy lesznk aztán azokká, amikké bennünket nevelni akartak. Igy hálálunk meg a tanitóink munkáját, mert boldoggá teszi őket az a tudat, hogy lám ebből is ember vált.

Akárhogyan akarom is tehát megvilágitani ennek a munkámnak szép és jó oldalait, mindenképen arra a conclusiora jutok, hogy azzal nemcsak másnak, hanem legfőképen önmagunknak használunk.

Fel tehát kedves Barátaim szeretettel hivlak benneteket, mutassuk meg, hogy tudunk dolgozni, ha akarunk. Mutassuk meg, hogy nem tartozunk azok közé az emberek közé, kik csak a fizikai élvezetet ismerik, hanem mutassuk meg azt, hogy nekünk szellemi élvezeteink is vannak, melyek mellett örömmel és kedvvel szórakozunk.

Dolgozzunk addig, amig fiatalok és gondtelkülöek vagyunk, ki tudja, hogyan lesz az a jövőben?

Isten veletek tehát a nemes küzdelem kedves reményében. Ott akarok veletek a küzdő téren találkozni!

i — n.

Mi van az Uj Korszakban?

— Tanügyi körültekintés —

Az Uj Korszak 1911. dec. 15-iki számát én is megkaptam. Barna László f. kereskedelmi iskolai tanár ur (fakik: Fasor 20/a Budapest) cimszalagában. A cimszalag át volt ragasztva s az én cimemet kopogtatták rá gépirással.

Hát én nem vettem cipóvasat a kezembe s nem vittem azzal egyenesen a tüzre, mint valami fertőzött tárgyat, hanem azt tettem vele, hogy átbongéztem.

S vajjon mit találtam benne?

Igen érdekes és tanulságos dolgokat. Érdekes és tanulságos dolog megtudni azt, hogy igy, vagy ugy ne tegyünk; igy vagy ugy ne irjunk, hanem okosabban. Okos ember a más bolondságán tanul. Hát legelőször is van benne egy kis ágaskodás. Feláguskodik a kicsike! Feláguskodik a miniszter ellen, erről Zichy János ellen! Hát nem csinos dolog ez? Akár csak a pucok-turás ágaskodnek fel a Csimborasz ső előtt!

Azután van benne egy vezető cikkely. Cime: „A mi diadalunk." Abban elmondja „a mi diadalunkat." Hogy miféle diadalt avattak ők az Uj Korszakék? Arra szintén megfelel maga az Uj Korszak, irván: „Egyetlen követelésünket sem tud-

tuk sikerre juttatni." „A tanitók kábultak voltak a lezajlott politikai küzdelmek országos maszlagától".

Hogy miféle küzdelem? Miféle maszlag?

Hát a mi nemzeti kormányunk, a 48-as függetlenségi eszmék rövid diadala, amit „a fegyház küszöbén botorkáló" „stéberek" vezettek. Ugy bizony! És ezt az Uj Korszak mondja!

De mond még más egyebet is! „Mi **izgattunk**, mi **lázitottunk**, mi szórtuk el az **elégedetlenség** magvait"!

Hm! Izgatni, lázitani, az elégedetlenség magvait elhinteni: milyen nemes feladat! Valóban a tanügyi sajtónak nem lehet egyéb célja!

Van ebben a vezető cikkelyben egy ügyes kis szofizma is. Azt mondja: Aki az iskolák államositását követeli, aki az iskolákból ki akarja küszöbölni a vallás oktatást, az nem haza- és **vallásellenes"!** Nem, nem! Hanem: „tiszteletre méltó férfiu". No lám!

Az is érdekes, hogy mily szerényen ismeri be a lap maga **brutalitását** ugyanezen vezető cikkelyben azt irván, hogy: „Kemény ököllel, **brutálisan** vertük vissza az ellenünk intézett merényletet". Én Istenem! Azon gondolkodom én, hogy milyen brutális lehet az az **iskolában**, aki ilyen nyiltan bevallja, hogy ő **brutális** is tud lenni.

Azután még nagy szerényen eldicsekedik a maga **sikereivel**, elfelejtve, hogy az imént maga vallotta be, hogy „egyetlen követelést nem tudott sikerre juttatni." Eldicsekedhetik azzal, hogy az egész tanitói közvéleményt sikerült neki 14 hónap alatt átalakitani . . .

— Nu-ná! — Hogy sikerült!

És . . . „most a **demokratikus** választó jog kérdésében állott mellénk a tanitóság egyeteme."

— Nu-ná! Hogy mennyire oda állott!

Ebből mind csak az világosodik ki, hogy a tanitóságot a szociál-demokrata párt a maga párteszközéül szeretné megnyerni a tanitóság egyetemét.

Hát én azt mondom: menjen utánuk az, akinek gusztusával nem ellenkezik. De vegye tudomásul a tanitóság azt,**hogy ha az a sok éhes stréber szociál-demokrata mind hatalomra kerül, én azt hiszem, annak legkisebb gondja lesz a tanitók baján segiteni. Lesz neki azzal elég dolga, hogy a saját száját betömje.**

No, és mi van még az Uj Korszakban?

Van benne piszkolodás — in infinitum!

Lepiszkolja gróf Zichy Jánost, a közoktatásügyi minisztert; gróf Tisza Istvánt meg a Budapesti Hirlapot. (Képzelem, mennyire bántja ezeket az urakat az Uj Korszak piszkolódása!)

Azután lepiszkolja a „csuhásokat" (a kaftánosokat és a palástosokat békén hagyja!) Lepiszkolja a saját felenyáját, lepiszkolja azokat, akik az általános tanitóegyesületekben vezető szerepet játszanak, lepiszkolja Moussong Gézát, Simon Lajost. Ráadásul lepiszkolja — Ember Károlyt is.

Hogy aztán a piszkolódásból kijusson mindenkinek, lepiszkolja a pöstyéni állami ellemi iskolát; elmondva, hogy a tanitó és tanitványok esernyő alatt ülnek a rozoga állami iskolában, ogy a tetőn becsurog az eső. Aztán hozzáteszi: — Mit mondjunk erre?

Mit? — Hát azt, hogy: Éljen az elemi oktatás állami monopoliuma! Éljen az egyedül üdvösitő állami elemi oktatás! csak **ezt** mondhatjuk! Nem igaz?

Dixi.

Válasz Bodonyinak.

Nándor! Én nem bánom. Mint egyszer a kantinban, a rossz mundérban, kimondom a pagát ultimot ,ha te megkontrázol is.

Amiben megegyeztünk, arról hát nem disputálunk; t. i. arról, hogy a nyakunkra küldött és a minket lázitani igyekvő lapokat olvasatlanul hagyjuk. De a te e szabály alul kivett „felderitő" csapataidat nem hagyom ám szó nélkül, mert ez olyan tágkörü fogalom, mely alá nagyon sokan tartozónak vélhetik magukat és a dolog oda lyukadna ki, hogy hát mégis csak mindnyájan olvasgatnók. — Olvasgatnók, mert hát a „táborkar"-nak, a szerkesztőségnek „megbizható altisztek kellenek, kik maguk is tudnak gondolkodni és szeretnek gondolkodni."

Hát kedves Nándor, én kimondom az ultimot, hogy nem oda Buda! A felderitő munkálatok bizony csakis a szerkesztőséget illetik, vagy a táborkarhoz számitható testületünk elnökségét is, kik érdekeink felett nyitott szemmel őrködnek.

A szerkesztőség, ha elégtelen a felderitő munkálatokra, az ellenséges mozdulatok megfigyelésére, utána néz, hogy legyenek megbizható altisztjei, kiket felkér és *megbiz* e „kényes" munkára. Ezek az ő u. n. munkatársai, a kikkel minden lap el van látva s akikkel együttvéve képezi a szerkesztőséget, melyet majdnem kizárólag tartottam illetékesnek a szennylapok tanulmányozására.

Igénytelenségem a te volt bakatársad bár „vitéz ur" voltam, ha a szerkesztőség nem vette észre az én kitünő képességemet az altiszti sarzsira és nem nevezett ki a táborkarába, bizony nyugodtan meghuzódom a hadoszlop közemberei közé és a vitézség minden erényével „bár állni vélem magam, vigyázok, hogy el ne bukjam" és csak kipróbált jó lapokkal szerzek a világfolyásáról tudomást.

Igenis a szennylapokról azt állitom, hogy csak eleinte keltenek undort, de ha azért csak olvasgatom kiváncsiságból meg is kedvelhetem, mert hát oly ügyesen öltözködik az igazság látszatába, hogy pőrére vetköztetni időm és talán tehetségem is alig van.

Az orvos növendék az első boncoláskor (saját szájából hallottam) igen küzködik az undor ellen, de mint gyakorló orvos már majdnem élvezettel végzi azt. Száz és száz példával bizonyithatnám ennek igaz voltát.

Hallod Nándor amint a multkor, most is mondd ám: Igaza van a

Ruzsinszky Jóskának.

E kis vitát azon megjegyzéssel fejezzük be, hogy egyrészt nagykoru embereket nem szabad korlátozni abban, hogy mit olvassanak: ez egészen az ő egyéni szabadságukra bizandó: de másrészt a szabadsajtó s a gyors közlekedés, meg a gyors sajtó napjaiban komikus gondolat, hogy valakit valami olvasni valótól távol lehet tartani; ezt tehát hiába is erőltetnők. Ami a sajtó pártolást illeti, hát e tekintetben a lapokat árunak tekintjük s attól veszünk lapot, akinek jobb a portékája. Az okleveles tanitó mind nagykoru ember, bizzuk rá, hogy mit olvasson és mit ne olvasson; ő a legilletékesebb ennek a megitélésében. — A vitázóknak pedig köszönet és hála; bár csak többen szóltak volna a kérdéshez.

Szerkesztő.

Egyesületi élet.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Dombóváron, 1911. évi október hó 5-én a dombóvári esperesi kerület tanitói körének évi rendes közgyülésén. Jelen vannak: főtisztelendő Frühwirth Géza esperes, egyházi elnök és Kétyi László világi elnökön kivül az egyes plébániák területéről a következők:

Dombóvárról: Nyárády Aladár, Meyer Lajos, Marton Kálmán, Partl József, Heinlein Béla, Blochinger Erzsébet, Pongrátz Etelka, Mészáros László.

Döbröközről: Kőháry Gizella, Pálfy Mária, Füzy Mihály, Saba Lajos, Németh István.

Gyulajról: Francsics Teréz, Polgár Ferenc, Csonka Ferenc, Nagy János.

Kocsolaról: Kristóf József, Perényi Hugó, Pompár Viktor, Csizmadia Irén, Pesthy Róza, Koncz Mária.

Kurdról: Kletz Béla, Gyomlai József, Bene Béla.

Nakról: Chachinovich János, Vitkovits Kálmán.

Szakcsról: Vitkovits Ferenc, Seleznik Ferenc, Cseh Jolán, Ginál József, Bösze István, Kovács Teréz és Szijártó László rendes tagok, továbbá mint vendégek: Fent Gabriella, Faics Kálmánné, Faics Irén, Faics Gizella, Hamulyák Mihályné, Boor Böske, Farkas Erna, Gyenis Antal, Szalai Antal, Mohácsy Endre, Tóth Márton és Réder János és Paál József lovag.

I. Főtisztelendő Frühvirth Géza esperes-elnök a szép számban megjelent tagok és vendégek üdvözlése után jelenti, hogy megnyitójában körünk v. elnökének nyugalomba vonulása alkalmából nem mulaszthatja el, de egyuttal kedves kötelességének tartja, miszerint Kétyi Lászlóról, — a kiváló tanitóról, — annak egyéniségéről s 41 évi müködéséről megemlékezzék. A megható szép beszéd a jelenvoltak lelkéből általános tisztelet és szeretet kifejezése mellett — váltotta ki a jubiláns tanitót méltán megillető szerencsekivánatokat. — Kétyi László v. elnök meghatottan mond köszönetet egyházi elnök szép szavaiért s a tagok osztatlan szeretetéért.

II. A mult gyülés jegyzőkönyve felolvastatván, hitelesitetett.

III. Szijártó László köri jegyző „Ciklus végén' cimmel a kör öt évi müködéséről számol be, végül pedig Kétyi László v. elnöktől nyugalombavonulása alkalmából ugy a kör, valamint saját nevében mint tanitójától vesz bucsut. — Világi elnök a tanitói pályán szerzett érdemeinek méltatásáért ismételten köszönetet mond, — mire a gyülés Cseh Jolán inditványára örökös disztagnak választotta s ugy neki, valamint a szintén nyugdijba vonult Éry Ferenc dombóvári kántortanitónak hosszu és édes nyugalmat kiván.

IV. Kőházy Gizella döbröközi tanitónő „Társadalmi bajok és az iskola" cimü sok gonddal megirt felolvasásával gyönyörködtette a jelenvoltakat. Szépen kifejtette, miszerint a mai beteg társadalomban a sziv rideg, — élvezetek keresése, — pénz az életcél, haszon a jelszó! A gyermek szivébe — mely jó, — ültetgessük vallás-erkölcsös neveléssel az Isten és ember szeretetet, kedveltessük meg velük a munkát, hogy becsületes tagjai legyenek a társadalomnak; nemesitsük a szivet s a szociálizmus nem arathat diadalt. — Felolvasónak jegyzőkönyvi köszönet szavaztatott.

V. Gyomlai József kurdi kántortanitó „A patronázs-törvény és a tanitók" cimü felolvasásában azon tennivalókra mutat, amelyeket ezen humánus intézmény a tanitóság önkéntes munkálkodásától vár, részben pedig kötelezőleg reá ró. — A szép felolvasásért a felolvasó jegyzőkönyvi elismerésben részesült.

VI. Ginál József szakcsi tanitó „A szépművészetek közlése az elemi népiskolában" cimü s pályadijat nyert dolgozatát olvasta fel, melyben iparkodik meggyőzni a hallgatóságot, miszerint a szépművészeti tárgyakat az elemi népiskolában ne külön órán, hanem a többi tantárgyak keretében tanitsuk, még pedig ott, ahol erre alkalom kinálkozik. Elnök inditványára, mint szorgalmas felolvasónak, jegyzőkönyvi köszönet szavaztatott.

VII. A kör pénztárnoka jelenti, miszerint az 1910. évi összes bevétel 220 K. 95 f., a kiadás 119 kor. 12 f., — a pénzmaradvány 101 K. 83 fillér. A pénztárnok évi jelentését és a számvizsgálók által átnézett és helyesnek talált számadást a gyülés tudomásul veszi és a felmentvényt megadja.

VIII. Jegyzőkönyv hitelesitésére felkéretett Polgár Ferenc és Ginál József rendes tagok.

Végül elnök a gyülésen részt vett vendégeknek a szives megjelenést köszöni, a kört további munkálkodásra buzditja s a gyülést berekeszti.

Kmft.

Szijártó László köri jegyző.

Frühwirth Géza esperes, köri egyházi elnök.

Polgár Ferenc.

Ginál József.

Jegyzőkönyv,

a „Pécsegyházmegyei Róm. Kath. Tanitó-egyesület" szentlőrinci esperes körének 1911. év október hó 5-én Szentlőrincen tartott őszi rendes köri tanitói tanácskozmányáról.

Jelen vannak: Beck Lajos esperesplébános mint egyházi elnök, Szentkirályi Ede világi elnök, Varga Lajos alelnök, Herbert Gáspár jegyző, Bánfai József pénztáros, Dobszay János, Gött Ede, Réder János, Breczkó Antal, Uhrinyák Anna, Vass Sarolta, Klein Teri vendég, Simon Erzsike, Rogosinczki Miklós, Rivészi Dezső, Somsich Sándor, Magyar Lajos, Csáky Zsigmond, Sántha Gyula, Balázs József, Csáky Virgil, Szépe Gyula, Kohler Ádám, Hadi Jenő, Lincz József, Selényi Miklós, Horváth József, Vértes János, Sznopek Zoltán, Bakay Alajos és Zsinkó Ernő.

1. A tanácskozmányt szentmise előzte meg, melyet főtisztelendő Beck Lajos bicsérdi esperesplébános mutatott be az Urnak.

2. Szentmise után elnöklő esperes az ülést megnyitja. Megnyitójában megemlékezik a mostanában elharapódzó ferdeirányu korszellemről, mely a tanitókat zászlaja alá akarja csábitani, igérve tekintélyt és anyagi jólétet, cserébe azonban a tanitó legdrágább kincsét, hitét és hazafiságát kivánja. Óva inti a tanitóságot, hogy a szabadkőmivesség és szociáldemokraták táborához csatlakozzék, kik romlott sajtójukkal támadják a kath. iskolákat, mert ezek szelleme ellenkezik a liberalizmus és szabadkőmivesség szellemével és a tanitók soraiban elégedetlenséget, gyülölséget támasztanak, minden bajnak okául az egyházat állitva. Nem hiszi, hogy akadjon kath. tanitó, ki ezen modernnek nevezett korszellemben szerkesztett lapokat járassa és azok mézes-madzagban beadott maszlagjait, elveit kövesse. Továbbá foglalkozik a tanitók fizetése rendezése ügyével, reméli, hogy a szabadkőmivességi eszmék követése nélkül is kivánságaik szerint fog elintézést nyerni.

Ezzel az ülést megnyitja és felkéri jegyzőt a mult ülés jegyzőkönyvének felolvasására, mely észrevétel nélkül Dobszay János és Breczkó Antal által hitelesittetett.

3. Egyházi elnök felolvassa az egyházmegyei főtanfelügyelőség 1614./1911. számu leiratát, melyben közöltetik, hogy a Szent-István-Társulat a Csizmadia Aladár-féle tankönyveknek átvételét többféle szempontból nem tartja ajánlatosnak és ezekután Ő Méltósága a már előbb elfoglalt álláspontja után a nevezett tankönyveknek használatát nem engedélyezheti. A közgyülés tudomásul veszi.

4. Esperes elnök jelenti, hogy a mult gyülés megbizatása szerint Sznopek József nyugalmazott tanitónak a közgyülés határozatát tudomására adta.

5. Elnök sajnálattal tudatja a körrel, hogy Czéh Pál helesfai ktanitó sulyos természetü betegségben van, ajánlja, hogy az egyesület részvétét fejezze ki, melynek tolmácsolására jegyző kéretik fel.

6. Esperes elnök inditványozza, hogy Kóródy Miklós képezdei tanárnak ama buzgó és odaadó fáradozásáért, mit a tanitói fizetések rendezése ügyében kifejtett, jegyzőkönyvi köszönet szavaztassék. Ezen inditványt a kör tagjai egyhangulag magukévá teszik, egyben kimondják, hogy erről Kóródy Miklós jegyzőkönyvi kivonatban értesittessék.

7. Lincz József kárászi tanitó előadást tart a községi faiskolák mikénti kezeléséről és ebből kifolyólag a gyümölcsfa tenyésztés fontosságáról és nagy hasznáról.

Az értekezlet után Szentkirályi Ede a faiskolák kezelésének jelenlegi módjáról megjegyzi, hogy azok sikert ezideig azért nem eredményeztek, mert a községi elöljáróság a faiskola kezelőnek a szükséges munkaerőt rendelkezésére nem bocsájtotta. Lincz József erre kijelenti, hogy Baranya vm. gazdasági egyesülete által megbizatott, hogy a községi faiskolák mikénti kezeléséről alapszabálytervezetet dolgozzon ki, melyben ő határozottan kivánni fogja, hogy a faiskola kezelő és a munkás egy személy nem lehet. Csáky Zsigmond inditványozza, hogy e magas szinvonalon álló előadásért jegyzőkönyvi köszönet szavaztassék. Elnöklő esperes hozzáteszi, hogy ne csak köszönet szavaztassék, hanem memóriánkban is őrizzük meg ezen tanulságos előadást.

8. Elnöklő esperes felovassa a 4322/1907. számu egyházmegyei leiratot, mely hivatkozik az 1815/1905. számu püspöki rendeletre, melyben a tanitók a „Madarak és fák napja" megtartására szigoruan köteleztetnek és az erről felvett jegyzőkönyvet május hó 15-ig küldjék be az esperesi hivatalnak. Jelenlevők kijelentik, hogy eddig is minden évben megtartották, de nem tudva, hogy erről jegyzőkönyv készittessék, azt nem terjesztették be.

9. Bakay Alajos a kántorképzésről értekezett humoros előadással. Hozzászóló Selényi Miklós, ki hangsulyozza, hogy addig nem lesznek modern és képzett kántorok, mik a tanitóképzést a kántorképzéstől nem függetlenitik. Javasolja, hogy a tanitójelöltek az 1.—2. évben csak az ének tanitására képeztessenek ki; a 3. és 4-ik évben pedig csak azok, kik kántorok is óhajtanak lenni, képeztessenek kántoroknak, mert a gyenge elem a haladásban megakadályozza a nagyobb tehetséggel felruházottakat. Egyházi elnök inditványára a közgyülés Selényi Miklós eszméjét magáévá teszi és annak keresztülvitelét az egyházmegyei hatóságnál kérelmezi.

10. Bánfai József pénztáros előterjeszti leszámolását, mely szerint 1910. szept. 29-től 1911. okt. 5-ig bevétel volt 150 kor. 55 fill., ezzel szemben kiadás 104 kor. 22 fill., pénztári maradvány 46 kor. 33 fill.

A leszámolás felülvizsgáltatott és elfogadtatott.

11. Egyházi elnök jelenti, hogy a 182 kor. hátralékból 84 kor. behajtatott, mely összeg a köri pénztárosnak adatott át. A még fenálló hátralékot pedig egyházmegyei főtanfelügyelőség végrehajtás utján fogja behajtani. Gyulai József tagdijának lefizetését megtagadta, mert állitása szerint tiszteletbeli tag. Rogosinczky Miklós és Hadi Jenő a terhükre irt 1909. évi 4 kor. tagdij hátralékukat nem hajlandók megfizetni, mert csak 1910. év május havában léptek be az egyesület tagjai közé. Kun Lajos pedig 1910-ben kerületünkből távozott, távozásával megszünt körünknek tagja lenni, igy az 1910. évi hátralékos tagdijja töröltetett. Egyházi elnök inditványára Czéh Pál hátraléka, tekintettel sulyos betegségére, töröltetik.

Miután ily zavaros állapotok merültek fel a hátralékok behajtása alkalmával, Varga Lajos alelnök a tagok névsorának kiigazitását sürgette, mely el is fogadtatott.

12. Bánfai József elégtételt kér Kormos József nyugalmazott tanitóval szemben, ki tagdijhátralékának lefizetése helyett nyilt lapon legazemberezte a pénztárnokot. A kör megbotránkozva Kormos József eljárásán és egyhangulag elfogadta egyházi elnök azon inditványát, miszerint Kormos az egyesületből kizáratik és hátraléka elengedtetik.

13. Pénztáros utasittatik, hogy Varga Lajosnak 28 kor. követelését három évi várakozás után fizesse ki.

14. Horváth József kérdést intéz pénztárnokhoz, hogy mult gyülésen Ertl Károly segélyezésére megszavazott 30 kor. összeget elküldötte-e már? Bánfai József jelenti, hogy még nem, mert megvárta a jegyzőkönyv hitelesitését, most azonban megbizatásának azonnal eleget fog tenni.

15. Jegyzőnek 8 kor. szavaztatott meg sokszorositó masszára.

16. Herbert Gáspár a közgyülési napidij és uti költség tárgyában szólalt fel, melyre elnök kijelenti, hogy vagy a két köri gyülésre, vagy pedig az egyházmegyei gyülésre jár napidij és fuvar, mindháromra nem. Selényi Miklós inditványozza, hogy inditson mozgalmat a közgyülés aziránt, hogy a köri közgyülésre a hitközség, az egyházmegyei gyülésre pedig a polgári község adja a napidijat és fuvart.

17. Egyházi elnök bemutatja Horváth József, Breczkó Antal és Csáky Virgil által kidolgozott tételeket, mely munkák a birálóbizotságnak adattak ki.

18. Biráló bizotsági tagokul megválasztattak: Szentkirályi Ede, Lincz József és Bánfai József.

19. Szentkirályi Ede világi elnök az elnökségről leköszön, de a közgyülés nem veszi azt tudomásul.

20. Uj tagokul felvétettek Szentiványi József bükkösdi vicárius és Rivészi Dezső bicsérdi osztálytanitó.

Több tárgy nem lévén, elnök a gyülést berekeszti.

Kmf.

Herbert Gáspár egy. jegyző.

Beck Lajos esperes, ker. tanfelügyelő e. elnök.

Jegyzőkönyv,

Felvétetett Szászváron, 1911. október hó 17-én a „Pécsegyházmegyei róm. kath. tanitó egylet" mágocsi esperesi körének rendes őszi ülésén.

Jelen voltak: Magyar Rezső v. elnök, Dr. Csizmadia Alajos, Auerbach József, Arányi Géza, Bubreg Béla és Hoffer Gergely plébánosok, Fejes János és Fröszt N. káplánok, Kónyi Etelka, Kovács Riza tanitónők, Gyurkovits Ferenc, Petz Gyula, Harmat József, Bucsky Mihály, Vadas

Gyula, Mocsáry Antal, Guger János, Albert István, Trapp Bálint, Krammer Róbert, Bayer Mihály, Nemes József, Kovács János, Propszt Vilmos, Horváth Mihály, Hering József, Kornfeld János, Hukker Ádám, Rumbus Imre, Toponári Ferenc, Mied Ágoston, Galló József és Kósa József tanitók rendes tagok.

Távolmaradását kimentette: Halvax József esp. plébános egyh. elnök és Schmeller József plébános.

1. Magyar Rezső v. elnök magas szárnyalású beszéddel nyitja meg a közgyülést, mellyel első sorban a szept. 27-én Budapestre összehivott értekezlet tényeit szögezi le, melyben nagynevü kultuszminiszterünk, a tanitóság iránti szeretetének s jóindulatának tanujelét adta azzal, midőn nem zárkozott el a tanitóság azon méltányos kivánsága elől, hogy a XI., X., illetve IX. fizetési osztályba soroztassanak, majd a mai tanitási rendszerről a következőket mondja:

„Ugy az elemi, mint a középiskolákban — tantervszerüleg — az az irány vezet, hogy a tanuló ifjuság fejébe a különféle ismeretek egész halmazát tömik, nem számitva azon körülménynyel, hogy a még kevésbé munkabiró szellemi képesség már azok felének megértése megjegyzésében ugyszólván kimerül s hogy a tanulók felfogó, emlékező tehetségével arányban nem álló anyaghalmaznak a gyermekbe való erőltetésével nem váltotta ki az igazi célt, hogy t. i. maradandó haszonnal feldolgozható legszükségesebb anyagot egy teljes és értékes egésszé tömöritve vele alapozza meg az élet küzdelmeiben is önállóságra képes egész embert, — mert a tulságos sok és sokféle anyag végeredményében egy homályos képet fog alkotni a gyermek lelki világában, amelyben nem ismeri ki magát, és ugy áll az ő tudásával — ha csak nincs valami kitünő észtehetséggel megáldva, — mint aki itt is, ott is, erről is, amarról is hallott valamit, de nem tudja, hogy mit s amellett természetszerüleg azon tárgyakból is gyérebb lesz ismeretköre, melyeknek alapos tudását pedig feltétlen megkivánja magának az élet, hogy érvényesülhessen, mint pl. az értelmes olvasás, számtan, helyesirás, fogalmazás, földrajz, — holott ezek tudása képessé teszi később könnyü szerrel értelmi szerrel értelmi körét tul nem haladó — minden téren az ismeretek szerzésére.

Majd tovább folytatva, mondja „De és amit első helyen kellett volna emlitenem a mai tanitási rendszer, ha papiron nem is, de a gyakorlatban csak ugy mostohán teljesit egy magasztos, egy fenséges kötelességet a szivképzést." . . . „Gyulasszuk fel azért a gyermekek szivében azokat a szent érzelmeket, amiket mint a lélek ajándékait maga a Teremtő ültetett oda.

A mi hivatásunk, hogy az Isten, — haza és emberbaráti szeretet érzelmeiből a lélek méltó templomát emeljük a gyermek szivében, — hogy a lélek a szivben lakjék, azt irányitsa, megszentelje . . . . Az igy nevelve tanitott nemzedék ajkáról nem fog elhallatszani soha, hogy nincs Isten! Nincs Haza! Nincs hazaszeretet! Le fog borulni nemcsak Isten hatalma előtt, de szent lesz előtte a haza is — Adja Isten!"

A jelenvoltak lelkesedéssel éljeneztek. Ezután rögtön Halvax József esperes — az egész kör által szeretve tisztelt egyh. elnökének betegség miatti távolmaradását jelenti be az elnök, mit a jelenvoltak a szeretet igaz meghatottságával vesznek tudomásul.

2. A mult jegyzőkönyv felolvastatván hitelesittetik.

3. Bucsky Mihály „a tüdővész kielőzéséről" tart igen érdekes felolvasást, mellyel a szobák nedvességét s az egész házat könnyü szerrel kiszárithatjuk.

4. Bayer Mihály amerikai tanulmányutjáról visszatérve „Az amerikai iskolák"-ról tartott igen érdekfeszitő felolvasást, mit az összes tagok nagy figyelemmel hallgattak.

Elnök inditványozza, hogy ezen felolvasás küldessék be a „Népnevelő"-nek teljességében, hogy az ország többi tanitóinak is részint oktató, — részint gyönyörködtetője s ismeretterjesztője legyen.

5. Albert István „Az ifjusági egyesületekről" tartott — mindenki által figyelemmel hallgatott s helyeselt fölovasást.

A gyülés tagjai tomboló lelkesedéssel s éljenzéssel honorálják felolvasást.

Elnök inditványozza, hogy a felolvasóknak fáradságukért jegyzőkönyvi köszönet szavaztassék.

A gyülés egyhangulag elfogadja.

6. Krammer Róbert inditványozza, hogy Albert István felolvasása mint minket tanitókat nagyon érdeklő s ügyünkkel foglalkozó legalább a „Dunántul"-ban közöltessék . . . .

Helyeslőleg elfogadtatik.

Albert István inditványozza, hogy most midőn ügyünkkel az egész ország foglalkozik, — mi érdekeltek is gyüléseinken fél vagy negyed időt részben foglalkozzunk.

Elfogadtatott.

7. Elnök bejelenti a gyülésnek, hogy Eicher Gy. nyugalmazott tanitó meghalt s érdemeit röviden méltatva egyben inditványozza, hogy az elhalt családjának a kör részvétét fejezze ki.

Elfogadtatott.

8. Ezután a katholikus sajtónapnak a köri őszi gyüléssel való egyidejü tartását ajánlja elnök, hogy a tanitók is — e szent cél érdekében fillérеikkel hozzájáruljanak. Erről hosszabb vita indul, mely után a gyülés elnök inditványát elfogadja.

9. Elnök végül felkéri mindazokat, kik az orsz. kath. segélyalapnak tagjai, hogy tagdijaikat fizessék be s lehetőleg uj tagok belépéseikkel támogassák.

10. A tavaszi gyülés helyéül Bikal jelöltetett ki.

Más tárgy nem lévén elnök az ülést bezárja.

Kmft.

Magyar Rezső köri v. elnök. **Kósa József** köri jegyző.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Felsőiregen, a „Pécsegyházmegyei Róm. Kath. Tanitóegyesület" értényi esperesi körének 1911. évi október hó 24-én tartott gyülése alkalmából.

Jelen voltak: föt. Magyar Zsigmond, kerületi tanfelügyelő, egyházi elnök, Brunner András pénztáros, Kövesdy János és Kemény András plébános urak, Sperai János, Cséplő István és Müller József káplán urak; továbbá Németh Antal, Németh Gizella, Segesdy Ferenc, Tasek Anna, Cserei Etelka, Pintér István, Wágner József, Vadász Béla, Koller Róza, Boros Teréz, Szüts Róza, Körmendy József, Bátor Gyula, Tolnai Béla, György Imre, Szelestey Ilona és Finta Gáspár tanitó urak mint tagok, föt. Kulcsár János nyug. garéi esperes plébános ur mint vendég és végül Szigeti József mint jegyző.

Tárgy:

1. 10 órakor szent mise. 2. Elnöki megnyitó. 3. Vil. elnökválasztás. 4. Pénztárosi jelentés. 5. Szigeti József köri jegyző felolvasása. 6. Inditványok.

Határozat.

A szent misének ájtatos meghallgatása után, melyet föt. elnök ur mutatott be az Urnak, az iskolaépület egyik termébe vonultak a tagok, hol is föt. Magyar Zsigmond elnök ur „Dicsértessék a Jézus Krisztus" kezdi megnyitó beszédét. Emelkedett beszéde további folyamán kijelenti, hogy testvérek vagyunk, közös munkakörnek harcosai. Ebből kifolyólag mindegyikünknek állapotbeli kötelességei vannak, amelyeknek szem előtt tartására és e kötelességeknek pedáns pontossággal való teljesitésére figyelmezteti a tagokat.

Ezután szépen parentálta el a körnek elhunyt világi elnökét. Fájdalommal tölt el bennünket, ugymond mindazoknak elmulása, akiket szerettünk. És ha mindenkor, ugy különösen ez esetben, mert élete delén egy szerető hitves és több árvának édes atyja ment el a sirba. Kitünő tanitó és kitünő nevelő volt, aki kötelességeit mindenkor a legnagyobb lelkiismeretességgel teljesitette. Őrizzük meg, zárjuk sziveinkbe emlékét. Ma a szent misét érte mutattam be s igérem, hogy ezentul is mindig a körnek elhunyt tagjaiért mutatom be mindaddig, mig a körnek elnöke leszek.

Föt. elnök ur ezen megnyitó beszéde után felhivja a gyülést, hogy a körnek világi elnököt válasszon. A gyülés egyhangulag, nagy lelkesedéssel Németh Antal bedegi tanitót, a körnek közszeretetben álló tagját választja meg világi elnökül, aki meghatottan köszöni meg az iránta való bizalomnak ilyetén való megnyilatkozását.

A jegyző felolvassa a mult gyülés jegyzőkönyvét, mely általános helyesléssel tudomásul vétetik.

Brunner András pénztáros terjeszti elő ezután az 1910. évi számadását, mely megvizsgáltatván, helyesnek találtatott. E számadás szerint az évi bevételek:

1. Pénztári maradvány 1909. évről 90kor. 11 fillér., 2. Tagsági dijakból befolyt 90 kor., 3. 26 Kath. Iskola előfizetési ára 26 kor.; összesen 206 kor. 11 fillér.

Az évi kiadások:

1. Tagsági dijak a központba 90 kor. után 60 kor. 2. Kath. Iskola előfizetési ára a központba 26 kor. 3. Meghivók a köri gyülésre nyomtatása 4 kor. 4. Postaköltségek és takarékpénztári betétkönyv 1 kor. 74 fill., összesen 91 kor. 74 fill.

Bevételből levonván a kiadás, mutatkozik pénztári maradvány 114 kor. 37 fillér, melyből 80 kor. a „Tamási Takarékban" helyeztetett el gyümölcsözőleg.

Ezután Szigeti József olvasta fel értekezését e tételről: „Körvonalazandó a jogvédelmi bizottság hatásköre az alapszabályok 47. §-a alapján."

Az inditványok során Szigeti József köri jegyző inditványozza, hogy miután a kör egyébként ugy sem mutathatja meg háláját azon nemesszivü nagy férfiak iránt, akik a kath. tanitóságnak mindennemü érdekeit oly önzetlenül hordják szivükön, — a kör e gyülésből kifolyólag táviratilag üdvözölje őket.

Ezen inditványból kifolyólag a gyülés éljenzésével föt. elnök ur inditványára Őméltóságát, megyés Püspök Urunkat, a tanitók igazi atyját; Szigeti József köri jegyző inditványára méltóságos dr. Giesswein Sándor országgyülési képviselőt és tek. Kóródy Miklós pécsi tanitóképző tanárt, mint a magyar kath. tanitók érdekeinek kiváló bajnokait és végül Fölker Mátyás értényi plébános megbizása folytán Pintér István kartárs inditványára Huszár Károly országgyülési képviselőt, mint a kath. ügyek legelső parlamenti szószlóját, a gyülés táviratilag üdvözölte.

Szigeti József inditványozza, hogy a jövő gyülés felolvasói és gyakorlati előadói, most, a folyó gyülésen jelentkezzenek. Kivánatos volna az is, hogy az előadók egyike következetesen mindig az legyen, aki kiváló munkássága, vagy dolgozata révén a Troll-féle jutalomban részesül. — A gyülés ez inditvány felett napirendre tér.

Szigeti József kéri a kör azon tagjait, akik még a kath. tanitók szociális szakosztályának nem tagjai, haladéktalanul lépjenek be. Elfogadtatott.

Ugyancsak Szigeti József a köri tagok figyelmébe ajánlja a „Szent Őrség Társulatát."

Végül a gyülés Németh Antal vil. elnök, Brunner András, Bátor Gyula és Szigeti József személyében biráló-bizottságot választott, mely után, több tárgy hiányában, föt. elnök ur a gyülést bezárja.

Kmft.

Szigeti József köri jegyző. **Magyar Zsigmond** ker. esperes, elnök.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Szigetvárott 1911. évi október hó 25-én a szigetvári róm. kath. esperesi kerület Tanitói Körének gyülése alkalmából. — Jelen vannak: Herger József esp. egyh. elnök, Bodonyi Nándor v. elnök, Lasányi János jegyző, Gosztonyi Jenő plébános, alelnök, Kunder Menyhért, Schiffler Mária, Varga Ferenc, Hiller Gizella, Hirling Nándor pléb., Fejérváry Ferenc, Röszler Ferenc admin., Oberritter Alajos, Hamberger József, Schön Antal, Fejérváry Fernc és Tolnai Bertalan, káplánok, Waldfogl Ferenc és Károly, Koleszárics Kálmán, Hofmeiszter Ferenc plébános, Benicsek Jenő, Kruck Paula és Toponári Ferenc, Dobos Henrik pléb., Kovács István, Horváth Béla, Bodits Anna, Mayer Mária, Paál József pléb., Szucsits Kálmán, Horényi Károly, továbbá a helyb. állami el. népiskolai tantestület.

1. Elnöki megnyitó.

Bodonyi Nándor megnyitójában a szabadelvüségről, mint a sokak által keresztény szempontból homlokegyenesnek vélt irányzatról beszél; holott az igaz szabadelvüség soha ellensége nem volt a keresztény eszméknek; nem ellenkezik sem az egyén, sem a törvény vallásos meggyőződésével, azt ki nem zárja; csupán a szabadelvüség ferde kinövése sértheti azt. Igaz, hogy vannak a kereszténységgel elentétes termékei is, mint a „Világ" és „Uj Korszak", melyeknek irányzata nem quadral a vallásos meggyőződéssel, de ajánlja, hogy olvassák ezeket azok, kiknek vallásos meggyőződése annyira szilárd, hogy nem fog meginogni az ellentétes eszméktől. — Igaz, hogy a kath. tanitóságot vádolják, hogy nem eléggé szabadelvüek. S miért? Mert tán a tanitásba beleszövik az Isten, vallás és erkölcs fogalmát, s ezen bázisokon épitenek? Ép ez az igaz szabadelvüség s ő erre buzditja társait. Ezután a gyülést megnyitja.

2. A jegyzőkönyv hitelesitése.

Az idő rövidségére való tekintetel a jegyzőkönyv felolvasottnak tekintetvén, hitelesittetik.

3. Értekezés „A tanitó szociális müködéséről."
Irta s felolvasta: Szucsits Kálmán, bogd. tanitó.

Ezen minden tekintetben kiváló dolgozat megérdemelné, hogy egész terjedelmében a „Kath. Iskolá"-ban közöltessék, mert magas szinvolnalu és az igazságnak mély forrásából csörgedez. — Értekező első sorbn a fiatal tanitókhoz intéz buzditást a serény munkára. Majd kimutatja, hogy a tanitóság a szociális téren megelégszik az ideális állapottal; sok beszéd hangzik el és óhaj meg sóhaj e téren, de tett alig észlelhető, holott az ideális célt csakis a mai szociális problemák gyakorlati megfejtésével vagyis a komoly munkával érheti el a tanitóság. Felsorolja azokat a tereket, melyeken bő alkalom nyilik ugy a továbbképzésre, valamint a sikerdus munkálkodásra.

A szép, élvezetes és tanulságos felolvasásért a közgyülés elnök inditványára jegyzőkönyvi dicséretet szavaz.

3. A mai népiskola hogyan reformáltassék?
Irta és felolvasta: Benicsek Jenő lakócsai ig. tan.

Értekező jeles dolgozatában kifejtvén elsősorban a népiskola célját, találó és helyes reformokat ajánl a cél elérésére. Ily reform: 1. A tanitóképzőknek 5 osztályuvá fejlesztése s ezekben a természet és társadalomtudományoknak minél bővebb tanitása összekötve a gyakorlatiassággal. 2. Kivánja a tanfelügyelőségnek a tanitóság közóhajának megfelelő reformját ugy a kir. valamint az egyhm. tanfelügyelőséget illetőleg, mert ez idő szerint sem az egyik, sem a másik nem szakintézmény. 3. A tanköteles kort a 7. életévtől kivánja az I. és II. osztály összevonásával. 4. Az ismétlő iskolákat „Apponyi Darányi" féle javaslat szerint kivánja szervezni, továbbá egy uj 1 éves tanfolyam szervezését a 19 éves ifjuság részére, melyet III. foku népiskolának nevez el.

Értekező e szellemben határozati javaslatot terjeszt be, melyet a köri gyülés általánosságban elfogad.

Hozzászólás — sajnos — e felolvasásánál sem történt, miért is elnök ajánlatára Benicsek Jenőnek jegyzőkönyvi köszönet szavaztatik.

4. Inditvány.

Elnök inditványozza, miszerint a jövő tavaszi köri gyülés május elsején Baranyasellyén tartassék meg, melyre értekezők gyanánt Hiller Gizella és Horényi Károly kéretnek meg, esetleg általuk szabadon választandó témáról.

Nevezettek a felkérésnek eleget teendnek.

Benicsek Jenő bejelenti a Tanitói körből való kilépését, mit a köri gyülés sajnálattal vesz tudomásul.

Egyéb tárgy nem lévén, elnök a gyülést bezárja.

Kmf.

Lasányi János köri jegyző. **Herger József** egyh. elnök.

Bodonyi Nándor vil. elnök.

Hitelesitik:

Kruck Paula. **Szucsits Kálmán.**

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Siklóson, **1911. év okóber hó 26-án** megtartott esperesi köri tanitói gyülésen.

Jelen vannak: ft. Schultz Károly, esp. pleb. és Kiss Vilmos elnöklete alatt: Kuhl József, németmároki pleb., Kimmel Kamill, gyüdi, Kovács Gellért, siklósi házfönök, Weyer Mátyás, villányi s. lelkész; Schmidt Vilmos, Jávor István, Schunk Emilia siklósi; Kész József, Heil Ede, villányi; Bénics Mátyás, petárdai; Bellán Domonkos, ujbezdáni; Máli Kozma, kássádi; Winkler Antal, lapáncsai; Faller Rezső, illocskai; Boross József kislippói; Komlósi Márton, alsószentmártoni; Saághy Ferenc gyüdi; Schmidt Ádám, kisjakabfalvai; Seiler Bálint, villánykövesdi; Lieber Emil, virágosi; Halász János, németmároki, továbbá Seiler Gábor, nyug. villányi és alulirott jegyző, beremendi tanitó.

1. Szt. mise után — mely az elhunyt tagtársak lelki üdvéért mutattatott be — ft. Esperes-elnök ur megnyitó beszédében különösen a tanitó szociális feladatát fejtegeti a következő kérdés alapján: Vajjon eleget tett-e a tanitó hivatásának, ha müködése csupán az iskolafalak szük terére szoritkozik — vagy talán kötelessége az iskolán kivül is a falusi nép erkölcsének javitására közremüködni?

Már nevünk „népnevelő" is mutatja, hogy nem tanithatunk anélkül, hogy ne neveljünk. A tanitás és nevlés iker testvérek, igy tehát aki jól nevel, az egyuttal oktat és aki jól oktat, az egyuttal nevel is.

Minden pályának megvan a saját müködési köre, melynek megismerésétől és a szükséges eszközök felhasználásától függ annak becsületes betöltése. Már pedig alig van pálya, melynek munkálkodási tere oly tág és célra vezető utai és eszközei oly sokfélék volnának, mint a tanitói pályának. Ami a családban a szülő, az a községben a tanitó; ő a nép szellemi vezére, tanácsadója.

Rossz tanitó tehát az, ki azt véli, hogy kötelességének eleget tett azzal, ha naponkint 4—5 órát tölt az iskolában. A tanitónak, ha mással nem, ugy legalább jó példával kell nevelve-oktatnia. Igaz ugyan, hogy idejének java részét az iskolában kell eltöltenie, de ha csakis a gyermekeket oktatja, ugy sajnosan fogja tapasztalni, hogy mint veszik kárba az elvetett jó mag.

Nem az a népszerü tanitó, ki a néppel korcsmáz: a valódi népszerüség, a közbecsülés, a néppel való szellemi foglalkozás folyománya. Épen az teszi a tanitót tiszteletreméltóvá a nép előtt, hogy nem vesz részt annak minden zajos mulatságában, mert ezáltal mutatja meg, hogy van az érzéki gyönyöröknél nemesebb szórakozás, mint pl. olvasás, zene stb. Evégből a jó könyveket már az iskolában megkedvelteti és a népet a jó olvasmányok beszerzésére buzditja. E téren sokat tehet a rossz könyvek és lapok kiküszöbölése és az erkölcsnemesitő irodalom terjesztése által.

Ezek után különösen figyelmébe ajánlja a gyülésnek a kath. sajtó pártolását; felolvassa a ft. egyhm. Tanfelügyelő úr ugyanily célból kiadott 2393/1910. sz. leiratát. Majd ennek méltatása után megnyitja a gyülést.

2. A legutóbbi gyülés jegyzőkönyvének hitelesitésére kiküldetik Kész József és Bénics Mátyás.

3. Ft. Elnök ur felolvassa Müller Imre, németmároki tanitó bucsulevélét, ki nyugdijaztatása alkalmával meleg szavakkal mond „Isten hozád"-ot a kerületnek, melynek 33 évig tagja s huzamosabb ideig világi elnöke is volt. Majd Seiler Gábor, villányi tanitó, — ki szintén nyugdijaztatott, — pár szóval kéri a kartársi szeretetet továbbra is föntartani vele szemben.

A tanácskozmány mindkét volt tagjának müködéséért jegyzőkönyvi elismerést szavaz.

4. Bejelenti ft. Esperes ur a tanitói változásokat, mely szerint Kislippóra Boross József, Illocskára Faller Rezső, Németmárokra Halász János és Villányba Heil Ede választatott meg.

5. Következik a kitüzött tanügyi tételek fölötti eszmecsere; ezzel kapcsolatban az egyik beérkezett tétel-kidolgozás felolvastatik. Mely után a tétel kidolgozások biráló bizottsága választatott meg, melynek tagjai lettek: Schmidt Ádám, Schmidt Vilmos és Jávor István.

6. Bellán Domonkos ujbezdáni tanitó előadást tart a fonomimikáról, melyet példákkal világit ugyannyira, hogy a kör tagjai meggyőződtek arról, miszerint a régi rendszer fölött sok előnynyel bir.

Többek kérdezősködése és hozzászólása után az előadónak szives fáradságáért jegyzőkönyvi köszönetet szavaz a testület.

7. Winkler Antal, lapáncsai tanitó azon inditványt nyujtja be, hogy az esperesi kör a szabadkömüves „Uj Korszak" tanügyi lap cikkei és azok tónusa ellen emeljen óvást hangoztatva azt, hogy ugy a kör, mint annak minden egyes tagja vallását és hazáját tántorithatatlanul védi és ennek megfelelő szellemben fog ezután is müködni. Az inditványhoz Jávor István, majd Kiss Vilmos, világi elnök még hozzátétettni javasolja azt, hogy mivel nevezett lap gróf Apponyi Albertet, — aki a tanitóságnak érdekeit szivén viselte — megtámadta, üdvözlő feliratot intézzünk.

Rövid eszmecsere után a gyülés egyhangulag azt határozza, hogy ugy nevezett lap hangja, valamint gr. Apponyi Albert megtámadása elleni határozatát az „Alkotmány" napilapban teszi közzé, melynek elintézésével Kiss vilmos, vil. elnököt bizzák meg.

8. Megüresedvén egy számvizsgáló bizottsági tagság; választás által betöltetik Winkler Antal lapáncsai tanitóval.

9. Beszedettek a tagsági és egyéb dijak, minek végeztével elnöklő esperes ur a gyülést bezárja.

Kmft.

Makári István köri jegyző.

Schultz Károly esperes, köri elnök.

KÜLÖNFÉLÉK.

Ember János Bar. vm. kir. tanfelügyelője 4 heti szabadságot élvezett. Ez most letelvén, febr. 15-ével ujból visszatér hivatalának vezetéséhez.

Egyházmegyei tanitók jutalmazásai. A Troll-féle alapitvány 100 koronás kamataiban a koronai ülések, illetőleg az egyházmegyei főtanfelügyelőség jelentése alapján ebben az évben a következő pécsegyházmegyei tanitók részesültek: Polácsi János Mecsekszabolcs, Szöllösi Anna Pellérd, Károlyi Feenc Pogány, Csáki Virgil Bakonya, Lucz György Lippó, Schmidt Ádám Kisjakabfalu, Rostás Teréz Laskafalu, Ikotity Béla Herczegszöllős, Weber József Izabellaföld, Szabó Ferenc Kisköszeg, Harsányi Gáspár Babarc, Wagner Károly Szür, Szigriszt Henrik Rácpetre, Gállácz Ödön Hosszuhetény, Trapp Bálint Köbleny, Fülöp Antal Mánfa, Fehérvári Ferenc Almamellék, Waldinger Alfonz Jozipovac, Zeliska Ignatia D.-Miholjac, Kroglott Matild irg. nővér Bonyhád, Varga Szerafin Kakasd, Nagy János Gyulaj, Kőházy Gizella Döbrököz, Erdősi Ilona Koppányszántó, Finta Gáspár Nagyszokoly, Ivelicsné, Mucsenbacher Mária Tamási, Kónya Leopoldina Dunaföldvár, Bors József Paks, Gajdosi Erzsébet Tolna, Kircz István Tevel.

B. Barkóczy Sándor miniszteri tanácsost, a középiskolák ügyosztályának éléről az alapitványi ügyosztály élére helyezték át s a középiskolák vezetésével Boncz Ödön bizatott meg. — A miniszter azzal indokolta ezen áthelyezést, hogy b. Barkócy ellentétes politikai és vallási nézetek ütköző pontjába került s igy müködésének sikere s vele a középiskolák fontos ügye kockán van. — Alkalmunk volt protestans, főkép debrecen vidéki tanárokkal ezen ügyről beszélgetni s tudjuk, hogy mily óriási ellenszenvet váltott ki az autonomia folytán igen erős protestánsokban b. Barkócy személye. — A miniszter bizonnyal érezte a roppant nyomást, amit emez áramlatok előidéztek s magas állásából tisztán látta a helyzetet, az áthelyezés tehát ő rá nézve indokolt volt. — Természetes, hogy az előrenyomuló kath. irányzatra ez sértő tény s innen magyarázhatók azok a mozgalmak, amelyek még a miniszter személyét sem kimélik. Mi akik nem személyekben, hanem intézményekben láttuk és látjuk biztositva a kath. szervezetek jövőjét s eszméink diadalát, tárgyilagos nyugalommal szemléljük emez eseményeket s tudjuk, hogy az a kapu, amit b. Barkócy a középiskolák keretében a kath. irány számára megnyitott, bőven elegendő, hogy eszméink azon benyomulva, az őket megillető jogos területet elfoglalják. Mi sokkal nagyobb örömnek tartjuk, hogy b. Barkócy már is jól müködött, mint a mekkora szomoruságnak nézzük, hogy már nem müködik.

Dehogy nem müködik!!!

Püspöki rendeletek. 374/1912. sz. alatt a III. pásztorlevélben nagy jelentőségü rendelet jelent meg, amelyben Öméltósága az uj rendszabályokat összhangba hozza az egyházmegyei főhatósági rendeletekkel. — A IV. sz. pásztorlevél 560/1912 sz. a. az alkoholizmus ellen való iskolai rendeletet hozza s a farsang utolsó napját teszi meg „alkohol ellenes nappá", amikor a tankötelezettség betartása mellett iskolai ünnepélyek tartandók.

Többeknek. 1. A müködési bizonyitványokban világosan ki legyen téve, hogy a tanitó ott mióta (év, hó és nap) meddig (év, hó és nap) müködött. Az évet, hónapot és napot okvetlen ki kell tenni. Legyen meg továbbá benne az is, hogy mily eredménnyel (kitünő, jeles, jó, elégséges) müködött.

2. Államsegély nyugtákat az iskolaszéki elnök láttamozza. Helyette más, például káplán stb. nem láttamozhatja. Julius és januárban a kir. tanfelügyelő is láttamozza. Julius és január 1-je előtt is beküldheti a kir. tanfelügyelőhöz, de keltezni azért csak január és julius 1-jére kell, mert akkor esedékes és azt előbb keltezni nem lehet.

3. Az uj javadalmi jegyzőkönyvek mellékletekkel láttattak el. A mellékletek hozzá lettek füzve mint elengedhetetlen mellékletei. Sok tanitó a mellékleteket kiszedte és anélkül terjesztette be azokat nyugdijigényének felemeléseért. Ezért vissza lettek küldve a mellékletek hozzá csatolása végett. A mellékleteket nem szabad az uj javadalmi jegyzőkönyvekből kivenni.

Magyarositási jutalom. Tolnavármegye a magyarositási jutalmazásról uj szabályrendeletet adot ki. Az iskolaszék ajánl a 4. §. szerint minden év október végéig jutalmazásra tanitót a magyarositó bizottságnak. A község nem ajánlhat. Az iskolákat március végéig a magyarositó bizottság egy tagja megvizsgálja. Pályázat ezentul nem lesz ki irva, az iskolaszékek tegyék meg csak évenkint októberben ajánlataikat.

Az egyesületi titkár felkéri azokat, akik az őszi választmányi ülés által kitüzött tételeket kidolgozták, illetőleg a pályázatokban részt vnni óhajtanak, hogy dolgozataikat legkésőbb március hó 1-ig hozzá (Gizella u. 5. sz.) beküldeni szíveskedjenek.

Dr. Sipos István theologiai tanár ur, azzal, hogy az összes érvényben levő pécsegyházmegyei főhatósági rendeleteket egy egységes munkában összegyüjtötte, óriási s mindenképen nagyjelentőségü munkát végzett A gyüjtemény most van sajtó alatt s nemsokára könyvpiacra kerül. — Nagyon ajánlatos, hogy főleg nagyobb tanitó-testületek is a tanitói könyvtár számára beszerezzék, mert a szépen fejlett pécsegyházmegyei tanügyi adminisztráció menetében igen nagy hasznát veszik. — A könyv valóságos tükre lesz annak a nagy munkának, amit a pécsi püspökség, a pécsegyházmegyei papság és tanitóság, egyetértőleg a hivekkel s azoknak képviselőivel, az iskolaszékekkel együtt végzett. Egyuttal a jövőre is hatalmas fejlődési alapot képező rendeletek, szabályok tárháza lévén, azt hiszszük, szolgálatot teszünk, vele, ha mindenkinek figyelmébe ajánljuk.

Az egyetemes tanitó-gyülés programmja már megjelent. — A magyar tanitóság azon elévülhetetlen vágyakozása, hogy az összes tanitók egységes szervezetet képezzenek, önként érthetőleg felkeltette s még inkább fel fogja kelteni az érdeklődést ezen nagy kongresszus iránt s részünkről nem titkoljuk, hogy e gondolatnak kezdettől fogva hivei vagyunk. Azonban két feltételünk van. Egyik, hogy helyi szervezeteink programmjával vegyünk részt az országos mozgalomban, másik az, hogy a nagy egyetemes gyülésen a 66% aránynak megfelelő módon érvényesüljünk. Azt azonban, hogy 10—15 budapesti tanitó véleményét 30.000 emberre s köztük 20.000 kath. tanitóra rádiktálja, mi annyival inkább el nem fogadhatjuk, mert ellenkező világnézletük és ellenkező jogi felfogásuk elfogadása a magunk világnézletének és jogi felfogásának megsemmisülését jelentené, más szóval azt, hogy mi eddig sem világnézletünk, sem jogi helyzetünk szempontjából semmik sem voltunk, holott nekünk hitünk és meggyőződésünk, hogy az igazság részünkön van. Ennek elhomályosodását még pillanatra sem engedhetjük meg. Felhoztuk ezeket azért, hogy tavaszi köri gyüléseink e fölött komolyan és behatóan tárgyaljanak.

Bonyhádon a tanitó választás szokatlan izgalmakat váltott ki. A népnek megtetszett Tóth Márton szakályi tanitó éneke s őt kivánta megválasztani. Ellenben az iskolaszék az iskola szempontjából nézte a kérdést s az idősebb s tehát gyakorlottabb Schnell József magyarszéki kántortanitót választotta meg. A két párt e miatt a bonyodalmak egész sorát idézte fel s főkép a hitközségi élet keretében mutatkoznak éles ellentétek az „urak" és „nép" között. — Mig egyrészt sajnálatos tény, hogy a kiváló hitközség kebelében felmerültek ezek az ellentétek, másrészt a tanitóság szempontjából tekintve, nem is olyan megvetendő jelenség, hogy végre-valahára a tanitók is ki tudják hivni személyükkel az ellentéteket, mert az ilyen tünetek a szüntelen politizálás háttérbe szorulását s a kulturérdekek előtérbe nyomulását jelentik.

DUNÁNTÚL
politikai napilap
Előfizetési ára tanitóknak:
egész évre 16 korona
fél „ 8 „
1/4 „ 4 „
Megrendelhető a kiadóhivatalban
PÉCS,
Lyceum-utca 4.

Alapittatott 1876-ban. Alapittatott 1876-ban.
POSZEK VILMOS
kalaposmester, Király-utca 37. szám.
Ajánlom a **tavaszi** idényre dúsan felszerelt raktáromat. — **I H. Ita**, kiváló puha és kemény nyulszőrkalap 12 kor. **Borsalino** és **Panizza** olasz nyulszőrkalap 9. és 9·50 kor **Christy** és egyéb **angol** nyulszőrkalap 8—9 kor. Kiváló minőségü **gyapju** kemény kalap a legdivatosabb formákban 4.50, 5, 5.50 és 6 kor. **Puha nyulszőr kalapok** angol és hazai gyártmány 6, 6.50, 7, 8 és 9. kor. **Pichler** gráci daróc kalap divatszinekben 6 és 7·50 kor. **Saját gyártmányu kalapjaim** 2 koronától 6 koronáig. Legujabb divatu **automobil** és **sportsapkák** 2.40, 3, 3·60 és 4 kor. Tollkönnyü **teveszőr** házi és sport-sapkák 3·60 és 4 kor. **Diák-, gyermek- és házisapkák** a legfinomabb kivitelben. I. minőségü urasági **kocsis-kalap** 7 kor. **Henger kalap** cilinder 12 és 14 kor. **I. H. Ita-féle** hengerkalap 18 kor. **Szabott áraim** minden kalapban **láthatóan** feltüntetve. — **Javitásokat** szakszerüen és jutányosan vállalok — Vidéki rendeléseket pontosan eszközlök, meg nem felelőt visszaveszek.

Flammen der Liebe,
Christkatholisches Gebet und Gesangbuch. Herausgegeben von Mathias Szende. Babarcz.
A könyv 600 oldalnyi terjedelmü, első része imákat, második része énekeket tartalmaz. Az imák 170, az énekek majdnem 400 oldalt foglalnak le. A könyv végén több magyar ének is van közölve. Nyomása tiszta, világos. Kapható szerzőnél, aki egyuttal kiadó is Babarczon. Ára vászonkötésében 3 kor., bőrkötésben 5 korona.

ORGONA-HARMONIUMOKAT
mindkét rendszer szerint a legolcsóbban szállit
Pajkr Rezső és Társa
Budapest, X., Delej-utca 25. sz. (Tisztviselőtelep.)

Európai rendszer szerinti harmoniumjait is ajánlja. — A remek hang, az amerikai rendszer elmés szerkezete által létrehozva, saját dicséretét zengi. Jelentékenyen olcsóbb az amerikai gyártmánynál. **Ára 130 kor.-tól kezdve. Részletfizetés 10 koronától.** Képes árjegyzék ingyen és bérmentve. 5 évi jótállás. Bérmentes szállitás az utolsó vasuti állomásig. **Pedálos harmoniumok** mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos orgonaméretekkel templomok, szemináriumok részére és mint gyakorló-orgonák — **Tanerőknek és lelkészeknek külön százalékkedvezmény Részletfizetés engedélyezve. Mindenki kérjen külön árjegyzéket pianók és pianinókról.**

Varga Gyula kocsigyára és raktára
Pécs, Rákóci-ut 45.
(Telefon 423.)
Uj kocsikból
állandó
nagy raktár.
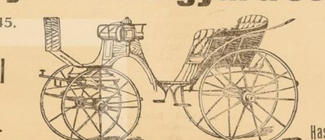
Pécs, Rákóci-ut 45.
(Telefon 423.)
Javitások
olcsón készülnek.
Használt kocsik becserélhetők.

Miért isznak
az angolok
naponta
TEÁT?
Azért, mert arra a tapasztalatra jutottak, hogy egy csésze tea egy finom minőségü rummal kitünő hatással van az emberi szervezetre a hideg idő beáltával. Elősegiti az emesztést, felmelegiti a testet és igy kevésbé van kitéve a meghülésnek. Természetes, hogy a tea minőségére is tekintettel kell lenni és igy ne mulassza el az egész városban és a vidéken is :-: kitünőnek elismert :-: **Special Császár Keverék-Teát** beszerezni, amely hamisitatlan elsőrangu minőségekből összeálitva zamatos, kitünő finom teát ad. ::
Dr. VÁMOS ARTHUR
„ANGYAL"-DROGÉRIA
PÉCS, VÁROSHÁZ ÉPÜLET.

Szőnyegház
Pécs, Jókai-tér 5. sz.
Dus választék honi gyártmányu
szőnyeg, függöny, teritők és linoleumból.
Olcsó szabott árak!
Pécsi kiállitáson arany-éremmel kitüntetve.
FRIEDMAN KÁROLY
PÉCS,
butor és redőnygyár
Legolcsóbb szabott árak.

Meghóditottuk a világot.

Mindenversenyképeség kizárva — a Turul cipők a legtartósabbak a Turul cipők a lefinomabbak.

Árai feltünő olcsók!!

Női félcipők 5—6—7—7.50—8 Kor.
„ magas száros 6.50, 8—9—10 „
Férfi félcipők 8·50, 11.50 „
„ magas száru 7·20, 9·50, 10·50 „
Gyermek cipők két koronától kezdve.

Európa legelső és legnagyobb cipőgyára

Turul cipőgyár r.-t.

TEMESVÁR.

130 saját fiók-üzlete van minden nagyobb városban magyar osztrák, német országokban.

PÉCSI nagyraktára

Király-utca 15. sz. Nemzeti Casinó mellett.

Rendeljen képes ájegyzéket.

Két arany, 1 ezüst és 1 nagy milleniumi éremmel kitüntetve.

Apécsi országos kiállitáson állami aranyéremmel kitüntetve.

Alapittatott 1867. évben. Alapittatott 1867. évben.

ANGSTER JÓZSEF ÉS FIA ORGONAÉPITŐK

Orgona- és harmoniumgyár Pécsett

A budapesti bazilika nagy orgonájának épitője.

Ajánlják kitünő hangu és erős szerkezetü légnyomatu és elektromos berendezésü

ORGONÁIKAT

a legjutányosabb árak mellett müvészi kivitelben. Raktáron kitünő hangu

harmoniumok minden nagyságban.

Elektromos fujtató készülékek ∴ **Elektromos fujtató készülékek**

Árjegyzéket kivánatra ingyen küldünk

!! Hirdessünk a „Katholikus Iskolá"-ban !!

Pártoljuk a honi ipart, ne szóval, de tettel!!

Hazai posztónemüeket

dús és izléses választékban eredeti gyári árakban árusitja kizárólag

KRAUSZ ARNOLD posztógyári nagy raktára

Király-utca 15. szám PÉCS Hattyu-épület

Mintákat kivánatra bérmentve!

A SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT

KÖNYVKIADÓHIVATALA ÉS KÖNYVKERESKEDÉSE R. T.

BUDAPESTEN

Könyvkiadóhivatal: VIII., Szentkirályi-utca 28. szám. Telefon: 65—70

Könyvkereskedés: IV., Kecskeméti-utca 2. szám Telefon: 79—05.

A katholikus népiskolák számára püspökkarilag előirt és engedélyezett *összes tankönyvek*, valamin a Vallás- és Közoktatásügyi Ministeriumtól használatra előirt *összes tanszerek* mindig készletben vannak *Árjegyzék kivánatra ingyen és bérmentve. Megrendelések 24 órán belül intéztetnek el.*

A Szent-István-Társulat kiadásában megjelent tankönyvekből bevezetés céljából mutatványpéldányokkal készséggel szolgál a könyvkiadóhivatal. A katholikus tankönyvirodalom terén működő szakférfiak által szerkesztett és a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent nép- és polgári, képezdei- és felsőbb iskolai tankönyvek a Kath. Tanügyi Tanács Tankönyvbiráló Bizottságától valamint a népiskolai tankönyvek a nem magyar tannyelvü kath. iskolák számára a közoktatásügyi miniszteriumtól is engedélyezve vannak.

A Szent-István-Társulat kiadásában a tankönyveken kivül megjelent *ifjusági olvasmányok* legalkalmasabbak a kath. ifjuság számára, mint jutalomkönyvek leginkább ajánlhatók. Szintugy a legalkalmasabbak a Társulat által kiadott *ifjusági imakönyvek*, melyek mind az egyházi főhatóság engedélyével jelentek meg. Itt különösen kiemeljük a legujabban megjelent és máris legjobban elterjedt *„Kis Jézusom örömöm"* cimü 6—10 éves ifjuság számára irott imakönyvet, melyet *Dr. Vargha Damján* szerkesztett és melynek tartalma általános elismerésben részesült. Ára szép vászonkötésben 50 fillér, kapható a Társulat könyvkiadóhivatalában és minden nagyobb könyvkereskedésben.

A könyvkereskedéssel kapcsolatos *mükereskedés* gazdag tárlatában képek, szobrok eredetiben vagy másolatban *részletfizetésre* is kaphatók. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve rendelkezésre áll.

Minden, bárhol hirdetett könyv vagy mű könyvkereskedésünk utján eredeti áron beszerezhető.

Kath. Hirlapkiadó és Nyomda R.-T. Pécs. Igazgató: Müller Károly.

Pécs, 1912. **IV. évfolyam 3. szám.** **Március 15.**

KATHOLIKUS ISKOLA

Népoktatásügyi havi közlöny. — A pécsegyházmegyei tanhatóság hivatalos közlönye.

Előfizetési ár: Tagoknak egész évre 1 korona, nem tagoknak 2 korona. **Egy szám ára 10 fillér.** Megjelenik augusztus és szeptember hónapok kivételével minden hónap 15-én. Telefon: 76. sz.

Kiadótulajdonos: A **„Pécsegyházmegyei Róm. Kath. Tanító-Egyesület".** Felelős szerkesztő: **KÓRÓDY MIKLÓS** képezdei tanár.

Szerkesztőség: Pécs, Szepessy-u. 3., hová a lap szellemi részét illető minden közlemény, valamint a hirdetések is küldendők. Az egy koronás előfizetési dijak a rendes tagsági dijakkal egyszerre fizetendők. Nem tagok előfizetési dijaikat is sziveskedjenek Székely Márton egyesületi pénztáros ur cimére Pécs, küldeni.

Március 15.

Ez a nap, — egészen helyesen, a természetes fejlődés menete szerint, — mindinkább veszit politikai jellegéből s lassankint a magyar kultura ünnepévé emelkedik. — Vannak mindenféle iskolai ünnepeink, amelyek hivatalos rendelkezés szerint tartandók meg s amelyekre még hivatalos beszédek is adódtak ki; mindazonáltal, — elkezdve a 6 éves gyermektől, fel az egyetemi hallgatóig, — egy napon sem hangzik el annyi őszinte, szivből, eredő és lelkes beszéd, igazán átérzett szavalat s nem csillog más napon annyi lelkesült ifju szem március 15-én.

Igen, mert ez a nap valóban a kultura, a nép müveltség igazi ünnepe. — Müvelt ember a könyvnyomtatás feltalálása s a szabadsajtó megszületése előtt is volt; *müvelt nép* azonban csak azóta van, amióta győzött a gondolatszabadsága, mióta sokszorositani lehet az igazán ritka nagy elme gondolatait, felfedezéseit, eszméit, törekvéseit. Mert, s ezt inkább fájó szivvel hangsulyozzuk, — igazi nagy ész és nagy sziv, aki felemelkedik a legmagasabb eszmék és érzelmek hintájára nagyon kevés van. Az emberek milliói, miként ezt Schappenhauer kétségbeejtő pesszimizmussal hangsulyozva, nélkülözik az emelkedett elmebeli képességeket s a szivbeli nagyságot. — Eszközök kellettek tehát, hogy a nagy elmék vivmányát, a nagy találmányok, a nagy gondolatok, a feltörő magasztos érzelmek, amik eme kevés nagy elméből kiáradnak, mindenkihez el jussanak s ezek voltak *a Sajtó és Szabadsajtó.* — Khinában a könyvnyomtatás K. e. egy évezreddel fel volt találva, de mit ért, ha nem volt meg a gondolat az eszmék kifejezésének szabadsága. — Azért emlékezetes és soha el nem évülő nap márc. 15-ike, mert az európai 400 éves sajtót hazánkban is szabaddá tette.

De ugyanezzel kapcsolatos ama nagyszerü tény, hogy e napnak dicsőségét, sikerét Petőfi Sándor 1000 éves nemzeti létünk legnagyobb lángelméje vivta ki. — Az a Petőfi aki maga is a legalsó néprétegben született s egész rövid életét a legalsóbb néprétegek javára áldozta. Dalaival ma is fellelkesiti szivünket, eszméivel ma is megtermékenyiti elméinket s céljaink utmutatója.

A hol Petőfi jelen van, ott a magyar nép is jelen van. A hol Petőfi beszél, ott a magyar nép beszél. Ez a fiatal öreg, ez a gyorsan elmult halhatatlan, ez a szomoru vig ember, ez a hő, ki a világ legendák alakjai közé jutott, ez a magyar nép.

Március 15-én kettőt kell a magyar néptanitónak Petőfitől megtanulni:

A nyomorban is csillogó lelki nagyságot és a magyar nép iránt való határtalan, önfeláldozó hősi és szeretetet.

Megmondta ő Arany Jánoshoz irott levelében, hogy mi vezette t. i. az elhagyatott nép felkarolása s ebben kell hogy eszméje legyen a magyar néptanitónak.

De a nyomorban való lelki nagyság époly magasra emelte őt, mert ezzel megmutatta, hogy az ő világa nem a mátéria, hanem a szellem.

Ime március 15-ének eszme gazdagsága, mély tartalma. Dicső nap ez s az a tanitó aki e napon elmondhatja, hogy: lelkiismerete nyugodt, mert a reá bizott gyermekek szivét és elméjét megnyitotta a nagy gondolatok és nagy érzelmek számára, az igazi őszinteséggel ünnepli a magyar kultura e legfőbb ünnepét.

Szabad-e mindent olvasni?

Dr. Sipos István theologiai tanár.

A korlátlan szabadság után áhitozó modern embernek furcsa, szinte sérelmes, hogy olvasási vágyának korlátot szab az egyház. Pedig hálával kellene fogadnia, mint a hogy hálával fogadja a hegymászó a turistaegyesületek utjelzéseit, melyek irányitják s a veszélyektől megóvják. Helyesnek kell mondani, ha az egyház a rossz hamisitott szellemi táplálékot ellenőrzi, eltiltja, elkobozza, mint ahogy helyesnek mondjuk, ha a világi hatóság ugyanazt teszi a testi táplálékkal. Dicsérnünk kell az egyházat, ha gyermekeitől, hiveitől távol tartani igyekszik a mérget, a hitbeli és erkölcsi mételyt, a robbanó szereket, veszélyes, ártalmas iratokat, mint a hogy dicsérjük a szülőt, ha gyermekeitől távol tartja a kést, még akkor is, ha sir utána a gyermek.

Az emberi értelem roppant korlátolt. Az igazság kutatásaiban oly könnyen megtéved. Különösen a természetfölötti igazságokat illetőleg. Végcélját is vajmi könnyen szem elől téveszti. Az anyaszentegyházra isteni Alapitója többek közt épen azt hagyta feladatul, hogy az igazságot hirdesse és ezzel összefüggően a téves tanokat irtogassa, hogy igy az embereket végcéljuk: a mennyország elérésére segitse.

A téves tanok, melyeket irtogatni kell, szóban és irásban terjednek. Világos tehát, hogy az egyház figyelmének az irott betüre is ki kell terjednie, főleg napjainkban, a szabad sajtó, a gyors sajtó és gyors közlekedés idejében. Hogy a rossz könyvektől áradó hitbeli és erköcsi veszedelmet elhártsa az egyház, kétféle ezközt használ. *Először* arra törekszik, hogy az ő körében rossz és ártalmas iratok meg se jelenjenek. Ezért irja elő, hogy a vallást és erkölcsiséget érintő müvek (pl. ima- és énekeskönyvek is), akár pap, akár világi irja, mielőtt kiadatnak, egyházi szakbirálat alá kerüljenek annak megállapitása végett, hogy nem veszedelmesek és károsak-e? *Másodszor* a már megjelent rossz könyvek olvasását hiveinek megtiltja, hogy igy, hamár rossz könyvek megjelenését megakadályozni nem tudta, azok káros hatását valahogy mégis elháritsa. Az első pontba tartoznak a könyvbirálat, a másodikba a könyvtilalom szabályai.

Egyházi könyvtörvénnyel a legősibb idők óta találkozunk. Főleg a könyvnyomtatás feltalálása óta vált szükségessé az egyház gondossága. Természetesen nem elfolytani akarta a könyvnyomtatást, hanem távoltartani azon hitbeli és erkölcsi veszedelmeket, melyek a rossz könyvekből származhattak. E végből elrendelte, hogy könyveket csak püspöki birálat után szabad kinyomatni, továbbá elkészitette a rossz könyvek jegyzékét (index) s bizonyos általános szabályokat állitott fel a veszedelmes könyvek olvasására vonatkozólag.

A jelenleg érvényes egyházi könyvtörvények az 1897-ben megjelent „Officiorum acmunerum" kezdetü, XIII. Leo által kiadott konstitucióban foglaltatnak. A II. rész szól a könyvbirálatról, az I. pedig (minket most ez érdekel), arról, hogy mely könyvek olvasása ártalmas, ebből folyólag mely könyvek olvasásától és megtartásáról kell tartózkodni. Nem sorolja fel egyenkint a tiltott könyveket, hanem csak általános szabályokat ad arra nézve, hogy milyen könyveket nem szabad olvasni. A név szerint is tiltott könyvek jegyzékét az Index tartalmazza, egy 317 oldalas könyv (az 1904. évi kiadás), mely mintegy 5000 tiltott könyvet foglal magában. De mi ez a rossz könyvek tengeréhez képest? Nem a-

karta az egyház az összes rossz könyveket jegyzékbe foglalni, mert az szinte lehetetlen is volna. Csak egyesekkel, a fontosabbakkal, veszedelmesebbekkel tette. Hanem bizonyos átalános tilalmakat állitott fel előbb idézett törvényében, s minden olyan könyv, melynek olvasását ez általános szabályok tiltják, ha nincs is benne az indexben, a név és cim szerint eltiltott köyvek jegyzékében, tiltott könyv.

Már a természettörvény alapján tilos a rossz könyvek olvasása. E törvény szerint minden olyan olvasmány kerülendő, mely az olvasó hitére vagy erkölcsösségére veszéllyel jár. Minél nagyobb a veszély, annál nagyobb a bün, melyet e törvény áthágása szül. E szerint itélendő meg a rossz lapok olvasása és járatása. Mivel iyenek állandó olvasása nagy lelki kárnak közeli veszedelmével jár, azért az már a természettörvény alapján tilos és rendesen sulyos bün.

Az egyház nem elégedett meg a természettörvény tilalmával, mely arra az esetre tilt nekem bizonyos könyvet, ha olvasása tényleges veszéllyel jár. Tételes szabáyokkal mindenki számára eltiltott bizonyos könyveket, bizonyos faju és osztálybeli könyveket, melyek olvasása mindenkinek tilos, még akkor is, ha X. Y-nak esetleg nem volna veszedelmes. De mert az egyház itélete szerint általában veszedelmes, a tilalmat respektálni kell annak is, akire véletlenül, mert pl. hitében erős, vagy jártas, nem volna veszedelmes. Tételes törvények kötelező erejét nem lehet egyesek belátására bizni. Akinek szüksége van a tiltott könyvek olvasására (tanár, hitszónok, szerkesztő), felmentést kell kérnie. Kivételes esetekben, pl. szerkesztőnek hirtelen kell válaszolnia valamilyen uj könyvre, engedély nélkül is szabad tiltott könyvet olvasni, vagyis az engedélyt a méltányosság alapján feltételezni.

A tilalom kötelező ereje általában szigoru. A ki tudva és akarva szegi meg, halálos bünt követ el. De nem csak könyvnek olvasását és megtartását tiltja az egyházi tételes törvény. Egy-egy részlet, levél, füzet nem tiltott a tételes törvény alapján. De tiltott lehet a természettörvénynél fogva.

Az „Officiorum ac numerum" 22. §-ban sorolja föl a tiltott könyvek kategóriáját. Igy tilos olvasni a hithagyóknak, eretnekeknek, szakadároknak s bármiféle iróknak azon könyveit, melyek eretnekséget vagy szakadást védelmeznek, vagy a vallásnak alapjait bármikép aláássák; nem szabad olvasni a szentirás forditásokat, hacsak nincsenek jóváhagyva, illetve jegyzetekkel ellátva; piszkos és erkölcstelen dolgokat tervszerüen tárgyaló, vagy sz. Máriát s a szenteket gyalázó, sorsvetést, jóslást ajánló, a párbajt, öngyilkosságot, a házassági elválást védelmező könyveket stb. A vallást vagy erkölcsösséget támadó napilapok, ujságok és folyóiratok — mondja a 21. §. — nemcsak a természettörvénynél fogva, hanem az egyházi törvényből kifolyólag is tilosak. Sőt ilyen lapban (22. §.) kath. embernek közölnie sem szabad semmit, hacsak nincs rá jogos és észszerü oka.

E törvények megszegői általában sulyosan vétkeznek. Áll ez az indexben foglalt könyvek olvasóira is. Sőt bizonyos esetekben kiközösitést is vonhatnak magukra, de ezt bővebben fejtegetni messze vezetne. Elég legyen annyit emliteni, hogy nem minden indexen levő és nem minden az általános szabályok által tiltott könyv olvasása okoz kiközösitést. Aránylag ritka esetben vonhatja magára az ember e büntetést.

De mondom, hogy ezt csak ugy futtában érintem. E sorok célja rámutatni arra, hogy még sem lehet egészen az egyéni szabadságra bizni, hogy ki mit olvasson. Akármilyen felvilágosultak, akármilyen előhaladottak vagyunk, ha hiszünk, hitünkre vigyáznunk kell, mert a szennylapot valóban könnyen meg is kedvelhetjük s előbb-utóbb a könyvünk, lapunk gondolkodik helyettünk, annak szemüvegén nézzük a dolgokat s elveszitünk olyan értékeket, melyeket semmi a világon nem kárpótolhat.

Az anyaszentegyház e bajokat megelőzni akarja s azért bizonyos könyveket és lapokat kivesz kezünkből. Istentől rábizott feladatánál fogva sem nézheti közömbösen a hitigazságok esetleges meghamisitását, hanem minden ilyen kisérletet ugy kell tekintenie, mint az emberiség legfőbb javai ellen való merényletet és saját fenállásának veszélyeztetését, ezért megint csak arra kell törekednie, hogy az iyen olvasmányokat eltávolitsa. És minden egyházhoz hü katholikus kell hogy örömmel fogadja e gondoskodást, nem gyámkodást, nem szabadsága korlátozását, hanem üdvös utmutatást, legfőbb javát célzó, hitét s erkölcseit védő intézkedést látva benne.

Az elemi iskolában külön tantárgyként illesztendő-e be a müvészeti ismeretek közlése vagy a meglevő tantárgyak keretében közölhetük-e ezen ismeretek és mely tantárgyak keretében?

Pályanyertes munka.

Jelige: „Közöld, a müvészeti ismereteket érdekesen s azok a tanitás füszereivé lesznek."

Irta: *Ginál József,* szakcsi tanitó.

Herbert Frigyes német pedagogus a tanitás középpontjává az érdeklődést teszi s a tanitó elé ezt a szabályt állitja: „Tanits érdekesen!" — Mi az az érdeklődés, mit nevezünk érdekesnek?

Ha valamely dolognak az érzékelése bennünk jólesö érzést kelt, akkor azt kikivánjuk, szeretjük, más szóval érdeklődünk iránta. Ha egy szép dalt hallottam, s az megtetszett nekem, akkor az más alkalommal is mindig megnyeri tetszésemet. A nyiló ibolya illatát — mely bebalzsamozza a kikelet levegőjét, — mindig érdeklődéssel keresem, mert tudom, hogy érzékelése jólesö érzést okoz.

Ki nem érdeklődnék egy festőmüvész kiállitása iránt, hacsak egyszer is szemlélhette a vászonra vetett természeti képeket, eseményeket, formákat, melyek mintegy megelevenedni látszanak. — Avagy honnét van az, hogy sokkal szivesebben érintem az ártatlan kis gyermek arcát, mint a földön csuszó hernyót? Bizonyára, mert az előbbi közelebb áll hozzám, inkább érdeklődöm iránta s érintése kellemesebb, mint utóbbié.

Igy van a gyermek is. Az iskolai életben sok oly dolog van, amely a Gyermeket érdekli. Különösen az érdekli, ami uj. Némely dolognál az érdeklődés csak eddig tart, továbbra már megszünik.

Az iskolába először lépő gyermeket minden érdekli. Örül, hogy padban ülhet, hogy táblája, könyve van. S ha nehezére esik is az egyenes ülés, a kiszabott rend, mégis mindig kellemes emlékekkel megy haza az iskolából. Legnagyobb érdeklődéssel a mesét hallgatja. Ebben pedig bőven van része; még akkor is; mikor a komoly munka megkezdődik. Az órának többnyire mese a kezdete, mely azzal végződik, hogy a tanitó ur valamit a táblára rajzol, a kis rajznak nevet ad, azt kimondja, utána a gyermekek hangoztatják s végül ők is lerajzolják. A gyermek ezt a munkát szivesen végzi. Könnyen visszaemlékszik a kis ákom-bákomokra s azonnal asszociálja azok nevét is. Az első számolási órán ismét mesét hall a gyermek. Ez tetszik neki. A golyók, pálcikák, dió, mogyoró is fenntartják érdeklődését. De mikor már ezeket nem látja s mégis róluk kell beszélnie; amikor az elvonásra kerül a sor, akkor már nyugtalan a gyermek. A rend már nem a régi — ami a mese közben volt —, s az érdeklődés is nagyon megcsappant. Megtanulja ugyan a gyermek, hogy mennyi egy meg egy, de általában nagyobb kedvvel ir-olvas, mint számol. — Később is általában nagyobb figyelmet tanusit a gyermek akkor, midőn egy uj betüalakot tanul, mint mikor ujabb és elvontabb számviszonyokat kell megismernie.

A gyermekek átlaga nemcsak az első, hanem a felsőbb osztályokban is különbséget tesz a tantárgyak között abban a tekintetben, hogy az egyiket több, a másikat kevesebb kedvvel tanulja. A felsőbb osztályokban a nyelvtan abstrakt szabályai általában csekély érdeklődést keltenek a gyermekben.

Általánosságban azon tantárgyak, melyek keretében az egyes fogalmak érzékelés utján sajátithatók el, vagy a képzeletet intenzivebben foglalkoztatják, — érdekesebbek a gyermeknek. Mig a nehezen, vagy egyáltalában nem érzékelhető tárgyak, ha még a fantáziát is kevésbbé foglalkoztatják, a gyermekben csekély érdeklődést ébresztenek.

Ha már most meggondoljuk, hogy ami érdekes a gyermeknek, azt szivesen és könnyen tanulja és hogy ez esetben a tanitó munkája is sokszorta könnyebb és eredményesebb, akkor el kell ismerni az érdeklődés fontos szerepét a tanitásban.

Nincsenek az elemi iskolának tárgyai, melyeket nagyobb érdeklődéssel tanulna a gyermek, mint a müvészeti tárgyak. Vagyis a kézimunka, a torna, a rajz és az ének. Alig van olyan gyermek, aki nem örülne annak, mikor azt mondja a tanitó ur: „Most énekelni fogunk." Micsoda változást idéz elő ezen kijelentés a gyermekseregben?! Izeg-mozog mindenki, örömpir ül minden gyermek orcájára. A fegyelmezéssel kevés baj van, mert minden gyermek önmagát fegyelmezi, hogy annál zavartalanabbul énekelhessen. Avagy kell-e nagyobb buzditás a gyermeknek, ha tanitás közben figyelme lankad, ennél: „Ha szépen idefigyeltél, délután kimegyünk tornázni az udvarra." — Az meg természetes, hogyha az almagyümölcs keletkezéséről, formájáról, szinéről, vagy felhasználásáról van szó, ennél sokkal szivesebben lerajzolja azt a gyermek s még nagyobb az öröme, ha agyagból is kiformálhatja. Utóbbinak még hasznosabb, maradandóbb értéke is van, mert a gyermek kezéből kikerült agyag-alma igazi hü képét mutatja az almáról szerzett fogalmának és többet ér, mint egy órai szóbeszéd.

Általában a müvészeti tárgyak amellet, hogy a tanulónak rendkivül érdekesek, nagyon hasznosak is.

A méréstanban megismerkedik a gyermek a testek dimenziójával, de erről csak ugy nyerhet teljesen tiszta fogalmat, ha a szemléltetett kocka és hasáb után önmaga is kiformálja azokat. Igy tudja csak megrögziteni lelkében a hármas kiterjedés fogalmát, mert saját látásával és tapintatával is meggyőződik arról, hogy a kockának hosszusága, szélessége és magassága van. Emellett kézügyessége fokozódik, szemmértéke javul. Türelmét próbára teszi, mert ha nem sikerül, ujra kell kezdenie, addig, amig jó lesz. — A kézimunka órán tanulja meg a gyermek a munkát megszeretni és tapasztalja először a munka sikerének boldogitó s megnyugtató utóérzetét.

A rajz egyszerü és hasznos eszköze annak, hogy a tanult tárgyat személetessé és világossá tegyük.

A testgyakorlás és ének pedig nemcsak a lélek, hanem még a test képzését is szolgálják. Az „ép testben ép lélek" nem üres frázis, mert csak az ép, egészséges gyermek képes az iskola szellemi követeléseinek megfelelni, mig a testileg nyomoréknak az iskola és a tanulás terhes.

Az iskolai életben semmi sem lelkesiti fel annyira a gyermeket, mint a torna óra. Már természeténél fogva folytonosan mozog, játszik s igy nem lehet csodálkozni azon, hogy tél után alig várja a rügybontó, napsugaras tavaszt, amikor ismét kimehet a szabadba, és a mozgástól szinte elszokott tagjait ismét felvilanyozhatja. Nem is lehet az ép, egészséges gyermekre nagyobb büntetést kiróni, mint a torna órától eltiltani. Mily leirhatatlan öröm tölti el lelkét, midőn szép sorjában áll, amikor megvalósulva gondolja ábrándjait, hogy katona lehet. Azokat az ábrándokat, melyek képzeletét mindig élénken foglalkoztatták. Mikor pedig a vezényszókat hallja, akkor meg egészen háboruban gondolja magát.

Mily nagy haszna van egy torna órának? Itt tanul igazán a gyermek tanitójának buzditó szavára hazaszeretetet. Ez sokkal közelebb áll a valósághoz, mint amit az iskolateremben, négy fal között hallott. Itt tanulja meg önmagát fegyelmezni, a közösség akaratának magát alárendelni a gyermek. A rend- és pontosság szeretet megszokására is sok alkalom nyilik a tornaórán.

Az éneklés a legnyomottabb hangulatot is egyszerre megváltoztatja az iskolában anélkül, hogy rovására lenne a rendnek. Nem kell hozzá készülődés, eszközök, s mégis mily hasznos?! Ha lankad a tanulók figyelme, egy szép dal eléneklése ismét fölébreszti a szunyadó érdeklődést s az éneklés után szinte megtisztul az akadályoktól az az ut, hol a képzetek bejutnak és fogalmakká lesznek. Az ének felviditja, felfrissiti a gyermeket. Emellett az érzelmeket, a kedélyt nemesiti, mert hangulatot kelt. A vallásos, hazafias, bánatos, örömérzetet egy alkalmas ének hivebben kifejezi, mint a legragyogóbb ékesszólás. Az ének pontossághoz, rendhez, alkalmazkodáshoz szoktat, mert csak egynek legcsekélyebb figyelmetlensége, — a többiek legnagyobb vigyázata mellett is elrontja a dal előadását.

A lelki tulajdonságokra való eme jótékony hatásain kivül az éneklés a tüdőt is tágitja, a lélegzés folyamatát intenzivebbé teszi, a gégét edzi! — Az éneklés különösen tiszta levegőben a legjobb tüdőtorna, melyre pedig a többnyire célszerütlen padokba szoritott gyermeknek nagy szüksége van.

Tehát a müvészeti tárgyak amellett, hogy nagy érdeklődést keltenek, hasznosak is mind a szelemi, — mind a testi erő gyarapitása tekintetében. E kettős fontosság elég ok arra, hogy a tanitás tárgyai között méltó hely biztosittassék számukra.

A müvészeti ismereteknek már magukban is hasznos és sokoldalu képzőerejök van. S ennél még fontosabbak abból a szempontból, hogy a többi tantárgyak legnagyobb részének sokszor nélkülözhetetlen kiegészitőjéül szolgálnak. Ebben a tekintetben a testgyakorlásnak nincsen szerepe, mert jórészt csak mint külön, önálló tárgy alkalmazható. De a többi müvészeti tárgyak, különösen a kézimunka és a rajz nagyon alkalmasak a legtöbb tárgygyal való koncentrációra.

A szemléletesség és az érzékelés a fogalomalkotásnak legfőbb kivánalmai. Minél behatóbban szemlélheti s minél több oldalról érzékelheti a gyermek a tárgyakat, annál tisztább képzeteket és fogalmakat szerezhet róluk.

(Vége következik.)

Egyesületi élet.

Jegyzőkönyv,

Felvétetett Sásdon, 1911. év szeptember hó 26-án a gödrei esperes kerület r. k. tanitói-körének őszi gyüléséről.

Jelen voltak: Kemény Boldizsár esperes-elnök, Ruzsinszky József vil. elnök, Simrák Károly vázsnoki, Schneider József godisai, Somogyi Ev. János rákosi, Csiffáry Arnold, Gasz József jenői, Polgár János felsőmindszenti plebános, Szullő József tekeresi, Gábor József felsőmindszenti, Walcz János magyarhertelendi, Albauer János gödrei, Herbert Gáspár hetvehelyi, Kovács József csikóstöttősi, Bodó László kovácsszénájai, Marton Pál vásárosdombói Jancsek Lajos bánosi, Hellinger István baráturi, Halmai János jágónaki, Kovács József rákosi, Csillag Jenő egyházbéri, Dani István egerszegi, Pokorny Márton oroszlói,Schnell József és Schubert Gyula magyarszéki, Kun Márkus szatinai, Sebő Pál magyarszéki káplán, Hegedüs József gödrei s. lelkész, Barth István szentkatalinai, Walz Lipót szentgyörgyi, Lázár József kishajmási, Nagy Gáspár hörkényi, Lincz Ferenc káni, Fayth Lajos vásárosdombói plébános, Szücs József sásdi plébános, Miszlay Lajos tarlósi, Répási Sándor pölöskei, Marcz György szágyi, Fülöp Antal mánfai, Kulcsár István vargai, Muthnyánszky Anna gödrei Jagitcsa Etelka sásdi óvónő, Szabó József szentmártoni közs. tanitó, Mezey Béla és Tanner Gyula sásdi tanitók.

Az értekezlet lefolyása a következő sorrendben történt:

1. Katholikus egyesülethez illően imával kezdődött a gyülés, mely után Ruzsinszky József vil. elnök elmondja gondolatokban gazdag, érvelésekben megdönthetetlen, felfogásban vallásos szellemü megnyitóját a tanitó boldogságáról. Felsorolja ama szórakozásokat, amelyeket szerény anyagi körülményeik mérlegelésével a tanitók megengedhetnek maguknak, és arra a következtetésre jut, hogy a tanitó ideális boldogságát csak akkor érheti el igazán, ha kötelességeit legjobb tudása szerint lelkiismeretesen teljesiti. — Megköszöni kartársai kitüntető bizalmát, mellyel őt az elnöki méltóságra emelték és igéri, hogy minden törekvése arra irányul ezután, hogy fokozottabb mértékben küzdjön erkölcsi és anyagi érdekeinkért. Ama reményben nyitja meg a gyülést, hogy kartársai vele együtt éreznek és törekvéseiben támogatják.

A lelkes hangu megnyitót a kör zugó éljenzéssel veszi tudomásul.

2. A felolvasott jegyzőkönyvet észrevétel nélkül hitelesitik.

3. Elnök a kör tudomására adja, hogy Ő felsége apostoli királyunk Gründtner Simon volt godisai tanitót majd félszázados érdemes munkásságáért nyugalombavonulásakor a koronás érdemkereszttel kitüntette. — Az egyesület osztozik a jubiláns örömében, őt a gyülésen ünnepelni akarta, azonban érdemes kartársunk az ünnepeltetés elől szerényen kitért. — Elnök javaslatára a kör Gründtner Simont örökös tiszteleti taggá választja, és őt a határozatról jegyzőkönyvi kivonattal értesiti.

4. Tanner Gyula sásdi tanitó a természettani taneszközök használatáról értekezett. Értekezése folyamán előadta azokat a könnyebb kisérleteket és gyakorlati eljárásokat, melynek segélyével a természettan tanitása szemléleti alapra helyezkedik, elsorolja az eszközök alkalmazásának módját. Elnök a kör nevében az értekezésért az előadónak köszönetet mond.

5. Bodó László mintatanitása az irás és olvasás előgyakorlatairól. Előadó hangoztatja, hogy az irva-olvasás tanitását nem fonomimikával, „a kézzel, lábbal való rugkapálódzás"-sal eszközli. Módszere a hangoztatás és a fonomimika összetételéből áll; a betüismertetésnél főtörekvése oda irányul, hogy a betü hangját és alakját érdekes mese kapcsán mimika nélkül ismerje és jegyezze meg a tanuló. Ezek előrebocsájtása után a berendelt tanulókkal megkezdte módszerének gyakorlati alkalmazását. — A tanulók a szokatlan környezet, valamint az előttök ismeretlen tanitó hatása alatt állván, bátortalanok voltak, minek következtében a különben szakszerü és alaposan átgondolt tanitás sokkal kevesebb eredménnyel végződött, mint amennyit az előadó buzgalma és ügyes módszere megérdemelt. — Módszerének birálásában Ruzsinszky, Simrák és Tanner tanitók vettek részt: Ruzsinszky az irva-olvasás mellett, Simrák és Tanner a fonomimika mellett foglalnak állást; utóbbiak kifejtik a fonomimikázás előnyeit, könyüségét, és rámutatnak a gyorsan elérhető eredményre, mely a mimikázás folytán előáll. Több felszólalás e pontnál nem volt. Elnök Bodó Lászlónak szives közremüködéséért a kör nevében köszönetet mond.

6. Pénztáros jelentése.

Fülöp Antal pénztáros jelenti, hogy az évi összes bevétel 330 K. 12 f. Ebből különféle cimen az évi összes kiadás 321 K. 56 f. Évi pénztármaradvány 8 K. 56 f. A jelentés tudomásul vétetett.

7. Elnöki előterjesztések. a) Elnök a kör tudomására hozza Fischer Adolf ligeti kántortanitó nyugalomba vonulását; és azon óhajának ad kifejezést, hogy az érdemes kartárs jó erőben és boldogságban töltse el nyugalmas idejét. — b) Jelenti továbbá, hogy uj tagokul a következő lelkészeket és tanitókat üdvözölhetjük:

Hegedüs József gödrei, Kalauz Elemér vásárosdombói s. lelkészek, Gerse Béla mecsekszakályi, Keller János orfüi, Jancsek Lajos bánosi, Nagy Gáspár hörnyéki, Novák Károly meződi, Kovács József csikóstöttősi tanitókat.

Távoztak a kör területéről: Graumann Imre, Seleznik Ferenc, Reif József lelkészek; Légrádi László, Gráf Sándor, Köves József, Német Imre, Braunhoffner Béla, Fischer Adolf tanitók. — c) Elnök felhivja a köri tagok figyelmét a „Pécsi Kath. Hirlapkiadó és Nyomda R. T."-ra és kéri a tagokat, hogy e téren mutatkozó szükségleteiket a fenti cégnél szerezzék be, mert ez a vállalat nemcsak kath. jellegénél, hanem elsőrendü áruinál, pontos és figyelmes kiszolgálásáért is megérdemli a támogatást.

8. Présing József inditványa a tanitó gyülésekre járó napidij egységes rendezése tárgyában. Beható vita után a kör ugy határoz, hogy

megkeresi az Egyházmegyei Tanhatóság utján az Alispáni hivatalt és kéri ezen — némely községben még vitás ügynek rendeleti uton való egységes szabályozását.

Más tárgy nem volt, az értekezlet véget ért.

K. m. f.

Kemény Boldizsár esperes e. elnök.

Tanner Gyula jegyző.

Ruzsinszky József ifj. v. elnök.

Jegyzőkönyv,

felvételett Ozorán, a simontornyai esperesi kerület tanitói körének 1911. évi október hó 12-én it. Mozolányi István esperes-plébános ur elnöklete alatt tartott rendes őszi gyülésén.

Jelen voltak: Mozolányi István, Schunk Ferenc, Francsics Pál, Palkó István, Szánthó Ignácz, Budanovich Vince, Katus Konstantin plebánosok; Koch Alajos, Csokonai Béla, Németh István, Seleznik Károly káplánok, Kindl Vilmos, Takács Pius, id. Takács Ferenc igazgató-tanitók; Kovács Márton, Kurucz József, Gyurgyev János, Ivelics Pál, Horváth József, Kerschbaummaier Sándor, Takács Ferenc ifju, Mayer József, Hernicz Jenő, Mohalik Mihály, Péntek József, Bognár József, Czinger Antal, Kiss Pál, Szigeti Gyula, Szamosi Ferenc, Horváth Ilona, Ruzsinszky Irén, Ábrahám Hermin, Kránitz Mária, Farkas Ida, Horváth Ágnes, Fodor Bözsi, Fodor Rózsi, Takács Málcsi, Hesz Paula, Kurucz Józsefné, Kovács Mariska tanitók és tanitónők és Turák János köri jegyző.

Elnök ur üdvözli a megjelenteket. Magas szárnyalású beszédében az egyháznak elvitázhatatlan jogát fejtegette a nevelés és oktatás terén. Történeti alapon kimutatta, hogy Isten, ez a titokzatos lény, volt az ember első oktató mestere a paradicsomkertben; az első tankönyv a jó és a gonosz tudásának fája volt. Az apostolok idejében maguk az apostolok voltak a tanitók. A keresztény hit terjesztésével javultak az erkölcsök, szelidültek a népek, s mikor az egyház vette kezébe a tanitást, attól az időtől kezdve lehet kulturáról beszélni. Az egyház a vallástanitáson kivül ápolta a tudományt, fejlesztette az ipart és legtöbb helyen az ő papjai és szerzetesei tanitották meg a népet földmivelésre és ezzel a békésebb foglalkozásra is ők szoktatták, könyvtárak alapitását a legszebb gyüjteményeinket, sőt a postaintézményt is az egyháznak köszönheti a mai kulturvilág s mindezekért most, jogát, hogy nevelhessen és oktathasson, nemcsak elvitatni akarják, hanem durva erőszakkal el is akarják venni és hitetlenségükkel az ártatlan gyermekek liliomtiszta lelkét akarják megmételyezni és nem akarják, hogy ezen ártatlan lelkek tudjanak a kisded Jézus ajándékainak örülni. Az anyaszentegyháznak az igazságon kivül nincs más erősebb fegyvere; lehet, hogy az ifjuság nevelését és oktatását teljesen elviszik tőle, ezért gyászba fog borulni s mint igazi anya, mély fájdalommal fogja siratni gyermekei sorsát, de az anyát, az anyaszentegyházat magát meg nem ölheti, meg el nem pusztithatja millió meg millió ellenség sem, mert az anyaszentegyház állni fog örökké és azon a poklok kapui erőt nem vesznek sohasem.

Nagyszabásu beszédét befejezi azzal a lelkes felhivással, hogy a hitvallásos tanitók mind kezet-kézbe téve egy akarattal, együttes müködéssel iparkodjanak a hitvallásos iskolák létjogát biztositani, mert ezzel az Istennek és a hazának tesznek szolgálatot, az ifjuságtól pedig a hála, a tisztelet és a közbecsülés el nem maradhat sohasem.

Elnök ur a gyülést megnyitottnak nyilvánitja.

I. tárgy: Köri jegyző a mult gyülés jegyzőkönyvét felolvassa, melyet észrevétel nélkül elfogadnak.

II. tárgy: Fodor Erzsébet martincai tanitónő felolvasása az ifjuság modortalanságáról és hogy miként lehetne velük a jó modort elsajátitatni.

Az előadó kiemeli, hogy az élettapasztalat azt bizonyitja, hogy a jó modor, mint egy varázsvessző, megnyitja az emberi sziveket s legtöbbször nyert ügye van. Nekünk tanitóknak, — fejtegeti tovább igen helyesen — kik az életnek tanitunk, szükséges a nép gyermekét, — kik otthon keveset sajátitanak el jó modorból, ügyelni arra, hogy az iskolában sajátithassák el azt és azért a tanitó mindig maga járjon elő jó példával s szeretettel intse tanitványait, ha beszédükkel és tetteikkel akaratlanul is vétenének a jó modor ellen.

Szoktassuk őket az illemtudás elemeire pld. ha valahová bemegy, kopogtasson, hajtsa meg magát, más beszédét közbeszólással ne zavarja; csak akkor beszéljen, ha kérdezik; szembe jövőnek kitérjen, ha idősebbekkel beszél felálljon stb. De ne csak az iskolában ügyeljenek a tanulók az illemszabályokra, hanem ügyeljenek arra is, hogy az iskolán kivül se vétsenek azok ellen és kedves szokásukká váljék idővel a jó modorosság. Ereszkedjünk le közzéjük, figyeljük meg játékaikat és az akkori társalgásukat, s ha valami kivetni valót találunk szólásmódjukbn vagy tetteikben azonnal figyelmeztessük őket arra, hogy ez nem helyes, ez nem szép dolog s igy lassanként maguk is be fogják látni, annak helyességét és iparkodnak a jó modort elsajátitani.

A szép nyelvezettel és a női lélek gyengéd finomságával megirt értekezésért a megérdemelt ováción kivül, jegyzőkönyvi köszönetben részesül.

III. Elnöklő esp. plebános ur felhivására Kindl Vilmos ig.-tanitó a létesitendő ifjusági egyesületek céljáról és a tőlük várható erkölcsi eredményekről tartott értekezést. A nevezett ig.-tanitó az ifjusági egyesületeket a növendékek továbbképző intézetének tekinti, szükségesnek tartja, hogy az iskoláztatás megszüntével a növendékek még ne vonassanak ki az iskolavezetők jótékony hatásköre alól. Az ifjusági egyesületek sok erkölcsi botlástól mentik meg a növendékeket, jobb társalgási modort sajátitanak el, a nyilvánosság terén nem lesznek olyan elfogultak, ellenkezőleg önérzetesebbek lesznek és tudni vágyásukat jobban kielégithetik. Előadja annak mikénti alakitását, majd áttér arra, hogy a tanitó az ifjusági egyesületek vezetéséért kellőleg legyen dijazva. Ne jutalmat kapjon a sok fáradozásáért, melyet még meg is kelljen köszönnie, hanem megálapitott tiszteletdijat, melyet az egyesületnek 10 évi buzgó vezetése után, az illető nyugdijigényébe be is számithasson. Végül a jelenlevőket felhivja az ifjusági egyesület eszméjének felkarolására.

A közgyülés a sokszor helyesléssel kisért értekezést köszönettel fogadta és a szerzőnek jegyzőkönyvileg köszönetet szavazott.

IV. tárgy: Kovács Márton köri pénztáros jelenti, hogy a mult évben tagdijban befolyt 450 korona, a hátralék pedig 50 korona.

A kör által tudomásul vétetik.

Turák János, a kör jegyzője inditványozza, hogy Kóródy Miklós kézőintézeti tanárnak azon önzetlen fáradozásáért, melyet a most ujólag meginditott tanitói fizetés rendezése körül kifejtett, az esperesi-kerület köszönetet szavazzon.

A kör az inditványt egyhangulag magáévá tette, azzal a hozzáadással, hogy a többi esperesi-kerületek is kerestessenek meg, hogy szintén köszönetüket fejezzék ki Kóródy Miklós tanitóbarát önzetlen működéséért.

Kindl Vilmos tamási ig.-tanitó ur inditványára a kör felkéri:

Takács Pius ozorai ig.-tanitót, hogy a jövő gyülésre számtanból egy minta leckét készitsen; Hesz Paula kisasszony értekezzék arról: falu helyeken miként lehetne a leányok között a „Mária congregátió"-t szervezni és ezen szervezésnél milyen szerepe lenne a helybeli tanitónőnek.

Elnök ur bemutatja az ujonnan belépett köri tagokat névszerint: Frantsits Pál pincehelyi plebánost, Seleznik Károly, Koch Alajos, Németh István káplán urakat, Hesz Paula tanitónőt, Horváth József és Szamosi Ferenc tanitó urakat.

Végül a kör elhatározza, hogy a jövő tanitógyülést Simontornyán tartja meg.

Több tárgy nem lévén, Elnök ur a gyülést bezárja.

Kmft.

Turák János köri jegyző.

Mozolányi István köri elnök.

Jegyzőkönyv.

Felvételett Pélmonostoron, 1911. október hó 12-én a „Pécsegyházmegyei róm. kath. Tanitó Egyesülete" kebelébe tartozó baranyavári esperes kerületi tanitókör őszi gyüléséről.

Jelen vannak: főt. Zádor Alajos esperes plebános, egyházi elnök, Müller Antal pélmonostori kántortanitó vil. elnök, Klein Tivadar pélmonostori, Friedrich Géza baranyavári plebánosok, Perényi Pál baranyabáni káplán, Fischer József és Hangos Gyula baranyavári, Witzl József és Kiszely Ernő főherceglaki, Mayer József, Faller Mátyás és Rochi János baranyabáni, Vértes Antal baranyakisfaludi, Kopári Lajos pélmonostori, Tomasits Béla és Innfeld Stefania nagybodolyai, Scheidl J. hercegmároki, Jung Ferenc, Horn József, Schneider Lajos és Szabó János kisköszegi tanitó mint rendes tag s Gombárovits Géza bengei tanitó mint vendég.

A tanácskozmányt szent mise előzte meg, melyet Klein Tivadar pélmonostori plebános mutatott be az Urnak az elhunyt kerületi tagok lelki üdvéért.

I. Müller Antal világi elnök a jelenlevők odaadó figyelme mellett elmondja tartalmas megnyitó beszédét, melyben a Krisztusi szellemben való munkásságra buzditja a tanácskozmányt. Ugymond, nehéz és küzdelmes munkánk közepette nap-nap után és mindig nagyobb mérvben észlelhető, hogy nemcsak veszélyek, hanem törekvéseink ellen támadások, irtó háboruk indulnak ellenünk, a keresztény eszmék harcosai ellen. Uj csillagok tünnek fel az emberiség egén, melyek uj irányt nyitnak észnek, akaratnak s jobb világot igérnek — külön álló s nem keresztény alapokra fektetik az életet; uj eszméket állitottak a világba: uj medreket vágtak a gondolkodásnak s érzésnek — uj erkölcsöt, nevelést, házasságot, iskolát, életet — persze csábitó igérettel — s feleslegessé akarják tenni Krisztust és Kegyelmét.

Ezt a nagy eltávozást, eltévelyedést sajnosan napról-napra tapasztaljuk. De szembe nézünk neki s kötelességünknek tartjuk leszámolni vele. Igen kétszeres kötelesség ez nekünk kath. tanitóknak — lelkiismereti — és hazafias kötelességünk ez ellen küzdenünk. És mint kath. tanitók, mint szent Egyházunknak hü gyermekei teljes öntudattal átérezve felvesszük a harcot, meggyőződve arról, hogy csak Jézus nevében van boldogulás, s kimondjuk, bátran, hogy a katholikus tanitóság halad a maga utján, halad édes hazánk 1000 éves hitélete utján — azon 1000 éves erős hitélet nyomán, mely hazánkat Mária országát — a sok ellenséggel szemben is fentartotta és fentartja, s ez bizonysága a mult, mint a jelen, hogy a róm. kath. tanitóságot szent hivatásáról, tett esküjéről eltántoritani nem lehet.

Ezen eszméktől mélyen áthatva nyitom meg mai tanácskozmányunkat.

II. A lelkesedéssel fogadott megnyitó után, Zádor Alajos esperes plebános Ő méltósága Megyés Püspök urnak a tanitók iránti szeretetéről emlékezik meg, u. m. mindenki előtt ismeretes jó Atyánk Megyés Püspök urnak a Kath. Népgyülésen mondott gyönyörü eszméjü megnyitója, melynek minden sorából kiérezni szeretetét a tanitók iránt. Itt léte alkalmával is megmutatta, hogy a tanitók ügyét szivén viseli. Azért inditványozom, hogy Ő méltósága Megyés Püspök urat e gyülés alkalmából üdvözöljük.

Esperes ur inditványa egyhangulag, nagy tetszéssel elfogadtatott.

Esperes ur tudatja továbbá, hogy Jung Ferenc kisköszegi kántortanitó igazgató-tanitóvá neveztetett ki.

A kör tagjai melegen üdvözlik ez alkalommal kartársukat.

III. Ezekután a mult gyülésen felvett jegyzőkönyv olvastatott fel, mely hozzászólás nélkül elfogadtatott és hitelesitésére Mayer József és Jung Ferenc tanitók kéretek fel.

IV. Jung Ferenc kisköszegi tanitó beszámolója a kath. nagygyülésről.

Jung Ferenc köszönetét fejezi ki ugy a maga, valamint Tomasits Béla tanitó nevében, hogy a kör őket bizta meg a gyülésen való képviselettel. Majd áttér a Kath. Nagygyülés által elfogadott — s a „Népnevelőben" is megjelent programm ismertetésére. Közben poetikus, erős szinezéssel és szenvedélyességgel beszél a tanitók rossz anyagi helyzetéről. Hogy egy kissé tullőtt a célon, azt előadó többek hozzászólása után maga is elismeri.

Zádor Alajos esperes plebános válaszol előadónak azon kijelentésére, hogy „a tanitóknak nincs jó barátja, azokkal nem törődik senki," s megnyugtatja s biztositja, hogy igen is a tanitóknak voltak és vannak s lesznek is mindig embereik, akik méltányos kérésüket diadalra fogják juttatni.

Jung Ferenc tanitó köszönetét fejezi ki Zádor Alajos esperes plebánosnak e felvilágositásáért.

V. Perényi Pál baranyabáni káplán felolvasása következett „A nemi felvilágositás ügye az elemi népiskolában."

Igen tartalmas és lebilincselő felolvasását „Komolyan kell ezen minden nevelőre fontos kérdéssel foglalkozni" mondatával kezdi meg, majd ismerteti a direkt és indirekt módszert több hires pedagogus nyomán.

A gyülés jegyzőkönyvi köszönetet szavaz előadónak ezen igazán aktuális kérdésnek ily szakszerü és kimeritő kidolgozásáért.

VI. Kopári Lajos pélmonostori tanitó gyakorlati elődása a számtan köréből még pedig „A jelképes számtan tanitása a tizes körben" cimén.

Előadásában megemlékezik a számtan tanitás nehézségeiről, majd a jelképes tanitás módszerét ismerteti.

Igen ügyesen és élénken ismertei az „5" fogalmát.

Tanulságos előadásáért jegyzőkönyvi köszönetet szavaznak.

VII. Ezekután következett, Horn József kisköszegi tanitó előadása a kézimunkából.

A magával hozott tanitványaival tart előadást. A gyermekek adott utasitás szerint meglepő ügyességgel és örömmel készitették el a kijelölt tárgyat.

A tanácskozmány jegyzőkönyvi köszönetet szavaz.

VIII. A tagsági dijak beszedése. Tekintettel arra, hogy a pénztáros nincs jelen a tavaszi gyülésre halasztatott el.

Ezekután a tanácskozmány elhatározta, hogy tavaszi gyülését Baranyabánban tartja május végén.

A gyülésre előadókul jelentkeztek:

Faller Mátyás baranyabáni, Kiszely Ernő, főherceglaki és Vértes Antal baranyakisfaludi tanitók.

Több tárgy nem lévén, elnökök a gyülést berekesztik.

Kmf.

Rochi János köri jegyző.

Zádor Alajos esp. pleb. egyh. elnök.

Müller Antal tanitó v. elnök.

Jegyzőkönyv.

felvételett Pécsváradon, 1911. évi okt. hó 26-án tartott tanitói gyülésen. Jelen vanak: Czernohorszky József pécsváradi plebános, egyházi elnök, Propszt Jakab ktanitó világi elnök, Krammer Kálmán, Hal Viktor, Schnell Antal, pécsváradi, Schuchsz Károly lovászhetényi, Hahmann Márton, nagypalli, Eberhardt Józse hirdi, Száuter József vasasi, Horváth Kamill kátolyi, Proksch Ferenc püspökszenterzsébeti plebános, Urtika Emilia p.-nádasdi, Zábori Alajos martonfai, Krammer Győző pusztakisfalui, Stocker József óbányai, Molnár Tivadar szilágyi, Schöndorf Antal nyug. lovászhetényi tanitók.

Tárgysorozat:

1. A világi elnök üdvözli a kör tagjait, hogy oly szép számmal megjelentek. Ezután következett a mult gyülés jegyzőkönyvének hitelesitése. A jegyzőkönyv nem olvastatott föl, mert megjelent a „Katholikus Iskolá"-ban, s igy annak hitelesitésére elnök fölkéri Schuchsz Károly és Bözinger Izsó urakat, kik azt hitelesitették.

2. Világi elnök tudtul adja a kör tagjainak, hogy Megyés Püspök Ur Ő méltósága Schmidt Béla hosszuhetényi esperesplebánost, egyházi elnököt saját kérelmére a tanfelügyelői tisztségtől felmentette. Méltatta, hogy a körnek volt egyházi elnöke mily nagy pontossággal és präcizitással látta el a tanfelügyelői tisztet. Egész nap, reggeltől estig, mindig dolgozott; minden törekvése és szivének minden dobbanása a tanügyért lelkesült. Hogy mily nagy és igazi tanitóbarát volt, erről ő tudott legjobban meggyőződni, ki vele együtt müködik. Ezután bemutatta Czernohorszky József pécsváradi plebánost, akit Megyés Püspök Ur Ő méltósága megbizott a tanfelügyelői tisztséggel. Szivből üdvözli, mint a kerület uj tanfelügyelőjét és mint a kerület egyházi elnökét.

Kéri, hogy legyen a tanitóknak ugyanolyan barátja, mint volt elődje. Czernohorszky József rövid szavakkal megköszöni a világi elnök üdvözlő szavait és felolvassa erre az alkalomra irt értekezését, melynek rövid kivonata a következő:

Mélyen tisztelt Uraim! Az elégedettség boldogságot terem. Az elégedettség békét föltételez. Béke, nyugalom után vágyódik az ember. Belső és külső béke teszi verőfényessé életünket. Békére kell tehát törekednünk. És mintha csak a közmondást erőszakkal akarnók igazolni: „Ha békét akarsz, készülj a háborura!" Készülünk háborura, kelleténél jobban és szünetlen, sőt benne élünk. Belső és külső háboruban élünk. Csak az utóbbit akarom érinteni. Az emberek folytonos gyürközésben vannak. És csodálatos, mennél közelebb állanak egymáshoz, mennél jobban vanak egymásra utalva, annál kérlelhetetlenebb a visszavonás. A nagy város lakói sohasem ellenségeskednek ugy, mint a kis város, pláne a falu lakói. És, hogy az elevent érintsem, tekintsünk magunkra. Pap és tanitó; tanitó és tanitó. Ha nem nyiltan, hát ugy suba alatt tanuk nélkül. És az a különös, nem az emberekben keressük a hibát, nem az emberek, az illető személyek gyengéit, hibáit, vétségeit támadjuk, ostorozzuk, hanem az illető kasztot. Mintha a papság volna a tanitóság ellensége természeténél fogva. Mintha a tanitóság elvileg törne ádázan a papságra. Hát nem egymásra vannak utalva mindenképen? Hát nem karöltve kell dolgozniok, különösen ma — a társadalom megmentésén? Hátha ez a hadsereg önmagában meghasonlik és egymás ellen fordul, — nem kell-e kudarcot vallania, elpusztulnia? Érdemel-e akkor kiméletet és elismerést? Nem. Rajtunk az emberek szemei, lelkeik hozzánk tapadnak, hozzánk hasonulnak. Mi vagyunk a társadalom formálói. Nézzünk a társadalomban, megismerjük-e képünket? Nem riadunk vissza? — Fölemelt fővel mondhatom, hogy a béke embere vagyok. Nem a tehetetlenséget, a gyávaságot, a tespedtséget és a tunyaságot akarom ez alatt érteni. A jó Isten megáldott az igaz béke szeretetének tulajdonságával. Tudok alkalmazkodni. Ha végig nézek életemen, azt a vigasztaló vonást találom benne, hogy sohasem ellenségeskedtem, személyeskedtem. A boszut nem ismerem. Erről könyen számolok az Ur előtt. De most többet akarok. Meg akarom alapozni a békét Önökkel, Uraim! Közelebb akarok Önökhöz lépni, baráti kezemet akarom nyujtani.

Örömmel teszem, mert munkásoknak, munkatársaimnak teszem. A munka nemesit. Tehát nemeseknek teszem. Büszke leszek, ha a katholikus, lelkiismeretes és áldozatkész tanitósággal együtt haladhatok, ha barátságukkal megajándékoznak. Talán multam följogosit, hogy bizalmukra számitsak. Hiszem, hogy nem fognak bennem csalatkozni. Ami gyengeségemtől kitelik, azt teljesen fel akarom ajánlani. Kijelentem, hogy nem akarok itt Önök között szerepelni, csak a csendes lelkiismeret szava akarok lenni közöttük. Ha ma mégis, türelmüket kihasználom, ugy azt egyenes felszólitásra teszem. És, ha gondolják, hogy munkásságom valamicske haszonnal járhat, mindig kész szolgájuk leszek.

Mi az oka, hogy az emberek olyan irigységgel, gyülölettel vannak egymás iránt? Mi az oka a folytonos csipkedésnek, torzsalkodásnak, haragtartásnak és civódásnak? Mi osztja meg ugy a társadalmat és teszi oly türhetetlenné a társadalmi érintkezést? Nem a müveltség hiánya? Mennél müveltebb valaki, mennél szélesebb látköre van, mennél jobban ismeri a világot és mennél nagyobb benne a szép és jó érzéke, annál békésebb természetü lesz. Tegyük hozzá szerénytelenség nélkül, hogy mennél okosabb valaki, annál kevésbbé fog magáról megfeledkezni. „Az okosabb engedd" — mondja már a közmondás is. Mi hiányzik tehát az emberekben? A müveltség és a karakter. Mire van szükségünk és mit kell növendékeinkbe plántálni? A karakterre van szükségünk; azt és a jó modort kell plántálnunk. „A magyar társadalom" — cimen cikksorozat jelent meg a „Budapesti Hirlapban." Ezekben egy sokat itt járt külföldi kritikája is szerepel a magyar viszonyokról. Mondhatom, alapos kritika. Rang- és cimkórság, külsőség és felületesség jellemzi a magyart. Ami legfőbb lényege a kritikának, hogy, „a magyaroknál hiányzik az igazi munka." Jellemzi a sok ujságpapiros — felületesség, és a kávéházi élet — az igazi munka hiánya. Kávéházakban készitik a politikát, ott végzik a kereskedelmet, ott készülnek az ügyvédek a tárgyalásokra; ott intézik a társadalmi életet, ott fejlődnek az irók és müvészek stb. Ez nem alapos munka és a jellen gyengeségére vall. És kis embereink, iparosaink nem a kávéházakban keresik boldog óráikat, de vesztüket is? Jellemet kell teremtenünk. Az nem frázis, hogy Sedánnál a német iskolamester győzött. Mindenütt, a béke és háboru csataterén az iskolamester győzedelmeskedik.

Föl tehát munkára, győzelemre!

Ezután a felolvasó Dr. lászlófalui Velics Antal, „Világkörüli utamból" cimü hármas közleményét lényegében ismertetve, amelyben a japán müveltséget öszehasonlitja az európaival. Rámutat a rendszeres, szivós, morális népnevelés oly fényes eredményeire. A japánok az ethikára erkölcstanra nagy sulyt fektetnek és ezt a legkonkrétebb formákban vésik az ifjuság szivébe.

A tanitók nemcsak ezer, meg ezer konkrét példával világitják meg az erkölcstan főtárgyait, hanem a legíényesebb példaadással is. Az anyák pedig kifogyhatatlan szelidséggel, jósággal és türelemmel csepegtetik gyermekeikbe az öniegyelmezést. Az összehasonlitásból kifolyólag a keresztény lelkület gyakorlati kifejlesztését hangsulyozza és különösen a kisebb erények szükségességét hangoztatja a gyermekek nevelésénél; a milyenek a kötelességtudás, a jó modor, az apró dolgokban való erős fegyelmezettség stb.

Most már megértik a helybeli kedves kollegák — igy folytatja — hogy miért fektetek sulyt az olyan apróságokra, hogy a gyermekek szedjék fel a papirszeleteket a padlóról, sőt az utcán is. Hogy a templomban járjanak lábujhegyen; hogy ne köpködjenek; hogy ne orditsanak a játéknál; hogy az iskolából csendesen távozzanak; hogy szülőiknek kezet csókoljanak; hogy a felnőttekkel szemben előzékenyek legyenek; hogy adakozók legyenek; hogy társaikat segitsék a tanulásban, hogy pontosak legyenek; hogy szokják meg a rendet az ülésben, állásban, térdeplésben, térdhajtásban, köszöntésben, ruhaelhelyezésben, a szobába való ki- és bemenetelnél, az ajtókezelésben stb. Ezek mindmegannyi apró vonások, melyek egy jellem megalkotásában fontos szerepet játszanak.

Most látom, hogy még csak most értem még tárgyamhoz, melyről azonban még csak néhány vonásban sem szólhatok már. Tolle et lege! Vedd és olvasd! Fogjunk az önképzéshez elméletileg és gyakorlatilag: hogy a megismert és beismert óriási hiányokat a nevelés terén pótolhassuk. *Uraim! fogjunk kezet, legyünk jó barátok. Szivem egész melegével üdvözlöm az urakat és ajánlom magamat becses jóakaratukba.*

Felolvasását zajos éljenzés követte.

3. Gyakorlati előadás számtanból az elemi iskola III. osztályában, tartja Gálláez Ödön hosszuhetényi tanitó.

Bemutatta, hogy hogyan kezeli a számok továbbfejlesztését 100—110-ig és ismertette a számok helyiértékét. Előadásából kiviláglott, hogy mily szaktudással tudja kezelni anyagát. A kör tagjai nevében az elnök elismerését fejezi ki és megköszöni a szépen sikerült előadást.

4. Hal Viktor pécsváradi tanitó ur előadása a népiskolai rajzoktatásról. Az előadó röviden vázolta, hogy a rajzoktatásnál hogyan kell szakszerüen eljárni. A rajzoktatást öt részre osztja ugymint: 1)a megfigyelés, 2) az izlés, 3) az önmunkálkodás, 4) a kézügyesség és a 5) módszer. Mindegyik pontot ellátja szakszerü és tapasztalatokban dus magyarázatokkal és végül bemutatta azokat az eszközöket, melyeket be lehet minden falusi iskolába vezetni. Az elnök megköszöni előadó urnak előadását.

5. Az elnök üdvözli Krammer Kálmán pécsváradi tanitó urat, akit a vall. és közoktatásügyi Miniszter Ur Ö méltósága 200 koronás személyi pótlékban részesitett fáradságos munkálkodásáért.

6. Schöndorf Antal lovászhetényi tanitó nyugalomba vonult. Az elnök nem akarja méltatni érdemeit, mert hisz ismerjük mindnyájan, hogy ki volt ő. Szivből kivánja, hogy jól megérdemelt nyugdiját békében és boldogságban élvezze.

7. Holndonner Ferenc ny. prépost plebános ur 5000 koronás alapitványt tett a Pius internatus javára. A kör tagjai felkérik az egyházi elnököt, hogy a kör nevében köszönetünket fejezze ki e nagylelkü adományért.

8. A kör tagjai inditványozzák, hogy ezentul nálunk is, mint a többi kerületekben, két kerületi tanitógyülés legyen u. m. tavaszi és őszi. Ezen inditvány elfogadtatott.

9. A következő gyülés helyének megállapitásában a kör tagjai ugy határoztak, hogy a következő gyülés Püspöknádasdon lesz megtartva.

10. A tavaszi gyülés tárgysorozata a következő lesz:

1. A mult gyülés jegyzőkönyvének hitelesitése.

2. Elnöki megnyitó.

3. Egyik püspöknádasdi tanitó ur előadása a természettanból.

4. A gyermekvédelem, vonatkozással a büntető novellának a tanitókat érintő rendelkezéseivel. Felolvassa Wilhelm Károly „Julianum"-egyesületi tanitó ur.

5. Hal Viktor pécsváradi tanitó ur előadása a népiskolai rajzoktatásról folytatólagosn.

6. Bözinger Izsó kékesdi tanitó ur előadása a szakosztályunkba való belépésre vonatkozólag.

7. Iskolai ügyekre vonatkozó rendeletek ismertetése.

8. Inditványok. Az inditványok tárgya legalább három nappal előbb levélben bejelentendő.

9. A következő gyülés helyének megállapitása.

10. Tagdijak befizetése.

Több tárgy nem lévén, a gyülés véget ért.

Kmft.

Garai Gyula jegyző. **Propszt Jakab** v. elnök.

Czernohorszky József e.elnök.

KÜLÖNFÉLÉK.

Dr. Angyal Pál, aki a népoktatás terén is és főkép a büntető novella utján részint a fiatalkoru bünösök felkarolása, részint pedig az iskolai fegyelem kérdésében a néptanitói karral is sokat érintkezett, nagy szorgalmáért és főkép a büntetőjogi ügyekben kivivott jeles eredményeiért méltó jutalomban részesült, a király a budapesti egyetem egyik büntetőjogi tanszékére rendes tanárrá nevezte ki. A még nem is 40 éves fiatal egyetemi tanár ezzel elérte azt, amit hazánkban tudományos szempontból valaki elérhet s mivel korán jutott eme magas pozicióba, reméljük, sőt biztosra vesszük, hogy szülővárosának Pécsnek még sok dicsőséget fog szerezni. Szerencsét, kitartást és erőt kivánunk a fiatal tudósnak, akiről hisszük, hogy azt a kapcsolatot, amit a néptanitókkal eddig is fentartott, magas állásában sem fogja megszakitani, hiszen az ő legnagyobb gondolatának a patronázs ügynek felkarolásában sehol jobb munkatársakra a néptanitóknál nem talál.

A tanitói fizetések ügye egészen a kormány bukásáig a lehető legjobban állt. A Néptanitók Lapja külön kiadásban tudatta Magyarország összes tanitóival, hogy gróf Zichy János vallás- és közoktatásügyi miniszter ur magáévá tette a tanitóknak fizetési osztályokba való sorolását s ezenkivül jelentéktelenebb különbségektől eltekintve megvalósitani óhajtotta az állami és nem állami tanitók közötti fizetésbeli különbségek megszüntetését. Fájdalom, ismét kormánybukás következett be s emiatt a tanitóság emez égető kérdése talán hosszabb időre lekerült a napirendről. Mindazonáltal ez nem jelenti azt, hogy vagy elcsüggedjünk, vagy pedig minden beavatkozás nélkül személjük az eseményeket. A fizetésrendezés nem kizárólag a tanitóság ügye, ez a magyar nép kulturájának kérdése, mert az annyira égetően szükséges népmüveltséget csak a nyomortól felszabaditott tanitóság képes megvalósitani, ezért küzdelmünket a nagy érdekekért való további harcot beszüntetni nem szabad, hanem most is öntudatosan helyt kell állani mindenkinek azért, amit már-már a megvalósulásig előre vittünk. E tekintetben Pécsegyházmegye tanitósága járt legelől, itt tisztultak meg azon gondolatok, melyek a vallás- és közoktatásügyi miniszter fiókjában most mint törvényjavaslatok pihennek s épen ezért nekünk kell azok mellett a legerélyesebben kitartanunk.

Ugy az orsz. közoktatásügyi tanács, valamint a kath. tanitók szociális szakosztálya az utóbbi hetekben ülésezett. Különösen fontos tárgyakkal foglalkozott a tanács. Mindenekelőtt elintézte a mult nyáron megtartott kongresszus határozataiból kifolyó emlékiratok ügyét. Tárgyalta a nyugdijügyet, a tanitó- és tanitónőképző-intézetek vizsgálati szabályzatait s egyuttal behatóan foglalkozott a rendszabályok történetének és kifejlődésének ügyével, gondoskodván arról, hogy ezeknek története megirassék. Dreisziger Ferenc kalocsai tanár az orsz. közoktatásügyi tanács titkára a kath. tanitók országos szövetségének létrehozása ügyében inditványozta, hogy bizottság hivassék össze, mely a szövetség szabályzatait véglegesen szövegezze. Egyben az ország tanitói számára megvitatás céljából a tanács a következő tételeket tüzte ki:

1. A valláserkölcsi nevelés az oktatás egész vonalán és minden ágaiban, mint korunk szükséglete.

2. A tanitói állás értékének emelésére mit tegyen az iskolafentartó, az állam, a társadalom?

3. A népiskola tagozatai: mindennapi, ismétlőiskola és ifjusági egyesület miképen szolgálhatják egységesen a gyakorlatias nevelést és oktatást?

A tanács felkéri az összes kath. tanitóegyesületeket, hogy a tételekre vonatkozó munkálataikat f. é. junius hó végéig küldjék be.

Halálozások. Ifj. Győrváry Imre, ozorai tanitó, ez a külsőleg is szép, lélekben még szebb fiatalember, aki még olyan sok nemes cselekedetre volt jelölve, életének 30-ik évében a halotti szentségek ájtatos felvétele után hosszas és sulyos betegségét keresztényi türelemmel viselve, Pécsett elhunyt. Áldott legyen emléke! Ugyancsak e napokban halt meg még sokkal fiatalabb életkorban Stipánovics Nándor 26 éves ifju tanitó, aki Mecsekszabolcson müködött. Kardos Ferenc mucsi-i ktanitó 50 éves korában szintén elhunyt, ugy hogy elmondhatjuk, miszerint rövid pár hét alatt egyesületünk tagjai sorában a halálnak gazdag aratása volt.

Március 15-ikét a pécsi iskolákban mindenütt programmszerüen ünnepelték s a tanitók és tanárok arra törekedtek, hogy e nap minél inkább az ifjuság ünnepe legyen.

Az alkoholellenes nap megünnepléséről az egyházmegyei főtanfelügyelői hivatal igen nagy számu jelentést s ezek keretében szép tárgysorozatokat kapott, amelyek közül egyik-másikat annak idején, amikor azokra ujból szükség lesz, lapunkban közölni fogjuk.

Flammen der Liebe,

Christkatholisches Gebet und Gesangbuch. Herausgegeben von Mathias Szende. Baharcz. A könyv 600 oldalnyi terjedelmü, első része imákat, második része énekeket tartalmaz. Az imák 170, az énekek majdnem 400 oldalt foglalnak le. A könyv végén több magyar ének is van közölve. Nyomása tiszta, világos. Kapható szerzőnél, aki egyuttal kiadó is Baharczon. Ára vászonkötésben 3 kor., bőrkötésben 5 korona.

Alapittatott 1876-ban. Alapittatott 1876-ban.

POSZEK VILMOS

kalaposmester, Király-utca 37. szám.

Ajánlom a **tavaszi** idényre dúsan felszerelt raktáromat. — I H. Ita, kiváló puha és kemény nyulszőrkalap 12 kor. Borsalino és Panizza olasz nyulszőrkalap 9. és 9·50 kor Christy és egyéb angol nyulszőrkalap 8—9 kor. Kiváló minőségü gyapju kemény kalap a legdivatosabb formákban 4.50, 5, 5.50 és 6 kor. Puha nyulszőr kalapok angol és hazai gyártmány 6, 6.50, 7, 8 és 9. kor. Pichler gráci daróc kalap divatszinekben 6 és 7·50 kor. **Saját gyártmányu kalapjaim** 2 koronától 6 koronáig. Legujabb divatu automobil és sportsapkák 2.40, 3, 3·60 és 4 kor. Tollkönnyü teveszőr házi és sport-sapkák 3·60 és 4 kor. Diák-, gyermek- és házisapkák a legfinomabb kivitelben. I.a minőségü urasági kocsis-kalap 7 kor. Henger kalap cilinder 12 és 14 kor. I. H. Ita-féle hengerkalap 18 kor. Szabott áraim minden kalapban láthatóan feltüntetve. — Javitásokat szakszerüen és jutányosan vállalok — Vidéki rendeléseket pontosan eszközlök, meg nem felelőt visszaveszek.

ORGONA-HARMONIUMOKAT

mindkét rendszer szerint a legolcsóbban szálli

Pajkr Rezső és Társa

Budapest, X., Delej-utca 25. sz. (Tisztviselőtelep

Európai rendszer szerinti harmoniumjait is ajánlja. — A remek hang, az amerikai rendszer elmés szerkezete által létrehozva, saját dicséretét zengi. Jelentékenyen olcsóbb az amerikai gyártmánynál. Ára 130 kor.-tól kezdve. Részletfizetés 10 koronától. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve. 5 évi *jótállás*. Bérmentes *szállitás* az utolsó vasuti állomásig. **Pedálos harmoniumok** mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos orgonaméretekkel templomok, szemináriumok részére és mint gyakorló-orgonák — Tanerőknek és lelkészeknek külön százalékkedvezmény Részletfizetés engedélyezve. Mindenki kérjen külön árjegyzéket pianók és pianinókról.

Varga Gyula kocsigyára és raktára

Pécs, Rákóci-ut 45.

(Telefon 423.)

Uj kocsikból

állandó

nagy raktár.

Pécs, Rákóci-ut 45.

(Telefon 423.)

Javitások

olcsón készülnek.

Használt kocsik becserélhetők.

Miért isznak

az angolok naponta

TEÁT?

Azért, mert arra a tapasztalatra jutottak, hogy egy csésze tea egy finom minőségü rummal kitünő hatással van az emberi szervezetre a hideg idő beáltával. Elősegiti az emésztést, felmelegiti a testet és igy kevésbé van kitéve a meghülésnek. Természetes, hogy a tea minőségére is tekintettel kell lenni és igy ne mulassza el az egész városban és a vidéken is :-: kitünőnek elismert :-: **Special Császár Keverék-Teát** beszerezni, amely hamisitatlan elsőrangu minőségekből összeálitva zamatos, kitünő finom teát ad. ::

Dr. VÁMOS ARHUR

„ANGYAL"-DROGÉRIA

PÉCS, VÁROSHÁZ ÉPÜLET.

Szőnyegház

Pécs, Jókai-tér 5. sz.

Dus választék honi gyártmányu

szőnyeg, függöny, teritők és linoleumból.

Olcsó szabott árak!

Pécsi kiállitáson arany-éremmel kitüntetve.

FRIEDMAN KÁROLY

PÉCS,

butor és redőnygyár

Legolcsóbb szabott árak.

Két arany, 1 ezüst és 1 nagy milleniumi éremmel kitüntetve.

Apécsi országos kiállításon állami aranyéremmel kitüntetve.

Alapíttatott 1867. évben. Alapíttatott 1867. évben.

ANGSTER JÓZSEF ÉS FIA ORGONAÉPÍTŐK

Orgona- és harmoniumgyár Pécsett

A budapesti bazilika nagy orgonájának építője

Ajánlják kitünő hangu és erős szerkezetü légnyomatu és elektromos berendezésü

ORGONÁIKAT

a legjutányosabb árak mellett művészi kivitelben Raktáron kitünő hangu

harmoniumok minden nagyságban.

Elektromos fujtató készülékek .·. Elektromos fujtató készülékek

Árjegyzéket kivánatra ingyen küldünk

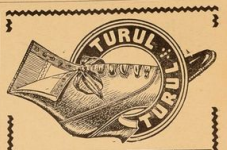

130 saját fiókraktár a hel- és külföldön.

Elsőrangu, elegáns és — jutányos a —

TURUL cipő

Turul cipőgyár r. t.

Temesvár,

a monarchia legnagyobb cipőgyára.

Fiók raktár **Pécs, Király-utca 15.**

— A Nemzeti Casino mellett. —

Kérjen árjegyzéket!

Pártoljuk a honi ipart, ne szóval, de tettel!!

Hazai posztónemüeket

dús és izléses választékban eredeti gyári árakban árusitja kizárólag

KRAUSZ ARNOLD posztógyári nagy raktára

Király-utca 15. szám PÉCS Hattyu-épület

Mintákat kivánatra bérmentve!

A SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT

KÖNYVKIADÓHIVATALA ÉS KÖNYVKERESKEDÉSE R. T.

Könyvkiadóhivatal: VIII., Szentkirályi-utca 28. szám. Telefon: 65—70

BUDAPESTEN

Könyvkereskedés: IV., Kecskeméti-utca 2. szám Telefon: 79—05.

A katholikus népiskolák számára püspökkarilag előirt és engedélyezett *összes tankönyvek*, valamin a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszteriumtól használtra előirt *összes tanszerek* mindig készletben vannak. *Árjegyzék kivánatra ingyen és bérmentve. Megrendelések 24 órán belül intéztetnek el.*

A Szent-István-Társulat kiadásában megjelent tankönyvekből bevezetés céljából mutatványpéldányokkal készséggel szolgál a könyvkiadóhivatal. A katholikus tankönyvirodalom terén működő szakférfiak által szerkesztett és a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent nép- és polgári, képezdei- és felsőbb iskolai tankönyvek a Kath. Tanügyi Tanács Tankönyvbiráló Bizottságától valamint a népiskolai tankönyvek a nem magyar tannyelvü kath. iskolák számára a közoktatásügyi miniszteriumtól is engedélyezve vannak.

A Szent-István-Társulat kiadásában a tankönyveken kivül megjelent *ifjusági olvasmányok* legalkalmasabbak a kath. ifjuság számára, mint jutalomkönyvek leginkább ajánlhatók. Szintugy a legalkalmasabbak a Társulat által kiadott *ifjusági imakönyvek*, melyek mind az egyházi főhatóság engedélyével jelentek meg. itt különösen kiemeljük a legujabban megjelent és máris legjobban elterjedt *„Kis Jézusom örömöm“* cimü 6—10 éves ifjuság számára irott imakönyvet, melyet *Dr. Vargha Damján* szerkesztett és melynek tartalma általános elismerésben részesült. Ára szép vászonkötésben 50 fillér, kapható a Társulat könyvkiadóhivatalában és minden nagyobb könyvkereskedésben.

A könyvkereskedéssel kapcsolatos *mükereskedés* gazdag tárlatában képek, szobrok eredetiben vagy másolatban *részletfizetésre* is kaphatók. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve rendelkezésre áll.

Minden, bárhol hirdetett könyv vagy mű könyvkereskedésünk utján eredeti áron beszerezhető.

Dunántúl könyvnyomda r. t. Pécs. Igazgató: Müller Károly.

Pécs, 1912. IV. évfolyam 4. szám. Április 15.

KATHOLIKUS ISKOLA

Népoktatásügyi havi közlöny. — A pécsegyházmegyei tanhatóság hivatalos közlönye.

Előfizetési ár: Tagoknak egész évre 1 korona, nem tagoknak 2 korona. Egy szám ára 10 fillér. Megjelenik augusztus és szeptember hónapok kivételével minden hónap 15-én. Telefon: 76. sz.

Kiadótulajdonos: A „Pécsegyházmegyei Röm. Kath. Tanitó-Egyesület“. Felelős szerkesztő: KÓRODY MIKLÓS képezdei tanár.

Szerkesztőség: Pécs, Szepessy-u. 3., bová a lap szellemi részét illetve minden közlemény, valamint a hirdetések is küldendők. Az egy koronás előfizetési díjak a rendes tagsági díjakkal egyszerre fizetendők. Nem tagok előfizetési díjakat is szivességesen Székely Márton egyesületi pénztáros ur czimére Pécs, küldeni.

Meghivó

május hó 2-án Pécsett, a *Kath. Körben* tartandó *Pécsegyházmegyei r. kath. Tanitóegyesület*

igazgatósági és választmányi

gyülésére. Az igazgatóság reggel 8 órakor, a választmány 9 órakor ülésezik. (Más meghivók kibocsáttatni nem fognak.)

— —

Az igazgatóság tárgysorozata:

1. Elnöki megnyitó.
2. A mult igazgatósági jegyzőkönyv felolvasása és hitelesitése.
3. Titkári jelentés.
4. A főpénztáros jelentése.
5. A választmány tárgysorozatának elkészitése.
6. Inditványok.

— —

A választmány tárgysorozata:

1. Elnöki megnyitó.
2. A mult választmányi jegyzőkönyv felolvasása és hitelesitése.
3. Titkári jelentés.
4. A főpénztáros jelentése.
5. A beérkezett pályamunkák biralatáról jelentés és határozás.
6. A közgyülés idejének és helyének megállapitása.
7. A tisztujitás előkészitése, jelölések megejtése.
8. Egyéb inditványok.

Pécsett, 1912. április hó 15-én.

Báter János, titkár. *Wajdits Gyula,* elnök.

Segits magadon az Isten is megsegit.

Irta: **Schubert Gyula** népisk. tanitó M. szék.

Futó tüzként terjedt az örömhir szerte ez országban felvillanyozva az elkeseredett hatalmas tanitó gárdát, melybe uj életet, erőt és reményt csepegtetett a már régóta vajudó fizetésrendezés eszméje és a már-már közeli megvalósulása.

Mily sok könnyet száritott fel ez az örömhir! De sok keserüséget és csalódást oszlatott el a tanitói lélekből a fizetésrendezés helyes gondolata!

Sajnos, egy kisséskorai volt az öröm és keserü a csalódás.

Reméljük és várjuk a szebb s jobb jövőt s mindig rosszabbra ébredünk.

Ezek után mit várhat még a magyar tanitókar? Mire számithat? Tán a jövő nagygyülestől reméli helyzetének javitását?

És félő, hogy ismét csak ennyi fog a következő gyülés eredményeként is történni, ha az összetanitóság nem küzd egyöntetüen és foglal állást a fizetésnek nemcsak a „majdnem“ és „némi“ rendezése, de alapos megjavitása és a „disparitás“ teljes kiküszöbölése mellett.

Nagyon sok vitás kérdést akar a rendező bizottság felvetni a jövő gyülés keretében, csak félő, hogy elbirja-e a gyülés és nem-e volna jobb csakis a tanitóság legégetőbb anyagi helyzetével foglalkozni csupán, hogy a gyülés el ne poszványodassék. Elég anyagot szolgáltatna a fizetésjavitás eszméje egymagában is és erőinket egyöntetüen ezen irányban kellene kimeritenünk.

Kár, hogy az erők szétforgácsolódnak, nincs összetartás; a maga igazát keresse a hitfelekezeti, a községi, az állami tanitó, a kántortanitó, a fiatal, kezdő és idősebb tanitó és a tanitónő.

Az egyik csoport harcol a másik csoport érdeke ellen, nemhogy közösen küzdenénk egyért.

Olvassuk, hogy mindenütt harc folyik, olvasunk a tanitóság küzdelméről . . . pedig csakis a drágasággal küzd.

Egyik tanitótestület elitéli a kormány elöljáróját és neki támad, a másik örvend és várakozó álláspontra helyezkedik.

Az idősebb tanitó lapokban ad kifejezést elégedetlenségének, hogy a fiatal, kezdő tanitó ez az idősebb tanitó közt különböztetésre nem csinálnak még egy uj fizetésjavitási tervezetet.

Eléggé ismeretes a kántoriakat is végző tanitók sérelme is, ők u. i. a kántori jövedelmüknek a tanitói fizetésből való kikapcsolását kivánják, továbbá a helyenként szokásos sekrestyési teendők, melyeknek a tanitóval való végeztetése a tanitó állása személye és tekintélyével sehogy össze nem egyeztethető, azért ezeknek eltörléséért nagy hévvel harcolnak, noha aligha lesz lehetséges egyszerre mindent a jogos igények és követelmények teljes kielégitésére megoldani.

Az összatanitóság a XI., X. és IX. oszt. való hamisithatatlan beosztásáért harcol, de ki tudja még meddig harcol. És meddig kellene harcolnia?!

Nagyban folyik a küzdelem az egész perifériján, de csakis az „én“-ért, a hatalomért, kinek s jutna eszébe ilyenkor az éhező és nyomorral küzködő tanitóval gondolni, hadd nyomorogjanak tovább, hogy lehessen kérkedni még nehányszor és lekesiteni a „semmit“ igérgetéssel. A mézes madzagból és igérgetésből már nem kér senki.

Pedig nem kér jogtalanul a magyar tanitóság és nem kér sokat a kulturmissiót teljesitő és penészes kenyéren tengődő „népneveló.“ — csak tisztességes kenyeret kér, de nem is az irgalom, hanem a jól teljesitett fáradságos munka nevében.

És ezt nem akarják megérteni, tudni és ez a 36,000 főből álló hatalmas gárda nem képes semmit elérni a saját és tengődő családja érdekében, — szinte nevetséges.

„Körvonalazandó a jogvédelmi bizottság hatásköre az alapszabályok 47. §. alapján."

(Az egyházmegyei hatóság által kitüzött pályatételre érkezett jeles munka.)

Jelige: „Fiat lux!"

Két éven át meddő maradt ez a pályatétel. Nem feladatom, hogy ennek a meddőségnek okát kutassam. Azt azonban konstatálnom kell, hogy a pályatétel kitüzője valóban komoly tanulmánytárgyává tette egyesületünk alapszabályait. A mélyen járó emberi elmének egyik szép jellemvonására vall ez, amely szeret mindent a maga valóságában látni és tudni és ki nem állhatja a rebusokat. Az ily elmének mindenkori jelszava: „fiat lux!"

Vegyünk tőle példát és menjünk vizsgálódásunknak megjelölt terrénumára: a kijelölt tétel értelmében boncolgassuk és értelmezzük a 47. §. pontjait.

***

Ha többször, figyelmesen átolvassuk és belemélyedünk a szépen megfogalmazott 47. §. a, b, c, d, e pontjaiba és vonatkozásba hozzuk az élet reális gyakorlataival, látjuk, hogy mennyire tele vannak anomáliakkal ezek a sokat sejtető mondatok. A tapasztalt gyakorlati élet és e szakasz között levő ürt amolyan misztikus homály hidalja át.

A 47. §. a.) pontja elmondja, hogy kikből áll a jogvédelmi bizottság. Ez mind szép, csakhogy micsoda anomália az, hogy jogvédő bizottságban nincsen jogtudó ember. Pedig határozottan, legelemibb követelménye bármely egyesület kebelében létrejött szükebbkörü bizottságnak az, hogy mindenkor az ily bizottság sajátos ügyköréhez tartozó dolgokban kiváló kvalitásu egyesületi tagokból alakul. És ezen legelemibb követelménynél jogvédelmi bizottságunkra vonatkozólag mit látunk? Kérdésünkre felelni fog egyesületünk jogvédelmi bizottságának névsora, melyből látjuk, hogy „jogvédelmi bizottság" és nincs az összes bizottsági tagok között egyetlen jogvégzett egyén! (Talán dr. Frey János?!)

Már most, hogyan fog egy ilyen bizottság egyes konkrét esetekben még csak jó tanácscsal is — ennyit pedig már csak megkivánhatunk! — szolgálni? Ott, ahol a jogi élet szövevényes utainak ismerete is próbára teszi az kevésbbé gyakorlott embert!

Avagy a helyes jogérzék — mert legfeljebb ezzel rendelkezhetnek a tagok — elégséges erre? Avagy kihalász a jogvédő bizottság a sok közül egy, az adott esetnek legjobban megfelelő precendest? Kérdem; mi lesz akkor, ha olyan ügy kerül a bizottság elé, amelyre még precedenst sem talál!?

A b.) pont jelzi, hogy a jogvédelmi bizottság főképpen az egyesület tagjai özvegyeinek s árváinak igényeit védi. Hát ez szintén igen szép! Csakhogy erre meg azt felelhetjük, hogy a jogos igénynek legilletékesebb őre és védője a törvény. A törvény pedig mindig van olyan erős, hogy szavának érvényt tud szerezni akkor is, ha nyomatékul nem is áll valamely ilyen védő-bizottság mellette. Igy tehát az özvegyek és árvák jogos érdekeinek is legfőbb védője csak a szentesitett törvény lehet, amelynek szükségképpen kell olyan erősnek lennie, hogy védelmi bizottság támogatására nem szorul.

A c.) pontban az van mondva, hogy a jogvédelmi bizottság a hozzá irásban beadott ügyeket tanulmányozza s azután itéli meg, hogy teljesitse nemes missióját. Ha már most figyelembe vesszük a fennebb elmondottakat, az a kérdés merül fel, hogy vajjon képes-e a csupán jogérzékkel rendelkező bizottság valamely komplikáltabb ügyről magának világos képet alkotni anélkül, hogy jogtudó ember segitségére ne szoruljon? Ha pedig idegen segitségre szorul, akkor nem méltó a nevére! Ha pedig — mert ez is előfordulhat — ilyen hozzáértő segitség nélkül ad a védő-bizottság utmutatást komplikáltabb ügyben mint már emlitém megeshetik, hogy a fél ezzel a védő-bizottsági utasitással tarsoyában pervesztes lenne?! Micsoda irónia volna ez?!

Ha már most ezek után figyélembe vesszük azt, amit a b.) pont alatt is olvashatunk, hogy a védő-bizottság — természetesen — semmiféle joghatósági jelleggel nem bir; ha tekintjük a jogvédelmi bizottságnak jogász elemek nélkül való összeállitását: konstatálnunk kell, hogy e bizottságnak alig van jelentősége. Hatáskörét, mert az esetleges és szorosan vett jogi sérelmek orvoslására szerintem nem képes, nem lehet körvonalazni.

Látszólag, mintha mégis kinálkoznék egy terrénum, ahol a bizottság a mai alakjában és összeállitásában talán leginkább teljesithetné missióját. Ugyanis, mint békéltető közeg szerepelhetne akkor, ha a tanitó és iskolaszék, tanitó és igazgató, tanitó és tanitó között a nézeteltérések nagyobbmérvü tünetei mutatkoznak. De itt is természetesen csak akkor érvényesülhetne a bizottság, ha az ellentétes tényezők mindegyikében megvan a békére való hajlandóság s mindkettő szemében a bizottság szükségképpen bizonyos erkölcsi felsőbbség volna. Ez azonban csak hypotesis, mely esetben a bizottság aligha volna jogvédelmi?!

* * *

Összegezve az elmondottakat, azon végső következményre jutunk, hogy a jogvédelmi bizottság a mai alakjában és összeállitásában az alapszabályok hangzatos jelszavánál nem egyéb s mint ilyennek hatáskört megállapitani nem lehet. Ennélfogva az egyesületi életben semmi jelentőséggel nem bir. Egy üres semmiség és szükségtelen szerve az egyesületnek, mely igy felesleges voltánál fogva megsemmisitendő. Ez esetben a 47. §. hatályát veszti.

Ha pedig az egyesület mindenáron fenn akarja tartani, akkor alakitsa át olyképpen, hogy az képes is legyen rendeltetésének megfelelni.

Evégből, ha már az egyesület tagjai sorából nem lehet ugy szervezni, hogy életképes szerve legyen az egyesületnek, okvetlenül kivánatos volna az ügyvédi és jogászi karnak több önzetlen, tanitóbarát tagját megnyerni a védő-bizottság tagjául. Akkor igen! Módjában állana a jogvédő bizottságnak — például mondom — ily forma határozatokat hozni: „N. N. sérelmes felünk jogainak s igazainak megvédésére a jogvédelmi bizottság N. N. ügyvéd ur, bizottsági tagot küldi ki. „Akik az ügy horderejéhez képest vagy igen csekély, vagy semmi honorárium nélkül végeznék az eljárást.

A mü jutalmazása ellen kifogásom nincsen.

Szabó Géza
főgimn. hittanár.

Eleven és tiszta áttekintés; helyes a „hatáskör" és „tagok" iránti észrevétele. — Tényleg a cikkirónak van igaza. **Jogvédelemhez jogtudós is kell.**

Jutalmazásra érdemes!

Jártas.

Orsz. Kath. Tanügyi Tanács Ker. Szoc. Szakosztálya

a következő emlékiratot terjesztette a magas Püspöki kar elé.

Nagyméltóságu Püspöki Kar!

A hazai hirlapok közlése szerint ismeretes Nagyméltóságtok előtt is, hogy a kultuszminiszterium a napokban közzétette a tanitófizetések rendezésének tervezetét, amely azonban nem elégiti ki a kath. tanitókat, mert felette sérelmes az, hogy a rendezés által, épen ugy, amint az 1907. XXVI. és XXVII. törvénycikkben foglaltatik, *ismét különbség tétetik állami és nem állami tanitók között.* Pedig az osztó igazság azt kivánja, hogy egyenlő képesités és egyenlő munka mellett a fizetés is egyenlő legyen. Nem elégit ki bennünket a kultuszkormány hivatalos organumának azon kijelentése, hogy az állami és nem állami tanitók fizetése között a diszparitást *majdnem* teljesen sikerült eliminálni. Mi az állami és nem állami tanitók között fizetés tekintetében teljes paritást kivánunk, mert hazai népoktatásunk és népnevelésünk nyugodt fejlődése és megerősödése csak akkor lesz biztositva, ha az állami és nem állami tanitók fizetése között többé küönbség nem lesz. Ez fogja megszüntetni azt az áldatlan versenyt, mely az állami iskolákba való bejutásért folyik.

A fizetésrendezési tervezet szerint a tanitók beosztatnak a XI., X. és IX. fizetési osztályba ugy, hogy müködési éveik csak 1893-ig visszamenőleg számittatnak be. Ez a terv nagyon igazságtalan az idősebb tanitókra nézve, akik nemcsak a fizetésben, hanem ezáltal a nyugdijigényben is rövidséget szenvednek. Ilyen sérelem érte az idősebb tanitókat már 1893-ban is, mikor a korpótlékokat folyósitották. A kath. tanitók azt kérik, hogy az összes szolgálati éveik beszámitásával soroztassanak a megfelelő fizetési osztáyba épen ugy, mint az állami és közigazgatási tisztviselők fizetésrendezésekor történt, akiknek minden szolgálati évök beszámittatott.

Szembeötlő sérelem az is, hogy a tervezetben egy árva szó sincs a tanitói korpótlékokról, melyeket pedig beszüntetni, elvenni, egyenlő a szerzett jogok megfosztásával.

Ezen sérelmek felsorolása után mély alázattal esedezünk Nagyméltóságtok előtt, hogy magas befolyásukkal kegyeskedjenek oda hatni, hogy kérelmünk teljesittessék, s amennyiben Nagyméltóságtoknak ezen közbenjárása nem vezetne teljes sikerre, akkor méltóztassanak saját hatáskörükben ugy intézkedni, hogy a kath. tanitók fizetése is elérje az államiakét.

Alázatos kérésünket Nagyméltóságtok főpásztori jóindulatába ajánljuk.

Budapest, 1912. március 7.

Hódoló tisztelettel

Érdemi részében egész terjedelmében közreadtuk ezen elmékiratot s a saját jól felfogott érdekében, de a magyar népoktatás és hazánk kulturája érdekében kérjük az összes tanitókat s tehát köreinket, hogy a szociális szakosztály ez emlékiratát határozatukkal támogassák. Az állami tanitók bevallottan szociáldemokrata elnököt és egyéb tisztviselőket választottak, a mérsékeltebb elemeket pedig maguk közül számüzték. Midőn ilyen tüneteket látunk, mi akik kathoikus nevelésügyet hazánk és egyházunk jövő fenmaradása szempontjából mindenáron megakarjuk védeni, még saját érdekeink koczkáztatásával is a legsürgősebbnek hirdetjük, hogy a tanitók jogos igényeit okvetlen ki kell elégiteni, mert akkor a tanitóság a hazafias és vallásos iránytól eltántorodni nem fog, mig hogyha örökös nyomorral küzd, előbb-utóbb odacsatlakozik, ahol nyomorán enyhiteni törekednek. Apponyi Albert gróf felfogását hirdetjük, aki azt mondta, hogy a forradalmak onnan erednek, mert az uralkodó hatalom elmulasztotta a jogos igények idejében való kielégitését. Illő tehát, hogy első sorban maguk a tanitók fejezzék ki jogos igényeiket s akkor a hatóságok maguktól fogják beátni, hogy a megoldás elkerülhetetlen.

Az elemi iskolában külön tantárgyként illesztendő-e be a müvészeti ismeretek közlése vagy a meglevő tantárgyak keretében közölhetük-e ezen ismeretek és mely tantárgyak keretében?

Pályanyertes munka.

Jelige: „Közöld, a müvészeti ismereteket érdekesen s azok a tanitás füszereivé lesznek."

Irta: *Ginál József,* szakcsi tanitó.

Az ujabb pedagogiai vizsgálódások eredménye az a felfogás, hogy a tanitás sikerének kulcsa a helyes szemléltetés és a pontos érzékelés. S ezen felfogásból sarjadzott ki a népiskolának két ugyszólván uj tárgya: a kézimunka és a rajz, melyek a szemléltetés és érzékelés legfőbb eszközei. Régebben ezek voltak a legmellőzöttebbek s ma már a rajz- és kézimunka tanitásának anyaga a tanitási terv rendszeres és körülhatárolt részét képezi. Rendesen beosztott tananyaga a népiskola minden osztályában szerepel.

A müvészeti anyagnak eme rendszeresen kijelölt tan- és óraterv keretein belül való feldolgozása mellett sok alkalom nyilik a vele való foglalkozásra más tantárgyaknál is. A müvészeti ismereteknek ilyen rendkivüli alkalmazását sokszor meg is kivánja némely tantárgy anyagának a természete. Ezen ismeretek nélkül ha nem is üressé, de nehezebben megérthetövé lenne a szóbeszéd révén eltanitott anyag. Söt a müvészeti ismeretek közlésének elmellőzése sokszor a tanitási fokozatok közül a begyakorlás és alkalmazás némelykor csakis valamely müvészeti tárgy elemeinek bevonásával is eszközölhető.

Már az első osztályban alkalom nyilik a müvészeti ismereteknek ilyetén alkalmazására. A kis gyermeknek legjobban megerőltető munkát itt a számolás ad. Főképen pedig azért, mert itt kevés érzékelni valója van. Látja a gyermek a számológép golyóit, a diót, almát stb., s a mig látja, meg is tudja mondani mennyi $2 + 2$; $4:2$, de mikor elvontan kell számolnia, akkor már a legegyszerübb számviszonyitást is nehezen végzi.

Ennek pedig oka csak az lehet, hogy nincs a gyermeknek elég érzéki alapja. Neki nem elég az, hogy golyókat, táblára rajzolt pontokat, vonásokat lásson. Hanem ha önmaga is érzékelt, összeszámlált vagy elvett a golyókból, mindjárt tisztább számfogalmai alakulnak. Minden gyermek azonban nem mehet ki a számológéphez. De van mindenkinek palatáblája, amelyre rajzolhat annyi pontot és vonáskát, amennyire szüksége van. Ilyenkor önmaga is meggyőződik arról, amit tanult s az elvont számoláskor az lesz gondolkodásának biztos alapja. Legtökéletesebben akkor érzékel a gyermek, ha pld. a 11-es megismerésekor agyagból 11 golyócskát készit és azokat önmaga adja össze, vesz el belőlük, szoroz és bennfoglal. Soha nem lesz oka a tanitónak arra, hogy az ide forditott időt és fáradságot sajnálja, mert ez önmagát kamatozza haladásban és eredményben. A felsőbb osztályok magasabb számkörében már nagyobb nehézséget okoz ezen müvészeti ismeretek által szemléletessé tenni a számolási müveleteket. De már a méréstan tanitása ugyszólván el sem képzelhető rajz és kézimunka nélkül.

A hosszuságot, szélességet, sikidomok alakzatait csak ugy értheti meg igazán a gyermek, ha önmaga is lerajzolja. Eredeti nagyságban ugyan nem rajzolhatja le mindenki a hosszuságot, négyzetmétert, de a kicsinyitett rajz is sokat segit a mértékek szemléletessé tételében. Hogy pedig a testekről: kockáról, guláról, hasábról tökéletes fogalmat alkothasson a gyermek, ahhoz föltétlenül szükséges a kézimunka. Mikor már önmaga is elkészitette agyagból ezen testeket, akkor már biztos alapjuk van a róluk szerzett képzeteknek és fogalmaknak.

Az I. és II. osztályban a beszéd- és értelemgyakorlatok tanitásánál szinte nélkülözhetetlenek a müvészeti ismeretek. A gyermek még mielőtt iskolába jár, szivesen rajzol — minden kényszer nélkül — házat, hajót, embert, lovat stb. A gyermeknek ezt a készségét bün volna figyelmen kivül hagyni akkor, midőn a házról, a butorokról, könyvről, háziállatokról, madarakról stb.-ről tanul. Minden ilyen órának egy kis alkalomszerü rajzzal kellene végződnie. Természetesen ez a rajz nem lehet pontos, mert hisz nincs még a gyermeknek szemmértéke, gyakorlata, távlati ismerete, de elég egy-két vonás, melyet tehetségéhez képest jellemzően megrajzol. A gyümölcsök, konyhakerti növények tárgyalásánál pedig az órát azzal lehet kezdeni, hogy agyagot teszünk a gyermek elé azzal, hogy készitsen belőle almát, szilvát, sárgarépát stb. Ezt a munkát sokkal nagyobb érdeklődéssel végzi a gyermek, mint mikor beszélnie kell róluk. Mialatt pedig foglalkozik, azalatt megbeszélhető az illető termény szine, alakja, termesztése, felhasználása. Mikor pedig a karácsonyról, husvétról, szüretről, aratásról vagy a hazáról van szó, egy alkalomszerü és hangulatos dal eléneklése igazi füszeréül szolgál annak a tanitási órának.

A III. osztályban a földrajz tanitása üres lenne rajzolás nélkül. A világtájak ismertetésénél a rajz az a segédeszköz, mellyel könnyebben megérthetővé tehető a világtájak iránya, átellenessége. A fővilágtájak közötti mellékvilágtájak irányának megjelölése szintén a rajz segitségével történhetik.

Általános tapasztalat az, hogy különösen eleinte nagyon nehezen tájékozódnak a gyermekek a térképen. De nem is lehet megkivánni tőlük, hogy a térképnek sokféle jelein, változatosságán egyszerre el tudjanak igazodni. Nem lehet helyes eljárásnak nevezni azt, hogy mikor a vármegyéről tanul a gyermek, azonnal a

térképhez bocsájtjuk. Némi átmenettel kell használni a térképet. Először alkalmasabb volna csak néhány vonással lerajzolni a vármegye határát. Ebben azután a folyók, hegyek irányát, a községek helyét sematikusan megjelölni. Ha már ezen a saját készitett rajzon tájékozódik a gyermek, akkor már könnyebb lesz a térképen fölismernie a tanultakat. A folyók kanyarulatai nagyságát a táblai rajzon sokkal világosabban látja a tanuló, mint a térképen. A hegységek magasságát szintén nem képes fölismerni a térképnek sötétebb és világosabb szinárnyalatain. De ha rajzban látja egy dombnak a magasságát és ahhoz viszonyitva valamely hegységnek kiemelkedését, vagy ha ugyanezt a templomtorony magasságához viszonyitva láthatja, akkor már el tudja képzelni, hogy milyen magasak a hegyek. A különféle hegycsucsok, hegygerincek szemléltetésére (megfelelő kép hiányában) szintén a rajz legalkalmasabb. Esetleg a magassági viszonyokat az ügyesebb gyermekek agyagból is elkészithetik, amely már tökéletesen kicsinyitett mását mutatja az eredeti dombnak, hegységnek. Különben alig mulik el oly földrajzóra, melyen hiányoznék az alkalom — művészeti ismeretek bevonására.

Az állat- és növényvilág, a foglalkozás, a népviselet, népszokások tárgyalása mindmegannyi alkalom a művészeti tárgyak alkalmazására.

A történelem általában kedvelt tantárgya a gyermekeknek: Tartalma érdekes, mert eseményei élénken foglalkoztatják a képzeletet. Szereplő személyei élnek, mozognak a gyermek képzeletében s tetteik buzditják, fellelkesitik. Különösen a háboru eseményeket szeretik hallgatni a tanulók. Sokszor azonban nem elég itt sem a szóbeszéd a tárgyalt anyag teljes megértéséhez. Pld. a régebbi hadjáratokban használatos hadieszközök, fegyverek nem ismertethetők beszéd révén, hanem csak kép, vagy rajz segitségével. Hasonlóképen a várak is. Az ó- és középkorbeli emberek foglalkozási eszközei, lakóházai, a renaissance művészetének alkotásai mind olyan pontjai a történelemnek, melyek szükségszerüen megkivánják a szemléltetése, vagyis a képet, rajzot.

A vallásoktatás bibliai részénél nem hagyható el az egyes cselekmények, történetek, csodatételek szemléltetése. Isten tiz parancsolatánál a két kőtábla rajz által magyarázható legkönnyebben. A bibliai képek itt legjobb eszközei a szemléltetésnek. A szertartástanban az egyes szertartásoknál használatos egyházi ruhák, szentelt eszközök eredetiben sokszor nem mutathatók be s ilyenkor csak művészeti termék: kép, vagy ennek hiányában rajz segithet.

Az alkotmánytannak vannak olyan tárgyi részei, hol csak a szemléltetés vezet igazi sikerhez. A magyar korona, cimer lobogó, kard a nemzetnek oly általános fontosságu jelvényei, melyeknek tökéletes megismerése minden hazafira nézve kötelező. Ezek pedig csak ugy ismerhetők meg teljesen, ha a gyermek már kis korában alaposan szemlélte, önmaga is lerajzolta őket s ezzel mintegy örökre beleirta az emlékezetébe.

A természetrajz és természettan tanitásának anyaga legnagyobbrészt eredeti szemléltetésen alapszik. Igy a növényvilág tipusai többnyire az évszakok szerint kint a természetben ismertethetők, vagy mint az eredeti növények lepréselt gyüjteménye, illetőleg azok szines képei. Mindezek hiányában a rajz szolgál a szemléltetésnek

A gazdaságtan tanitásának elméleti részében sokszor szükség van a művészeti ismeretekre, amikor valamely gazdasági eszköz eredetiben nem szemléltethető. Rajzolással hamar és könnyen lehet ezen hiányt pótolni. Söt némely gazdasági eszköznek farészét a kézimunka órán el is készithetik a gyermekek, ha a hozzávaló eszközök megvannak.

Tehát egyedül a nyelvtant kivéve, nincsen a népiskolának tárgya, melynek keretében a művészeti ismeretek nem volnának alkalmazható. Különösen sokat szerepel a rajz, mive àhhoz nem kell készülődés és bármikor alkalmazható. De a kézimunka sokkal tökéletesebb érzékelést nyujt, és az életre nézve is nagyobb haszna van.

A szemléltetés akkor legtökéletesebb, mikor az eredetit mutatjuk be és azt érzékeltetjük. De ez csak abban az iskolában vihető keresztül, ahol a szemléltető eszközök mind megvannak. Ilyen iskola pedig kevés számban található. A legtöbben még a szükséges eszközök is hiányoznak. Itt aztán kénytelen a tanitó maga keresni szemléltető eszközt. Egyszerübb és alkalmasabbat nem találhatna a rajznál és kézimunkánál. A művészeti ismeretek azonban nemcsak végső szükségben használandók szemléltetésre, — vagyis csak ott, ahol a szemléltető tárgyak, képek hiányoznak, — hanem ott is, ahol ezek az eszközök megvannak. Ugyanis ha a tanuló csak látja a szemléltető eszközt, akkor csak a látásával érzékelt. Pedig tudjuk, hogy tökéletes fogalomszerzésre ez nem elég. De ha lerajzolta, esetleg még agyagból, fából önmaga is elkészitette a gyermek, akkor már több oldalról érzékelte s a róla szerzett fogalma is tökéletesbült.

A tanitás főcélja, hogy a gyermek lelkében minél tökéletesebb és tisztább fogalmak keletkezzenek. Ezen cél érdekében pedig sokat tehetünk a művészeti ismeretek helyes alkalmazásával. Természetes tehát, hogy ahol csak alkalom kinálkozik, mindenütt fölhasználjuk ezen ismereteket.

Mivel pédig a népiskola összes tárgyainak természete megkivánja, legtöbb esetben a művészeti ismeretek alkalmazását s ezáltal ezen ismeretek szorosan összetartoznak a többi tantárgyakkal: önként következik, hogy a művészeti tárgyak elemei, vagyis a művészeti ismeretek nem külön tantárgyként illesztendők be, hanem a népiskolának meglevő összes tantárgyai keretében alkalomszerüen közlendők.

(Vége.)

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Himesházán, 1911. évi november hó 16-án a Máriakéméndi Esperesi Kör rendes őszi gyüléséről.

Jelen vannak: Dr. Frey János, ker. esperes, mint a kör egyházi elnöke, Farkas Kamill világi elnök, Eisenbart Ferenc alelnök, Hay János pénztáros, Lex József könyvtáros, Takács Mihály, Liebbald Lajos, plebánosok, Scharfenberger János, Hermann János káplánok, Koffán Béla, Százuj István, Bucz Ödön, Miklósi József, Becskovszky Ede, Jaksits Sándor, Heigl Ernő, Sas György, Varga Károly, Hafner János, Darázsi Mihály, Komlósi Antal, Duplinszky Béla, Beck Károly, Hesz Béla, Göbel Károly tanitók, Hesz Mária, Mindszenti Anna tanitónők és Wagner Károly köri jegyző.

A megjelent tagok 10 órakor szent misét hallgattak, mely után visszavonultak az iskolába, ahol a tanácskozmány kezdetét vette.

1. Dr. Frey János elnök bejelenti, hogy a meg nem jelent tagtársak elmaradásukat kimentették. Azután a pap és a tanitó müködéséről szól, melynek jutalma az a benső megnyugvás, melyet kötelességeink hü és lelkiismeretes teljesitése után érzünk. Összejövetelünk célja, először, hogy a tanitó anyagi helyzetének gyökeres javitásáért minden tisztességes eszközzel küzdjünk; reményének ad kifejezést, hogy a közel jövőben a kath. tanitó is ugyanolyan elbánásban részesül, mint az állami tanitók; másodszor, hogy védjük kath. iskoláinkat, ezt csak ugy érhetjük el, ha a kath. szellemet visszük győzelemre, nem pedig ugy, mint Franciaországban, ahol tanult vadállatokat nevelnek, akik Isten és trón ellen emelik fel kezeiket; harmadszor, hogy védelmezzük és ha kell életünket és vérünket áldozzuk fel a kath. Anyaszentegyházért. A tettek mezejére kell lépnünk, szembe kell szállnunk ellenfeleinkkel, akiknek végelemzésben csak az egyházi vagyon elrablása a főcéljuk. A gyülést megnyitja.

2. Jegyző felolvassa a mult gyülésről felvett jegyzőkönyvet, melyet az elnök hitelesit. Elnök jelenti, hogy az egyházmegyei hatóság a mohácsvidéki tanitóegyesület feloszlató gyüléséről felvett jegyzőkönyvet kéri. Továbbá, hogy a kath. tanitók szociális szakosztályának 7000 tagja van. Kóródy Miklós tanitóképző intézeti tanár megköszöni a kör üdvözletét, levelét a jegyző által felolvastatja.

3. Jegyző felolvassa az 1064/1910, 1061/1910 és 721/1911 sz. püspöki rendeletet, melyeket a gyülés tudomásul vesz.

4. Jegyző felolvassa az idei tételeket. Elnök biztatja a tanitókat, hogy azokat dolgozzák ki. Örömének ad kifejezést, hogy Hesz Béla véméndi tanitó dolgozata dicséretet nyert.

5. Elnök a személyi változásokról tesz jelentést. Bresich Ferenc, Leicht Alajos, Szeitz József, Iselstöger Lajos, Bundalla Béla és Gebauer Miklós körünkből eltávoztak. Különösen sajnálja, hogy Bresich Ferenc már nincs közöttünk, óhajtja, hogy érdemei a jegyzőkönyvben örökitessenek meg. Üdvözli Hermann János és Göbel Károly uj tagokat.

6. Farkas Kamill a világi elnökségről lemond. Hosszabb vita után, melyből kitünt, hogy világi elnök az összes tagok szeretetét és bizalmát birja, a gyülés a lemondást nem fogadta el.

7. Elnök a gyülést a tagsági dijak befizetése céljából öt percre felfüggeszti.

8. Farkas Kamill a vallásos iskoláról tart felolvasást, melyben bizonyitja, hogy az iskolának az Egyháztól való elszakitása nemcsak az államnak, de a tanitóságnak és a népnek érdekébe ütközik. Elénk állitja Franciaországot, ahol az állami, vallásnélküli iskola szép országot vérengzések szinpadává változtatta át. Elnök a felolvasást megköszöni.

9. A himesházai tantestület inditványozta, hogy a tagdijból évenkint csak 1 K. küldessék be a központi egyesületbe, ezt az egyházmegyei tanfelügyelőség 3001. sz. leiratával nem engedélyezi, mert az alapszabályokkal ellenkezik. Az alapszabályok módositása a közgyülés hatáskörébe tartozik. A kör elhatározza, hogy azt a közgyülés elé terjeszti.

10. Elnök a „Dunántúl" r. t. pártolását ajánlja a tagok figyelmébe.

11. Elnök bejelenti, hogy a Máriakéméndi Esperesi Kör által fentartott tápintézeti helyen Bresich Ferenc fia van. A gyülés tudomásul veszi.

12. Jegyző felolvassa az iskolamulasztásokról szóló 2085. sz. min. rendeletet, mely szerint a magasabb birság nem hajtható be, mig a kisebb be nincs fizetve. A hatóság a törvény szerint köteles eljárni.

13. Elnök bejelenti a gyülésnek, hogy az Országos Kath. Magyar Iskolaegyesületnek az 50 K. tagsági dijat fedezethiány miatt még nem küldhette el.

14. Inditványok. a) Jaksits Sándor inditványára a kör elhatározza, hogy Bresich Ferencnek a körhöz, hogy a tanitói könyvtár céljára engefejezi ki, melyről Bresich Ferenc jegyzőkönyvi kivonatban értesitendő. b) Hesz Béla kérdést intéz a körhöz, hogy a tanit óikönyvtár céljára engedélyezett 50 f. hogyan szedhető be. Elnök kijelenti, hogy a beszedés csak iskolaszéki határozat alapján a beiratás alkalmával történhetik meg.

Elnök a gyülést bezárja.

K. m. f.

Dr. Frey János egyházi elnök.

Wagner Károly köri jegyző.

KÜLÖNFÉLÉK.

Halálozás. Várkonyi Sándor szekszárd-belvárosi tanitó, tagtársunk 58 éves korában, 36 évi tanitóskodás után ápr. 8-án este 7 órakor elhunyt. Nagy részvét mellett ápr. 10-én temették. Az elhunytat feleségén és gyermekein kivül nagy számu unokái és rokonai gyászolják. A szekszárdi iskolák kipróbált munkást, a tanitóság kiváló kartársat veszitettek az elhunytban. A jó Isten adja meg számára azoknak jutalmát, akik az igazságot hirdetik.

Ciklus végén vagyunk. Egyesületünk elnöksége jelen számunk vezető oldalán gyülésre hivta az egyesület igazgatóságát és választmányát. — Az igazgatóság és választmány egyik legfontosabb feladata a folyó évben tartandó közgyülés számára a tisztujitás előkészitése. Ez okból célszerünek véljük az egyesület alapszabályainak ama szakaszait, amelyek a tisztujitásra vonatkoznak ideiktatni:

27. §.

(A választmány) a) jelöli a közgyülés által választandó tisztviselőket, 4 igazgatósági tagot és 3 tagu számvizsgáló bizottságot.

41. §.

A közgyülés világi elnököt, két alelnököt, titkárt, két jegyzőt, és egy főpénztárnokot választ.

44. §.

A választmány jelölése alapján a közgyülés három tagból álló számvizsgáló bizottságot választ.

24. §.

Szakosztályok a szükséghez és viszonyokhoz képest minden ciklusra a ciklus első közgyülése által alakittatnak.

XIII. FEJEZET.

A választás módja.

34. §.

A pécsegyházmegyei róm. kath. tanitó-egyesületben minden tisztviselő s az igazgatóság négy választott tagja mindenkor kizárólag titkos szavazás utján választatik, s ezen egyesületben a szakosztályok tisztviselőit kivéve, soha semmiféle tisztviselő közfelkiáltás utján meg nem választható.

35. §.

A minden ötödik évben tartandó tisztujitó közgyülés programmja ugy állitandó össze, hogy a közgyülésnek bőséges ideje legyen a választás nyugodt keresztülvitelére.

36. §.

A szavazatszedő bizottságokat az elnök, vagy akadályoztatása esetén az egyik lelépő alelnök nevezi ki. A szavazatszedő bizottságok az egyes körök tagjai közül állitandók össze. Kisebb szomszédos körök tagjai közül egy közös szavazatszedő bizottság alakitható.

37. §.

A szavazatszedő bizottságok az összegyüjtött szavazatokat még a közgyülés folyamán összeszámlálják s a közgyülést vezető elnöknek összesités és kihirdetés céljából átadják. A választások eredménye még a közgyülésen kihirdetendő.

Fontos a választmány megszervezése, mert a lefolyt ciklus azon tapasztalatot mutatja, hogy az egyesület egész élete a választmányban tömörül s eddig az egyesület élete nem részleteződött annyira, hogy az igazgatóság hatásköre is kidomborodott volna. Ez a jövőnek van fentartva. — Ép ezért a legközelebbi választmányi ülés dönteni fog a fölött, hogy a körök mikor ejtsék meg a tisztujitást. Nézetünk szerint a körök tisztujitó gyülése már a tavaszi köri gyülésekre esik, mert a nyári közgyülésen már a teljes választmányt tudomásvétel céljából be kell jelenteni. A választmány tagjai a 18. §. szerint a következők:

1. Az egyházmegyei főtanfelügyelő, a mennyiben e tisztet vállalja és a kerületi esperes tanfelügyelők hivatalból tagjai a választmánynak.

2. Az egyesület világi elnöke.

3. Az egyesület két alelnöke.

4. Az egyesület titkára.

5. Az egyesület két jegyzője.

6. A főpénztárnok.

7. Az esperesi körök viági elnökei.

8. A pécsi püspöki férfi tanitó-képző intézet igazgatója.

A körök választási eljárására nézve a 30. §. 6. pontja a következőkben intézkedik:

b) Minden kör saját kebeléből kizárólag és mindenkor titkos szavazás utján 5 évi megbizatással világi elnököt, alelnököt, jegyzőt, pénztárnokot és három tagból álló pénztárvizsgáló bizottságot választ.

Alapszabályaink tehát az egyesület legfontosabb kormányzó szervét a választmányt a körök utján állitják össze s épen ezért fontos, hogy a körök a választásokat minél nagyobb megfontolással vigyék keresztül.

A kath. tanitóegyesületek elnökei a nagyhét hétfőjén tárgyalták a „Magyarországi Katholikus Tanitó-Egyesületek Országos Szövetségének" alapszabálytervezetét. — *A „Népnevelő" tudositása szerint a „fejezetek és §-ok fölött lefolytatott beható tárgyalás mindvégig kölcsönös egyetértéssel történt és teljes megegyezéssel végződött."* Hát biz ez édes kevés abból, amit tudnunk kellene. Egyáltalán nem tudjuk, hogy miben *„egyeztek meg"* holott rólunk, az **„egyesületek"** szövetségéről volt szó. Épigy nem közli a „Népnevelő", hogy a *VII. egyetemes tanitói kongresszusra nézve mit határoztak az elnökök?* — Ilyen körülmények között akár ne is határoztak volna semmit, mert amiről az érdekeltek nem tudnak, annak az egyesületi életben ugy sincs semmi jelentősége.

A tanitóképezdei tanárok országos egyesülete Kiskunfélegyházán tartotta nagyhétfőn és kedden rendes közgyülését. Jellemzi az egyesület, hogy munkásságát feltünés nélkül szép csöndben végzi, mindazonáltal óriási átalakitó munkát végez s tudományos müködése is a középfoku intéztek között első helyen áll. — Fináczy Ernő budapesti egyetemi tanár előadása volt e közgyülés kiemelkedő pontja, aki a tanitóképző reformjáról értekezett s az általános és szakmüveltség elkülönitését hangsulyozta, amit ugy vél keresztül vinni, hogy a képzőket 6 évfolyamuvá kivánja fejleszteni. — E mellett a szakosztályok a paedagogiai és didactikai kérdések óriási tömegét ölelték fel, melyeken minden tantárgy képviselve volt.

Tanitógyülések. A husvéti szünetek alatt a tanitók orsz. szövetsége és külön az állami tanitók egyesülete üléseztek. A tanitók orsz. szövetségének központi igazgatósága s illetőleg választmánya megőrizte komolyságát s a legaktuálisabb kérdésben a tanitók fizetése ügyében komoly, tartalmas s a tanitói tekintélynek megfelelő határozattal fejezte ki akaratát. Ragaszkodott eddig elfoglalt álláspontjához, sürgette a fizetésügy rendezését és hallatta szavát, hogy főkép a nyáron tartandó kongresszuson a tanitók akaratának erőteljes megnyilvánulására fog alkalmat nyujtani. Már az állami tanitók orsz. egyesülete nem viselkedett ennyire komolyan. Ez egyesületben a radikális elem kerekedett felül. Zigány Zoltán fővárosi polg. isk. igazgató, aki az Uj Korszak cimü lapnak kiadótulajdonosa s főszerkesztője, továbbá Somogyi Béla a Népszavá-nak tanitómunkatársa az állami tanitók egyesületének tiszteletbeli tagjává választattak. Ez a legvilágosabb jele, hogy az állami tanitók orsz. egyesülete ugyanazon talajra lépett, amelyen a szociáldemokrácia s a szabadkőmüvesség mozog, akik főkép a kath. egyház s a vallásos irányu nevelés ellen a legerőteljesebb és legádázabb dühvel folytatott harcot viselik. Az államositás Magyarországon nagy erővel folyik, többek között a 70 tanitós pécsi iskolák is államosittattak s ime látjuk hogy az államositás hova vezet, a tradiciók megtámadásához, a kath. nevelés üldözéséhez s bizony a nemzeti ideálok is sokat szenvednek az emlitett irányzatoktól. Szolgáljon e tény tanulságul arra, hogy iskoláink és tanitóink igényeit minél alaposabban kielégitsük, hogy ezáltal biztos alapon álljanak a kath. irányu nevelés és tanitás megőrzésében és tovább fejlesztésében.

Rangsor. Ép most jelent meg a tanárok rangsora, amelyből különösen kiemeljük, hogy a gyakorlóiskolai tanitók jelentékeny számmal szerepelnek a VIII. fiz. oszt.-ban, tehát egy fizetési osztállyal fennebb, mint amit a magyar tanitóság követel s ez is azt mutatja, hogy a tanitói oklevélnek rangsorba való helyezése előtt elvi akadály nincs.

A szociáldemokraták husvéti kongresszusa. Azon körülménynél fogva, hogy a szociáldemokraták minden áron kapcsolatot keresnek a tanitókkal, kénytelenek vagyunk az ő husvéti kongresszusukról megemlékezni. Most is amikor az agrár szociálizmus számára megfelelő alapot kerestek, határozati javaslatban mondották ki, hogy ezen célból a tanitókat kell megnyerni, mert a tanitók utján legkönnyebben juthatnak a földmivelő nép közelébe s hozzátették a határozati javaslatban azt is, hogy ha a tanitókat megnyerni sikerül, ezek jó ellensulyozói lesznek a papságnak. Ismételten kiemeltük lapunkban, hogy a magyar tanitóság sohasem szakithat a nemzeti és vallási tradiciókkal anélkül, hogy ezáltal hazánkat végveszedelembe ne kergetné. Mihelyt az iskolában a tanitó nemzeti tradiciók s a vallási eszmék ellen tesz, habár csak gyenge célzásokat, kis nemzetünk, mely a nagy válságokat nem birja el, menthetetlenül elveszett. Épen ezért, amikor a szociáldemokrácia az ő kongresszusán a tanitóságot csalogatja saját elvei keretébe, akkor azt hisszük nem épen öntudatlanul nemzeti életünk vérkeringését támadja meg. Célszerü ezt tudni mindenkinek, akit illet s tudással és tevékenységgel odahatni, hogy ennek az internacionális önző társaságnak célzatait lehetőleg minél intenzivebben megelőzhessük. Az angol bányászsztrájk megmutatta, hogy a világ összes proletárjai között megvan az egység s őket holmi kisebb nemzeti célzatok nem feszélyezik. Ezt az angol világhatalom elbirja, de a szegény megkötött kezü magyarnemzet föltétlenül belepusztul. Ezért főkép a kath tanitóságnak de minden magyar tanitónak szilárdan kell állnia, hogy eme veszedelmes áramlatba ne sodortassék. A mohácsi vésznek és a reformáció kitörésének egy időre való esése világos tanujele annak, hogy egy gyenge nemzet tradició-ellenes áramlatokat elviselni képtelen.

A választmánynak megfontolásra szives figyelmébe ajánljuk a következő gondolatot: Tekintve, hogy Pécsett a tanitóképezdei gyakorló-iskolát s a zárdai leányiskolákat kivéve, elemi népiskola nincs s igy kifejezetten róm. kath. rányu népoktatási mozgalom sincs, gondolkodni lehetne a fölött, hogy ezt a hézagot valami uton-módon pótoljuk. — Nézetünk szerint hézagpótló intézkedésnek látszik a *„Pécsi esperesikör“* s *„Németii esperesikör“ egyesitése.* A pécsi kerületben a tanitók száma 12, a németii kerületben 19, ezekhez járul a két kerület papsága. Amint látható, a két kerület mindenike magában igen kisszámu, mig együtt csupán tanitókban 31-re emelkednék. — Ámde a tulajdonképeni cél az volna, hogy a pécsi, theologiai, jogakadémiai és tanitóképezdei tanári kar is felkéressenek a részvételre, miáltal a „Pécsi tanitókör“ a legerősebb lenne az összes körök között, amint ez várható is. Hisszük, hogy ez esetben a két gimnázium tanári kara is csatlakoznék s ezáltal meg lehetne teremtni egy olyan tanitókört, amely a pécsi tanitó mozgalmakban vezetőszerepet vinne s mivel a magasabb intézetek tanárainak részvétele is remélhető, tudományos nivó tekintetében is országos becsü volna ez a szervezet. — Ajánljuk e gondolatot a választmánynak megfontolásra.

Továbbképző tanfolyam néptanitók részére. A vall. és közokt. m. kir. minisztérium f. é. jul. 1—20-ig terjedő időben több állami tanitóképzőben rendez tanfolyamot. A tanfolyam tárgyai:

1. A szociális paedagogia legujabb törekvései és alkotásai.
2. A rajz és kézügyesség a szemléltetés szolgálatában.
3. A magy. ny. a nem magyarajku iskolákban.
4. Az ének, rajz, kézügyesség tanitása.
5. A term. tudományi és mennyiségtani tárgyak tanitása a népiskolában.
6. Gyakorlati mintatanitások a 2. 3. 4. 5. alatti előadásokkal kapcsolatban.
7. Gazdasági szövetkezetek és a néptanitó.
8. A gazdasági számtartás legegyszerübb módjai.
9. Gyakorlati foglalkozások, rajzból, kézimunkából.
10. A patronage ismertetése.
11. Kirándulások.

Megyéspüspök Úr Ő méltósága IX. sz. körlevelében március 20-án tette közzé a tanfolyam programmját és a reá vonatkozó egyéb tudósitásokat. Lapunk mult száma már megjelent, amikor a minisztérium a tanfolyamra vonatkozó rendeletét közzé tette, mindazonáltal célszerünek véltük röviden ismertetni e rendeletet, csupán még azt emeljük ki, hogy a tanfolyamok Baján, Kis-Kun-Félegyházán, Stubnyafürdőn és Temesváron férfiak, Eperjesen és Szabadkán nők részére fog rendeztetni.

Tavaszi közgyülések előtt állunk. Lapunk tekintettel arra, hogy ugyis elég sok tanügyi és más lap foglalkozik országos kérdésekkel, szigoruan ragaszkodott azon elvéhez, hogy egyesületi életünk legbensőbb részleteivel foglalkozzék. — Aki fáradságot vett magának, hogy a körök gyüléseinek jegyzőkönyveit elolvassa, az igazat ad nekünk emez eljárásunk tekintetében, mert egyrészt e jegyzőkönyvek egész tárházát tartalmazzák a rendkivül sokoldalu paedagogiai gondolatoknak, másrészt elétárják a tagok munkásságát, de harmadsorban az örökké politizáló, általánositó, részletekkel nem foglalkozó magyar sajtó eme hézagát pótolni igyekeztünk azáltal, hogy ami szükebb otthonunk pillanatnyi kérdéseit felszinre hoztuk. — Kellemetlen feladat az bizonyos, de az is tény, hogy igazi kulturfeladat. Midőn tehát a gyülések ujból elülről kezdődnek, továbbra is kérjük a t. köröket, folytassák egyházmegyénk népoktatása apró cseprő kérdéseinek feldolgozását s csak merüljenek a részletekben, nem hallgatva azokra, akik az orosz diplomátiának akarnak vezető fonalat nyujtani, avagy a Szahara benépesitéséről elmélkednek. — A tudomány s a kultura igazi munkásai mindig azok voltak, akik a finom részletekben nagy, általános igazságokat fedeztek föl.

———

„Dunántúl“

politikai napilap előfizetési ára tanitóknak:

Egész évre . . . . 16 kor.

Fél évre . . . . 8 „

Negyedévre . . . . 4 „

Előfizetések a „Dunántúl“ kiadóhivatalba

PÉCS,

Lyceum-utca 4.

kéretnek.

Ugyanott hirdetések mérsékelt dijszabás szerint felvétetnek.

ORGONA-HARMONIUMOKAT

mindkét rendszer szerint a legolcsóbban szálli

Pajkr Rezső és Társa

Budapest, X., Delej-utca 25. sz. (Tisztviselőtelep

Európai rendszer szerinti harmoniumjait is ajánlja. — A remek hang, az amerikai rendszer elmés szerkezete által létrehozva, saját dicséretét zengi. Jelentékenyen olcsóbb az amerikai gyártmánynál. **Ára 130 kor.-tól kezdve. Részletfizetés 10 koronától.** Képes árjegyzék ingyen és bérmentve. 5 évi jótállás. Bérmentes szállitás az utolsó vasuti állomásig. **Pedálos harmoniumok** mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos orgonaméretekkel templomok, szemináriumok részére és mint gyakorló-orgonák — **Tanerőknek és lelkészeknek külön százalékkedvezmény Részletfizetés engedélyezve. Mindenki kérjen külön árjegyzéket pianók és pianinókról.**

Alapittatott 1876-ban. Alapittatott 1876-ban.

POSZEK VILMOS

kalaposmester, Király-utca 37. szám.

Ajánlom a **tavaszi** idényre dúsan felszerel raktáromat. — **I H. Ita,** kiváló puha és kemény nyulszőrkalap 12 kor. **Borsalino** és **Panizza** olasz nyulszőrkalap 9. és 9·50 kor **Christy** és egyéb **angol** nyulszőrkalap 8—9 kor. Kiváló minőségü **gyapju** kemény kalap a legdivatosabb formákban 4.50, 5, 5.50 és 6 kor. **Puha nyulszőr kalapok** angol és hazai gyártmány 6, 6.50, 7, 8 és 9. kor. **Pichler** gráci daróc kalap divatszinekben 6 és 7·50 kor. **Saját gyártmányu kalapjaim** 2 koronától 6 koronáig. Legujabb divatu **automobil** és **sportsapkák** 2.40, 3, 3·60 és 4 kor. Tollkönnyü **teveszőr** házi és sport-sapkák 3·60 és 4 kor. **Diák-, gyermek- és házisapkák** a legfinomabb kivitelben. I.a minőségü urasági **kocsis-kalap** 7 kor. **Henger kalap** cilinder 12 és 14 kor. **I. H. Ita-féle** hengerkalap 18 kor. **Szabott áraim** minden kalapban láthatóan feltüntetve. — **Javitásokat** szakszerüen és jutányosan vállalok — Vidéki rendeléseket pontosan eszközlök, meg nem felelőt visszaveszek

Varga Gyula kocsigyára és raktára

Pécs, Rákóci-ut 45.

(Telefon 423.)

Uj kocsikból állandó nagy raktár.

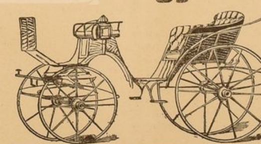

Pécs, Rákóci-ut 45.

(Telefon 423.)

Javitások olcsón készülnek.

Használt kocsik becserélhetők.

Szőnyegház

Pécs, Jókai-tér 5. sz.

Dus választék honi gyártmányu szőnyeg, függöny, teritők és linoleumból.

Olcsó szabott árak!

Pécsi kiállitáson aranyéremmel kitüntetve.

FRIEDMAN KÁROLY PÉCS,

butor és redőnygyár

Legolcsóbb szabott árak.

Két arany, 1 ezüst és 1 nagy milleniumi éremmel kitüntetve.

Apécsi országos kiállitason állami aranyéremmel kitüntetve.

Alapittatott 1867. évben. Alapittatott 1867. évben.

ANGSTER JÓZSEF ÉS FIA ORGONAÉPITŐK

Orgona- és harmoniumgyár Pécsett

A budapesti bazilika nagy orgonájának építője

Ajánlják kitünő hangu és erős szerkezetü légnyomatu és elektromos berendezésü

ORGONÁIKAT

a legjutányosabb árak mellett müvészi kivitelben Raktáron kitünő hangu

harmoniumok minden nagyságban.

Elektromos fujtató készülékek ∴ **Elektromos fujtató készülékek**

Árjegyzéket kivánatra ingyen küldünk

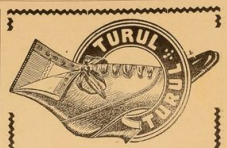

130 saját fiókraktár a bel- és külföldön.

Elsőrangu, elegáns és — jutányos a —

TURUL cipő

Turul cipőgyár r. t.
Temesvár,
a Monarchia legnagyobb cipőgyára.

Fiók raktár **Pécs, Király-utca 15.**

— A Nemzeti Casino mellett. —

Kérjen árjegyzéket!

Pártoljuk a honi ipart, ne szóval, de tettel!!

Hazai posztónemüeket

dús és izléses választékban eredeti gyári árakban árusitja kizárólag

KRAUSZ ARNOLD posztógyári nagy raktára

Király-utca 15. szám **PÉCS** Hattyu-épület

Mintákat kivánatra bérmentve!

A SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT

KÖNYVKIADÓHIVATALA ÉS KÖNYVKERESKEDÉSE R. T.

Könyvkiadóhivatal: **VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.** Telefon: 65—70

BUDAPESTEN

Könyvkereskedés: **IV., Kecskeméti-utca 2. szám** Telefon: 79—05.

A katholikus népiskolák számára püspökkarilag előirt és engedélyezett *összes tankönyvek*, valamint a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszteriumtól használatra előirt *összes tanszerek* mindig készletben vannak. *Árjegyzék kivánatra ingyen és bérmentve. Megrendelések 24 órán belül intéztetnek el.*

A Szent-István-Társulat kiadásában megjelent tankönyvekből bevezetés céljából mutatványpéldányokkal készséggel szolgál a könyvkiadóhivatal. A katholikus tankönyvirodalom terén működő szakférfiak által szerkesztett és a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent nép- és polgári, képezdei- és felsőbb iskolai tankönyvek a Kath. Tanügyi Tanács Tankönyvbiráló Bizottságától valamint a népiskolai tankönyvek a nem magyar tannyelvü kath. iskolák számára a közoktatásügyi miniszteriumtól is engedélyezve vannak.

A Szent-István-Társulat kiadásában a tankönyveken kivül megjelent *ifjusági olvasmányok* legalkalmasabbak a kath. ifjuság számára, mint jutalomkönyvek leginkább ajánlhatók. Szintugy a legalkalmasabbak a Társulat által kiadott *ifjusági imakönyvek*, melyek mind az egyházi főhatóság engedélyével jelentek meg. itt különösen kiemeljük a legujabban megjelent és máris legjobban elterjedt *„Kis fézusom örömöm“* cimü 6—10 éves ifjuság számára irott imakönyvet, melyet *Dr. Vargha Damján* szerkesztett és melynek tartalma általános elismerésben részesült. Ára szép vászonkötésben 50 fillér, kapható a Társulat könyvkiadóhivatalában és minden nagyobb könyvkereskedésben.

A könyvkereskedéssel kapcsolatos *mükereskedés* gazdag tárlatában képek, szobrok eredetiben vagy másolatban *részletfizetésre* is kaphatók. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve rendelkezésre áll.

Minden, bárhol hirdetett könyv vagy mü könyvkereskedésünk utján eredeti áron beszerezhető.

Dunántúl könyvnyomda r. t. Pécs. Igazgató: Müller Károly.

Pécs, 1912. IV. évfolyam 5. szám. Május 15.

KATHOLIKUS ISKOLA

Népoktatásügyi havi közlöny. — A pécsegyházmegyei tanhatóság hivatalos közlönye.

Előfizetési ár: Tegoknak egész évre 1 korona, nem tagoknak 2 korona. Egy szám ára 10 fillér. Megjelenik augusztus és szeptember hónapok kivételével minden hónap 15-én. Telefon: 70. sz.

Kiadótulajdonos: A „Pécsegyházmegyei Róm. Kath. Tanitó-Egyesület“. Felelős szerkesztő: KÖRÖDY MIKLÓS képezdei tanár.

Szerkesztőség: Pécs, Szepessy-u. 3., hová a lap szellemi részét illetve minden közlemény, valamint a hirdetések is küldendők. Az egy koronás előfizetési díjak a rendes tagsági díjakkal egyszerre fizetendők. Nem tagok előfizetési díjakat is szíveskednek Székely Márton egyesületi pénztáros ur czimére Pécs, küldeni.

A „Pécsegyházmegyei Róm. Kathholiku Tanitóegyesület“ f. é. május hó 2-án tartott választmányi ülését

Wajdits Gyula prépost-kanonok, egyhm főtanfelügyelő ur ónagysága a következő beszéddel nyitotta meg:

Tisztelt Választmány!

Fontos kötelességek várnak a mai választmányi ülésre; mert az V. cyclus végére járván, egész egyesületünknek ujabb lökést kell adnunk — és ujabb személyi szervezetet. Eddigi működésünk, ha nem is nyujt teljes megnyugvást, azt mégis documentálja, hogy életképesek vagyunk, hogy munkalkodásunk meddő nem volt, hogy létjogosultságunk van — hogy szükség van reánk — főleg most, midőn a tanitói körökben oly áramlatok észlelhetők, melyek a nevelést oly vizekre akarják vezetni, mely az egész társadalmat felforgatással fenyegetik, — bomlasztásra viszik — a legtöbb tanitómester Krisztus-tól adott alapot akarják izzé-porrá zuzni. Rombolni, pusztitani akarnak — mert épiteni nem birnak. A „XX. század“ — az „Uttörő“ mutatja a tanitóknak csábosan az örvényt — mely felé akarnák a tanitóságot terelni. Legyünk őrtállók.

A mult hó közepén a gyakorlati ker. pedagógia nagy hirdetője a protestáns *Foerster* zürichi egyetemi tanár tartott Budapesten nagy és intelligens hallgatóság előtt előadásokat, melyekben ragyogó szinben tüntette fól, hogy a vallástalan morálpedagógia sikertelen, célt nem érő, erkölcstelen és a társadalomra nézve káros.

Érdemes egy-két főbb állitását szemügyre vennünk.

1. Az emberi kulturának legrégibb hagyománya az, hogy jellemképzés vallás nélkül hasztalan, nem lehetséges. A mai pedagógusok egy része cáfolja ezt és felállitotta a *laikus morál* elméletét; hogy a neveléshez nem kell Isten, nem kell vallás — elég a tudomány. Franczia ország-ban erre épitették fól az iskolarendszert és innen indult másfelé is. A laikus morál megteremtője a positivismus atyja *Comte Ágost*. Az ő jelszava volt: a társadalom ujjáalakitása vallás nélkül. Szerinte a tudomány, az erkölcstant és erkölcsiséget is meg tudja alapitani Isten nélkül; Krisztus mondotta — hozzák a positivisták fól, — hogy az ő országa nem e földről való, tehát tanai, — mondják — nem is valók a földre. Azonban maga Comte már bevallja, hogy a tudomány sohasem léphet a hit helyébe, hanem más *nagy érzésnek* kell azt helyettesitenie t. i. *az emberiségben* való hitben és Isten szolgálata helyett az emberiség szolgálatát állitotta oda és ezzel azt gondolták a positivisták, a régi ideál helyett ujabb és jobb erőket állitanak helyükbe, azt képzelik, hogy pl. a *részegest* hamarább téritik józan utra, ha szeme elé állitják a földi veszedelmeket, melyeket a részegség hoz magával, mintha a pokollal fenyegetjük őket.

2. A modern pedagógiához füzött ezen remények teljesültek-e? Az egész vonalon csődöt vallott theoriájuk. Tanuság maga Franczia ország, hol az Isten nélküli nevelés megrontotta az ifjuságot. Azt mondják, hogy sokan vannak, akiknek nincs vallásuk és mégis becsületes emberek. Tényleg vannak is, de ezekben bár öntudatlanul él a ker. felfogás, benne élnek a vallásgondolatban, melyekkel egész kulturánk át van itatva. Krisztus tana még hatással van reájuk, kik azt hiszik, hogy régen elszakadtak tőle. Ha valaki vegetáriánus módon él és jól érzi magát — erős — még nem bizonyitja feltétlenül, hogy e gyógymód tökéletes, — hisz husevő szülőktől származtak és husétel mellett nőttek fel. A vallástalan erkölcsnél is majd csak nemzedékek multva mondhatunk itéletet. *Fenelos* kérdezi, hogy milyen lehet az a vallás, melyet az ember maga alapit meg — épugy áll azon erkölcsről is, melyet az ember maga akar megállapitani. A vallástalan jellemképeken való hit csak azon embereknél lehetséges, akik szobatudósok és elvont elméletek rabjai.

Az ily elméletek jellem-egységet teremteni nem képesek, pedig a nevelés célja épen az, hogy a jellemet egységesen fejlessze. A vallásos jellemképzés általános képzést ad a léleknek — a laikus morálszülte nevelés öntetszelgésbe viszi az embert, másrészt hervaszt és hidegen hagyja az ember embertársaival szemben.

Legujabban a párisi apachok (az utcai utonállók, csibészek) főnöke Bibi la Grillard — arra a rendeletre, hogy az apachokat a rendőrök, ha őket esetleg megtámadnák, lőjjék le egyszerüen — a többek közt ezt irta a párisi rendőrfőnökhöz: „Ezen módszer alkalmazása ellen, mint elismert vezető, az összes apachok nevében tiltakozom. Kérdem Önt: kik nevelik az apachokat? Azok a tanitók, akik minket az iskolában arra tanitanak, hogy nincs Isten, hogy az ember és állat között semmi különbség sincsen és hogy az embernek egyedüli igazi istene a jól megtöltött pénztárca. És ezeket a tanitókat a franczia kormány fizeti; fizeti pedig az adózó polgárok pénzéből, hogy magának apachokat neveljen . . . Mért akarnak bennünket lepuffantani? Azért tán, hogy esténkint az utcákat bebaranoljuk és szegény macskamódra az utcasarkon utasokra leselkedjünk, hogy pénzét elvegyük? Ha Isten nincsen, kitől féljünk? Miért nem rabol-

hatnám el azt, amire nekem szükségem van, ha nincs Isten, ki engem megbüntet? Miért kelljen nekem éhségemben derékszijjamat folyton szükebbre szoritanom, mialatt Ön egyre hizik? Adjon nekem terjedelmes magyarázatot, miért kell annak a világon ugy lennie — és holnap nem vagyok többé apach." (L. Pécsi Ujlap.)

Épen a gyakorlati emberek tapasztalják leginkább, hogy az ily egyoldalu jellemképzés, mely nem fakad örök érvényü igazságokból, melyet nem egy végtelen, mindentudó és mindenható Isten hirdetett, képtelen célt érni. Azok a törekvések, melyet az erkölcsöt csupán a tudásra akarják alapitani, amelyek a gyermek lelkébe csak általános elvek alapján igyekeznek a jónak eszméjét bevinni, eddig mind csődöt mondottak.

Igy beszélt egy protestáns nagy pedagógus. Ezekre utalva mondom, maradjunk csontig-velőig kath. tanitók és nevelők; emellett szálljunk sikra — ez a jelszó lobogjon tovább egyletünk zászlóján.

Ezzel az ülést megnyitottnak nyilvánitom.

A „Pécsegyházmegyei Róm. Kath. Tanitóegyesület" igazgatóságának és választmányának ülése f. é. május hó 2.

I. Igazgatósági ülés.

Jegyzőkönyv. Felvétetett Pécsett, 1912. május 2-án a „Pécsegyházmegyei r. kath. Tanitóegyesület" igazgatóságának e nap tartott ülésén. Jelen voltak: Wajdits Gyula, mint egyházi elnök, Horváth Ignác, mint világi elnök, Köházy Gizella, Somsich Sándor, Kindl Vilmos, Albert István, Szentkirályi Ede, mint az igazgatóság tagjai, Báter János, mint egyesületi titkár, Székely Márton, mint egyesületi pénztáros, Bodonyi Nándor, mint jegyző.

1. tárgy. Világi elnök megnyitja az ülést, üdvözli a megjelent tagokat s jelenlevő Frühwirt Géza tb. kanonokot legutóbbi királyi kitüntetése alkalmából. Örömének ad kifejezést, hogy a kath. tanitók nem vettek részt a kultursztrájkban s bár a szőnyegen levő fizetésrendezés ma sem kecsegteti a kath. tanitóságot vérmes reményekkel, de bizik az Orsz. Kath. Tanügyi tanácsban, melynek közbeléptétől várja a felekezeti tanitók sérelmeinek orvoslását. Megemliti, hogy a Tanács foglalkozott legutóbbi ülésén azon kérdéssel is, vajjon a kath. egyesületek belépjenek-e a Tanitók Országos Bizottságába. Ez ügyben azonban határozatot nem hozott, igy a kath. tanitóegyesületek szabad belátására bizatott a bevagy be nem lépés. Majd jegyzőkönyvi hitelesitőkül kiküldi Köházy Gizellát és Kindl Vilmost.

Az elnöki kijelentések tudomásul vétettek.

2. tárgy. Titkári jelentés. Báter János egyesületi titkár kegyeletes hangon emlékezett meg az elhunyt gróf Zichy Nándorról, akiben egyesületünk disz-tagját veszitette el. Inditványozza, hogy emléke jegyzőkönyvben örökittessék meg. Megemlékezik még boldog emlékü Spiesz János és Frantich Ágoston kanonokokról, akik az egyesületnek alapitó tagjai voltak. Jelenti, hogy püspök ur őméltóságának előterjesztésére dr. Igaz Béla és Streicher József kanonokká neveztettek ki, kéri az igazgatóságot, adna megbizatást az iránt, hogy egyesületünk nevében üdvözölje nevezetteket, kérve jóindulatu támogatásukat. Beterjeszti az egyházmegyei főtanfelügyelőség utján érkezett irományokat, első sorban megyéspüspök ur által pártolt s Birisits Géza h. nyomdaigazgató által benyujtott azon javaslatot, hogy a tanitói körök nyomtatvány szükségleteiket a Dunántúlnál szerezzék be; azután beterjeszti Schultz Károly beremendi esperes-plébános ur azon átiratát, melyben kérdést tesz, vajjon a papságra nézve kötelező-e az egyleti tagság, igy az egyesület hiv. lapjára, a Katholikus Iskolára elő kell-e fizetniök? Ha igen, ugy a dijak mi módon legyenek behajtandók? Frey János dr. országgyülési képviselő s a himesházai esperesi kör világi elnöke a kör ama javaslatát terjeszti be, hogy a körök csupán 1 koronát köteleztessenek beküldeni a központi pénztárba, 2 K-t saját céljukra fordithassanak. Az alapszabályok ily módon való megváltoztatását kérik. Walter Ádám javasolja, hogy egyesületünk a Kath. Tanitók Országos Bizottságának gyülésein magát rendszeresen képviseltesse.

A titkári jelentés minden pontjában helyeslőleg vétetett tudomásul. Javaslatai határozathozatal céljából a választmány elé terjesztetnek.

3. tárgy. A számvizsgálók által beterjesztett pénztári jelentés kapcsán Ruzsinszky József előadja, hogy a mult 1911. évről bevétel volt: 2556.17 K. Kiadás: 2154.61 K igy volt áthozat az 1912. évre: 401.56 K. Ebből takarékpénztárba tétetett: 292.66 K. pénztári készlet volt: 109.50 K. Hátralék volt az 1911. év végén: 2756.03 K. Az 1912. év számadásai a mai napig: a) áthozat készpénzben: 109.50 K. tagdijbevétel: 552.37 K. Összesen: 661.87 K. Kiadás: 612.— K. Igy a pénztári készlet mai nap: 49.87 K. A hátralékok összege: 2311.66 K. igy az egyesület látszólagos vagyona 1912. máj. 2-án: 5753.73 K.

Az igazgatóság a számvizsgálók jelentéseit tudomásul veszi s ily értelemben tesz jelentést a választmánynak.

4. tárgy. A választmány tárgysorozatának előkészitése.

Az igazgatóság változatlanul elfogadja titkár által beterjesztett tárgysorozatot.

5. tárgy. Inditványok.

Külön inditvány nem terjesztetett be.

II. Választmányi ülés.

Jegyzőkönyv. Felvétetett Pécsett, 1912. máj. 2-án a „Pécsegyházmegyei r. kath. Tanitóegyesület" választmányának e nap tartott ülésén. Jelen voltak: Ns. Wajdits Gyula, mint egyházi elnök, Horváth Ignác, mint világi elnök, Székely Márton, mint egyesületi pénztáros, Báter János, mint egyesületi titkár, Bodonyi Nándor, mint jegyző s választmányi tag. Továbbá: Weininger Kálmán, Ruzsinszky József, Müller Antal, Báthory József, Probszt Jakab, Walter Ádám, Farkas Kamill, Takács Ferenc, Albert István, Somssich Sándor, Szentkirályi Ede, Magyar Rezső, köri világi elnökök és Schultz Károly, Frühwirt Géza tb. kanonok, Horácsek Endre, Csernohorszky József esperes köri egyházi elnökök, mint a választmány tagjai. Távolmaradásukat kimentették: Schell Antal esp. és Onczay Géza dr. esperes, egyházi elnökök.

1. tárgy. Elnöki megnyitó. Wajdits Gyula kanonok, egyházi elnök magas szárnyalásu beszéddel nyitja meg az ülést. Utal azon körülményre, hogy az öt éves ciklus végén vagyunk. Áttekintést nyujt az egyesület öt évi müködéséről. Megnyugvással jelenti ki, hogy egyesületünk hüséges odaadással küzdött azon elvek mellett, miknek szószólója akadt már a modern protestáns pedagogusok között is, akik közül megemliti Foerstert, a zürichi egyetem tudós tanárát, aki az erkölcsiség alapjául szintén az igazi őszinte vallásosságot tekinti. Utal a Franciaországban lábrakapott „világi erkölcstanitásra", s ama züllött társadalmi állapotokra, mik ennek nyomán fakadtak. Felolvassa Bibi la Grillard apache-vezér levelét, melyet a párisi rendőr-prefektushoz irt: „Ha az Istent elvették önök tőlünk, ugy mi gátolna minket abban, hogy a magunk javát bárminő eszközökkel is előmozditsuk"? Igy kiált fel levelében az elkeseredett apache-vezér.

Az elnöki megnyitó a hallgatóságra mély benyomást tett s Horváth Ignác inditványára elhatározták, hogy a Katholikus Iskolában szó szerint közöltessék.

2. tárgy. A titkári jelentést az igazgatóság jegyzőkönyve alapján egyesületi jegyző ismerteti.

Birisits Géza h. igazgató megkeresésére kijelenti a választmány, hogy a Dunántúlnál eddig a kiszolgálás körül igen sok panasz merült fel. Ha e panaszok okai elhárittattnak, ugy a tanitói körök ép ugy, mint a tanitók elsősorban ott fogják megrendeléseiket eszközölni. Schultz Károly esperes ur kérdéseire kijelenti a választmány Frühwirt Géza tb. kanonok szavaival, hogy: Bár irott törvények a papságot az egyesületbe lépésre nem kötelezik, — de erkölcsileg a belépésre valamennyien kötelezve vannak. Dr. Frey János beadványa felett a választmány napirendre tér, Walter Ádám javaslatát azonban elfogadja s a Kath. Tanitók Orsz. Bizottságának üléseire az egyesület évenkint kétszer világi elnökét küldi ki, utiköltség fejében 40—40 Koronát állapitván meg.

3. tárgy. Pénztári jelentés. Az 1913. év költségvetése.

A választmány tudomásul veszi az igazgatóság által beterjesztett pénztári jelentést. Megütközéssel veszi azonban tudomásul a kint levő hátralékok nagy összegét. A körök ez okból ismételten felszólittattnak, hogy tagdijaikat pontosan minden októberi gyüléseik után 15 napra annál is inkább beküldjék, mivel pénztárosaik ellen fegyelmi vizsgálat indittatik ellenkező esetben. Azonkivül kimeritő és pontos jelentés küldendő a tagok létszámáról s azok körében előfordult változásokról. A befolyt készpénzek haladéktalanul a főpénztárba küldendők, a behajthatatlan tagdijak törlésre hozandók javaslatba. Meghalt, eltávozott tagok után tagdij hátralék, vagy özvegyeiktől férjeik után esedékes járulék nem szedhető.

4. tárgy. A mult választmány ülésének jegyzőkönyve felolvastatik.

A választmány a jegyzőkönyvet hitelesnek jelenti ki, s a mai ülés jegyzőkönyvének hitelesitésére kiküldi Csernohorszky József és Ruzsinszky József választmányi tagokat.

5. tárgy. A beérkezett pályamunkákról jelentés, határozás. A pályabirák jelentését egyesületi titkár olvassa fel.

A pályabirák jelentését a választmány tudomásul veszi s következők vétetnek határozatba:

a) A hittudományi szakosztály dijára volt 5 pályázó. A pályadij megosztatik. Felét kapja a „Keresztény tanitó légy" s felét „A kultura tiszta vizét minél több csatornán keresztül vezessük le a nép közé" jeligéjü. Az „Aurora" jeligéjü mü dicséretben részesült.

b) A pedagogiai szakosztály dijára volt 5 pályazó. A pályadij kiadatik az „Élj, hogy tanulhass; s tanulj élni" jeligéjü münek. „A helyesen alkalmazott nevelés nem téveszti el célját" s „Mindig ugy, ahogy jobb" jeligéjüek dicséretben részesültek.

c) Az irodalmi szakosztály dijáért versenyzett 6 mü .A dijat „Akik figyelve járnak, sokat tapasztalnak" jeligéjü münek adták ki.

d) Horacsek Endre pályadijára 6 pályamü érkezett be. A birálók kettőt is ajánlanak dijazásra. Jelenlevő Horacsek Endre második dijul felajánl még 20 koronát. A választmány ezt élénk éljenzéssel veszi tudomásul. Igy az I. dij 30 K., „Jobb egy példa száz leckénél" jeligéjünek, a II. dij 20 K. „Mens sana in corpore sano" jeligéjünek adatik ki.

6. tárgy. A közgyülés helyének és idejének megállapitása. A közgyülés 1912. év julius 1-én Pécsett tartatik. Napi rendjét a következőkben állapitja meg a választmány.

1. fél 8—8 óráig szent mise.

2. 8—10 óráig. A szakosztálvok ülése.

3. 10 órakor a közgyülés ünnepélyes megnyitása.

Tárgysorozata:

a) Elnöki megnyitó és emlékbeszéd az elhunyt disztag gróf Zichy Nándor fölött.

b) Gróf Zichy Nándor emlékezete, ünnepi költemény irta és szavalja Bodonyi Nándor.

c) A mult ülés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesitése.

d) Titkári jelentés és a szakosztályok jelentése.

e) A számvizsgálók jelentése.

f) Az 1913. év költségvetése, mely 2100 K. szükséglettel szemben 2100 korona fedezetet tüntet fel.

g) A pályadijak kiosztása.

h) Esetleges inditványok.

i) A tisztikar lemondása.

j Tisztujitás.

7. tárgy. A tisztujitás előkészitése, jelölések megejtése. A választmány ujból jelöli teljes tiszti karát, csupán az egyik jegyzői állásra, miután Kircz István a jelöltséget el nem fogadta, Bors Józsefet jelöli a választmány. A körök felszólittattnak, hogy köri üléseiket s tisztujitásaikat még a közgyülés előtt eszközöljék.

Kmf.

Bodonyi Nándor
jegyző.

Valyon?!?

— **Forrai István.** —

A már hosszu évek óta vajudó tanitói fizetésrendezés rövid egy év óta ismét elsörendü kérdéssé lett. Kóródy ur javaslatát elfogadta az ország összes tanitósága, sőt maga a miniszter is több izben igéretet tett, hogy rövid idő alatt ugy a családi pótlékot, mint az állami tanitókkal egyenlő fizetést is megkapjuk.

Fájdalom, ma már kénytelenek vagyunk arra gondolni, hogy a fizetésrendezésünk — mely a miniszteri javaslat szerint még jóformán a meglévőt is elvenné, ha talán egészen nem is bukott még el, de valószinü, hogy még egy jó ideig — mint rendesen — ismét el lesz tolva.

Reméltünk addig, amig a pénzügyminiszter ki nem jelentette — mint rendesen — hogy „bármennyire méltányosnak látom is a tanitók kérését, nem teljesithető, mert nincs már elegendő pénz."

Ugy szokott az lenni — rendesen — hogy ilyenkor tovább türünk, mert egyebet sem tudunk és ujra felvesszük — mint rendesen — a jövőbevetett bizalom fonalát.

Hanem hogyha most megint ugy bánnak a tanitókkal, mint azt már ott fönn megszokták, ugy igazán nem tudom ugy lesz-e minden, „mint rendesen," mert hogy a tanitóság most már nem fog tovább türni, az majdnem bizonyos.

Nem tudom, hány fokig lehet a tanitóság türelmét felheviteni, de azt tudom, hogy most már oly magasfoku, hogy ha azt még csak egy fokkal tovább hevitik, explodál s a türelemből türelmetlenség lesz.

Hogy a türelmetlen és haragos ember sok minden megfontolatlant tesz, az tény. Sullyal bir az olyan cselekedet különösen akkor, ha azt egy egész tömeg — vagy mondjuk egy egész testület teszi. Az ilyen tömeg pusztit, rombol mindent ami az utjába kerül.

Én nem mondom, hogy a tanitóság is igy fog tenni, de nem tartom kizártnak különösen akkor, ha a higgadtabb elem már nem tud elég sulyt adni a szavainak. Mert meglehet, hogy akkkor nem egy-kettő, hanem az össztanitóság bezárná a kötelességen kivül eső kulturboltokat, melyekből, ha az államnak momentán kárt nem is tenne, — mert ha tenné egyik sem azért tenné, hogy hazájának kára legyen belőle — hanem legalább a hatalmasoknak eszükbe jutnánk, gondolkodnának felőlünk s talán előbb jutnánk célhoz.

Lehetetlen, hogy a tanitóság ne érezze magában az erőt a küzdelemre. Az igazságért és a megélhetésért folytatott küzdelemnél meg nagyobb nincs.

Ha bujtogatnák a tanitóságot a küzdelemre s maga annak szükségességéről nem lenne egészen meggyőződve, úgy azt mondanám, hamar kijózanodik s rendben lesz megint minden, hanem épen azért lesz a küzdelem elkeseredett, mert annak a szükségét minden egyes küzdő tudja és látja — fájdalom — legtöbbször a saját példáján és a saját tapasztalata alapján.

Vagy melyik a világeseményekkel egy kicsit törődő tanitó ne keseredne el olyan égbekiáltó igazságtalanságok láttára, mint amilyenek épen a mi humánus és alkotmányos országunkban történnek?!

Ha az állam maga szitja bennünk az elkeseredést, amikor láttatja velünk, hogy pl. választási mozgalmakra milliókat, lóversenyi király dijakra százezreket s más hasonlókra — bár nem égetően fontos dolgokra — százezreket, meg milliókat adnak, a tanitóságnak meg — ennek az igazán éhbéren tengődő és a hazának egyike legtöbb és leghasznosabb szolgálatot tevő, a társadalomból kinézett, szerényen, de annál többet dolgozó „nemzet napszámosnak" — meg amikor már nem tud elég szép szóval kérni s eléggé meggörnyedni, minduntalan ajtót mutatnak, mert azok részére sohasincs pénz.

Nem tudom, hogy épen kultursztrájk lenne-e a fizetésjavitásnak a vége, de hogy nem jó vége lenne, abban bizonyos vagyok, mert általában ismerem a tanitóság hangulatát. Félő, hogy a száraz tető egy szikrától meggyulladhat.

Mert nekünk elég volt már az igéretekből és a jóakaratokból; nekünk tények kellenek, mert mi abból élünk.

Tehát én is csak azt mondom, hogy addig segitsenek a bajon, amig lehet, amig nem késő, mert ne adja az Isten, hogy az én aggodalmaim — ha talán pessimisztikusak is — beteljesedjenek.

Sok ám a nyomorgó tanitó!?!

De hát majd meglátjuk, „valyon" mit hoz a jövő?

Buktassunk?

Az elemi népiskola célja, hogy minden tanuló hat évet töltsön az iskolában, évenkint felsőbb osztályba lépjen, az oktatásnak az életre vonatkozó legértékesebb részét sajátitsa el, nyerjen egy egészet, s ezáltal mindenről egy kis tudomást szerezve, az életben állja meg helyét.

Iskolalátogatásaim alkalmával, de meg a statisztikából is tapasztaltam, hogy egyik-másik különösen pusztai iskolában még most sincs meg a törvényszerü hat évfolyam, máshol meg az V. VI. osz-

tályban csak 1—2 növendék van.

Kötelességszerüen kutatva az okot, arról szereztem tudomást, miszerint nagyon buktatnak a tanitók, némely osztályban sok az ismétlős, igy a tanulók jelentékeny része nem juthat fel a felsőbb osztályokba.

Aki nem jut fel az V.—VI. osztályba, az az életre vonatkozó legértékesebb részt nem tanulta. Nincs fogalma a költeményekről, irásbeli fogalmazványokról, tizedes törtekről, százalékszámitásról, Európáról, a többi világrészekről, a történelemről, természettanról, polgári jogok és kötelességekről, természetrajzról, vegytanról, stb. stb.

Nem ismeri tehát sokat sanyargatott, édes magyar hazánk történetét, nem lesz lelkében felköltve a hazai szeretet, az önfeláldozás nemes példája és ezen kenyeret adó drága haza megbecsülése. Szóval a legfontosabb, legszükségesebb, életbevágó hasznos ismereteket nem birja.

Szükséges és kell is tehát, hogy minden tanuló feljusson az V. és VI. osztályba.

A kir. tanfelügyelőnek az 1905. évi *70.000* számu vkminiszteri rendelettel szigoruan meghagyatott, utóbb pedig az *1907.* évi *27.* t.-c. *16.* §-a is előirja, hogy az *összes* elemi népiskolákban követelje *és szigoruan ellenőrizze*, miszerint a kötelezett tantárgyak hat évfolyamra felosztva tanittassanak, tehát, hogy minden elemi népiskolában meglegyen a teljes hat évfolyam is az odatartozó tantárgyakkal. Ha e tekintetben hiányt vagy mulasztást tapasztal, azt jegyzőkönyvbe vegye és az illető egyházi főhatóságot a kellő intézkedés megtétele végett keresse meg. Az állami és községi tanitó ellen pedig a fegyelmi vizsgálatot inditsa meg. A fizetéskiegészitési államsegélyt élvező tanitóknál pedig erről a miniszterhez is tegyen nyomban jelentést.

Ne buktassunk tehát, hanem eresszük a növendékeket évről-évre a felsőbb osztályba, igy lesz V.—VI. osztály és népes is lesz az.

Ne az egyes feleletek alapján osztályozzunk. Folyton feleltessük a gyermekeket és egész haladásuk szerint itéljük meg őket.

Az osztályozásnál a végeredményt kell tekintetbe venni; megtanulta-e a gyermek azt, amire tanitottuk, azért csak félévenként osztályozzunk, amikor ezt a végeredményt megitélhetjük, amikor a tanulót megismerhettük.

Ne legyünk szigoruak az osztályozásnál, hisz a szigoruság a gyermeket elkedvetleniti; elkeseriti. Nekünk pedig nem az a célunk, hanem hogy mindenki tudjon, tehát tanitsuk meg, hogy mind a 6 osztályt elvégezhesse. Tanitani és nem buktatni kötelességünk.

Mindenesetre igen enyhék se legyünk. Az osztályozást büntetésül és jutalmul felhasználni, helytelen eljárás.

Az ambiciót nem szabad elnyomni a gyermek lelkében, sőt fokozni kell azt, buzditani, lelkesiteni a növendéket. Az ambiciót elnyomni vétek, s nem kell azt az osztályzatokra irányozni, hanem a tudásra.

A növendékeket a rossz osztályzat végkép elkeseriti; bátortalan lesz és elveszti önbizalmát.

Ezen a bajon a tanitó szeretete és türelme segit.

Foglalkozzék naponkint az ily gyermekkel, a siker érzését keltse fel benne, bátoritsa, buzditsa és tanitsa. Könnyü 5-öst adni, de nehéz tanitani. Tanitsunk, azért tanitó a nevünk.

Óvatos legyen a tanitó elégtelen osztályzatot adni, annak nem is szabad lenni. Ekkor lesz értéke az osztályozásnak.

Az elégtelen nem a tanulók, hanem a tanitó ellen bizonyit.

Minden osztályban van gyöngébb tehetségü és lassan fejlődő gyermek. De hát ezeket csak mellőzzük, buktassuk??

Nem. *Ezekkel kell a tanitónak a legnagyobb gonddal, türelemmel, tapintattal* és elnézéssel bánnia. Ha ugyanannyit követel tőlük, mint a többiektől és ennek következtében folyton buktatja őket, nagy kárt tesz bennük és szegénységi bizonyitványt állit ki önmagáról, mert nem tudta azokat megtanitani. *Mutassa ki müvészetét*, foglalkozzék velük mindennap, tanitsa őket, s ha valamire megtanitotta azokat, nehéz munkája áldásossá lett, nyugodt, örömteljes lélekkel élvezheti a vakációt. A gyöngéket támogatni és segiteni, az emberi feladatoknak egyik legnemesebbike.

Ha egy kicsit is tud tanulónk, bocsássuk a felsőbb osztályba, ott többet fog hallani s valami mégis csak ragad rája, de eleget tettünk magunknak és a törvénynek is.

Tanitsunk, akkor mély tisztelet, becsülés vesz körül bennünket, mely többet ér minden másnál.

Szekszárd,

Nagy Béla
kir. s. tanfelügyelő.

KÜLÖNFÉLÉK.

Megyés-Püspök Ur Ő Méltósága vezetésével nagyobb zarándoklat vonult az örök városba s járult a szentséges Atya elé. A zarándokok nevében Megyés-Püspök Ur Ő Méltósága intézett a szent Atyához magas szárnyalásu hódoló beszédet, amelyben hangsulyozta a magyar népnek az anyaszentegyház fejéhez való soha el nem évülő ragaszkodását s kérte a szent Atya áldását. Ő szentsége a pápa felséges beszédben válaszolt s ez alkalommal ismét megszólalni hallottuk azt a történelmi hatalmasságot, amely kilencszáz év óta ismét és ismét a legnagyobb atyai jóindulattal és szeretettel szól Mária országához s a magyar nemzethez. A szent Atya szeretettel emlékezett meg a magyar nemzet hithüségéről s felhatalmazta Pécs püspökét s általa a papságot, hogy áldását a magyar nemzetnek vigyék meg. Itthon pedig örömmel és lelkesedéssel szemléltük, hogy sok oldalról üldözött és gyalázott nemzetünk a világ legnagyobb erkölcsi hatalmassága részéről most is ugyanazon becsben és szeretetben részesül, akár csak Nagy Lajos vagy Mátyás király korában.

Az egyetemes tanitógyülésre nagyban folynak a készülődések. A budapesti rendező bizottság hatalmas előkészületeket tesz, hogy a nagyszámu tanitóság elhelyezése minél célszerübben történjék. Mi amiként ismeretes, hivei vagyunk az egész ország tanitói közötti összetartozandóságnak és egységnek, de épen ezért fölöslegesnek tartjuk az egyetemes tanitógyülés rendező bizottságának tulzott igyekezetét, miután ugy áll a dolog, hogy azok a tanitók, akik a magyarországi tanitók országos szövetségének nem tagjai, nem vehetnek részt az egyetemes tanitógyülésen s mégis van a rendező bizottságnak bátorsága ezt a gyülést egyetemesnek nevezni, holott mindenki hivatalos statisztikából tudja, hogy Magyarország összes tanitóinak a száma 31—32 ezer között van s ebből a nagy többség 19—20 ezer róm. kath. tanitó, vagyis rendeznek Budapesten egy egyetemes tanitó gyülést, amely a magyarországi tanitók többségét már eleve kizárja s mégis magát egyetemesnek nevezi. Ezen eljárás ellen a leghatározattabban tiltakozunk s vagy olyan rendezést kérünk, amelyben önmaguktól a róm. kath. tanitók is a nekik megfelelő arányban részt vehetnek s olyan programmot dolgoznak ki, amelyben a kath. tanitóság érdekei kifejezésre jutnak, vagy pedig hivatalosan jelentsék ki, hogy egyetemes tanitógyülésről nincs szó s csupán a nem kath. tanitók orsz. szövetsége ülésezik. Ez ellen kifogásunk nem lehet, de hogy egyetemes tanitógyülés cimén mindenféle határozatokat hozzanak, amelyek legtöbb esetben a kath. népoktatásra sértők szoktak lenni, ez ellen előre óvást emelünk. Nekünk van központi szervezetünk, kath. tanügyi tanácsunk s most készülőben van a kath. tanitók országos szövetsége s mivel az ország tanitóságának többségét ez képviseli, teht ezzel kellett volna az u. n. egyetemes tanitógyülés rendezőségének megállapodnia. Egyébként a kath. tanügyi tanács központi vezetőségének is, tekintettel a nagyszámu kath. tanitók érdekeire, vagy módot kellett volna találni, hogy a kath. tanitók megfelelő számban jelen legyenek az egyetemes gyülésen vagy ha ez nem mutatkoznék célszerünek, már jó előre és országosan kellett volna óvást emelnie, hogy a szóban forgó u. n. egyetemes gyülés az összes magyarországi tanitók nevében beszéljen. Különben még másfél hónap lévén hátra, valamely célzerü intézkedést joggal várunk, mert egyrészt a kath. népoktatásügy és tanitóság érdekeit egy országos gyülésen figyelmen kivül hagyni nem lehet s bizonyára lesznek sokan, akik más módon ugyis részt vesznek a gyülésen, másrészt nem szabad megengedni, hogy a vármegyei ált. tanitóegyesületek leple alatt a kath. tanitókat esetleg a mi érdekeinkkel ellenkező határozatok meghozatalánál felhasználhassák.

A miniszterelnök programmbeszédjében sürgősnek mondotta a tanitók fizetésrendezés ügyét s olyasféle nyilatkozatot tett, hogy annak 1913. január 1-re meg kell lennie. Azt hisszük, hogy ezen nyilatkozat most már meg fog felelni a várakozásnak.

A madarak és fák napja. Baranya vármegye és Pécs sz. kir. város tanfelügyelője felhivja a vármegye és a város összes néptanitóit, hogy a „madarak és fák napjá"-t a nagyméltóságu vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur 26120—1906. és 27171—1908. sz. rendeletei értelmében növendékeikkel akként ünnepeljék meg, hogy a gyermek szivét közelebb hozzák az élő természethez. Az ünnepélyek lehetőleg szabadban tartandók.

Az ünnepéllyel kapcsolatosan:

1) Szervezzék az Országos madárvédő ligának fiókját.

2) a madarak és fák napjának megünnepléséről (és ezzel összefüggésben álló Ligáról) szóló iskolai jelentést, a Néptanitók Lapjában mellékletként megjelenő kérdőiv felhasználásával julius végéig a kir. tanfelügyelőséghez minden sürgetés nélkül mulhatatlanul küldjék be.

A jelentésttevők mind megkapják a III. évkönyvet, melyben adataik napvilágot látnak.

Az ünneplés céljaira az Orsz. Állatvédő-egyesület (Budapest, IX. Ernő u. 11.—13.) dijtalanul küldi meg egyszerü megkeresésre a következő könyvet: „Miként ünnepeljük a madrak és fák napját?"

Az ünnepély megtartása alkalmából különös figyelem forditandó a gyakorlati természetápolásra, (faültetés, madáretetés, odukiakasztás), a közönség bevonására, az Országos Ifjusági Madárvédő Liga fontosságára és az általános állat- és növényvédelemre.

Egy igazi argumentum a tanitói fizetésrendezés javára. Sassi Nagy Lajos a „M a g y a r V é d ő E g y e s ü l e t" titkára közli a S. L.-jában, hogy a M. V. E. emlékiratban fedte fel a vall. és közokt. miniszter előtt, hogy a magyar tanitóság felhagyott a magyar ipar pártolással s e miatt főkép a magyar iskolai ipart nagy veszedelem fenyegeti. A külföldről behozott iskolai cikkek évi 23 millió koronát emelnek ki a magyar iparosok és munkások zsebéből s a veszély a tanitóság közönye miatt növekszik. — a M. V. E. abban találja, — bizonnyal tapasztalati tények folytán, — a tanitók közönyének okát, mert a tanitók fizetésrendezése tulon-tul elhuzódik. — Hát mégis! Csakugyan volna valaki a tanitó is, aki képes puszta nem törödömséggel sok-sok millió kárt csinálni? Hát mégis! Közérdek volna végre, hogy a 32.000 néptanitó társadalmi hivatásáért lelkesedjék? Hát csakugyan igaz volna, hogy a tanitóság ügye közérdek? Söt nagy pénzérdek? — Nekünk ugy rémlik, hogy ezt a „K a t h o l i k u s I s k o l a" már régen megmondotta. De hát a beszéd, csak beszéd, hanem most már nincs mitől tartani, most már a M. V. E. utján „a p é n z b e s z é l" az pedig hatásosan tud szónokolni. Mi biztosan tudtuk, hogy nem fogják megengedni, hogy a néptanitó magának kezdjen dolgozni. Ha mint eddig, ingyen tovább nem teszi, majd megfizetik, mert ez a munkácska mégis csak ér valamit.

Köri gyülés. A mágocsi esperesi kör junius hó 4-én Bikalon tartja rendes tavaszi gyülését. Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó. Tartja: Magyar Rezső, v. elnök. 2. A mult gyülés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesitése. 3. Elnöki jelentések. 4. „A számtan tanitása az első osztályban." Gyakorlati előadás, tartja: Krammer Károly mágocsi tanitó. 5. A tanitók anyagi és erkölcsi érvényesülésének akadályai. Előadja: Albert István kisvaszari tanitó. 6. A köri pénztáros számadásának felülvizsgálása s a felmentvény megadása. 7. Esetleges inditványok. 8. Tisztujitás. Tanügybarátok s a tanügy iránt érdeklődők a gyülésen szivesen láttatnak.

Előfizetésre való felhivás! Harmadizben fordulok ezuttal a nagyérdemü közönséghez előfizetési felhivásommal, abban az édes reményben, hogy nagyrabecsült támogatásukkal ez alkalommal is lehetővé teszik ujabb szépirodalmi munkám kiadását, amely vaskos kötetben, csinos kiállitásban „Mesél az avar" cimen fog megjelenni.

A munka előfizetési ára bérmentes küldéssel: füzve *2* kor. kötve *3* korona.

Szives megrendeléseket, előfizetéseket mielőbb kérem hozzám küldeni, hogy a nyomatandó példányszám iránt kellő időben intézkedhessem.

„Az élet csalódás" cimü történeti regényem,, ugy a „Hegyháti történetek" cimü müvem még néhány példányával szolgálhatok. Előbbinek ára 3—, utóbbié *2* korona.

A nagyérdemü közönség jóindulatu támogatását kérve, vagyok hazafias üdvözlettel Kisvaszar.

Hegyháti. **(Albert István.)**

Nyugdijügy. A fennálló törvények szerint a tanitónő, ha 20-adik-, a tanitó, ha *21*-dik életévét betöltötte, köteles az országos tanitói nyugdij-intézetbe belépni, kérvényét és okmányait a kir. tanfelügyelőséghez beküldeni. Ha ezen kötelezettségének saját érdekében eleget nem tesz, akkor a fenntartó, vagyis annak helyetteseként az iskolaszék tartozik okmányait beterjeszteni, mert ellenkezőleg a fenntartó anyagilag felelősségre fog vonatni. Ugyanis a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak 1911. december hó 19-én 157.304. szám alatt kelt rendelete szerint késedelem esetén a bár elő nem irt, de a törvény rendelkezései értelmében már esedékessé vált járulékokra nézve az 1891. XLIII. t. c. 12. §-a értelmében megállapitott szavatosság illetve közvetlen fizetési kötelezettség a fenntartóval szemben érvényesittetni fog. Ezért legyen gondja a fenntartónak, az iskolaszéknek arra, hogy tanitója okvetlen idejében belépjen az nyugdijintézetbe .

A járulékok pontos befizetéseért is a fenntartó anyagilag felelős, miért is azt ellenőrizni tartozik, mert ha a járulékokat a tanitó a rendes időben nem fizeti meg, s ha például meghalna, vagy lelépne a tanitói pályáról, akkor a be nem fizetett járulékokat a fenntartó tartozik megfizetni, azért az iskolaszéki elnök urak ezekre nagy gondot forditsanak.

ORGONA-HARMONIUMOKAT
mindkét rendszer szerint a legolcsóbban szállit
Pajkr Rezső és Társa
Budapest, X., Delej-utca 25. sz. (Tisztviselőtelep)

Európai rendszer szerinti harmoniumjait is ajánlja. — A remek hang, az amerikai rendszer elmés szerkezete által létrehozva, saját dicséretét zengi. Jelentékenyen olcsóbb az amerikai gyártmánynál. Ára 130 kor.-tól kezdve. Részletfizetés 10 koronától. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve. 5 évi jótállás. Bérmentes szállitás az utolsó vasuti állomásig. Pedálos harmoniumok mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos orgonaméretekkel templomok, szemináriumok részére és mint gyakorló-orgonák — Tanerőknek és lelkészeknek külön százalékkedvezmény Részletfizetés engedélyezve. Mindenki kérjen külön árjegyzéket pianók és pianinókról.

Alapittatott 1876-ban. Alapittatott 1876-ban.
POSZEK VILMOS
kalaposmester, Király-utca 37. szám.
Ajánlom a tavaszi idényre dúsan felszerelt raktáromat. — I H. Ita, kiváló puha és kemény nyulszőrkalap 12 kor. Borsalino és Panizza olasz nyulszőrkalap 9. és 9·50 kor Christy és egyéb angol nyulszőrkalap 8—9 kor. Kiváló minőségü gyapju kemény kalap a legdivatosabb formákban 4.50, 5, 5.50 és 6 kor. Puha nyulszőr kalapok angol és hazai gyártmány 6, 6.50, 7, 8 és 9. kor. Pichler gráci daróc kalap divatszinekben 6 és 7·50 kor. Saját gyártmányu kalapjaim 2 koronától 6 koronáig. Legujabb divatu automobil és sportsapkák 2.40, 3, 3·60 és 4 kor. Tollkönnyü teveszőr házi és sport-sapkák 3·60 és 4 kor. Diák-, gyermek- és házisapkák a legfinomabb kivitelben. I.a minőségü urasági kocsis-kalap 7 kor. Henger kalap cilinder 12 és 14 kor. I. H. Ita-féle hengerkalap 18 kor. Szabott áraim minden kalapban láthatóan feltüntetve. — Javitásokat szakszerüen és jutányosan vállalok — Vidéki rendeléseket pontosan eszközlök, meg nem felelőt visszaveszek

Szőnyegház
Pécs, Jókai-tér 5. sz.
Dus választék honi gyártmányu
szőnyeg, függöny, teritők és linoleumból.
Olcsó szabott árak!
Pécsi kiállitáson arany-éremmel kitüntetve.
FRIEDMAN KÁROLY
PÉCS,
butor és redőnygyár
Legolcsóbb szabott árak.

Két arany, 1 ezüst és 1 nagy milleniumi éremmel kitüntetve.

Apécsi országos kiállitason állami aranyéremmel kitüntetve.

Alapittatott 1867. évben. Alapittatott 1867. évben.

ANGSTER JÓZSEF ÉS FIA ORGONAÉPITŐK

Orgona- és harmoniumgyár Pécsett

A budapesti bazilika nagy orgonájának épitője

Ajánlják kitünő hangu és erős szerkezetü légnyomatu és elektromos berendezésü

ORGONÁIKAT

a legjutányosabb árak mellett művészi kivitelben Raktáron kitünő hangu

harmoniumok minden nagyságban.

Elektromos fujtató készülékek .:. **Elektromos fujtató készülékek**

Árjegyzéket kivánatra ingyen küldünk

Pártoljuk a honi ipart, ne szóval, de tettel!!

Hazai posztónemüeket

dús és izléses választékban eredeti gyári árakban árusitja kizárólag

KRAUSZ ARNOLD posztógyári nagy raktára

Király-utca 15. szám **PÉCS** Hattyu-épület

Mintákat kivánatra bérmentve!

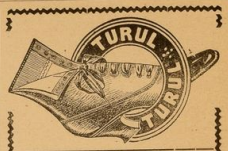

130 saját fiókraktár a hel- és külföldön.

Elsőrangu, elegáns és — jutányos a —

TURUL cipő

Turul cipőgyár r. t.

Temesvár,

a Monarchia legnagyobb cipőgyára.

Fiók raktár **Pécs, Király-utca 15.**

— A Nemzeti Casino mellett. —

Kérjen árjegyzéket!

A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

KÖNYVKIADÓHIVATALA ÉS KÖNYVKERESKEDÉSE R. T.

Könyvkiadóhivatal: VIII., Szentkirályi-utca 28. szám. Telefon: 65—70

BUDAPESTEN

Könyvkereskedés: IV., Kecskeméti-utca 2. szám Telefon: 79—05.

A katholikus népiskolák számára püspökkarilag előirt és engedélyezett *összes tankönyvek*, valamint a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszteriumtól használatra előirt *összes tanszerek* mindig készletben vannak. *Árjegyzék kivánatra ingyen és bérmentve. Megrendelések 24 órán belül intézetnek el.*

A Szent-István-Társulat kiadásában megjelent tankönyvekből bevezetés céljából mutatványpéldányokkal készséggel szolgál a könyvkiadóhivatal. A katholikus tankönyvirodalom terén működő szakférfiak által szerkesztett és a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent nép- és polgári, képezdei- és felsőbb iskolai tankönyvek a Kath. Tanügyi Tanács Tankönyvbiráló Bizottságától, valamint a népiskolai tankönyvek a nem magyar tannyelvü kath. iskolák számára a közoktatásügyi miniszteriumtól is engedélyezve vannak.

A Szent-István-Társulat kiadásában a tankönyveken kivül megjelent *ifjusági olvasmányok* legalkalmasabbak a kath. ifjuság számára, mint jutalomkönyvek leginkább ajánlhatók. Szintugy a legalkalmasabbak a Társulat által kiadott *ifjusági imakönyvek*, melyek mind az egyházi főhatóság engedélyével jelentek meg. Itt különösen kiemeljük a legujabban megjelent és máris legjobban elterjedt *„Kis Jézusom örömöm“* cimü 6—10 éves ifjuság számára irott imakönyvet, melyet *Dr. Vargha Damján* szerkesztett és melynek tartalma általános elismerésben részesült. Ára szép vászonkötésben 50 fillér, kapható a Társulat könyvkiadóhivatalában és minden nagyobb könyvkereskedésben.

A könyvkereskedéssel kapcsolatos *mükereskedés* gazdag tárlatában képek, szobrok eredetiben vagy másolatban *részletfizetésre* is kaphatók. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve rendelkezésre áll.

Minden, bárhol hirdetett könyv vagy mű könyvkereskedésünk utján eredeti áron beszerezhető.

Dunántúl könyvnyomda r. t. Pécs. Igazgató: Müller Károly.

Pécs, 1912. IV. évfolyam 6. szám. Junius 15.

KATHOLIKUS ISKOLA

Népoktatásügyi havi közlöny. — A pécsegyházmegyei tanhatóság hivatalos közlönye.

Előfizetési ár: Tagoknak egész évre 1 korona, nem tagoknak 2 korona. Egy szám ára 10 fillér. Megjelenik augustus és szeptember hónapok kivételével minden hónap 15-én. Telefon: 76. sz.

Kiadótulajdonos: A Pécsegyházmegyei Röm. Kath. Tanitó-Egyesület. Felelős szerkesztő: KÓRÓDY MIKLÓS képezdei tanár.

Szerkesztőség: Pécs, Szepessy-u. 3., hová a lap szellemi részét illetve minden közlemény, valamint a hirdetések is küldendők. Az egy koronás előfizetési dijak a rendes tagsági dijakkal egyszerre fizetendők. Nem tagok előfizetési dijaikat is sziveskedjenek Székely Márton egyesületi pénztáros ur czimére Pécs, küldeni.

Meghivó.

A „Pécsegyházmegyei Röm. Kath. Tanitóegyesület“-nek 1912. évi julius hó 1-én a „Pécsi Kath. Kör“ disztermében tartandó

VI. Rendes- és Tisztujitó Közgyülésére.

NAPIREND:

A) *A közgyülés előtt:*

1. 1/2 8—8-ig szent mise a székesegyház népoltáránál. Tartja: mélt. és ft. Wajdits Gyula praelátus-kanonok.

2. 8—10 ig a szakosztályok ülései, még pedig: a hittudományi-, módszertani- és irodalmi szakosztály. A választmány sürgős értekezése. 10 órakor a közgyülés ünnepélyes megnyitása.

B) *A közgyülés tárgysorozata:*

1. Elnöki megnyitó és emlékbeszéd Ib. gróf Zichy Nándor volt egyesületi disztag felett.

2. „Gróf Zichy Nándor emlékezete“ ünnepi költemény, irta és szavalja: Bodonyi Nándor.

3. A mult ülés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesitése.

4. Titkár és a szakosztályok jelentése.

5. A számvizsgálók jelentése.

6. Az 1913. évi költségvetés.

7. „A tanitók fegyelmi joga az iskolában.“ Szabad előadás, tartja: dr. Csizmadia Alajos kárászi plebános.

8. A pályadijak kiosztása.

9. Indítványok, melyek legalább 8 nappal a közgyülés előtt az elnökséghez beterjesztettek.

10. A tisztikar lemondása.

11. Tisztujitás.

Miután a szakosztályok a közgyülésnek lényeges részét képezik s az idei közgyülésen 2 óra áll rendelkezésre, kérjük azoknak minél tömegesebb látogatását. Az ülések a kath. kör mellékternieiben fognak megtartatni.

Tekintettel továbbá a tisztujitó közgyülésre, kivánatos, a t. tagok minél nagyobb számban való megjelenése.

1 órakor társasebéd a kath. körben, a torlódás kikerülése érdekében kérjük a résztvevőket sziveskedjenek a titkárnál junius 30.-ig levelezőlapon jelentkezni.

Más meghivó kibocsáttatni nem fog.

Pécs, 1912. évi junius hó 15-én.

Wajdits Gyula, elnök. *Báter János,* titkár (Gizella-ut 5. sz.)

Egységes tanitóság.

Az állami feladatok körének tágulása egyenes arányban van a kultura haladásával. Kezdetben ez a hir csak az állam fennállásának s a közbátorságnak feladatait foglalta magában, ma már oly kiterjedt, hogy nem lucs szólam, midőn az állami mindenhatóságról beszélünk.

Az állami feladatok körébe jutott a régibbi időkben az egyházi feladatok; lelkének hivatását a kor szellemének és a kultura szintajának megfelelő modon betöltött közoktatás és ennek egyik ujabb tagozata a népoktatás is.

Mária Terézia óta a közoktatás nálunk is politikum.

Az iskolák jellege mit sem változtat azon a tényen, hogy az iskolák valamennyien állami feladatot teljesitenek. Az iskolák tehát — ugyanazon tagozatban — a cél tekintetben teljesen egyenlők. Hogy fenntartók különbözők, hogy az egyházak, mint elsőrendü iskola fenntartók nagy tényezői a közoktatásnak s különösen a népoktatásnak, ez egyrészt a szerzett jogoknak respectálása, másrészt célszerüségi szempontoknak érvényesülése.

Az államnak érdeke a jó tömegek értelmi és erkölcsi szinvonalát emelő, jó népoktatás. És amely iskola ezt a célt az állami célokkal nem ellenkező tendentiájának szolgálata mellett biztositja, az az iskola hármely más hasonló jó iskolával egyenlő.

Az ugyanazonos céloknak, jórészt ugyanazonos eszközökkel történő szolgálata egyenlősiti az iskolákat. S ha az iskolák egyenlők, egyenlők munkásaik a tanitók is.

A magyar tanitóság egyenlősége még nyilvánvalóbbá lesz, ha figyelembe veszszük, hogy a tanitóság ugyanazonos készültségű ifjakból képződik. Előtanulmány, szaktanulmány csupán árnyalati eltérést mutat, de lényegben ugyanazonos.

Ha a tanitóság egyenlő, jogos az a kivánság, hogy ugy anyagi ellátásában, mint szolgálati viszonyaiban egyenlő bánásmódban legyen része.

Ez a jogosult kivánság annyira benne van a tanitóság köztudatában, hogy itt-ott, kicsinyes egyéni tekintetekből megnyilatkozó egyenlőtlenségi törekvést mint igen szük térre szorultak, számba sem veheti jük.

A tanitóság legjobbiai több mint egy emberöltő óta szakadatlanul küzdenek minden egyenlőtlenségi törekvés ellen. S ez a küzdelem, ha nem is koronázta azt a legteljesebb siker, sikertelennek éppen nem mondható.

A társadalom nem tesz különbséget tanitó és tanitó között. Ha teszen, csak az egyéni érték, mérlegelésével teszi, ami igazságos különbségtétel. Hasonlóképen viselkednek a tanitósággal a hatóságok is.

A tanitóság egységessége egyébként 1907. óta intézményesen is biztositva van.

Az anyagi ellátásban jelentkezny eltérés nincs, a szolgálati viszonyok is a lényegben ugyanazonosan vannak rendezve.

Némi eltérés itt-ott a hitfelekezeti tanitók javára (jó kántortanitói állások), többször hátrányára az anyagi ellátás tekintetében mutatkozik. Ez egyenlőtlenségnek azonban nem elvi okok, hanem gyakorlati nehézségek állják utját.

Ám ezek a nehézségek nem legyőzhetetlenek. S ha a tanitóság a szolidaritás talaján állva szorgalmazza a teljes egyenlősitest, meg fog az valósulni rövid időn belül az egész vonalon.

Ember János.
(Pécs.)

Az elemi népiskolai tanitó „önképzésének“ és „továbbképzésének“ fontos szerepe a nevelésben és tanitásban.

Irta: **Schubert Gyu'a** népisk. tanitó M.-szék.

A néptanitó, hogy szerepkörét ugy működése szinterén: az iskolában, mint a nagy társadalomban méltóképpen betölthesse, korántsem elégséges ahhoz a tanitókép zőnt. végzettség, sőt teljes mértékben a tanitási képességhez sem.

Ezt már a vezető körök is érzik és belátják. Ennek bizonyitéka részben az a nagy restauráló munka, melyet ujabban Finácsy Ernő dr., egyetemi tanár penditett meg a tanitókérő int. tanárok szakgyülésén Félegyházán.

Az eszme ugyan már nem uj, többször volt már szerencsénk különféle variációban hallani róla.

Fináczy dr. „hat" évre gondolja a tan. képző négy évfolyamának kiegészitését.

Igaz, hogy ezen zseniális eszme megvalósitása igen nagy lépést jelentene nevelésügyünk fejlődésének történetében, mely bizonyára még előbbre vinné s teljesen kizökkentené stagnálásából a szunnyadó népnevelésügyet és emelné tanitóképzésünk nivóját.

De a jelen körülmények között ezen terv megvalósitásával is várhatnánk legalább is addig, amig a tanitó igazán hivatásának is élhet teljes mértékben, — amidőn majd a várva-várt fizetésrendezés is nyélbe lesz ütve a XI., X. és IX. fiz. fok. szerint. De addig, amig a tanitónak „főgondját" a naponkint szükségelendő anyagiak megteremtése okozza, addig csak mozogjunk a régi keretek között.

És addig is inkább arra kellene gondot forditani, hogy a sok ezer gyermek, akik az iskola áldásos nevelő hatásából ki vannak zárva, hogy azok mielőbb beiskoláztassanak.

A mindennapi élet igazolja, hogy vannak egyének, akik a képzőben kitünő qualifikatióra, folytonos dédelgetésre, segélyezésre tesznek szert — de az életbe kikerülve a további önképzés hiányában elmaradnak. És vannak talán sokan is a jelen tanitók között, akik sok nehézséggel és „kellemetlen érzelmekkel" találkoztak önhibájok folytán, amig az iskola padjait ülték — de az életbe kikerülve látva, hogy további pótlásra és önmivelésre van szükségök s igy a folytonos önmivelés és önképzés folytán most tanitóink elsői közt foglalnak helyet.

A tanitóképzőben nyert „diploma" csak a papiron marad állandó értékűvé, — de nem az emberi lélekben, ha a néptanitó a paedagógiai és egyéb tudományok művelését a tanitóképző int. végzésével részére egyszersmindenkorra befejezettnek véli.

Mert éppen a tanitói pálya az, amely folytonos tanulmányt és gyakorlatot igényel, — mert csakis igy történhet a kor szellemében a nevelés és tanitás, — és csakis igy tartható a kor szinvonalán a népnevelés.

Ez pedig nem a véletlen kisérletezéssel, — hanem öntudatos és lelkiismeretes munkával érhető el.

Nemcsak a tanitványnak, de a tanitónak is folytonosan kell gyüjtenie!

A rohamos és veszedelmes haladás korszakát éljük minden téren, igy a tudományok terén is. És ezen haladásban az emberiség mindenben a modernizmus felé törekszik.

Abban a korban élünk, amidőn az emberiség sokat és nagyot képzel magáról; abban a korban élünk, amidőn már-már sülyedő félben van a tekintély és törvénytisztelet és rohamosan fokozódik a vallástalanság.

És éppen itt a jelen időben hárul a tanitóságra az a kötelességérzet, hogy ezen irányzattal szemben fel legyen vértezve s teljes erejével és tehetségével vissza is verje azt. S ez mind csakis a folytonos tanulmányozással, önmüveléssel és kitartó munkával érhető el.

Önképzésünkhöz szellemi szükségleteinket leginkább hasznos paedagóiai művekből merithetjük, továbbá az életből és tapasztalatainkból.

Éljen bármily szerény viszonyok közt a tanitó, azért beosztással legalább néhány jó tanácsadót egy pár paed. művet beszerezhet minden anyagi megerőltetés nélkül s e néhány könyv a tanitó sajátja, mely lassankint egész kis könyvtárrá nőheti ki magát.

A tanitó önképzésére kellene szolgálni a tanitó köri gyüléseknek is. De hiányzik a munkakedv a tanitó ember lelkéből s csak az elkeseredés fokozódik benne folytonosan.

Néhány év óta állandóvá lett egykét áll. tan. képzőben a tanitói továbbképző tanfolyam szervezése. Igen helyes intézmény ez, mert itt a tanitó a már meglevő szakismereteit tökéletesbitheti.

De vajjon miért van az a szünidei továbbképző tanfolyam helyhez és számhoz kötve, miért nem keresheti azt fel minden tanitó, aki csak annak szükségét érzi?

Üdvös lenne, ha nálunk legalább is minden egyh. megye területén lenne ilyen tanfolyam szervezve, ahol a tanitóság gyakorlatilag is tudna és hallana valamit a paed. ujabb és ujabb vivmányairól, a melyet aztán a gyakorlati életben is tudna értékesiteni. Szerintem sokal célravezetőbbek volnának a szünidei kötelező tovább képzőtanfolyamok szervezése, mint a preparandiának négy évfolyamról hat évfolyamra való kiegészitése.

Sokan azt tartják, hogy a mai viszonyok mellett nem igen érdemes dolgozni, mert nincs benne köszönet és elismerés.

Mégha igy is volna, akkor se lebegjen folyton szemünk előtt munkánk észrevétlensége. — Ne gondoljunk azzal, hogy munkánkat értékelni, becsülni tudni nem akarják. — Ne fájjon az ha egy egész életet a legnagyobb nélkülözések közt a tanügy szolgálatában eltöltve és negyven évi lélekölő, eredményes tanitói müködést és az e téren szerzett kiváló érdemeket — egy ezüst éremmel jutalmaznak.

Előre! Mindig csak előre! Ez legyen jelszavunk.

Előre a tökéletesedés utján! Kövessük mindenben az igaz és örök tanitót — a tanitók tanitóját magát az — Ur Jézus Krisztust.

Igen képezzük magunkat, hogy nevelhessünk egy hitében „erős" erkölcsében romolhatatlan nemzedéket, mely édes hazánk sorsát önzetlenül fogja szivén hordani — és szent vallásunknak erős, bevehetetlen „mencsvárául" fog szolgálni.

Tisztujitás.

Az öt éves ciklus leteltével aktuálissá vált egyesületünkben a tisztujitás.

A választmány május 2-án tartott ülésén ugy határozott, hogy Kircz kivételével — ki a jegyzői tisztéről lemondott — az összes jelenleg müködő tisztikart ujra megválasztásra ajánlja.

Erre a határozatra vonatkozólag szeretnék néhány szót szólani.

Az öt év alatt a kör hasznára buzgón müködött tisztikar fáradságos lelkiismerettel végzett munkájáért hálás köszönetünk. Müködésük előtt a legmélyebb tisztelettel emelünk kalapot, de ne értse senki rosszul szavaimat, én mégis ugy találom a kör hasznára jónak, ha oda nem megint a jelenleg müködők, hanem — a mennyiben szükséges — uj erők jutnak. Egyesületünk érdeke, hogy tanitói mind megtanuljanak önzetlenül másokért dolgozni. Had fussa át a kör főereit friss vér, pihent idegek; had érvényesüljenek, ott uj ambiciók, had vegyék át a kormánygyeplőt pihent karok, vagy had váltsák ott fel egymást a müködők

Tehát, — hogy félre ne értsen senki — nem akarok én a jelenleg müködő tisztikar ellen gáncsot vetni, csak nem találom célszerünek a választmány ilyen szellemü határozatát. Mert ha a választmány határozata értelmében teszünk, ugy hibát követnénk el, mit jóvá tennünk későbben már nagyon nehéz lenne, mig most még javithatunk az öt évvel ezelőtt ütött csorbán.

Igaz, hogy a meglevő tisztikarnak már nagy gyakorlata van az adminisztrativ teendőkben, de engedjünk másokat is a munkához. Az is igaz, hogy kevesen bár, de vannak még egyesületünkben olyanok, akik ilyen tisztségekre alkalmasok. Válasszuk tehát azokat, akiket a meggyőződésünk legjobbaknak itél. Nem zárja ezen kijelentésem ki azt, hogy a meglévők megint ne érvényesüljenek. A meglévők megint szerephez juthatnak — ha elfogadják.

Penna.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Baranyasellyén 1912. évi május hó 8-án a „Szigetvári Esperesi kerület Tanitói kör"-ének rendes közgyülésén.

Jelen vannak: Herger József esperes egyh. elnök, Bodonyi Nándor vil. elnök, Lasányi János jegyző, Paál József pléb., Dobos Henrik pléb., Gosztonyi Jenő pléb., Izelstöger József káplán, Miller Mária, Szucsits Kálmán, Horényi Károly, Kovács István, Bodiss Anna, Horváth Béla, Vellák Katalin, Molvay Mária, Kruck Paula, Waldfogl Ferenc, Waldfogl Károly, Varga Ferenc, Hiller Gizella, Gráf Sándor, Schiffler Mária, Oberritter Alajos és Schön Antal rendes tagok. Továbbá mint vendégek: az egyhm. legidősebb papja, Szikora Ignác nyug. pléb., az egyházm. legidősebb ktánítója, Fuchsz Simon ny. kt., Bodonyi Nándorné, Lasányi Jánosné, Bodonyi Piroska, a helyb. ref. tanitó, a róm. kath. iskolaszék derék v. elnöke és gondnoka.

Távolmaradását Morvay Károly mentette ki.

Tárgy:

1. Előértekezlet: Kóródy Miklós javaslata a tanitóknak fizetési rangosztályokba leendő soroltatása tárgyában.

Herger József esperes elnök megnyitván a gyülést, felkéri Bodonyi Nándort, miszerént a tanitói fizetésrendezésről szóló Kóródy-féle javaslatot ismételné. Bodonyi jelenti, hogy az ismert javaslatot Kóródy egy ponttal megtoldotta, t. i. hogy a tanitók ne csak a fizetési rangosztályokba soroltassanak, hanem biztosittassék az automatikus előléptetés is az egyes fizetési osztályokban. Igaz, hogy igy megszünnének a korpótlékok, melyek a mai beosztásukban ugy sem felelnek meg a tanitóság igényeinek; megszünnék a személyi pótlék is, a

KÜLÖNFÉLÉK.

Lelkigyakorlatok. Megyéspüspök Úr Ő Méltósága f. é. XI. pásztorlevelében 2281/1912. sz. a. az egyhm. tanitók és tanitónők lelkigyakorlatai tárgyában a következő felhivást tette közzé:

„Azon szeretet és gondoskodás, mellyel a keresztény tanitók, különösen pedig egyházmegyei kedves tanitóim iránt viseltetem, arra indit, hogy a szokásos lelki szent gyakorlatokat ugy az egyházmegyei tanitónők, mint a tanitók részére megtartassam. Alkalmat kivánok nyujtani azoknak, akikre az Egyház és édes Hazánk reménye bizva van, a lelki megujhodásra. Vajha mennél többen megértenék e hivó szózatot s olyanok is résztvennének, akik még nem voltak jelen s épen ezért a lelki sz. gyakorlatok áldásait, édes, boldogitó gyümölcseit nem ismerik.

Az egyhm. tanitónők lelki szentgyakorlatai f. é. julius 1-én este kezdődnek és julius 5-ikén reggel a szentáldozással végződnek.

A Miasszonyunkról nevezett pécsi nőirend házában 33 egyházmegyei r. k. tanitónő a lelki sz. gyakorlatok ideje alatt ingyen lakás és étkezésben részesül és pedig a jelentkezés sorrendje szerint, vagyis az előbb jelentkezők első sorban vétetnek figyelembe. Ha a jelentkezők száma meghaladná a 33-at, akkor néhánynak a pécsi „Mária nevelő intézet"-ben fog lakás biztosittatni. Első sorban egyházmegyém kötelékébe tartozó tanitónők vétetnek fel, de másodsorban figyelembe jönnek az egyházmegye területén lakó községi és állami r. k. vallásu tanitónők is. Jelentkezések bezárólag junius hó 26-ig fogadtatnak el az ellátás és szállás szempontjából s ki elutasitó választ nem kap, az tekintse magát felvettnek.

Ha valaki saját költségén részt óhajt venni a szentgyakorlatokon s ez a Pécsett lakó községi tanitónőkre is vonatkozik, egyszerü bejelentés mellett részt vehet.

A jelentkezések a Miasszonyunkról nev. női rend ntiszt. Főnöknőjéhez intézendők. Egyben mindennemü tudakozódásra az érdekeltek onnét kaphatnak felvilágositást.

Az egyházmegyei r. k. tanitók részére a lelki gyakorlatok folyó évi aug. 5-ikén este 6 órakor kezdődnek és 9-én a kora reggeli órákban sz. áldozással érnek véget.

A kik ezen lelki sz. gyakorlatokon egyházmegyei tanitóim közül részt venni óhajtanak, elhatározásukat legalább egy héttel előbb a pécsi papnevelő intézet aligazgatóságának jelentsék be s a szemináriumban ezen napok alatt ingyenes ellátásban részesülnek.

Tekintettel a tanitónők lelkigyakorlatainak, valamint a tanév végének közelségére felkérem a t. lelkészkedő papságot, hogy haladéktalanul közöljék fentieket a plebániájuk területén müködő tanitónőkkel és tanitókkal, buzditsák, lelkesitsék őket a lelki szent gyakorlatokon való részvételre és legyenek azon, hogy olyanok is megjelenjenek, akik eddig távol maradtak".

Az orsz. közoktatásünyi tanács szociális szakosztálya jul. 1-én tartja ülését, amelyen Görcsönyi Dénes fővárosi tanár és Kóródy Miklós pécsi püspöki tanitóképző-intézeti tanár a tanitói állás értékének emeléséről fognak előadást tartani. Előbbi erkölcsi, utóbbi anyagi szempontból fogja a kérdést megvilágitani. Óhajtjuk, hogy egyházmegyénk tanitói minél nagyobb számban vegyenek részt a 100-as bizottság és a szociális szakosztály ülésein. Ezen gyülések nagyon fontosak, mert nyomban utánuk az u. n. egyetemes tanitógyülés fog következni s tehát mintegy bevezetője lesz a nyári nagy tanitói mozgalomnak.

Egyesületünk körei egyházmegyeszerte üléseznek s a gyülések tárgysorozatai arra mutatnak, hogy igen tartalmas gyülések folynak le. Igen kérjük a köri jegyző urakat, hogy a köri ülések jegyzőkönyveit mielőbb beküldeni sziveskedjenek, hogy azokat közreadva, ezáltal a tartalmas köri ülések eszmevilágát egyesületünk valamennyi tagja előtt feltárhassuk.

Iskolaszékek figyelmébe. Egy helyre egy rk. tanitót beválasztottak kántortanitóvá. Helyét 1911. szeptemberben foglalta el. Előző helyén már volt korpótléka, de azt ott beszüntették, uj helyén ujból kellett kérni a minisztertől. Az iskolaszék ezen korpótlékot csak 1912-ben kérte. Ennek eredménye az lett, hogy 1912. január 1-től megkapta államsegélyből, de 1911. szept.-dec.-re nem, mert 1897. évi XX. t.-c. tiltó rendelkezése folytán az elmult évre a miniszter nem adhatta meg, vagyis csak az ez évit adhatja meg, amelyben az iskolaszék a folyamodását benyujtja.

Az 1911. szeptember-decemberre járót tehát a fenntartónak kellett megfizetni.

Sietni kell tehát mindig a kérvényezéssel.

Államsegély a tanitók fürdőjének. A tanitók társadalmi gyógyfürdője, üdülő és gyermek Nyaraló-telepe létesitése érdekében meginditott országos mozgalmat a vallás és közoktatásügyi kormány is a legmelegebb érdeklődéssel és pártfogással kiséri. Mint illetékes helytől értesülünk, az „Udvarhelyvármegyei Tanitóegylet" kérése alapján a közoktatásügyi miniszter a május hó 12-én megnyilt Tanitók Fürdője befektetései céljára, évi 2000. kor. államsegélyt engedélyezett. A közoktatásügyi kormánynak ezen nagy jelentőségü erkölcsi és anyagi támogatása teljes mértékben biztositja a gyógyfürdő és üdülőtelep kiépitését. A részvénytársasági szervezkedés eddig elért kiváló eredményeit az ezen év végéig meghosszabitani tervezett további részvényjegyzési elhatározás csak fokozza annyival is inkább mert a közeli napokban kibocsátandó uj tervezet alapitói, a részvénytőke jelentékeny nagy részét már előre biztositották s igy a további részvényjegyzésekkel csak a fennmaradó alaptőke részlet biztositandó.

A gyógyfürdőt a tanitók a legminimálisabb árszabással A Székelyudvarhelyi Szejke fürdőn már megnyitották s ennek prospektusa mindenre nézve teljes tájékozást nyujt. Ugy a fürdő, mint a részvénytársaság ügyére nézve minden megkeresés Gyerkes Mihály ig. tanitó címére Székelyudvarhely küldendők. Látogassuk meg, keressük fel ezen értékes és olcsó hazai (erdélyi) gyógyfürdőt.

Ciklus végén. 5 év mult el, mióta alapszabályaink a közgyülés által elfogadtattak s tehát az utólag megnyert püspöki és miniszteri jóváhagyás megérkeztével egyesületünk ténnyé, létezővé vált. Az egyesület élete ez 5 év alatt is igen nagy gazdagságát mutatta a szellemi és erkölcsi erőnek, valamint annak, hogy egyházmegyénk főpásztora s a főtisztelendő káptalan tagjai mennyi szeretettel és áldozatkészséggel karolják föl. Igazi egyházmegyei egyesület életének fejlődése indult meg a Pécsegyházmegyei Róm. Kath. Tanitóegyesület-ben s egész munkássága s haladásának iránya arra mutat, hogy egy hatalmas kath. szerv kiképződése előtt állunk, amire pedig valóban nagy szükség van. Kétségen felül áll, hogy a szociálizmus ezen vagy azon alakban behálózza a müvelt társadalmat s eltekintve ama durvaságoktól s egyes éretleneknek egyház és hazaellenes tendenciáitól, a szociálizmus, mint eszme jótékony, nemes s az emberiség javát van hivatva előmozditani. Egyesületünk sincs távol ettől a gondolattól, hiszen talaja az önképzésnek, a felnőttek oktatásának, a tanitói módszer fejlődésének s a társadalomban az iskola iránti rokonszenv terjesztésének. Fő dolog azonban, hogy ez az egyesület épen mert a szociálizmus napjaiban létezik, sokkal szorosabb egységgé alakuljon, alkatrészei között a kohézió nagyobb legyen s ezáltal az energia kifejtés megsokszorozódjék. Szükséges továbbá, hogy az egyes szervek mint szakosztályok, igazgatóság stb. határozottabb alakot öltsenek, önálló munkakört teremtsenek maguknak. Tény, hogy egyesületünk eddig a megalakulás vagy jobban mondva kialakulás fejlődési fokozatán ment keresztül s ezért többet nem is lehet kivánni tőle, mint amennyit tett, mindazonáltal indokolt hangsulyoznunk, hogy a jövőben már nagyobb méretü területen kell maga számára tért hóditania. Igy pl. egészen rendszeresen be kell vezetnie a szabadtanitást s ezt olyan egységesen kell szervezni, hogy e tekintetben a vezetés a három vármegyében egyesületünk kezeibe kerüljön. Egyébként a legnagyobb várakozással tekintünk az uj ciklus első közgyülése elé, amelyen a fent közölt szép program kifejtésétől s az egyesület belső életének felfrissitésétől sokat várunk.

Kérelem. Felkérem azon t. tagtárs urakat, kik a szabadoktatásban mint előadók müködtek az 1911/12.-tanévben, sziveskedjenek postafordultával tudtomra adni, hol és hány előadást tartottak? Milyen nyelven és hány hallgató előtt? Mikor?(hó és nap). Volt-e vetitéses előadás és hány? Tettek-e a hallgatók vizsgálatot? Van-e könyvtár s hány kötet? Honnan vették a költséget és fedezetet? (előadó tiszteletdija, helységbér, vetitések és kisérletek költsége). Volt-e ösztöndij? Voltak-e tandijak, beiratási dijak avagy államsegély?

Pécs, 1912. junius 15.

Báter János, egyleti titkár.

Szerkesztői üzenetek.

Penna, *Magyarszék.* Tisztujitás cimü közleményének azt a részét, amely a K. I. szerkesztőjét érinti, érthető okból kihagytuk. Köszönjük ugy önnek, mint az önnel egyetértőknek irántunk megnyilatkozó jóindulatát. A K. I. szerkesztője nem azért dolgozott a *„Pécsegyházmegyei Tanitó egyesület"* megszervezésén és megerősitésén, hogy azért jutalmat vagy elismerést kapjon, hanem azért, mert először is erre felsőbb helyen megbizást kapott, másodszor, mert ő is nagyon meg volt győződve egy ilyen egyesület szükségességéről s harmadszor, mert az ország tanügyét akarta ily módon szolgálni. És hogy most országosan e munkát tovább folytatja ezt

melynek adományozása körül nem egyszer történnék visszaélések. Bodonyi célszerünek tartja, hogy az egyhm. nagygyülés s általa a tanitóság memorandumban fordulna a megyéspüsp. urhoz s az ő utján a nmlt. püspöki karhoz, miszerént rendeleti uton a tanitói járandóság váltassék meg készpénzben, az igy begyült összeg az iskolaszék által szállitassék be az közpénztárba s a tanitók innen kapnák fizetésüket. Ezzel a fizetéssel járó kellemetlenségek is megszünnének a tanitó és nép között. Továbbá kivánatosnak tartja, hogy a jobb javadalmazásu kántortanitói állásokra a püspök a kinvezés jogát az iskolaszék jelölése alapján magának tartsa fenn.

Bodonyi inditványát a közgyülés magáévá teszi és határozatban az egyhm. nagygyülés elé vinni kivánja.

2. Gyakorlati tanitás az osztlan népisk. II. oszt.-ban; anyag: *Az ember.*

Tartja: Horényi Károly tanitó.

Horényi az ő idegen ajku növendékeivel megmutatta, hogy jóakarattal, szorgalommal kitartással mily szép eredményt tud elérni a magyar nyelv tanitásában. Érdekes tanitását figyelemmel hallgatta a közgyülés. Az idő rövidsége miatt a birálat elmaradt.

3. Kézimunka oktatás anyaga az osztatlan el. iskolában.

Irta: Hiller Gizella.

Hiller irányt szab és utmutatással szolgál a női kézimunka oktatást illetőleg, behatóan dolgozza fel az egyes osztályok anyagát, miért is a nőtanitók élvezettel hallgatták. Nagyon talpraesett volt a kontárkodó igazgatók rendreutasitása is, mely közderültséget is okozott.

Miután a kör női tagjai a felolvasóval mindenben egyetértettek, hozzászólás nem történt, felolvasó elismerésben részesült.

4. A tisztikar lemondása és az uj választás megejtése.

Bodonyi Nándor vil. elnök jelenti, hogy ugy az ő, valamint tiszttársainak 5 éves megbizatása lejárt, miért is hálás köszönetét fejezi ki a körnek a beléje helyezett bizalomért, egyben tiszttársaival egyetemben lemond.

A lemondást a köri gyülés tudomásul veszi s egyben elnöklő esperes úr az alapszabályok értelmében az uj választást is elrendeli.

A választás megejthetése céljából szavazatszedő bizottság tagjaiul Dobos Henrik és Oberritter Alajost kéri fel.

Megejtetvén a szavazás, összesen 24 szavazat adatott be. A választás eredményeként megválasztatott:

1. Világi elnöknek: Bodonyi Nándor.
2. Alelnöknek: Szucsits Kálmán.
3. Jegyzőnek: Lasányi János.
4. Pénztárosnak: Kruck Paula.

Elnöklő esperes ur üdvözli az ujonnan megválasztott tisztikart s müködésükre Isten áldását kéri. A jövő közgyülés helyéül Szigetvárt jelöli meg, előadókul Szucsits Kálmán és Miller Máriát kéri fel.

Egyéb tárgy nem lévén, elnök a gyülést bezárja.

Kmf.

Lasányi János köri jegyző. *Herger József* esperes.

Bodonyi Nándor világi enök.

—

Jegyzőkönyv,

Felvétetett Mohácson 1911. évi november hó 9-én a mohácsi esperes kerület által megtartott tanitógyülése alkalmával.

Jelenvoltak: ft. Ambach Mihály esperes pleb. elnök, nagys. Keserits Ferenc apátplebános, Letics Peregrin zárdafőnök, Reinhardt György és Tihanyi János s.-lelkész, mohácsi, Magyar Miklós lánycsóki, Trinn János babarci, Reiner Ferenc sombereki plebánosok és Graumann Imre nagynyárádi s.-lelkész. Mayer tanitó mint vendég. Kisszély Andor igazgató tanitó, világi elnök, Pribék József, Neumayer Teréz, Kern Róbert, Boda Károly, Frank Mária, Seregly László, Földváry Nándor, Erős József, Tobel Ágoston, Amberger Béla, Köpf Gusztáv, Vidákovics Katalin, Kugyerai Mária mohácsi, Kirschner János és Hodina József nagynyárádi, Oberst Lajos és Krieger Ilona sátorhelyi, Heisinger János majsi, Tóbel József udvari, Hengl Boldizsár, Nágl János lánycsóki, Hábel Ignác, Prettl József liptódi, Mautner Ferenc kisnyárádi, Ungár Géza, Droppa Gyula, Király Gyula, Fehér Ernő, Tibor Béla, Halász Ferenc dunaszekcsői, Kienle Antal, Bedics Miklós sombereki, Köves János cseledobokai és Strumberger Antal rácgörcsönyi tanitónők, illetve tanitók.

Tárgy:

1. Elnöki megnyitó.
2. A mult gyülés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesitése.
3. Pénztáros jelentése.
4. Tagdijak és előfizetések befizetése.
5. Esetleg beérkező pályatételek felolvasása.
6. Előadás a hittanból tartja: Graumann Imre nagynyárádi s.-lelkész.
7. Inditványok.

Határozatok:

Ambach Mihály ker. esp., köri elnök ur, ezen szép köszöntéssel nyitja meg a gyülést „Dicsértessék a Jézus Krisztus". Lelkes beszédben összehasonlitást tesz a Francia és Portugal vallásellenes mozgalom és hazánk katholikus élete között. E két állam sorsát a felületes vallásban találja, melynek elég volt egy pár istentelen vezér, hogy azt egészen magával ragadja. Mi tartotta hazánkat vissza a Francia és Portugal sorsától? Összetartó szervezkedés, mely az ifjuságot egy fehér zászló alá, a Mária kongregatio zászlója alá vonja, sőt ma már hazánk előkelőségeit is. Ez az a zászló, mely a legnagyobb és legerősebb fegyver ellenségeinkkel szemben, ezt megóvnunk, megvédenünk kell, hogy szeretet hazánk a Francia és Portugál országok sorsára ne jusson. A katholikus tanitóság van hivatva, hogy ne csak szellemileg, hanem vallásos nevelésben vezessék a rájuk bizott gyermekeket, hogy ők a szilárd hit magvát ültessék a gyermekek lelkébe; és igy egykor nyugodtan állhassanak meg itélőbirájuk előtt.

Kéri a közgyülést, hogy a programm második pontja helyett a 6-ik pontra térhessen át, t. i. hogy Gráumann Imre nagynyárádi s.-lelkész ur előadását a hittanból megtarthassa.

A közgyülés az inditványt elfogadja, s a másik tanterembe vonul, hol a harmadik osztály növendékei várnak az előadásra.

Graumann Imre s. lelkész a XII-ik ágozatot tanitja. Röviden a már tanult XI-ik ágozatot inmétli s igy tér át a következő XII. ágozatra. Kérdező tanalakot használja egész előadása alatt.

Az előadás végeztével a közgyülés köszönetét fejezi az előadónak.

Egyházi elnök felszólitja a jelenlevő tagokat, hogy nem volna-e valaki, aki ez előadáshoz hozzászólani kivánna?

Tihanyi János mohácsi s.-lelkész ur kiván hozzá szólani. Ugyanis ő a „szinről-szinre" magyarázatánál példának a mozit hozná fel. Trinn János babarci plebános ur erre azt jegyzi meg, hogy ez a példa városi gyermekek előtt megállja helyét, de falusi gyermekek előtt ily példát nem lehet alkalmazni, mert azoknak moziról nincs fogalmuk. Megjegyezni kivánja, hogy előadó többször dupla kérdést használt. Pl. Hol és mikor? Ezt okvetlenül kerülni kell, mert a gyermeket zavarba hozza. Esperes ur egyházi élnök pedig több élénkséget ajánl előadónak, máskülönben köszönetet mond az előadásért.

Egyházi elnök felkéri jegyzőt, hogy a mult gyülés jegyzőkönyvét olvassa fel.

Jegyző felolvassa a jegyzőkönyvet, melyet a közgyülés egész terjedelmében tudomásul vesz. Elnök úr felkéri nagys. Keserics Ferenc apát plebános urat és Krieger Ilona sátorhelyi tanitónőt a jegyzőkönyv hitelesitésére.

Egyházi elnök ur felkéri világi elnök urat, hogy a közgyülés tovább vezetését vegye át, mert neki el kell utaznia.

Világi elnök a pénztár felülvizsgálását ren-

Viági elnök a pénztár felülvizsgálását rendeli el.

Pénztáros, a közelmult operáció miatt gyengélkedik és nem jöhetvén el, igy a pénztár jegyzékét küldte csak el.

Világi elnök felkéri Frank Mária tanitónőt és Tihanyi János urat a pénztár megvizsgálására, egyuttal a tagokat kéri, hogy hátralevő tagdijaikat fizessék be a pénztárba, ezért a gyülést egy időre felfüggeszti.

Tagdijakat fizettek:

Fehér Ernő	1909.	1910. és	1911-re	11 K.
Hábel Ignác		1910.		4 „
Halász Ferenc			1911.	4 „
Király Gyula			1911.	4 „
Köves János	1909.	1910.		7 „
Letics Peregrin		1910.	1911.	8 „
Tihanyi János			1911.	4 „
Bédics Miklós			1911.	4 „
Krieger Ilona			1911.	4 „
Tibor Béla			1911.	4 „
			Összesen	54 K.

mely összeget világi elnök vett át.

A gyülés ismételt megnyitása után Frank Mária tanitónő és Tihanyi János s.-lelkész jelentik, hogy a pénztárt megvizsgálták és azt rendben találták. T. i. 1907-től a mai napig. 740 kor. 50 fill. bevétel volt, kiadás pedig 592 kor. 30 fill. Maradt 148 kor. 18 fill.

A gyülés tudomásul veszi.

Világi elnök tudomására adja a közgyülésnek, hogy csak egy pályatétel érkezett be Harsányi Gáspár babarci tanitótól, de mivel fent nevezett nincsen jelen a gyülésen, azért a pályatétel felolvasásától eláll.

A gyülés tudomásul veszi.

Világi elnök jelenti, hogy a „Magyarorsz. tanitók bankrészvénytársaság" felkérte őt, hogy szólitsa fel a kör tagjait, hogy részvényeket jegyezzenek, hogy igy a bank megalakulhasson. Felolvassa a bank levelét s felszólitja a jelenlevőket, hogy aki részvényes akar lenni, jelentkezzék nála. Ő maga részéről ajánlja, amit azzal bizonyit, hogy két részvényt irt alá.

A közgyülés tudomásul veszi. Belépnek: Tihanyi János mohácsi s.-lelkész, Fehér Ernő és Halász Ferenc tanitók egy-egy részvénnyel.

Más tárgy nem lévén, világi elnök a gyülést bezárja.

K. m. f.

Oberst Lajos jegyző. **Ambach Mihály** egyházi elnök.

—

ismét kizárólag ugyanazon indokokból teszi. Ezek között az indokok között sem a gáncsolás sem az elismerés nincs ott, tehát azokat figyelembe sem vehette. Ha az emberek ellenségeik v. jóbarátaik izlése után indulnának, akkor az lenne a sorsuk, mint annak az úri asszonynak, akinek egyik barátnője választotta ruháját s az ugy sült el, hogy fel sem lehetett venni. Köszönöm különben, hogy mint volt tanitványom is jóindulattal van irántam. Megvallom ez is uj dolog, mert én nem vagyok *„jó tanár"*. Én ugyanis tanitványaimat önismeretre és igazságokra tanitom s ezért Sokrates óta méreg pohárral jutalmaznak.

M. N. Sziveskedjék végig nézni lapunkat. Egyedüli célja a körök s a központ között érintkezést teremteni s a jobb dolgozatokat közölni. Ennek a célnak teljesen megfeleltünk. De itt nem álltunk meg, hanem az eddig megjelent 28 számban egész seregét találja a legkülönbözőbb cikkeknek, tudósitásoknak, hatósági intézkedések kivonatainak. Többek között *lapunk oldotta meg a tanitói fizetés rendezésének elvi részét*, mely Magyarország legkisebb falujában épugy ismeretes, mint a miniszteri büróban. Elmondhatjuk, hogy vidéki tanügyi lap ilyen eredménnyel még nem működött. Pedig a vidéki lapok mind 4—8 korona előfizetési dijjal s nagy ajánlatokkal dolgoznak. Egyébként, hogy eddig a szerkesztést le nem tettük az onnan van, mert először az utat a lap számára meg akartuk törni. A K. I. szerkesztőjét itt sem köti semmiféle érdek és mihelyt belátja, hogy kell, rögtön félreáll. Az elismerésről ugyanazt, mint fennebb.

ORGONA-HARMONIUMOKAT
mindkét rendszer szerint a legolcsóbban szállit
Pajkr Rezső és Társa
Budapest, X., Delej-utca 25. sz. (Tisztviselőtelep)
Európai rendszer szerinti harmoniumjait is ajánlja. — A remek hang, az amerikai rendszer elmés szerkezete által létrehozva, saját dicséretét zengi. Jelentékenyen olcsóbb az amerikai gyártmánynál. Ára 130 kor.-tól kezdve. Részletfizetés 10 koronától. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve. 5 évi jótállás. Bérmentes szállitás az utolsó vasuti állomásig. **Pedálos harmoniumok** mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos orgonaméretekkel templomok, szemináriumok részére és mint gyakorló-orgonák — Tanerőknek és lelkészeknek külön százalékkedvezmény. Részletfizetés engedélyezve. Mindenki kérjen külön árjegyzéket pianók és pianinókról.

„Dunántúl"
politikai napilap előfizetési ára tanitóknak:
Egész évre . . . . 16 kor.
Fél évre . . . . 8 „
Negyedévre . . . . . . 4 „
Előfizetések a „Dunántúl" kiadóhivatalba
PÉCS,
Lyceum-utca 4.
kéretnek.
Ugyanott hirdetések mérsékelt dijszabás szerint felvétetnek.

Szőnyegház
Pécs, Jókai-tér 5. sz.
Dus választék honi gyártmányu
szőnyeg, függöny, teritők és linoleumból.
Olcsó szabott árak!
Pécsi kiállitáson aranyéremmel kitüntetve.
FRIEDMAN KÁROLY
PÉCS,
butor és redőnygyár
Legolcsóbb szabott árak.

Két arany, 1 ezüst és 1 nagy milleniumi éremmel kitüntetve.

Apécsi országos kiállitáson állami aranyéremmel kitüntetve.

Alapittatott 1867. évben. Alapittatott 1867. évben.

ANGSTER JÓZSEF ÉS FIA ORGONAÉPITŐK

Orgona- és harmoniumgyár Pécsett

A budapesti bazilika nagy orgonájának épitője

Ajánlják kitünő hangu és erős szerkezetü légnyomatu és elektromos berendezésü

ORGONÁIKAT

a legjutányosabb árak mellett müvészi kivitelben. Raktáron kitünő hangu

harmoniumok minden nagyságban.

Elektromos fujtató készülékek .·. Elektromos fujtató készülékek

Árjegyzéket kivánatra ingyen küldünk

Pártoljuk a honi ipart, ne szóval, de tettel!!

Hazai posztónemüeket

dús és izléses választékban eredeti gyári árakban árusitja kizárólag

KRAUSZ ARNOLD posztógyári nagy raktára

Király-utca 15. szám PÉCS Hattyu-épület

Mintákat kivánatra bérmentve!

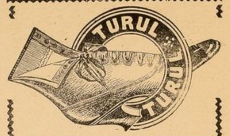

130 saját fiókraktár a bel- és külföldön.

Elsőrangu, elegáns és — jutányos a —

TURUL cipő

Turul cipőgyár r. t.
Temesvár,
a Monarchia legnagyobb cipőgyára.

Fiók raktár Pécs, Király-utca 15.

— A Nemzeti Casino mellett. —

Kérjen árjegyzéket!

A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

KÖNYVKIADÓHIVATALA ÉS KÖNYVKERESKEDÉSE R. T.

BUDAPESTEN

Könyvkiadóhivatal: VIII., Szentkirályi-utca 28. szám. Telefon: 65—70

Könyvkereskedés: IV., Kecskeméti-utca 2. szám. Telefon: 79—05

A katholikus népiskolák számára püspökkarilag előirt és engedélyezett *összes tankönyvek*, valamint a Vallás- és Köznktatásügyi Miniszteriumtól használatra előirt *összes tanszerek* mindig készletben vannak *Árjegyzék kivánatra ingyen és bérmentve. Megrendelések 24 órán belül intéztetnek el.*

A Szent-István-Társulat kiadásában megjelent tankönyvekből bevezetés céljából mutatványpéldányokkal készséggel szolgál a könyvkiadóhivatal. A katholikus tankönyvirodalom terén müködő szakférfiak által szerkesztett és a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent nép- és polgári, képezdei- és felsőbb iskolai tankönyvek a Kath. Tanügyi Tanács Tankönyvbiráló Bizottságától valamint a népiskolai tankönyvek a nem magyar tannyelvü kath. iskolák számára a közoktatásügyi miniszteriumtól is engedélyezve vannak.

A Szent-István-Társulat kiadásában a tankönyveken kivül megjelent *ifjusági olvasmányok* legalkalmasabbak a kath. ifjuság számára, mint jutalomkönyvek leginkább ajánlhatók. Szintugy a legalkalmasabbak a Társulat által kiadott *ifjusági imakönyvek*, melyek mind az egyházi főhatóság engedélyével jelentek meg. Itt különösen kiemeljük a legujabban megjelent és máris legjobban elterjedt *„Kis Jézusom örömöm"* cimü 6—10 éves ifjuság számára irott imakönyvet, melyet *Dr. Vargha Damján* szerkesztett és melynek tartalma általános elismerésben részesült. Ára szép vászonkötésben 50 fillér, kapható a Társulat könyvkiadóhivatalában és minden nagyobb könyvkereskedésben.

A könyvkereskedéssel kapcsolatos *mükereskedés* gazdag tárlatában képek, szobrok eredetiben vagy másolatban *részletfizetésre* is kaphatók. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve rendelkezésre áll.

Minden, bárhol hirdetett könyv vagy mü könyvkereskedésünk utján eredeti áron beszerezhető.

Dunántúl könyvnyomda r. t. Pécs. Igazgató: Müller Károly.

Pécs, 1912. V. évfolyam 7. szám. Julius 15.

KATHOLIKUS ISKOLA

Népoktatásügyi havi közlöny. — A pécsegyházmegyei tanhatóság hivatalos közlönye.

Előfizetési ár: Tagoknak egész évre 1 korona, nem tagoknak 2 korona. Egy szám ára 10 fillér. Megjelenik augusztus és szeptember hónapok kivételével minden hónap 15-én. Telefon: 76. sz.

Kiadótulajdonos: A „Pécsegyházmegyei Róm. Kath. Tanitó-Egyesület". Felelős szerkesztő: KÓRÓDY MIKLÓS képezdei tanár.

Szerkesztőség: Pécs, Szepessy-u. 3., hová a lap szellemi részét illetve minden közlemény, valamint a hirdetések is küldendők. Az egy koronás előfizetési dijak a rendes tagsági dijakkal egyszerre fizetendők. Nem tagok előfizetési dijaikat is sziveskedjenek Székely Márton egyesületi pénztáros ur cimére Pécs, küldeni.

A tanitókhoz!

Zichy Gyula gróf megyéspüspök megnyitó beszéde a pécsegyházmegyei tanitók közgyülésén.

Alig mult el egy évtized ebből a századból s máris joggal mondjuk, hogy századunk — a XX. század — főleg a tudomány, s az emberi ismeretek terén a haladás s a sokszor meglepő fejlődés százada. Számtalan probléma, melyeket a küzdő, bizakodó, reményt vesztő s ujra nekilendült emberi ész századokon, sőt nem egy dologban évezredeken keresztül forgatott, feszegetett s hagyott hátra tovább is talánynak: most mint érett gyümölcs hullanak ölünkbe.

Kiszélesült a tudás határa, régen nem is sejtett perspektivák nyiltak meg a kutató ész előtt, a teremtés koronája: az embernek értelmi ereje kezd kibontakozni, mintha csak most valósulna az Isten igéje, melyet egykor ősszüleink felett hangoztatott, mikor azt mondotta: „Dominamini", „Uralkodjatok" az egész világ felett.

Ha azonban közelebbről nézünk az emberek közé, ha a nyüzsgő, hánykolódó társadalmat kissé megvizsgáljuk, sajnálattal leszünk kénytelenek magunk konstatálni, hogy ez a haladás, az ész diadala, a tudás bősége nem abszolut érték, nem hozta meg az embernek azt, amire vágyott, s amit tulajdonkép joggal várnánk tőle: a nagy társadalom tartós javulását, az igaz boldogság némi fokozását.

Sőt gyakran ugylátszik, mintha a gyors értelmi haladás ellentétben állna az igaz boldogság lehetőségével, mert manapság sajnos a tudomány minden fejlődése, az értelmi erők minden diadala, az egymást követő hatalmas vivmányok minden ujdonsága s az egész embernek minden törtetése és munkája mellett szegényebb az emberiség mint annak előtte, züllöttebb a társadalom, mint talán valaha . . .

Ha azt az ideges forrongást tekintjük, mely az emberiség tulnyomó nagy részét szinte lázban tartja, ha a tekintélyek megdöbbentő sülyedését látjuk, ha azt vesszük észre, hogy a régi harmóniák, a régi keretek rendre felbomlanak és az egyöntetü, összetartó törekvések helyén az osztályérdekek szenvedélyes harca dulakodik, melyben nem a belátás szüksége és az okos mérséklet, hanem a vad indulatok tombolnak legtöbbször, ha azt látjuk, hogy ez az irányzat, ez a kórós tünet, a nagy szabadosság és a zabolátlan függetlenségérzet mind szélesebb rétegekre csap át s már-már kiverődik a nemzet virágán, melytől pedig a szebb és jobb jövő hajnalhasadását kellene remélnünk, hogyha nyitott szemmel mindezt megfontoljuk, akkor elénk tólul az a fontos kérdés, hol ennek a végzetes veszéllyel fenyegető bajnak az oka, gyökere? Hogy lehet ez ép most, amikor a tudomány olyan szédületes arányokban halad, s amikor az emberi ész évszázados, évezredes talányokat fejt meg a saját javára?

Mi tanitók vagyunk . . . Ezrek és tizezrek vannak reánk bizva. Kérdeznünk és tudnunk is kell tehát, hogy a mérhetetlen felelősség sulya, melyet e nagy s magasztos hivatás hárit mindnyájunkra, össze ne morzsolja a saját lelkünket s annak boldogságát.

Azt már látjuk és be kell ismernünk, mert hisz tapasztalink, hogy a felfordulás utjain vergődő emberiség boldogitására, sőt ennél is kevesebbet mondok, megjavitására a tudás bősége magában nem elég.

Mi hiányzik tehát, mikor az ész, a tudomány s ezek csatornája: a tanitás fejlődik és halad?

Egy hiányzik csupán, amiről e század sippal-dobbal, vivmányokkal, külső csillogással kérkedő szelleme ugy megfeledkezett, mintha nem is létezhetnék többé: az akarat kellő nevelése. Az erkölcsi nevelés szükségességének eleven tudata. Ez hiányzik csupán. Ámde ez elég is minden bajnak, minden társadalmi forrongásnak magyarázatául.

Az ész diadala, az értelmi erők roppant fejlődése, a tudomány csodás vivmányai ugy elkábitották a XX. század gőgös embereit, hogy e század az észen, a tudományon kivül egyebet nem ismer, vagy legalább nem látszik ismerni.

Pedig a léleknek két hatalmas egyenrangu karja, tehetsége, potenciája van: az ész s az akarat, a szabad akarat; s ennek a kettőnek feltétlen összhangban kell lenni mindenkor, hogy az ember boldogsága lehetséges legyen. Ha az egyik tulteng, a másik elsatnyul és az ember harmónikus léte, igaz boldogsága vele együtt pusztul. Az ember értelme sok szépet, jót és nagyot alkothat, ámde minden munkájára az igaz koronát a szabad akarat nemes impulzusa adhatja meg csupán, amely az ész által eléje tárt utak, tettek és ideálok közül szabadon választhat. Az ember érdeme abból alakul ki, hogy a nemest, a jót szabadon választja, s büne ott kezdődik, mikor a rut gonoszságot kényszer nélkül szabadon követi. Hogyha az ész helytelen irányba, téveszmékbe, hazugságba téved, az akarat, a szabad akarat van hivatva ujabb irányt szabni az embernek, mert ez mindnyájunknak legszebb, legfontosabb, földi s öröklétünk felett határozó, döntő tehetségünk.

Ámde ez csak akkor lehetséges, a szabad akarat csakis ugy jut az ő fontos, Isten által gondolt szerepéhez, ha az akaratot neveljük, szoktatjuk, folyton nemesitjük, hogyha az észt az akarat rovására nem tesszük zsarnokká, melyet minden válogatás nélkül szolgaként kövessen, hanem az akaratot ugy megacélozzuk, hogy az kőszirt gyanánt álljon a jó mellett, melytől sem az értelmi gőg, sem a piszkos érdek, sem az indulatok, sem a szenvedélyek el nem szakithatják.

A szabad akarat az eszes lényeknek legnagyobb ereje, a léleknek legfőbb tehetsége, ámde magában vak, mely az irányt az észtől kölcsönzi. De ez az ész nem a puszta emberi értelem, mely magára hagyva a végzetes tévedések utjára kerülhet, bármily vivmányokat mutasson is fel talán egyébként, hanem az a józan, természetes és az Isten igazságát megértő, tisztelő és hiven követő emberi ész, amely a természet egyszerü rendjében a saját világát, a természetfelettiek szféráiban pedig a jóságos Isten nyomdokát követi.

Századunknak ez a nagy hibája: az akarat nevelését semmibe sem veszi, alig értékeli, mindent az ész kultuszától remél. Tanitás, tanulás, ismeret, tudomány, mind csak az ész fejlődését akarják szolgálni. Minden idő és minden fáradság erre lesz áldozva s az akarat, a szabad akarat nevelése, nemes fejlesztése, öntudatos gondozása szintén ismeretlen. Igy lesz az emberből valóságos monstrum, melynek óriási agyontömött fejét apró, nyomorodott, ingó lábak hordják. Nincsen egyensulya, nincsen iránytüje, nincsen biztossága, valóságos nádszál, melyet az indulat, a szenvedély, az érdekek szele és vihara hajtogat, tép, tördel és hurcol meg a porban.

Innét napjainknak minden zürzavaros élhetetlensége s nagy nyomorusága.

Pedig ha az értelem magas kiképzése nem is való s nem lehetséges mindenkire nézve, az akarat, a szabad akarat ideális megnemesitése mindenkinél egykép lehetséges. S ha ez megtörténik, ugy mindenki egyként elmondhatja Szent Pál apostol ama bámulatos, félelmet gerjesztő, tiszteletet parancsoló s a szabad akarat apotheozisát magában foglaló hatalmas szavait: „Quis nos separabit a caritate Christi?" Ki választ el minket Krisztustól. Ki az aki elszakithat tőle, ha én szabad akarattal hozzá ragaszkodom?

Soha semmi, semmi!

Igen arra, az akarat ily értelmü megnevelésére van ma óriási, ezerszeres szükség, mikor az ész, a tudás kultusza

mindenfelé tulteng s majdnem feledteti a lélek főtehetségét, melynek fejlődése döntő s örök kihatással bir az ember egész életére.

Az akarat, a szabad akarat dönti el az ember jelen s örök sorsát.

Véssük mélyen emlékünkbe ezt az igazságot, s ne feledjük soha, hogy a Gondviselés nemcsak tanitóknak, nemcsak az ész, az értelem kimivelőinek hivott meg bennünket, hanem sokkal inkább nevelőknek százezrek részére, hogy a reánkbizottak szabad akaratát, lelkük legszebb és legnagyobb képességét akképp irányitsuk szóval, tettel, példával, élettel a jó Isten kegyelmének ragyogó fényénél, hogy mindnyájan bátran választhassák azt, amire örök irgalommal mindnyájunkat hivott.

Midőn tanitói s nevelői munkájukhoz a jó Isten áldását kivánom, a közgyülést ezennel megnyitom.

EGYESÜLETI ÉLET

Titkári jelentés.

Méltóságos és főt. gróf Püspök Ur!

Méltóságos és főt. Elnök Ur!

Nagyságos Tanfelügyelő Ur! Mélyen tisztelt Közgyülés!

Tekintettel az idő előrehaladottságára s hogy még egy érdekes előadás, valamint a tisztujitás is hátra van, jelentésemet a legrövidebben fogom megtenni. Elmullott az első ciklus, az első 5 év s számot kell adnia a tisztikarnak, a választmánynak és az igazgatóságnak 5 évi munkásságáról. Egyesületünk csendesen, de biztosan halad előre. Ott voltunk mindig, ahol kath. iskoláról és kath. népnevelésről volt szó. Egyesületünkből indult ki a tanitók fizetés rendezésének eszméje, mely szerint a tanitók a XI., X., és a IX. fizetési osztályba helyeztessenek. Az itt felmerült eszmék futó tüzként járták be az egész országot, s nem volt tanitóegyesület az egész országban, mely nem tárgyalta volna. Ezen az alapon foglalkozott a kérdéssel a mult évi kath. tanitói nagygyülés Budapesten is. Sőt eljutott a miniszteriumig is, mert a vallás- és közoktatásügyi miniszter ur által összehivott anketen, — Kóródy Miklós tképző tanár ur is, kitől az eszme származott, — részt vett, s tenparamentus beszédben tárta fel a tanitók helyzetét. Sikere is annyiban volt, hogy mint a „Néptanitók Lapja" 1912. évi február 29-én külön lapon értesiti a tanitóságot, hogy méltányos kivánságai gróf Zichy János kultuszminiszter Ur Ő Nagyméltósága gondoskodása és jóindulata folytán mihamarább teljesedésbe fognak menni, s hogy az állami és nem állami tanitók között disparitást majdnem teljesen sikerült eliminálni. S mit látunk? A családi pótlék megszavazásánál ismét megfeledkeztek a felekezeti tanitókról. A „Kath. Iskola" szerkesztője egy cikkel ismét reá mutatott ezen szomoru körülményre, s vezető férfiainknak sikerült is bizonyos eredményeket elérni. A nyugdij törvény reviziójának eszménye is állandóan napi renden volt. Ilyen nagy és életbe vágó kérdésekben tünik csak ki, hogy az egyesülésben, tömörülésben van az erő. Ennek az erőnek az érvényesülésére született meg a „Kath. Iskola" cimü egyesületünknek hivatalos lapja, s büszkén mondhatom, hogy mindig bátran és nyiltan száll sikra a tanitók jogos és méltányos kivánalmaiért, mindig első volt az országban mely eszméket dobott ki magából, melyek országos érdekeltséget keltettek. A Kath. Iskolában azonkivül megjelentek még a megjutalmazott pályaművek. Helyt adott még a tollat forgató tanitóknak. Közölte az igazgatóság és a választmány határozatait, és ezáltal összeköttetésbe juthattunk az egyes esperesi körökkel. Közölte azon kivül a körök gyüléseiről felvett jegyzőkönyveket is, és mindenki tudomást szerezhetett azok működéséről, szóval összekapcsolta az egész egyházmegyei tanitóságot és a főtisztelendő papságot egy szerves egésszé.

A szakosztályok működésével, pályatételek kitüzésével az önművelődést iparkodtunk előmozditani. A hittani szakosztály „A Szent-István-Társulat jelentősége a hitéletre" cimü tételt tüzte ki. Beérkezett 5 pályamü. A választmány 2 munkát jutalomra, ugy hogy a pályadij megosztassék, 1 munkát dicséretben részesit. Az első munka Keresztény tanitó légy! a második A kultura vizét minél több csatornán vezessük le a nép közé. A harmadik „Aura" cimü. Az ötven korona pályadijat Wajdits Gyula Ur Ő méltósága fedezte. A paedagogiai szakosztály pályatétele volt „Megfelel-e az általános ismétlő iskola a mai szervezetben? És ha nem mik a teendők, hogy megfelelhessen. Beérkezett 5 pályamunka. A pályadij kiadatik az „Élj, hogy tanulhass; s tanulj élni" jeligéjü münek. Dicséretben részesültek: „A helyesen alkalmazott nevelés nem téveszti el célját" és „mindig ugy, ahogy jobb." A dijat az egyesület fedezi pénztárából. Az irodalmi szakosztály pályatétele: „Kivántatik egy minta olvasmány, mely valamely reálismeretet tárgyal az elemi iskola IV. osztályában." Pályadij az egyesület pénztárából 50 korona. A jutalmat 6 pályamunka közül „Akik figyelve járnak sokat tapasztalnak" jeligéjü münek itélték oda a birálók. Horácsek Endre esperes pályatételére „A példaadás értéke a népnevelésben" 5 pályamunka érkezett be. A birálók 2 munkát ajánlanak jutalmazásra. Az első „Jobb egy példa száz leckénél" elnyerte a kitüzött 30 koronát. A második munka jutalmazására Horacsek esperes ur ujra felajánlott 20 korona jutalomdijat. A jutalmat „Mens sana in corpore sano" cimü munka nyerte el. Nem mulaszthatom el, hogy Ő Méltóságának Wajdits Gyula egyházmegyei főtanfelügyelő urnak, valamint Horacsek Endre esperes urnak köszönetet szavaztassak nagylelküségökért, 50—50 koronás jutalom dij kitüzése miatt. Az egyesület tartott 2 igazgatósági és 3 választmányi gyülést. A körök évenkint vagy ősszel vagy tavasszal tartották meg köri gyüléseiket. Eredményes müködésökről hiven számoltak be az egyesület hivatalos lapjának. A választmányi ülések elég látogatottak voltak, különösen a világi elnökök jelentek meg pontosan. Tárgyaltuk a máriakéméndi és a pécsi esperesi körnek azon inditványát is, hogy az alapszabályokat változtassák meg olyképen, hogy a beszedett tagdijak 2/3-át a körök tartsák vissza és csak az 1/3-át küldjék be a központba. A választmány, miután a központban nagyobb összegre van szükség, mert a beküldött pénzből fedeztetnek a világi választmányi tagok napidijai, utazási költségei, a pályadijak és tiszteletdijak, óriási szótöbbséggel az alapszabályok változatlan fentartását javasolja a közgyülésnek.

Megtettünk mindent, hogy az alapszabályok követelményeinek megfelelhessünk, csak egyet nem, ez pedig az, hogy tanitók házára nem gyüjtöttünk semmit. De gondoskodott helyettünk áldott lelkü főpásztorunk, a tanitók igazi atyja, Püspök Ur Ő Méltósága, mert a folyó tanév elején megnyilik az uj püspöki kath. főgimnázium, a Pius internátussal együtt, sőt tervben van egy uj, modern kath. tanitóképző intézetnek felépitése is internátussal összekötve. Miután mi ezen fejedelmi bőkezüséget meghálálni amugy sem tudnók, kérjük a Mindenható Ur Istent, éltesse és áldja meg atyánkat, gróf Zichy Gyula dr., megyéspüspökünket. Egy szomoru kötelességnek teszek eleget, midőn megemlitem az egyesületet ért nagy veszteségét, Zichy Nándor gróf elhunyta alkalmából. Nagy volt ő még ellenségei előtt is, de katholikusok mindent, pótolhatatlan vezérférfiut vesztettek benne, az egyesületnek pedig örökös disztagját. Elhunyt még 2 alapitó tagunk is, ugy mint Spiesz János és Frantich Ágoston kanonokok, alapitó tagok. Az örök világosság fényeskedjék nekik! De öröm is ért bennünket, mert dicsőségesen uralkodó királyunk megyéspüspök Ur Méltósága előterjesztésére Igaz Béla dr., Streicher József és Frühvirth Géza urakat kanonokká nevezte ki. Mind a három kitünő tanférfiu, s a tanitók jó barátai, továbbá Ő szentsége X. Pius pápa Wajdits Gyula egyházmegyei főtanfelügyelő, egyesületi elnökünket, valamint Wurster Józsefet, egyesületi rendes tagot pápai praelátussá nevezte ki. Kétyi László, igazgatósági tag nyugdijba lépése alkalmából lemondott igazgatósági tagságáról. Egy hosszu életen át nevelt és tanitott katholikus szellemben. Iktassuk érdemeit jkönyvbe.

A választmány azon inditvánnyal lép a közgyülés elé, hogy válassza meg Bitter Illés, egyesületi rendes tagot, — ki Pécsről távozva, a budapesti zirc. ciszt. r. főgimnáziumhoz igazgatónak neveztetett ki, — az egyesület tiszteletbeli tagjának. Köszönetet mond titkár Bodonyi Nándornak, gyönyörüséges költeményeért és annak szép előadásáért. Az egyesületre a jó Isten áldását kérve, kérem jelentésem tudomásul vételét.

Báter János,
titkár.

Jegyzőkönyv.

Választmányi ülés.

Jegyzőkönyv. Felvétetett Pécsett, 1912. julius 1.-én a Pécs egyházmegyei r. kath. Tanitóegyesület közgyülését megelőző sürgős választmányi ülésen. Jelen voltak: Méltóságos és főtisztelendő Wajdits Gyula praelatus, egyh. megyei tanfelügyelő, egyh. elnök, Horváth Ignác, világi elnök, Báter János, egyesületi titkár, Kemény Boldizsár, Beck Lajos, Frühwirth Géza, Szentkirályi Ede, Somssich Sándor, Albert István, Dr. Frey János, Kiss Vilmos, a választmány tagjai, Bodonyi Nándor, vál. tag, jegyző.

1. Tárgy: Elnök ur felolvastatja Polácsi János azon inditványát, hogy a tanitói körök ezután ne 2 K.-t, hanem csupán 1 K.-t köteleztessenek beküldeni a központi pénztárba. Minthogy az inditvány keresztül vitele az alapszabályok módositását vonná maga után s minthogy ezen kérdésben a választmány már elutasitó határozatot hozott, igy a választmány az inditvány fölött napirendre tér s a közgyülésnek is ily értelmü jelentést fog tenni, és az elnök inditványára kimondja, hogy az inditványok megokolását a közgyülésen nem olvastatja fel.

2. Tárgy: Ugyancsak Polácsi János inditványa, mely szerint a választmány határozná el, hogy a tanitók kötelező dolgozatai az illetőknek visszaküldessenek.

Minthogy a választmánynak a dijat nem nyert dolgozatok szerzői felől nincs tájékozása, s minthogy a dolgozatok kérdése az Egyházmegyei Tanfelügyelőség ügykörébe tartozik, ezen inditvány fölött érdemleges határozat nem hozható; elnök ur azonban mint az egyh. megyei tanfelügyelőség vezetője kijelenti, hogy a szerzők jeligéik közlése mellett dolgozataikat nevezett hivataltól bármikor visszakaphatják.

3. Tárgy: Sziebert Róbert azon inditványa, hogy az egyesület tagjai lépjenek be a Patronage-egyesületbe.

Az inditvány elvben elfogadtatik s gyakorlati keresztülvitele a hittudományi szakosztályra bizatik.

4. Tárgy: Albert István inditványozza, hogy egyesületünk válassza be Bitter Illést örökös tiszteletbeli tagjául. Az inditvány egyhangulag elfogadtatott s az igazgatóságnak, valamint a közgyülésnek erről jelentés tétetik.

Kmf.

Bodonyi Nándor.

***

Jegyzőkönyv.

Szakosztályok ülése.

Jegyzőkönyv. Felvétetett Pécsett, 1912. julius 1-én a Pécsegyh. megyei rkath. Tanitóegyesület hittudományi, módszertani és irodalmi szakosztályainak együttesen tartott ülésén. Jelen voltak nevezett szakosztályok elnökei és jegyzői, azonkivül a szakosztályok számos tagja.

1.) A hittudományi szakosztály foglalkozott Sziebert Róbert azon inditványával, hogy az egyesület tagjai lépjenek be a Patronage-Egyesületbe.

Az inditványt a szakosztály egyhangulag elfogadta, majd a pályadijat nyert dolgozat „Kereszténytanitó légy" cimen olvastatik fel.

2.) A módszertani szakosztály Szentkirályi Ede elnöklése mellett foglalkozott a realolvasókönyvek kérdésével, mely alkalommal határozatba vétetett egy 10 tagu bizottság kiküldése, melynek hivatása lenne a választmánynak, illetve közgyülésnek javaslatot tenni egy a mai reálolvasókönyveknél jobbnak szerkesztésére nézve. Felolvastatott „Élj, hogy tanulhass; s tanulj élni" jeligéjü pályadij-nyertes dolgozat.

3.) Az irodalmi szakosztály Bodonyi Nándor elnöklésével tartotta ülését. Elnök az irodalmi képzés fontosságát hangoztatva olvasásra serkentve a tagokat, felolvastatja „Akik figyelve járnak, sokat tanulnak" jeligéjü pályadij-nyertes dolgozatát.

Közgyülés.

Jegyzőkönyv. Felvétetett Pécsett, 1912. julius 1.-én a Pécsegyházmegyei rkath. Tanitóegyesületnek e nap tartott közgyülésén. Jelen voltak: Méltóságos és főtisztelendő gróf Zichy Gyula megyés püspök ur, mint az egyesület fővédnöke; Wajdits Gyula praelatus, egyhm. tanfelügyelő, egyházi elnök, Horváth Ignác, az egyesület világi elnöke, Ember János, kir. tanfelügyelő, Báter János, egyesületi titkár, Bodonyi Nándor, egyesületi jegyző, azonkivül az egyesületnek mintegy 300 tagja.

1. Tárgy: Elnöki megnyitó. A közgyülést gróf Zichy Gyula megyés püspök s az egyesület fővédnöke nyitja meg. Mély bölcselettel s alapos társadalom-tudományi ismerettel megalkotott beszédjében rámutatott arra, hogy a tudományos képzés nem lehet egyedüli célja a nevelésnek; az erkölcsi képzés fontosságát hangoztatva lelkes szavakkal buzditja tanitóit, hogy különösen az *akarat* helyes irányu fejlesztésére fektessenek sulyt, mert: „a Gondviselés nemcsak tanitóknak, nemcsak az ész és értelem mivelőinek hivott meg bennünket, hanem sokkal inkább *nevelőknek* százezrek részére, hogy a reánkbizottak szabadakaratot akép irányitsuk a jó Isten kegyelmének ragyogó fényénél, hogy mindnyájan bátran választhassák azt, amire örök irgalommal mindnyájunkat hivott."

A magas szárnyalásu beszéd mély benyomást gyakorolt a jelen volt hallgatókra.

2. Tárgy: Emlékbeszéd gróf Zichy Nándor felett. Tartotta Horváth Ignác világi elnök. Kegyeletes szavakkal emlékezik meg az elhunyt főur érdemeiről, aki egyesületünknek is disz-tagja volt. Felsorolja elénk szinekkel működését, amit egyháza és hazája érdekében kifejtett. Majd a hála és kegyelet hangján folytatva igy fejezte be beszédét: „Tegyük le mi is a megemlékezés szárnyain sirjára fájdalmunk virágaiból font koszorunkat s haladjunk az ő szellemében előre azon az uton, mely Magyarország keresztény megujitásához vezet".

A mély érzelem s nemes részvét hangjain elmondott emlékbeszéd osztatlan tetszést aratott.

3. Tárgy: „Gróf Zichy Nándor emlékezete" cimen Bodonyi Nándor szavalta el ezen alkalomra irt ünnepi versét.

A hallgatóság hangos tapsban adott kifejezést tetszésének az elszavalt költemény felett.

4. Tárgy: A mult ülés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesitése.

A jegyzőkönyv felolvasottnak és hitelesnek ismertetett el.

5. Tárgy: Az egyesület működéséről Báter János titkár teszi megjelentését, kiemelve a tagsági dijak kérdésében hozott választmányi határozatokat, miket a közgyülés többek hozzászólása után tudomásul vett. Jelenti, hogy Bitter Illést tiszteletbeli tagul választotta be a választmány. Jelenti továbbá ugyancsak a választmány határozatából, hogy egyesületünk belép a patronage-egyesületbe.

A titkári jelentés egész terjedelmében tudomásul szolgál.

6. Tárgy: A számvizsgálók jelentését Lasányi János terjeszti be az 1911. évről. E szerint az egyesület vagyona az 1911. év végén:

a) egyházmegyei tanfelügyelő ur kezelése alatt	2586 K. 58 f.
b) a főpénztáros kezelése alatt	401 K. 56 f.
c) hátralékban	2756 K. 04 f.
Összesen:	5744 K. 17 f.

vagyon szaporulat az 1911. évben: 601 K. 22 f.

A számvizsgálók a választmány által átvizsgált számadásokat rendben találták, igy főpénztárosnak az 1911. évre a fölmentvényt megadja a közgyülés.

7. Tárgy: Főpénztáros beterjeszti az igazgatóság és a választmány által elfogadott költségvetést az 1913. évre. A költségvetés szükséglete: 2100 K. fedezete szintén 2100 K. igy felesleg nem mutatkozik.

A közgyülés a költségvetést változatlanul elfogadja.

8. Tárgy: Dr. Csizmadia Alajos kárászi plebános előadása „A tanitók fegyelmi joga az iskolában" cimen. A szabad előadásban előadó igen gyakorlati szempontból világitja meg a tanitó fenyitéki jogát s a testi fenyiték mellett foglal állást.

Wajdits Gyula és Ember János hozzászólásai után a közgyülés kimondja, hogy a tanitó, tekintettel a reá háritható kellemetlenségekre, csak a legvégső esetekben éljen a testi fenyiték jogával.

9. Tárgy: A pályadijak kiosztása. A jutalomra ajánlott pályaművek jeligés levélkéi felbontatván, következők nyertek pályadijakat:

a) a hittudományi szakosztály pályadija megosztatott Hal Viktor és Mayer Ferenc között, b) a módszertani szakosztály diját kapta: Kőházy Gizella; *c)* az irodalmi szakosztály diját Hal Viktor; *d)* a Horacsek esperesi diját Szigeti József és Forrai István.

A közgyülés a pályadij-nyerteseket lelkesen megéljenezte.

10. Tárgy: Elnök ur bejelenti a tisztikar lemondását. Felhivja a közgyülést, hogy a jövő öt évre választaná meg ujból tisztikarát.

A szavazás megejtetvén, beadatott 105 szavazólap.

Megválasztattak:

a) *Világi elnökül:* Horváth Ignác.

b) *Alelnökül:* Albert István és Somssich Sándor.

c) *Titkárul:* Báter János.

d) *Jegyzőkül:* Bodonyi Nándor és Bors József.

e) *Az igazgatóságba:* Koháry Gizella Hal Viktor, Kindl Vilmos, Szentkirályi Ede.

f) *Számvizsgálókul:* Lassányi János, Ruzsinszky József, Walter Ádám.

g) A kath. tanitók orsz. segélyalapjához képviselőül kiküldetett: Schlenker Mihály.

Kmf.

Bodonyi Nándor.

A számvizsgáló bizottság jelentése.

Mélyen tisztelt Közgyülés!

Az 1911. polgári évben tagdijakban befolyt 1626 K. 17 fill. a takaréktárból a költségek fedezésére kivétetett 930 K. összesen 2556 K. 17. fill. volt a bevétel. Ezzel szemben a kiadás 1754 K. 61 fill. a takarékba vissza helyeztetett 400 K. összesen 2154 K. 61 fill. volt a kiadás. Maradt 401 K. 56 fill. készpénzmaradvány 1912. évre, ebből a takarékban volt 292 K. 06 fill., készpénzben 109 K. 50 fillér.

Vagyon az 1911. év végén:

Az egyházmegyei elnök ur kezelése alatt	2586 K. 58 f.
a főpénztáros kezelése alatt	401 K. 56 f.
hátralékban	2756 K. 03 f.
Összesen	5744 K. 17 f.
vagyon szaporulat az 1911. évben	601 K. 22 f.

A mai napon a folyó évben 2-szer történt rovancsolás; még pedig a választmányi gyülés előtt május 2-án, amidőn a bevétel 661 K. 87 fill. volt, a kiadás 612 K.; másodszor pedig junius 28-án amidőn az ez évi május hótól bevétel 636 K. a kiadás 533 K. 16 fill. volt. A pénztári maradvány 152 K. 71 fillér.

Miután a számadásokat kifogástalannak találtuk, kérjük a pénztáros felmentését.

Egyben kérjük, hogy a főpénztárosnak a tavaszi választmány előtt beterjesztett inditványát elfogadni méltóztassék, mert e nélkül lehetetlen a hátralékok csökkentése. Magunk részéről azt is óhajtjuk, hogy a körök ezentul vegyék szokásba a tagdijaknak ne a köri gyülés végén, hanem elején való beszedését.

Teljes tisztelettel

Pécs, 1912. junius 28.-án.

Ruzsinszky József. *Varga Lajos.*
Lasányi János.

Inditvány.

Teljes mértékben méltányolva azt a nemes socialis munkát, amely „patronage" gyüjtőnév alatt összefoglalva, az erkölcsileg züllött vagy a romlás veszélyének kitett gyermekek és fiatalkoruak megmentésére irányul;

szem előtt tartva azt az önfeláldozó tevékenységet és lelkes közremüködést, amellyel a magyar tanitói kar a maga részét minden szépből és jóból kiveszi;

mérlegelve a nagymélt. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium idevágó rendeleteiben lefektetett magas eszméket és azt a bizalmat, a melyet a legfőbb tanügyi hatóság a magyar tanitóságnak előlegez;

és megértve a gyermekeit féltő anya hivó szózatát, amely a hivatásos egyének, a gyermeklélek specialistáinak segitő jobbját kéri maga mellé;

magam részéről pedig tudom, hogy kérelmemmel egy országos hirnevü és akilitásáról messze vidékeken ismeretes szervhez fordulok, azon tiszteletteljes inditványt vagyok bátor előterjeszteni, hogy

1.) mondjuk ki a „Pécsegyházmegyei Róm. Kath. Tanitóegyesület", hogy mint ilyen az egész egyesület összes tagjaival belép a Pécs-Baranyai

Patronage egyesületbe és készségesen vállalkozik annak társadalommentő munkásságára;

2.) megalakitja az egyesületben a tanitók patronage szakosztályát;

3.) előadások tartásával és megbeszélésekkel ismertté teszi a tanitóság körében a patronage munkásságot s e célra uj espereskerületi tanitó körök gyülését látja kiválóan alkalmasnak;

4.) s végül a jövő évi közgyülésen a patronage tárgy köréből tartandó előadásra egy szakférfiut felkér.

Vagyok

Pécsett, 1912. évi junius hó 22.-én.

Méltóságos és Főtisztelendő Praelátus Urnak

legalázatosabb hive és szolgája:

Sziebert Róbert.

Széljegyzetek a közgyüléshez.

Nem nagy hangon, csak szerény és csak nehány mondatban akarok közgyülésünkből egy-két kis történtecskét beszegezni. De egyet kérek! Tessék a mondottak felett gondolkodni.

*

Igen sok dicséretet halottam. Ismerve az illetők szerénységét, nem felesleges dolog ez? Vagy talán azért munkálkodnak, hogy dicsérjék őket? A dicséretnek volt olyan oka is, ami nem tartozik egyenesen a tanitók ügyére.

*

A titkári jelentésnél, mikor arra a két espereskőri inditványra került a sor, a titkár nem akarta felolvasni a pécsiek inditványát. Hát ártott volna az a közgyülésnek? Ha ez a Polácsi „oly hangon ir" — a közgyülés talán tud itélni!? A tanitó ugy látom még mindig kiskoru! Vagy akinek ez nem tetszik, irok ide még egy szót: Személyeskedés!

*

A hittani szakosztály jelentése alatt azt hallottuk: „Halljuk Polácsit!" Igaza volt annak, aki erre azt mondta: „Éretlen gyerekek!" Én meg azt mondom fölkiáltó és kérdőjellel: Komolyság!?

*

„A tanitók fegyelmi joga az iskolában" . . . c. szabad előadás vitája alatt, ilyen közbekiáltások hangzottak: Tisza Pista! Második véderő! Hol a szuronyerdő!? És most következett egy éles . . . füttyl

*

A tisztujitás volt a legsiralmasabb. A tanitóság nem készült rá. A szavazólap meglepte. Sokan nem szavaztak. A szavazatszedő bizottságok nem jártak el egyöntetüen. És igy az érvényessége ez: — ?

z. A.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Dunaszekcsőn, 1912. évi junius hó 10-én a mohácsi esperes-kerület tanitó körigyüléséről.

Jelen voltak: Ambach Mihály, esperes-plébános, elnök, Magyar Miklós, ker. esperes, lánycsóki, Reiner Ferenc, sombereki, Reidlinger Dezső, majsi plébánosok. Reinhárdt György, dunaszekcsői vikárius, Tihanyi János mohácsi és Fejes János nagynyárádi s. lelkészek.

Kienle Antalné és Rádojcsics Dusán, gör. kel. néptanitó Dunaszekcsőn mint vendégek.

Kisszély Andor, világi elnök, Amberger Béla, Pribék József, Tóbel Ágoston, Boda Károly, Köpf Gusztáv, Földváry Nándor, Erős József, Csernyánszky Aranka, Kugyerai Teréz, Neumayer Teréz, Kugyerai Mária, Frank Mária, Vidákovics Katalin, mohácsi, Kinle Antal, Bédics Miklós, Reiner Amália, sombereki, Kirschner János, Hodina József, nagynyárádi, Tobel József, udvari, Ungár Géza, Király Gyula, Fehér Ernő, Tibor Béla, Halász Ferenc, Droppa Gyula, dunaszekcsői, Heiszinger János, majsi, Strumberger Antal, ráczgörcsönyi, Gutpelet József, bári, Szende Mátyás, Harsányi Gáspár, babarci, Hengl Boldizsár, Nagel János, lánycsóki, Habel Ignác, Grünwald Vilmos, liptódi, Köves János cseledobokai, Oberst Lajos sátorhelyi tanitók illetve tanitónők.

Tárgy:

1.) Elnöki megnyitó. 2.) A mult gyülés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesitése. 3.) A pénztáros jelentése. 4.) Tagdij befizetés. 5.) Esetleg beérkező pályatételek felolvasása. 6.) Ének-tanitás hangjegy ismeretek alapján. Tartja: Fehér Ernő dunaszekcsői tanitó. 7.) Tisztujitás. 8.) Inditványok.

Határozatok:

1.) Főtiszt: Ambach Miháy esperes pléb. egyházi elnök ur üdvözli — a rossz idő s ut dacára — szépszámmal egybegyült köri tagokat. Rövid lelkesitő beszéd után a gyülést megnyitja. Eltér a programm sorrendjétől és áttér a 6. pontra. T. i. „Ének tanitás hangjegy ismeretek alapján."

2.) Fehér Ernő tanitó a táblára ir fel hangjegyeket (c-dur skálát:) melyeket a gyermekek hibátlanul le énekelnek. Azután a skálából töröl, majd hozzá ir uj hangokat, melyeket szintén hibátlanul le énekelnek, majd meg egyes világi s egyházi énekek bevezető néhány accordjait irja le s a gyermekek kitalálják milyen szövegü énekek. Több ilyen s hasonló gyakorlatok után kéri előadó tanitó az egybegyült tagokat, hogy bárki irjon fel tetszés szerinti dallamot. Hengl Boldizsár lánycsóki tanitó is ir fel egy gyakorlatot, a melyet a gyermekek összesen és egyenkint is szépen hibátlanul leénekelnek a köri tagok nagy megelégedésére. Az előadás befejezte után Esperes ur, egyh. elnök hozzá szól a tanitáshoz és jelenti, hogy a mai előadás bemutatása visszanyul az 1911. évi május hó 18-án Kalocsán tartott „Egyházmegyei tanitói egyesület" közgyülésére, melyen a mohácsi esperesi kerületéből 8 tanitó részt vett és az ott látott tanitás alapján kezdtek itthon is tanitani, melynek első fényes eredménye a mai előadás. Kéri a tagokat, hogy előadó tanitónak jegyzőkönyvi köszönetet szavazzanak, amit a gyülés lelkesedéssel tudomásul vesz. Kisszély Andor vil. elnök örömének ad kifejezést az elért eredmény felett, csak, ugy mond — hogy ő a tanitás módszeres menetét szerette volna látni s nem az elért eredményt. Kéri előadó tanitót, hogy mutatná meg a használt segédkönyvet. Előadó bemutatja a könyvet, amit használt és ez Wéber—Bátori-féle vezérkönyv az ének tanitáshoz.

3.) Egyházi elnök ezután felkéri jegyzőt, hogy az őszi gyülésen felvett jegyzőkönyvet olvassa fel. A jegyzőkönyv felolvastatott s egész terjedelmében elfogadtatik. Egyházi elnök felkéri Hengel Boldizsár és Heiszinger János tanitó urakat, a jegyzőkönyv hitelesitésére.

4.) Egyh. elnök ur felkéri pénztáros urat, hogy mutatná be számadását.

Pénztárnok a következőkben tesz jelentést:

1907-ben	tagok sz. 39.	befolyt	114 K.	Hátr.		3 K.
1908-ban	„ 46½	„	139·50 „	„		3 „
1909-ben	„ 51	„	150·00 „	„		3 „
1910-ben	„ 53	„	196·00 „	„		13 „
1911-ben	„ 59	„	192·60 „	„		48 „
	Összesen		791·50 „	„		70 „

Kiadás. A főpénztárnak küldve . . . . 562 K.
Egyebekre . . . . 85·69 F.
Összesen . . . . . 647·69 F.

Összesités: Bevétel 1907-től 1912. jun. 10-ig 791·50 K.
Kiadás „ „ „ „ 647·69 K.
Pénztári maradvány 143·K81 .

Egyházi elnök ur felkéri Vidákovics Katalin, Erős József, Ungar Géza és Kisszély Andor tagokat, hogy a pénztárt felülvizsgálják, az eredményt a közgyülésnek bejelentsék. A gyülést ez alatt felfüggeszti.

Pénztár vizsgálat eredményeként jelentik a kiküldöttek, hogy a pénztárt rendben találták. A gyülés a jelentést tudomásul veszi.

Világi elnök ur inditványozza, hogy a közgyülésből kifolyólag, küldje fel a pénztáros minden évről a tagok számát miheztartás végett a főpénztárba a befizetendő tagdijakkal együtt, mert a főpénztár hátralékot követel tőlünk.

Pénztáros tudomásul veszi e felszólalást.

A gyülés felfüggesztése alatt a következők fizették be tagsági dijaikat:

Pribék József	1912-re	4	kor.
Kerner Róbert	„	3	„
Erős József	„	4	„
Reiner Ferenc	„	4	„
Reiner Amália	„	4	„
Kienle Antal	„	4	„
Földváry Nándor	„	4	„
Frank Mária	„	4	„
Kugyeray Teréz	„	4	„
Kugyeray Mária	„	4	„
Neumayer Teréz	„	4	„
Halász Ferenc	„	4	„
Tóbel József	1911-re	4	„
Ungár Géza	1912-re	4	„
Oberst Lajos	„	4	„
Reinhardt György	„	4	„
Köpf Gusztáv	„	4	„
Kisszély Andor	„	4	„
Gutpelet József	„	4	„
Widákovits Katalin	„	4	„
Tihanyi János	„	4	„
Magyar Miklós	„	4	„
Tóbel Ágoston	1911-re	4	„
Strumberger Antal	1912-re	4	„
Boda Károly	1911-re	4	„
Összesesen		99	korona.

Kisszély Andor vil. elnök ur és Magyar Miklós esp. pléb. ur inditványozzák, hogy a kör nevében irjon fel a jegyző a „Katholikus Iskola" szerkesztőségébe hogy a lapot minden tagnak pontosan küldjék meg, mert sokan panaszkodnak, hogy sokszor elmarad sőt vannak, kik egész éven át egyszer sem kapták meg.

Jegyző a megbizást tudomásul veszi.

5.) Tisztujitás. Közfelkiáltással a régi tisztikart ujból megválasztja a közgyülés.

6.) Pályatétel nem érkezett be és igy Egyh. elnök áttér az utolsó pontra az

7.) Inditványokra.

Vilg. elnök inditványozza, hogy a tanitói gárda vezetőjét, a közelmultban Őszentsége a pápa által ért kitüntetése alkalmából, táviratilag üdvözölje. Az inditványt a gyülés elfogadja s lelkesen megéljenzi vezérét, mélt. és főt. Wajdits Gyula főtanfelügyelő urat.

Harsányi Gáspár inditványozza, hogy utasitsa a kör vissza az oly támadásokat, melyek bennünket, katholikus tanitókat érnek, mint ő olvasta a „Magyarország" cimü napilapban, hogy a mi iskoláink nem érnek annyit; hogy nekünk kath. tanitóknak nincs oly képzettségük, mint az állami tanitóknak és: éppen ezért nem is érdemelünk fizetés javitást. Kéri a kört, hogy képviseltesse magát az idei tanitói évi közgyülésen egy köri taggal, hogy legalább ott, az az egy is kifejezhesse az egész kör nevében, azt, a mi a kath. tanitósággal történik. Nekünk is kell kiáltozni, mint teszik azt az állami tanitók, már a közmondás is azt tartja: „Néma gyermeknek anyja sem érti szavát!"

Egyh. elnök ur méltányólag szól Harsányi inditványáról és kijelenti, hogy a mi iskoláink ha nem magasabb, de olyan magas nivon még mindig állnak, mint az állami iskolák. Kéri jegyző urat, hogy a támadást a legerélyesebben utasitsa vissza a „Magyarország-, Alkotmány-, és Dunántúl" cimü lapokban.

Az inditvány elfogadtatik.

Reiner Ferenc plébános ur figyelmezteti a kört, hogy kérje Óméltóságát, a Püspök urunkat, hogy hasson oda, hogy a kántori jövedelem a tanitói fizetéstől külön választassék és pusztán a tanitói fizetés legyen oly magas, hogy az illető rangfokozatnak megfeleljen.

A kör az inditványt elfogadja és az inditványozót lelkesen megéljenzi.

8.) Uj tagokul Gutpelet József bári, Grünwald Vilmos liptódi tanitók és Fejes János nagynyárádi segédlelkész urak vétettek fel.

Más tárgy nem lévén, egyh. elnök ur a gyülést bezárja.

K. m. fent.

Oberst Lajos — I. jegyző. *Ambach Mihály* — esperes pléb. egyh. elnök.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Németbólyban 1912. junius 11.-én a németbólyi egyházkerületi kör tanitói tanácskozmányáról.

A tanácskozmányom megjelentek: Schell Antal, kerületi esperes-plébános Dr. Heckenberger Konrád olaszi plébános Plank Kamil, szentszéki ülnök, németbólyi plébános, Paloc János, ráctöttösi plébános, Nyári Simon, németbólyi segédlelkész, Dévai Gyula, németbólyi, Ébert György, nagybudméri, Gábriel János, pécsudvardi, Heigl Lipót, versendi, Heigl Ernő, versendi, Hártvek János, kisbudméri, Hoszni Lajos, kisherendi, Jakab Aranka, vókányi, Koliszárits Mátyás, átai, Koleszárits Ferenc, lotárdi, Koleszárits Ferencné, lotárdi, Kammerer János, németbólyi, Mayer Ferenc, németbólyi, Pápay István, vókányi, Pohli Ferenc, ráctöttősi, Rivészy Antal, szemelyi, Steiner Ferenc, szőkédi, Schuler Gizella, németbólyi r. kath. tanitók. Reisz András, nyomjai községi tanitó.

1. Szent mise és közös ima után elnök-esperes a szorgalmas és a hanyag tanitó képét festi a hallgatóság szemei elé. Végül megállapitva azt, hogy a németbólyi egyházkerület tanitói és tanitónői böven rendelkezvén Istentől nyert és saját szorgalmuk által szerzett, a hosszabb gyakorlat által már kiélesedett szakértelmökkel mindnyájan a tanitói tökély legmagasabb fokára törekedjenek és soha senki közülök többé a közepes eredménynyel meg ne elégedjék.

2. A mult évi jegyzőkönyv felolvastatván, hitelesittetett.

3. Kóródy Miklós tanitóképző tanár köszönetet tartalmazó válaszát a gyülés lelkes éljenzéssel fogadta, melyet elnök-esperes szerint a tanár ur annál inkább megérdemel, mert immár mind kétségtelenebbé lesz, hogy a kath. tanitók érdekében kifejtett törekvései nemsokára bő sikert fognak aratni.

4.) Dévai Gyula németbólyi igazgató-tanitó ékes szavakban méltányolja Wajdits Gyula egyházm. tanfelügyelő Ur nagy érdemeit, melyekért Szentséges Atyánk őt Praelátussá kinevezni és ezáltal a ker. kath. anyaszentegyház főpapjai sorába emelni kegyeskedett, mire az egybegyültek hangos öröm kitörésekkel a saját részükről is elismerik az egyházm. Főtanfelügyelő-Praelátus Ur Ő Méltóságának az egész egyházmegyére kiterjedő üdvös kultur munkáját.

5. Elnök-esperes előadja, hogy az uj püspöki rendszabályok az előbbieknél sokkal részletesebb, a kath. népiskolai célminisztricio minden ágára nézve kimeritő terjedelemben megjelentek már és minden iskolaszék által beszerzendők. Tudomásul vétetik.

6. Elnök-esperes iskolalátogatásai alkalmával a németbólyi két első osztályban kifogásolta, hogy a tanitók a fejszámolást tisztán számokkal eszközöltetik és a gyakorlati példákat mellőzik. Miután Mayer Ferenc azon véleményét fejezte ki, hogy idegen nyelvü iskola első osztályában nagyon tanácsos, legalább az iskolai iv első három negyedében pusztán számokkal dolgozni fejszámoláskor és az utolsó évnegyedben áttérni a gyakorlati példákra, holott a legtöbb tanitó csak a gyakorlati példák mellett van, és a kir. tanfelügyelő is mindenütt ezeket sürgeti: elnök-esperes ajánlja, hogy az ez alkalommal ugy is elmaradt gyakorlati előadás helyett beszéljük meg ezt a nagyon is gyakorlati kérdést, egyszersmind felkéri Mayer Ferenc tanitó urat, hogy indokolja meg külön véleményével.

Erre ő nagy és magasabb tanultságra valló készültséggel, szabad előadással bocsátkozik a kérdés kifejtegetésébe. Kivonatosan ide jegyezzük: Az I. osztályban a gyakorlati példák kérdésének elbirálásánál kettős szempont kerül homloktérbe: a tanitás gyakorlati volta és a magyarositás. Maga a gyakorlati cél a számtan tanitásban hosszabb fejlődés eredménye, mert eltérők voltak a vélemények azon kérdést illetőleg, hogy mikor lépjenek fel a gyakorlati példák a számtan tanitásban. Hosszabb evolucio után megállapodás történt különböző paedagogusok módszereinek egybevetése után abban, hogy a gyakorlati példák tartsanak lépést az értelem fejlődés különböző fázisaival. Erősitsük az értelmet a többi a számtanitás keretén belül rendelkezésre álló eszköz segitségével és ha a fejlődés bizonyos fokát elértük, lehet komolyan szó a gyakorlati példákról. Áll ez különösen akkor, ha speciális viszonyok komplikálják az ügyet t. i. a magyarositás ügye.

A gyakorlati példák megoldása a magyar nyelv bizonyos mértékü és ismeretével van szoros összefügésben, mert hisz a tiszta számpélda itt szövegezve jelenik meg. A megoldásnak pedig előfeltétele a mondatalkotó szók preciz ismerete. Ez a nyelvbeli készség sem máról-holnapra jő létre, hanem ugrástól menten, lassan, heves csatározás után hóditja meg magának a tervet. Mikor a természetes fejlődés során elértünk azon ponthoz, hogy a gyermek bizonyos habitus birtokosa, a mi körülbelül az év vége felé áll — elő — akkor vesszük elő a gyakorlati példákat. Közben a tárgy — megnevezett — és tiszta számolás utján, a gépies megoldásban oly jártasságra tesz szert a gyermek, hogy a gyakorlati példák megoldásának ez a része semmi nehézséggel sem jár. Mert tudott dolog, hogy a gyokrlati példa a megértés, megitéltetés és a megoldás fázisaiból áll. A mindenképen magyarositani akaró tanitó, ha a gyermeket nem juttatta megfelelő szókincs birtokába, valjon hogy fog átvergődni az első két fázison? És ha ügygyel-bajjal átjutott, mennyi lelki energia marad a gépies megoldásra? Azért a logika mód az, hogy képesitsük a gyermeket a beszéd-értelem-gyakorlat, olvasás, ének, játék utján a magyar beszédre, és csa kazután, miközben a gyermek a tárgyszámolás, tiszta számolás, számtalányok nyujtotta eszközök igénybevételével megtanult gyorsan számolni, — lehet az utolsó két hónapban gyakorlati példákat sikerrel megoldani. Mert ha áll ama elcsépelt közhely, hogy a természetben nincs ugrás, ugy áll ez különösen az I. osztály számolásánál. Ne akarjuk ezt a természeti törvényt megdönteni ép ott, ahol a tények a természetes fejlődés mellett bizonyitanak.

A tanácskozmányi tagok feszült, meglepődött figyelemmel és érdeklődéssel hallgatták végig ezen erősen megindokolt külön véleményt, és senkisem találta tanácsosnak azzal szembehelyezkedni, csak elnök-esperes köszönetet mondva a tartalmas fejtegetésért, kijelentette, hogy idegen nyelvü I. osztályu gyermekeknél az iskola év első két hónapjában nem fogja többé kivánni a gyakorlati példákat, hanem meg fog elégedni a tisztán számokkal való fejszámolással.

7. Az egyházkerület által fentartott tápintézeti ingyenhely kerülvén szóba, esperes-elnök tájékoztatásul tudomására hozza a tanácskormánynak, hogy a tanitók közül legtöbben nem fizették le járulékait, és a kerületi esperesnek éveken át folytonosan kellemetlenségei voltak a püspöki tápintézet igazgatójával is. A tanácskozás folytán oda csucsosodot ki a kérdés, hogy fentartassék-e, vagy elejtessék-e a tápintézeti ingyenhely!

Ébert György, Rivészy Antal és Mayer Ferenc tanitók fentartandónak véleményezik; utóbbi még arra is készséggel vállalkozik, hogy a tanitók járulékait beszedi és rendeltetésök helyére juttatja; mire Dévai Gyula igazgatótanitó arra kéri elnök-esperest, mondja ki egyhangu határozatul a kerület tápintézeti ingyenhely további fentartását. Elnök-esperes azon kijelentésére, hogy egyhangu határozatról szó sem leht, mert a távol és jelenlevő tanitók és tanitónők közt többen vannak, kik irásban kijelentették, hogy a tápintézeti ingyenhely fentrtásához többé nem járulnak, hogy a tanitók közöl nehányan irásban ugyan fentartandónak akarták, de a járulékokat meg nem fizették; hogy a tanitók ezen eljárása miatt a papok közöl is már hárman megtagadták a további hozzájárulást: Dévai Gyula igazgató-tanitó visszavonja a fentartára vonatkozó és az egyhangu határozat kimondásáról szóló inditványát, és a tanácskozmány a kérdést eldöntetlenül hagyja.

8. Az uj tisztviselők megválasztására kerülvén sor, elnök-esperes felkéri dr. Heckenberger Konrád olaszi plébánost és Ébert György nagybudméri tanitót a titkos szavazatok beszedésére, mi megtörténvén, dr. Heckenberger Konrád kihirdeti a választás eredményét.

Megválasztattak:

Világi elnökül Koleszárits Mátyás, átai, alelnökül Heigl Lipót, versendi, jegyzőül Dévai Gyula, németbólyi, pénztárosul Kammerer János, németbólyi, pénztárvizsgáló bizottságul: Steiner Ferenc szőkédi, Ébert György nagybudméri és Rivészy Antal, szemelyi tanitók. Egyszersmind megválasztattak öt következő évre az öt ciklus. Elnök-esperes a választást megejtettnek jelenti ki s tekintettel arra, hogy Koleszárits Mátyás átai tanitó harminc éven át müködött mint a németbólyi egyházkerület tanitókarának jegyzője, három évtizeden át készséggel folytatott müködésért köszönetét jelenti ki, melyet a tanácskozmány hozzájárulásával hálásan megszaporit.

9. Heigl Lipót pénztáros leszámol a mult évi bevétel és kiadásról.

Bevétel	197 K. 89 f.
Kiadás	94 K. 54 f.
Pénzmaradvány	103 K. 35 f.

A pénztárvizsgáló bizottság a számadást rendben találván és pénztáros a további felelősség alól felmentetvén: pénztáros a pénzmaradványt és ahhoz tartozó iratokat a megválasztott pénztárosnak nyomban átadja.

10. A tárgysorozat kimeritetvén a tanácskozmány közös imával befejezésre jutott.

K. m. f.

Schell Antal, ker. esperes. *Koleszárits Mátyás,* köri jegyző.

KÜLÖNFÉLÉK.

A tanitók mozgalmai. Két igen érdekes gyülés zajlott le Budapesten julius első napjaiban. Egyik a katholikus tanitók százas bizottságának ülése, másik az ugynevezett VII. egyetemes tanitógyülés. Előbbi fajsulyával, utóbbi nagy számával imponált. A katholikus tanitók százas bizottságának s szakosztályainak ülését nagyjelentőségüvé tette az egységes állásfoglalás s az egyes előadók, Giessvein Sándor, Görcsönyi Dénes, Rovó Lajos s a jeles titkárnak Dreisziger Ferencnek felszólalása s a keresztény szociális szakosztály erélyes föllépése, továbbá az a körülmény, hogy akaratlanul bár, politikai jellegü kitörés történt, amikor a százas bizottság kimondotta, hogy a mostani par-

lamenti viszonyok mellett nem kiván a képviselőház elnökéhez fordulni, még azért sem, hogy angagi érdekeit előmozditsa. A gyülésnek kiemelkedő pontját képezte a fizetés és nyugdij ügy. Előbbit Rovó Lajos egri egyházmegyei tanitó, utóbbit Számborovszki Rezső nagyváradi tanitó referálta. A fizetés rendezése ügy nagyobb emóciókat nem keltett. Lényegét egyesületünknek országosan elfogadott XI., X., IX.-ik fizetési osztályokra vonatkozó tervezete képezte. Tulajdondonképen a már ismeretes álláspontok nyertek ujabb megerősitést s itt mindjárt megemlitjük, hogy e kérdésben az egyetemes tanitógyülés is teljesen azonos álláspontot fogadott el. Már a nyugdijügy nem ment ilyen egyszerüen.

Itt az előadó és Kóródy Miklós között igen erős vita fejlődött ki. Ismeretesek Számborovszki emlékiratai. Ő még mindig s pedig 10 év óta folyton a tanitói nyugdijintézet alapján áll. Most aztán kisült, hogy a tanitói nyugdijalap *2* és fél millió deficitbe került. Barabás György sárvári tanitó egy törvényjavaslatot ismertetett, amely másról nem szól, mint arról, hogy a befizetések emelkednek s az iskolafentartó nem *24* koronát fog fizetni *mint eddig, hanem 4%-ot* a tanitói fizetés *után, tehát pld. 2000* korona után *30* koronát *s ahol mint Mohácson pld. 30* tanitó van az eddigi *720* korona helyett *2400* korona lesz a járulék. Tekintve, hogy a tanitók is mintegy ötszörösét fizetik, annak mint a mennyi egy tisztviselőre esik, s egyéb hátrányok miatt is Kóródy Miklós állást foglalt annak korpoltálása mellett, hogy a tanitói nyugdijalap megszüntetésével, a tisztidij ellenében olyan nyugdij igénye legyen a tanitónak is, mint más tisztviselőnek. A dolog vitára adott alkalmat, az előadó 10 évi munkáját látta dugába dőlni s nem könnyen engedett, de végül is a tanitóság felismerve Kóródy álláspontját, egyhangulag magáévá tette. A kérdés aktuális, mert a tisztviselők nyugdijügye most van rendezés alatt s igy a tanitóság memoránduma talán csak nem érkezik elkésve.

A VII. egyetemes tanitógyülés szintén főkép ezekkel a kérdésekkel foglalkozott, azonban, habár 3000-nél több tanitó volt jelen, távolról sem imponált annyira, mint a kath. tanitók, körülbelül 300 főt számláló gyülése. Az egyetemes gyülésen a szociáldemokraták adták a hangot s már most kisérletet tettek, hogy a magyarországi tanitók szövetségét hatalmukba keritsék. Moussong elnököt le akarták mondatni, hogy Zigány Zoltán lehesen az elnök s ezzel az Ujkorszak emberei jussanak hatalomhoz. A szavazás azonban hátrányukra ütött ki. A nagy felvonulás és elvesztett[illegible] azt a komolyságot, amit az egysé[illegible] eljárás eredményezett volna s főkép a[illegible] [illegible]ájt a progreszivistáknak, hogy a miniszter tényleg fogadta a tanitókat s igy nem volt ok a tüntetésre.

Mindezekből pedig az világlik ki, hogy a tanitóság a most lezajlott gyüléseken, nem annyira tanügyi, mint inkább politikai irányu mozgalmakat élt át. Egyáltalán az a társadalmi forrongás, ami ma hazánkat nyugtalanitja, magával ragadta a tanitóságot is. A tanitóság politikai jellemü megjelenése mindkét részen a szociálizmus jegyében folyt le. A tanitóság nagy hajlamot érez a szociálizmusra, s épen az a roppant különbség amit a katholikus tanitók keresztény szociális szakosztálya s az Ujkorszak emberei között a komolyság dolgában látunk, azon reményt ébreszte, hogy a keresztényszociálizmus fogja a magyar néptanitót hatalmába keriteni s ez lesz az igazi kultur állapot.

A további tanulság, hogy most már a katholikus tanitóegyesületeknek sürgősen szervezkedni kell, hogy a legközelebbi egyetemes tanitógyülésen már országos arányszámához méltó szerepet tölthessen be. Ez alkalommal a katholikus tanitóságot ez a mozgalom készületlenül találta, de ha egy következő alkalommal 4—5000 bevonulunk a gyülésbe mi fogjuk diktálni a határozatokat, mert hiszen csupán a keresztényszociális szakosztály 10,000 tagot számlál.

Most készül a kath. tanitók orsz. szövetségének szabályzata s a következő 5 év alatt annyira szervezkedni fogunk, hogy szerepünk döntő legyen.

A tanitók fizetési ügye annyira előre haladott állapotban van, hogy a miniszter, az eléje felvonult tanitóságnak kijelentette, hogy mihelyt a parlament munkaképes lesz, rögtön tárgyalható. A törvényjavaslat már teljesen készen van s noha Felenky miniszter szerint a végfizetés *200* koronával kisebb a nem államiaknál, mint az államiaknál, ez a kijelentés véglegesnek nem tekinthető s a kongresszuson mint tényt beszélték, hogy a teljes egyenlőség fog most éléretni.

Bors József paksi igazgató megkapta a *200* koronás személyi pótlékot. Gratulálunk.

A körök jegyzőit kéri a szerkesztőség, hogy a jegyzőkönyveket közlésre lapunknak beküldeni sziveskedjenek.

A tanitók családi pótléka cim alatt a „Kath. Isk" szerkesztője erélyes hangon cikket irt a „Népnevelő"-be. Különösen a központi vezetőséget támadta, hogy a kath .tanitókat kihagyták a családi pótlékból. Giessvein Sándor, a tanács elnöke olvasva a cikket, kieszközölte, hogy a kalocsai érsek és a győri püspök erélyesen felszólaljanak a főrendiházban s a dolog annyi kézen fekvő volt, hogy a pénzügyminiszter nyomban nyilatkozott s 3.000,000 koronát helyezett kilátásba, amelyet a nem állami tanitók között szét fog osztani.

Tekintetes „Katholikus Iskola" Szerkesztőségének. Pécs. Alulirott a „Mohácsi esp. ker. tanitói kör"-ének f. évi junius hó 10-én Dunaszekcsőn tartott rendes közgyülésétől megbizva, bátorkodom Tekintetes Szerkesztőséget felkérni, hogy ezután a lapot a tagoknak pontosan és hiány nélkül elküldeni sziveskedjék. Sok tag panaszt emelt a közgyülésen, hogy egyes számok elmaradnak, mások egyáltalán nem is kapták eddig a lapot, holott előfizetésüket minden évben pontosan befizették.

Panaszunk szives tudomásvételét kérve, maradok a mohácsi tanitói kör nevében

Sátorhely, 1912. évi junius hó 13-án.

alázatos szolgája
Oberst Lajos,
tanitó, köri jegyző.

Nagy a panasz a rendetlen lapszétküldés miatt. A szekszárdi segédtanfelügyelő sem kapja, mint hallom.

Wajdits.

Az expeditiót a nyomda intézi. A szerkesztőség igen pontos könyvet ad az előfizetőkről s minden egyes esetben reklamál. *Kóródy szerkesztő.*

A „Kath. Iskola" tek. Szerkesztőségének Pécsett. Vettük f. hó 4-én b. sorait és ismételten van szerencsénk szives tudomására juttatni, hogy ismét az összes lappéldányok az előfizetők jegyzéke szerint rendesen továbbitva lesznek. Ha tehát hiba van, ez csak egyedül és kizárólag a pöstát terhelheti. Méltóztassék panaszával az illető postahivatalhoz fordulni, hova mi is már több izben tettünk jelentést.

Tisztelettel
Dunántúl Nyomda R. T. Pécs.

A tagok kéretnek, hogy minden egyes esetben egy levelező lapon reklamáljanak, hogy végre rend legyen.

Népoktatás. Szerkeszti Dreisziger Ferenc tanitóképzőintézeti tanár. 5. szám. Kalocsa. Haynald-u. 333. sz. Ára egész évre 4 korona.

A Népoktatás e legujabb száma a következő tartalommal jelent meg: Jablonkay Gábor Taine miliő-elméletét fejtegeti a nevelésre vonatkoztatva. Váczy István a kötelességérzet nevelését fejtegeti egy folytatásos tanulmányban. Dreisziger Ferenc a normálszavas olvasás tanitási módszerről szóló tanulmányát fejezi be. Sztára József a természetrajznak a többi tárgyakkal való egybekapcsolódását világositja meg tengernyi példával. Dr. Resch Ignác egy biológiai kisérletet mutat be. A könyvismertetés három müvet birál. Az uj rendtartás közlését követi a gazdag „Apró közlemények" rovata, amelyben a tanitók ügyeinek napi eseményeit s kisebb pedagogiai eseteket dolgoznak föl röviden és szellemesen. „Igazán érdemes ezt a lapot tanulmányozni — mondotta egy előkelő tanférfiu. Az iskolai élet elmélete és gyakorlata egyaránt böven és világosan van benne tárgyalva. És ami a fő, mindig szinvonalon állanak fejtegetései. Hangja pedig higgadt és előkelő. Ezért ajánlom is, ahol csak tehetem."

Üdülő helyek a Székelyföldön. A marosvásárhelyi „Székely társaság" a nyári hónapokra mintegy *20* üdülő helyet szervezett a Székelyföld külömböző pontjain, hol tanitók és kisebb igényü tisztviselők olcsón találnak egészséges jó levegőjü, jó vizü vidéken pihenőre. Az ezekről szóló ismertető füzetet dijtalanul küldi meg Szentgyörgyi Dénes, a társaság titkára.

Szerkesztői üzenetek.

Szerkesztői üzenetek. K. Z. értesitésén igen jóizüen mulattunk. Bárcsak számos esetben szeretnénk olyan olcsó örömet, hogy valaki nevünket leirja azért, hogy nyomban törülhesse. Ez eszünkbe juttatja, az adomát az örményről, aki kereskedő lévén megrendelési mániában szenvedett s akövetkező levelet irta:

Kedves Barátom Denkovics!

Küldjél nekem a fehérből, pirosból és sárgából amiből a multkor küldtél.

De várj csak Denkovics!

Most jött be a boltból a feleségem és a segédem, egyiknek a fehér, a másiknak a piros, nekem meg a sárga nem kell, tehát ne küldj semmit.

Barátod Nuricsán.

És a levelet elküldötte.

Emberünk fenti eljárása még ennél is olcsóbb szórakozás, hát hadd mulasson az Istenadta.

ORGONA-HARMONIUMOKAT
mindkét rendszer szerint a legolcsóbban szállit
Pajkr Rezső és Társa
Budapest, X., Delej-utca 25. sz. (Tisztviselőtelep)

Európai rendszer szerinti harmoniumjait is ajánlja. — A remek hang, az amerikai rendszer elmés szerkezete által létrehozva, saját dicséretét zengi. Jelentékenyen olcsóbb az amerikai gyártmánynál. **Ára 130 kor.-tól kezdve. Részletfizetés 10 koronától.** Képes árjegyzék ingyen és bérmentve. 5 évi jótállás. Bérmentes szállitás az utolsó vasuti állomásig. **Pedálos harmoniumok** mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos orgonaméretekkel templomok, szemináriumok részére és mint gyakorló-orgonák — **Tanerőknek és lelkészeknek külön százalékkedvezmény Részletfizetés engedélyezve. Mindenki kérjen külön árjegyzéket pianók és pianinókról.**

Hirdessünk a KATHOLIKUS ISKOLÁ-ban!

„Dunántúl"

politikai napilap előfizetési ára tanitóknak:

Egész évre . . . . 16 kor.
Fél évre . . . . 8 „
Negyedévre . . . . 4 „

Előfizetések a „Dunántúl" kiadóhivatalba

PÉCS,

Lyceum-utca 4.

kéretnek.

Ugyanott hirdetések mérsékelt dijszabás szerint felvétetnek.

Friedman Károly
PÉCS
BUTORGYÁR

Versenyképes szép és jó munkáért arany éremmel kitüntetve.

Tulhalmozott raktár miatt

mélyen leszállitott árak.

Árjegyzék kivonat.

	Korona
1 teljes hálószoba berendezés	348·00
1 „ ebédlő, faragott kredenc, 1 asztal kihuzható, 6 valódi bőrszék	265·00
1 Thonet szék oldalkötéssel	4·40
1 magas ebédlő diván plüsch behuzattal	56·00
1 ottoman	37·00
1 sodrony ágybetét	10·50
1 afrikmatrac 3 részes	14·00
1 lószőrmatrac 3 részes	46·00
1 rézágy angol, sodronybetéttel	92·00
1 vasmosdó	6·00
1 rézkarnisch (nem rezezett)	4·00
1 szalon berendezés, 1 canapé, 2 karosszék és 2 szék, finom szövettel	152·00

Háló, ebédlő, szalon, uri szobák, réz és vasbutorok rendkivül nagy választékban, **bámulatos olcsó szabott** árak mellett.

Két arany, 1 ezüst és 1 nagy milleniumi éremmel kitüntetve.

Apécsi országos kiállitson állami aranyéremmel kitüntetve.

Alapittatott 1867. évben. Alapittatott 1867. évben.

ANGSTER JÓZSEF ÉS FIA ORGONAÉPITŐK

Orgona- és harmoniumgyár Pécsett

A budapesti bazilika nagy orgonájának épitője

Ajánlják kitünő hangu és erős szerkezetü légnyomatu és elektromos berendezésü

ORGONÁIKAT

a legjutányosabb árak mellett müvészi kivitelben Raktáron kitünő hangu

harmoniumok minden nagyságban.

Elektromos fujtató készülékek .:. Elektromos fujtató készülékek

Árjegyzéket kivánatra ingyen küldünk

130 saját fiókraktár a bel- és külföldön.

Elsőrangu, elegáns és — jutányos a —

TURUL cipő

Turul cipőgyár r. t.
Temesvár,
a Monarchia legnagyobb cipőgyára.

Fiók raktár **Pécs, Király-utca 15.**

— A Nemzeti Casino mellett. —

Kérjen árjegyzéket!

Pártoljuk a honi ipart, ne szóval, de tettel!!

Hazai posztónemüeket

dús és izléses választékban eredeti gyári árakban árusitja kizárólag

KRAUSZ ARNOLD posztógyári nagy raktára

Király-utca 15. szám **PÉCS** Hattyu-épület

Mintákat kivánatra bérmentve!

A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

KÖNYVKIADÓHIVATALA ÉS KÖNYVKERESKEDÉSE R. T.

Könyvkiadóhivatal: VIII., Szentkirályi-utca 28. szám. Telefon: 65—70

BUDAPESTEN

Könyvkereskedés: IV., Kecskeméti-utca 2. szám Telefon: 79—05.

A katholikus népiskolák számára püspökkarilag előirt és engedélyezett *összes tankönyvek*, valamint a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszteriumtól használatra előirt *összes tanszerek* mindig készletben vannak *Árjegyzék kivánatra ingyen és bérmentve. Megrendelések 24 órán belül intézetnek el.*

A Szent-István-Társulat kiadásában megjelent tankönyvekből bevezetés céljából mutatványpéldányokkal készséggel szolgál a könyvkiadóhivatal. A katholikus tanárnők és szakfőriak által szerkesztett és a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent nép- és polgári, képezdei- és felsőbb iskolai tankönyvek a Kath. Tanügyi Tanács Tankönyvbiráló Bizottságától valamint a népiskolai tankönyvek a nem magyar tannyelvü kath. iskolák számára a közoktatásügyi miniszteriumtól is engedélyezve vannak.

A Szent-István-Társulat kiadásában a tankönyveken kivül megjelent *ifjuságí olvasmányok* legalkalmasabbak a kath. ifjuság számára, mint jutalomkönyvek leginkább ajánlhatók. Szintugy a legalkalmasabbak a Társulat által kiadott *ifjuságí imakönyvek*, melyek mind az egyházi főhatóság engedélyével jelentek meg. itt különösen kiemeljük a legujabban megjelent és máris legjobban el rjedt *„Kis Jézusom örömöm"* cimü 6—10 éves ifjuság számára irott imakönyvet, melyet *Dr. Vargha Damján* szerkesztett és melynek tartalma általános elismerésben részesült. Ára szép vászonkötésben 50 fillér, kapható a Társulat könyvkiadóhivatalában és minden nagyobb könyvkereskedésben.

A könyvkereskedéssel kapcsolatos *mükereskedés* gazdag tárlatában képek, szobrok eredetiben vagy másolatban *részletfizetésre* is kaphatók. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve rendelkezésre áll.

Minden, bárhol hirdetett könyv vagy mü könyvkereskedésünk utján eredeti áron beszerezhető.

Dunántúl könyvnyomda r. t. Pécs. Igazgató: Müller Károly.

Pécs, 1912. IV. évfolyam 8. szám. Október 15.

KATHOLIKUS ISKOLA

Népoktatásügyi havi közlöny. — A pécsegyházmegyei tanhatóság hivatalos közlönye.

Előfizetési ár: Tagoknak egész évre 1 korona, nem tagoknak 2 korona. Egy szám ára 10 fillér. Megjelenik augusztus és szeptember hónapok kivételével minden hónap 15-én. Telefon: 76. sz.

Kiadótulajdonos: A „Pécsegyházmegyei Röm. Kath. Tanitó-Egyesület". Felelős szerkesztő: KÓRODY MIKLÓS képezdei tanár.

Szerkesztőség: Pécs, Szepessy-u. 3., hová a lap szellemi részét illetve minden közleményt, valamint a hirdetések is küldendők. Az egy koronás előfizetési díjak a rendes tagsági díjakkal egyszerre fizetendők. Nem tagok előfizetési díjakat is szíveskedjenek Székely Márton egyesületi pénztáros ur címére Pécs, küldeni.

Meghivó

november 7-én Pécsett, a *Kath. Körben* tartandó *Pécsegyházmegyei r. kath. Tanitóegyesület*

igazgatósági és választmányi

gyülésére. Az igazgatóság reggel 8 órakor, a választmány 9 órakor ülésezik. (Más meghivók kibocsáttatni nem fognak.)

Az igazgatóság tárgysorozata:

1. Elnöki megnyitó.
2. A mult igazgatósági jegyzőkönyv felolvasása és hitelesitése.
3. Titkári jelentés.
4. A főpénztáros jelentése.
5. A választmány tárgysorozatának elkészitése.
6. Inditványok.

A választmány tárgysorozata:

1. Elnöki megnyitó.
2. A mult választmányi jegyzőkönyv felolvasása és hitelesitése.
3. Titkári jelentés.
4. A főpénztáros jelentése.
5. Pályatételek kitüzése.
6. Inditványok.

Pécsett, 1912. október hó 15-én.

Báter János, titkár. **Dr. Igaz Béla,** elnök.

Schell Antal egerági, esperes, ker. tanfelügyelő *megnyitó beszéde* a németbölyi esp. tanitó kór tavaszi gyülésén.

Urak!

Önök is bizonyára találkoztak már olyan nagyságával, kinek alig van ugyan zenei hallása, de annál szenvedélyesebben dalol.

En is igy vagyok a rajzolással. Kis diákkoromban én is jártam rajziskolába, de bizony sok idő után is csak annyira voltam, hogy nagy gyötrelmek közt egy tehenet vetettem papirra, melyről azonban rajzmesterem — hátam mögül — ugy nyilatkozott, hogy nem lehet biztosan meghatározni: tehén-e? vagy talán inkább *zsirál*, mert nyaka tulságosan hosszura nyult, szarvak helyett pedig a középen elszelesedő s azután magasra csucsosodó fülformák meredtek égnek ugyannyira, hogy ahhoz az állathoz is hasonlitott, melyet két betilhanggal szokta összes érzelmeit kifejezni . . . . És lám Urak! ennek a rajziskolában kiállitott blamázsnak dacára még ma is szeretek rajzolni, sőt festeni is épugy, mint a hogy az a fennemlitett hamisfülü nagysága szeret dalolni... Csakhogy én immár csak *szavakkal* rajzolok sé festek, és nem tagadom, még most is megesik velem néha, hogy a tehénből zsirál lesz, mely azonban közelebbi megtekintés után közel jár ahhoz az állathoz, melyen régente a törvényhozók utaztak, s a melyen az Ur Jézus Krisztus is bevonult Jerusálem városába . . . .

Engedelmökkel mindjárt produkálni is fogom ezt a mesterségemet.

Két képet festek Önök elé . . . vagy talán elég volna egy is ebből a számból . . . mert az egyből ugyan már előre jót merek állni, hogy magyon szép lesz, de a másikról meg szintén előre tudom, hogy csak torzkép lehet . . . de nem azért ám, mintha én nem tudnék egy kicsit festeni, hanem egyedül azon okból, mert tárgya már magában véve olyan ellenszenves és undort keltő, hogy még Murillo vagy Munkácsy sem találhatna palettöjén olyan festékeket, melyekkel ezt a második képet széppé varázsolhatná.

Vállalkozom tehát egyelőre csak egy képre; a másodikat pedig csak azon esetben készitem majd el, ha Önök is ugy fogják kivánni, hogy ezt is pingáljam oda az első mellé. Mindenesetre tökéletesebb munka volna, a két képet egymás mellé állitva bemutatni, hogy a *szép* annál előnyösebben kiemelkedjék a *csunya* ellentéte által, mert mint a diák mondja: contraria iuxta se ponta magis eluamus, a mi magyarul annyit tesz, hogy az ellentétek egymás mellé helyezése jobban szembe ötlenek.

I.

Ebéd alatt még magam sem tudtam, hogy megyek-e valahova a délután; de az ebéd vége felé meggondolván, hogy szabad idővel rendelkezem, meghagytam kocsisomnak, hogy fogjon be; megyünk X. községbe . . . Beérek a faluba, véglig hajtatok az utcán; sem férfit, sem asszonyt, de még gyermeket sem látok egyet sem; csak a házak előtt nyujtozkodnak házőrző ebek. A kocsirobogásra felugrálnak és hangos ugatással tudtomra adják, hogy ha mines is ember a faluban, de a házak mégis őrizet alatt állnak. Minél tovább haladok, annál fokozottabb üvöltésekkel és togaik viesorgatásával érthetőleg megmagyarázzák nekem, hogy ha netán be mernék lépni házaikba, az csak lábikráim rovására eshetnék meg.

Végre odaérek az *iskolaépülethez*.

Nagy csend! semmi zaj! Itt is csak a házőrző eb közelit felém, de nem olyan vad csaholással, mint utcabeli társai, mert az iskolában még ő is egy kis müveltségre tett szert. Mintha csak szivélyes mosoly emelné magasabbra szájszélei, melyek között ki tündöklik ép fogsora; de nem fenyegetőleg; sőt ugy látom, hogy jó indulattal emeli rám szemeit . . . tekintete mintha mondaná: Isten hozott minálunk! szivesen látjuk, tessék besétálni! Nem csodálom, hogy igy tesz; hisz ő megszokta, hogy mindennap reggel és délután ide jószándéku, ártatlan iskolás fiuk és leányok járnak, kiknek táskáiból és kosaracskáikból neki is ki szokott jutni egy kis falusi nyalánkság.

De hát hogyan? micsoda teljes zajtalanság ez? Hiszen ma szerda van; a tanitó urnak itt kell lenni az iskolában az iskolás gyermekekkel . . . Kopogtatok; kinyitom a tanterem ajtaját . . . a tanitó ur csakugyan itt van kifogástalan toaletben és vele egy sereg fiu és leány. Egy részök csendes foglalkozásban van elmerülve, a többiek pedig figyelnek a tanitó ur előadására. A tanteremben oly csend és rend, oly fegyelem és figyelem, hogy a táborunk előtt felállított sorkatonaság sem murhatat fel különöbet.

. . . Öh be felséges kép ez . . . az iskolaházon kivül is, belül is! Ott künn a mezőn férfiak, asszonyok, legények, leányok dolgoznak a mindennapi kenyérért, még a csecsemő gyermekeket is kivittek, hogy itt az anyatejjel felváltva magukba szivják a friss levegőt . . . és benn az iskolában a tanitó és tanitványai szintén együtt munkálkodnak, fáradoznak, hogy idővel a fiuk tanult, derék polgá-

rokká, a leányok pedig értelmes, babonamentes, jóravaló asszonyokká, anyákká lehessenek.

. . . Mintha csak nem is Baranyavármegye valamely községében, iskolájában volnék, hanem ott fenn a bányavárosok valamely elhagyatott vidékén egy tág földnyiláson át lezuhantam volna nagy, feneketlen mélységbe, hogy férfiak, asszonyok, bányászok aranyat ásnak. Itt is ebben az egészen elhagyatottnak, kihaltnak látszó községben, a csendes, zajtalan iskolaépületben az országnak egy jeles, mozgalmas *bányásza* — a *tanitó* — nem kimélve nemet, nem takarékoskodva a tüdővel, a kis emberkék, fiuk és leányok szelleméből, szivéből, lelkéből, eszéből *drága aranyat* termel az egyház és a haza — nemcsak — hanem az egész emberiség számára.

Ujra mondom: óh be felséges kép ez! de nehogy plágiumról vádoljanak az urak, nyiltan kijelentem, hogy nem is én festettem, hanem a magam szemével láttam a németbólyi egyházkerület több községében . . .

Még egy-két ecsetvonást. — Körülnézek az iskolában; mindent rendbe találok, még az iskola asztalfiókjában is, honnét a tanitó kérésemre kiveszi a naplókat s egyéb irományokat, oly pedáns gondossággal van minden elrendezve, mintha nem is a tanitó maga, hanem egy gondosügyes háziasszony keze rendezett volna el benne mindent.

Az iskolairodai dolgok mind kifogástalanok. Az asztalon, meg ott az almáriumban teleirt irkákból, fogalmazási és számoló könyvecskékből, rajzlapokból egész oszlopsorok állnak előttem, melyekből, ha akarom és időm engedi, megállapithatom, az éven át az irásban, fogalmazásban, számvetésben és rajzolásban fokozatosan elért eredményt. Mindannyin ott látom a tanitó javitó, dicsérő vagy megrovó kézvonását is. Az irkák, könyvecskék, rajzlapok mind oly tiszták, mintha azt most hozták volna a kereskedőtől, holott már az iskolai év kezdetétől fogva teleiródtak, rajzolódtak.

De ne maradjon le a képről a legszebb árnyalat.

A műkertészek — még a legelőkelőbbek is — a már kinyilt virágokat szeretik bemutatni a vevőközönségnek, de az igazi tanitó ennél hasonlithatatlanul gyönyörűbb dolgot tár szemeim elé: a bimbófeslést — virágnyilást . . . — Előadása, magyarázata, többekkel vagy gyerekekkel foglalkozása nem erőszakos szuggesztia, hanem a már fejlett és a még fejlesztendő szellemek gyengéd érintkezése. A tanitó atyailag tanitványaira néz, és ezek gyermeki bizodalommal mélyesztik szemsugaraikat a tanitó tekintetébe. Igy a tanitó és a tanitványok közt nem is pókhálószerü, de még a nap és holdsugárnál is vékonyabb, egészen észrevehetlen finomságu összekötő vonal támad, melyen a tanitó szelleme beleszáll a tanuló lelkületébe; nem is érinti azt, hanem ugyszólván csak rálehel, és a gyermeki értelem bombája szemem láttára, fülem hallatára kezd fesleni, kedvesen széteresztí levélkéit és előttem a legszebb mezei virág, melynél szebben még Salamon király sem öltözködhetett.

Urak! óh be gyönyörü látvány az az iskolában, mikor a tanitó nem gépiesen termeli a tudományt, és nem is csak a tanitóképzőben elsajátitott módon, hanem öntapasztalásból megállapitott *észfejlesztő* módszerrel teszi képessé tanitványait az ismeretek öntudatos befogadására! Urak! de nagy szellemi élvezet látni, hallani, hogy ezek a kis emberkék, kis asszonykák nem agytalan fonográfként felelnek, hanem a tanitójukkal való folytonos szellemi közösülés által önálló gondolkozásra, következtetésre, okadatolásra ösztökélve: mint aggyal-ésszel megáldott lények oldják meg a nekik kijutott feladatot! És figyelemgerjesztésül ujra mondom: Urak! és egyszersmind előre is bocsánatot kérek azért, amit most mondani fogok.

Nem tagadom, hogy, habár ételben-italban nem is vagyok válógatós, de iskolai dolgokban nagy gurmán vagyok. Valamint az igazi gurmánok — a nagy torkosok — ha a pincér csak a legkisebb mértékben is ki nem elégitő ételeket tesz elibök, kegyetlenül lehordják: ugy engem sem tarthat vissza semmisem attól, hogy, ha valamely iskolában nem észfejlesztő bimbófeslést és virágnyilást produkáló tanitót, nem gondolkozva felelő tanulókat, hanem az ismereteket csak gépiesen közlő tanitót és fonográfszerüen felelő tanulókat találok, ugy . . . nem hordok le ugyan senkit sem, mert ez nem szokásom és nincs is jogom hozzá, de kocsin hazamenet a tapasztaltakra vonatkozólag megformálom ítéletemet és kimondom — ez az, a miért már fentebb bocsánatot kértem — hogy ebben az iskolában nem igazi tanitó működik, hanem csak mesterember dolgozik kenyérkeresetből.

Még egy-két ecsetvonással tegyük teljesebbé a képet.

Egyetlenegyszer sem tapasztaltam, hogy a jó tanitó az ellenőrzéssel megbizott közeget *szédelgő módon* félre akarná vezetni.

A tanulók ajkáról a törvénybe előirt, a tantervben időszerint megszabott, jól megalapozott ismeretek hangzanak le. A feladott kérdésekből és az azokra adott feleletekből határozottan megállapitom, hogy a kis tudományban, melyet a gyermekek az év folytán elsajátitottak, nem tátong ür, azt nem éktelenitik folytonossági hiányok, hanem valamint az épületnél az erős fundamentumon követ-köre raknak, és igy épül fel a ház: ugy a tanitó is mélyre rakott alapon épitette tovább az ismeretek kis muzeumát ugy, hogy az egész életen át helytálló legyen.

Nagyon szép kép ez . . . és a szeméremérzet sérelme nélkül annál inkább magasztalhatom, mert hisz nem én festettem, hanem iskolalátogatásaim alkalmával Önök között többen festették szemeim elé, és nemcsak én, hanem minden értelmes és jóravaló ember gyönyörrel szemléli azt. Ugy van, ugy Urak! nem légből kapott hypothesisre támaszkodva, hanem baranyai falukban tapasztalatilag szerzett meggyőződésből állitom — és ne merjen velem most senkisem ellentmondani, mert nemcsak a müvelt uriosztály és nem is csak a városi vagy falusi iparos, de a gyermekeit iskolába járató legegyszerübb, sőt analfabéta földmüves gazda és felesége is visszautasitaná az ellenmondást: hogy Isten segitségével már Magyarországon is haladunk annyira, miszerint mindenki örömmel, gyönyörrel nézi azt, ha a jó, buzgó tanitó működése következtében szemlátomást gazdagodik az iskolában a tanulók ismeretvilága, mert ebből biztosan szabad, lehet és kell is következtetni egy szebb, és jobb jövendőt, mely után buzgó ima epedez százezrek, sőt milliók ajakán.

. . . Na de talán kész is már a kép, és csak az van hátra, hogy oda biggyeszszem nevemet egyik sarkába? Nem bizony; még egy igen lényeges vonás hiányzik belőle, az igazi tanitó nemcsak a tanteremben, de a *saját családjában is* szakértő paedagógus; feleségével és saját gyermekével szemben is az. A sz. család követendő példáját ragyogtatja az egész község előtt . . . Semmi hangos perlekedés a házban; semmi az iskolaházból a községbe kiszivárgó viszály; semmi botrány. Nem is lehet másképp, mert az ő házassága nemcsak a polgári törvény által jóváhagyott szerződés, hanem az Ur Jézus Krisztus tanitása szerint *szentség*, férj és feleség, szülők és gyermekek közt valóságos *szent állapot*, nemcsak kezdetben, de folytatólag is mindig, halálig; olyan szent állapot, a melynek kell, hogy bő mértékben kijusson az emberek tisztelete és az Uristen áldása.

II.

Ezek után nem tudom, kivánják-e Önök, hogy a második képet, az előbbinek ellentétét is bemutassam?

Ugy érzem, hogy nekem is zokon esnék, de bizonyára az önök kollegiális érzelmeit is keservesen érintené, ha a buzgó tanitó magasztalása után itt most mindjárt a hanyag, lusta, oktatási eredményekben szükölködő tanitó működéséről hosszu éveken át gyüjtött adataimat felsorolnám. Ha a kitünő tanitó előtt már tisztelettel kalapot emeltünk, alighanem fájna emberi szivünknek a hanyag tanitó előtt azt most ujra feltennünk és tőle rideg idegenkedéssel elfordulnunk; de mivel lehetségesnek tartom, hogy Önök között vannak oly izlésü urak is, kik az ellentétekben szeretnek gyönyörködni: nem tehetem, hogy a kilátásba helyezett második képet egészen festetlenül hagyjam . . . Oda mázolok hát valamit a másik lapra is. Majd talán ugy teszek, mint Klics, a „Borszem Jankó" egykor hires rajzolója, a ki nagy közönség előtt Bismark és más nevezetes emberek arcképét egy hirtelen vonással a táblára vetette . . . vagy mégsem egészen igy fogok tenni, mert nekem, a gyenge rajzolónak a pillanatnyi felvételre is legalább *néhány* vonásra lesz szükségem. . .

(Folyt. köv.)

A keresztény nevelés első nemzetközi kongresszusa.

Irta: **Kircz István**, rk. ig. tanitó.

Minden, a mi emberi, véges és változó. Az idő viszontagságai és az élet viharai megváltoztatják az emberek alkotásait. A mi ma helyes, az holnap már nem válik be; a mi ma még jó, holnap már rossznak bizonyul és a mi ma még megfelel, az holnap már helytelen, mert nem felel már meg a megváltozott viszonyoknak. Csak egy marad örökké jó és helyes, csak egy felel meg örökké a megváltozott viszonyoknak is: *maga az örök Isen alkotása.*

Eme tapasztalati igazságok az életnek minden terén beigazolást nyertek és nyernek.

A nevelés és tanitás terén is hány irány és elv bukkant már fel!? De csak ideig-óráig tarthatták magukat és akkor társaikhoz, mint idejüket mult dolgok — a neveléstörténelem ósdi raktárába —

kerültek, mert nem feleltek meg az élet örök törvényeinek, mert nem voltak alkalmasak arra, hogy az élet megváltozott viszonyaihoz alkalmazkodjanak, mert nem tartalmaztak örök igazságot.

Csak egy tanitási elv vált be és fog örökké beválni, bármennyire is megváltoznak az idők és emberek viszonyai. És ezen tanitási elv nem más, mint a melyet a haldokló isteni Mester a keresztfáról hozsanna hangján hirdet: *„Szeresd Istenedet és felebarátodat mint tenmagadat."*

Ezen elv nincsen sem időhöz, sem viszonyokhoz kötve, hanem örök igazságu és azért örök életü is, mert maga az Örökkévalóság, az örök Isten hirdette és azt még maiglan is.

— . —

A mult század közepe táján kezdték fennen hirdetni az emberek, hogy az értelmiség, az intellektualismus boldogit.

Az összes tanitási tényezők — hol kisebb, hol nagyobb buzgalommal, de jóllehet, mindig önzetlenül és jóakarólag — ezen elv szolgálatába szegődtek.

És mit értek el ezen elvvel?

Teljes csődöt.

Igaz, hogy az általános felvilágosodottság most elterjedtebb az emberek között, mint valaha volt. De az is bizonyos, hogy boldogságot azért annál kevesebbet találunk az emberek között, legalább is sokkal kevesebbet, mint régente. Söt a boldogtalanság és elégedetlenség oly általános és elterjedt, hogy különböző nevek alatt, de egy fogalmat kifejező és sejtő alakban tör magának utat. Vagy a socialismus, eucharismus, nihilismus a boldogságnak kifejezői? Nem-e a vallás-erkölcs nélküli intellektualismus szülöttei ezek?

A hit és vallás mellőzésével az erkölcsök sutba dobattak, hogy a sötét bünök annál bátrabban és leplezetlenebbül jöhessenek ki sötét rejtekeiből és orgiákat ülhessenek!

A tekintély elve aláásva inogva várja a szeretet parancsának győzelmét, hogy általa megtámasztva ismét szilárdon álljon.

Szóval: A valláserkölcs nélküli értelmiség elve csődöt mondott és nem vált be.

E helytelen nevelési elv következményei már elviselhetetlenek és az emberiség java megváltás után szomjazik.

A keresztény nevelők — akik ezen elveknek sohasem hódoltak és e miatt sok megtámadtatásnak is ki voltak téve — megragadták az alkalmat és a Wienben tartott kongresszuson — amelyen Európa államainak keresztény nevelői képviselve voltak az elemi iskola tanitótól, az egyetem tudós professzoráig — magasan lobogtatva fennen hirdették ismét a keresztről lehangzó tanitási elveknek helyességét és csalhatatlanságát. Rámutattak, hogy az igazi, jó és helyes nevelési elv csak az lehet, amely a szereteten, az Isten és felebarát iránti szeretetben nyugszik, amit az élet is bizonyitott és folyton bizonyit.

Világhirü tudós professorok és szociologusok — mint pl. Dr. Ottó Willmann, Dr. Cashrein, Dr. Mercier és mások hirdették, hogy csak a valláserkölcs által támogatott tudás boldogithat, mert e kettő együttvéve képez csak egy szétválaszthatatlan egészet.

Ezen fenséges igazságok hassák át a mindennapi tanitásunkat is, akik hivatva vagyunk az emberiség boldogságán közvetlenül sáfárkodni és dolgozni.

Hassa át lelkünket és vérünket a keresztián elvérzett Ideálunknak szeretete, aki képes volt szeretetből meghalni, akkor az emberek nevelése mihamarább fog ismét a jó és helyes mederbe terelődni és egyenes, helyes irányával az emberek boldogságát előmozditani.

Tétel.

Miben rejlik annak az oka, hogy nálunk katholikusoknál, a nép mindinkább gyérebben kezd a templomban énekelni, holott a protestánsoknál az értelmiség is együtt zsoltároz a néppel? Miként lehetne a régi és kétségtelenül nagy és mély vallásos érzületet keltő és fentartó szokást ujból életre kelteni s vajjon erre feltétlenül szükséges-e a hangjegy ismerete?

—

A tavaszi lágy fuvalom halk zenéje egybeolvad a bájdalu fülemile énekével s elviszi ezt magával a hegy oldalán álló kisded kápolnáig, hogy ott együttesen az Alkotót dicsőitsék, mint a szabad természet legszabadabb lényei.

Isten! Te mindent teremtő Úr és Atya! Lásd lélektelen teremtményeidet miként hódolnak, mint köszöntenek és áldanak Téged, ki a semmiből vetted létüket és gondod van a kisded madárra csak ugy, miként a légre.

Istenem, Uram, Atyám! Engedd átéreznem azt a nagy szeretetet, mellyel tehozzád vonzódik minden teremtett lényed. Látom a felkelő napot aranyos arcával; látom a mézet gyüjtő méhecskét zümmögve tovaszállni; látom a nyiló virág kelyhét feléd fordulni; a gyémántfényü csillagsereg és az ezüstös hold is feléd mosolyganak: mind-mind a te hatalmadat, szépségedet és jóságodat dicsőitik és hirdetik.

Szállj lelkembe, édes Istenem és ihless meg, hogy tüzes karddal véssem szivébe a te hozzád hasonló embernek, miként nincs elsőbb és szentebb kötelessége, mint a te dicséreted és szereted; ihless meg, hogy hirdethessem a szent véred által megváltott és magát katholikus kereszténynek valló ember előtt, hogy soha meg ne szünjél Öt dicsérni, ki teremtetttt, megváltott és megszentelt.

— — — — — — — — — —

Kisded templomunkban gyül a nép.
Mind vallásos. Az a régi jó nép, aki tudja, hogy Istentől nemcsak kérni kell, hanem neki hálát adni is kötelessége.

Harmadszor szólalnak meg együttesen a torony ércnyelvei, — ugymondják: „beharangoznak".

Majd a kis csengő ad jelt, mire lágyan, fohászszerüen énekeljük, hogy „Jöjj el Szentlélek Uristen."

Óh, mi szép ez! — Senki más dologra nem gondol, még a napi gondok is feledvék, egyedül az Úr szolgájának beszédét hallgatjuk, abból épülünk, hogy tegyük le mult életünk tépett köntösét, azt a rosszat, amely által annyiszor bántottuk meg Atyánkat és cseréljük fel azzal a jóval, amelyben Ő szeret bennünket látni.

Vége a predikációnak. Ismét énekelünk, hogy: „Hallottuk, Isten, a te szent igédet." Együtt énekelünk férfiak, nők ifjak és öregek. A vér nélküli áldozat bemutatása alatt szintén együtt énekel kántor és nép, ur és szolga. Sajnos azonban, nem mindig. S miért nem? A felelet reá: mert nem ismer a nép minden éneket. S miért nem ismeri? Mert nem tanulta. Nem volt módjában, de könyvében sem találja fel. Dallama egészen uj, sohasem hallotta még, ám szereti hallani, mert a szövegét érti és érzi, a melódia is kellemes. Szinte kérik a kántort, hogy: máskor is ilyen szépet tessék énekelni." S énekel a kántor máskor is ilyen szépet, talán még szebbet, mert ez tetszik, mig a régit már meg is unták. Mi lesz ennek a vége? A nép megkivánja, mert megszokja az ujabb keletü énekeket és inkább hallgatja a kántort, semhogy énekeljen.

Lévén a katholikus kántor legtöbbször tanitó is, kérdhetné valaki, hogy miért nem tanitja be az énekeket már az iskolában?

Erre is itt a felelet: mert annyi az uj, meg uj ének, hogy azt, mert valamenynyit be kellene tanitani, emberileg képtelenség keresztül vinni. Hiszen maga a tanitó-kántor se tudná, ha hangjegy nem állana rendelkezésére a „nagy"-könyvben.

Hát miért zsoltároz a protestánsoknál az értelmiség együtt a néppel?

Mert valamennyit tanulta az értelmiséget is, meg a szépet is. És pedig egyformán tanulta szöveg és dallamra nézve, mikben annyira megegyező a protestáns felekezet, mint — teszem — a mi egyházunk a „Missale" szövege és dallama tekintetében.

Tegyük még hozzá, hogy a protestánsok három annyi időt forditanak zsoltáraik betanitására mint mi s látni fogjuk, hogy ők minden zsoltárt minden vidéken egyformán és jól fognak tudni, mint ahogy tudják s éneklik is.

Igen. De most tekintsük meg a zsoltárok és a mi énekeink számát. Ugyebár első tekintetre konstatáljuk, hogy a zsoltárok bizonyos számhoz kötöttek, mig a mi énekeink soha meg nem számlálhatók. A mi énekeink folyton gyártódnak. Hányat „szerkeszt" csak évenként pl. a toponári énekes, hányat az alföldi s más kántorok, hányat egyháziak, — ki tudja?! — — —

Ez igy nem maradhat!

Bizonyos mederbe kell ezt szoritanunk. Amiként régi idők óta meg vannak állapitva a szertartásokhoz való énekek, akként állapittassanak meg a használandó és betanitandó mise-énekek, az oltáriszentségről szóló-, ádventi-, böjti-, Mária- és halotti énekek is. Ezen énekeket öszszegyüjteni és egybefoglalni az ehhez értő katholikus egyházi- és világi egyénekből alakult bizottság küldetnék ki. Ezen bizottság előterjesztésére az egyházmegyei főhatóság határozna az elrendelésre nézve.

Ha már most a legszebb énekek egy csokorba lesznek füzve, könnyü lesz a nép kezébe is hangjegy nélküli, csupán imákat és énekeket tartalmazó Ima- és énekeskönyv-et, mint szövegkönyvet nyujtani. Tömegnyomatás és kötés a legolcsóbb árakat eredményezik.

Az egyházhatóságilag elrendelt énekeket 6—9 év alatt (az elemi iskola I. osztályától az ism. iskola III.-ik osztályáig, talán be is tanithatjuk az iskolában. Amit az iskola megnem tehet, a templomi vecsernye után jutna időnk reá.

Ez által bizonnyal elérnők azon, minden igaz katholikus által hőn óhajtott célt, hogy népünk meg fogja kedvelni ujra a templomi közéneklést, amely körülmény a vallásos érzületet ápolná és sokszorozottan fokozná is.

Az ének tanitása mindig a hallásra támaszkodik s épen ezért nem vagyok hive a hegedüvel avagy hangjegyismerettel való tanitásnak.

A hegedü hangja nem illeszkedik az orgonáéval.

A hangjegy ismertetése a nép gyermekeinél felesleges időpazarlás. Eddig is énekeltünk, söt többet és szebben, mint manapság és nem kellett kotta-ismeret.

Hanem szükséges egy iskolai harmonium. Ezen hangszer által a zenei hallás leginkább finomul s mert, ha a gyermek az énekeket ezzel megtanulta, megszokta mint a katona a kürt szavát: a templomi orgonahang is irányitani fogja öt.

Hangjegyről énekelni, ha az illető éneket hallás utján be nem tanulta, készséggel soha nem fog tudni a nép gyermeke. Könyebben megtanitható a gyermek a harmonium után hallásból, mint hangjegyről, mert a hangközökkel stb. soha nem lesz tisztában; ez csak az énekiskolák anyaga lehet.

Azért tehát:

1.) Válogassuk meg s gyüjtsük egybe a használatra kizárólag elrendelendő énekeket;

2.) ennek nyomán készittessünk a népnek ima-énekkönyvet;

3.) a szólózás tiltassék meg;

4.) harmoniumot adjunk minden katholikus népiskolának;

5.) az énektanitás együtt teljes erönkből karoljuk fel s meg fogjuk látni, hogy a nép, a mai szabadkömüves árammal szemben is hatványozottan fogja hithü katholikus voltát megmutatni azzal, hogy Istenét és vallását szeretvén imádkozik, mert énekel.

Karoljuk fel az ének megkedveltetését s meg fogjuk látni, miszerint ismét eljön azon szép kor, mely annyiszor jó volt eleinknek, hogy: rózsafüzéres ekéje után Máriát tisztelő és Istent dicsőitő énekeivel járja mezejét a föld népe. El fog érkezni az a kor, amidőn hitéért és hazájáért, tán a dörgő harci moraj között is, mindennél élesebben zeng a magyar nép ajkáról a hálaének: „Téged Isten dicsérünk, Urunknak vallunk s Atyánknak!"

Breczkó Antal
magyarszentiváni ktanitó

KÜLÖNFÉLÉK.

Wajdits Gyula, pápai praelátus, székesegyházi kanonok, aki hat éven át vezette az egyházmegyei népoktatásügyet, f. évi szeptember 1-től kezdve megvált ezen állásától s helyére dr. Igaz Béla székesegyházi kanonok, szemináriumi rektor neveztetett ki. Wajdits Gyula egyhm. fötanfelügyelősége az egyházmegye népoktatás ügyének történetében nagy jelentőségü helyet foglal el. Alatta jött létre a Döbrössy Alajos kanonok által I. b. Hetyey Sámuel püspök megbizásából kezdeményezett: „Pécsegyházmegyei Róm. Kath. Tanitóegyesület". Ezen egyesület foglalta el helyét annak az 5 egyházmegyei tanitóegyesületnek, amelyek vidékek szerint magukba ölelték a tanitóságot, de 5 külön egyesületet képezvén, az egyhzmegyei hatósággal elég szorosan egyesülve nem voltak. Hosszu ideig huzódott az egység megteremtése s amga Döbrössy Alajos 5 éven át dolgozott az előkészitő munkálatokon, mig végre gróf Zichy Gyula megyés püspök ur óhajtására Wajdits Gyula kanonok ur, mint egyhm. fötanfelügyelő támaszkodva az iránta megnyilvánuló minden irányu bizalomra és szeretetre, keresztülvitte, hogy az egyesület megalakult s a lefolyt 6 év alatt országos tekintélyre is szert tett, vezetvén azt a hatalmas mozgalmat, mely a tanitók fizetésének országos rendezésére irányadó s melyben Wajdits Gyula mindig az első sorokb navezetett. Ugyancsak Wajdits kanonok alatt indultak meg azok a nagyarányu iskolai épitkezések, amelyek mintegy 200 uj iskolaterem és épület talpraállitását eredményezték s ezzel kapcsolatban az egyházmegyei tanitók száma is mintegy 150-el emelkedett. Körülbelül tanköteleseket s ma már ez a szám legfölebb 1—2%. Wajdits Gyula müködése alatt készültek el a Döbrössy által megkezdett részletes tantervi rendeletek, amelyeknek feladata volt, hogy az iskola belső müködését is rendszeressé tegyék. Ö alakitotta meg egyházmegyénkben az orsz. iskolaegyesület helyi fiókját s ezáltal lehetővé tette a szegényebb községek segélyezését olyan estben, a 15%-ra lehetett tenni a be nem iskolázott mikor a kath. iskola veszedelemben forgott. Wajdits Gyula büszkén hivatkozhatik arra, hogy noha több mint 100 iskola volt államositásra kijelölve, az ö müködése alatt az egyházmegyéből egyetlen iskolát sem államositottak el. Pedig épen Wajdits volt az, aki az államsegélyeket legnagyobb mértékben szorgalmazta s mikor az 1907. évi XXVII. t. c. végrehajtására került a sor, Magyarországon egyetlen egyházmegye tanitósága sem kapta meg oly hamar a fizetéskiegészitést, mint épen a pécsegyházmegyei tanitóság. Alatta lett az egyházmegyei fötanfelügyelői hivatal önállóvá s ezzel megalakult az az adminisztrativ központ, amely kifejezője a tanitók hivatali jogbiztonságának s a gyors és megbizható adminisztrációnak. Wajdits Gyula mindenütt jelen volt, ahol a tnitók érdekeiért valamit tenni kellett vagy egyáltalán tenni lehetett s e sorok irója tudja, hogy mennyi szeretetet gyakorolt a tanitósággal szemben s mennyi jó indulattal kezelte mindazon ügyeket, amelyek tanitók érdekeit voltak hivatva előmozditani. Az egyházmegyei tanitóegyesületet anyagilag is jelentékeny segéllyel (500 K.) támogatta s lapunknak is első mecenása volt, a lapunk meginditásakor 100 koronával járult hozzá az első szám kiadásához. Távozását sajnálni lehetne, ha egyrészt nem volna meg az a tudatunk, hogy az adminisztrátiv teendőkön kivül tovább is velünk marad s másrészt ha nem tudnók, hogy dr. Igaz Béla kanonok urban olyan utódot hagyott maga után, aki lebilincselő kedvességével az egyházmegyei ügyek alapos ismeretével s a tanügy nagy jelentőségének értékelésével biztos uton fogja tovább vezetni azt, ami Wajdits kanonok ur alatt olyan szépen virágzásnak indult s aminek amint reméljük, dr. Igaz Béla müködése alatt gyümölcsét is élvezni fogjuk. A tanitóság már a szent gyakorlatok alkalmával igyekezett háláját kifejezni a lelépő s üdvözletét az ujonnan kinevezett egyházmegyei fötanfelügyelővel szemben.

Ember János Bar. vm. kir. tanfelügyelője, az alábbi nagyérdekü, magában és eszmékben gazdag felhivást bocsájtota közre: *„Jövő Nemzedék"*. Az életnek áldozatok hozatalára legérdemesebb java a gyermek,. S a szülék az áldozatok meghozatalában nem is fukarkodnak. Éjet-napot eggyé tesznek, nélkülöznek; türik a természet minden mostohaságát, *eiszenvedik a legfájóbb megaláztatásokat, csakhogy a jövő nemzedék sorsát biztositsák.* Történet és mindennapi tapasztalatok igazolják, hogy az eredmény nincs arányban a hozott áldozatokkal. Az ok: téves uton kivánunk célt érni; *főleg az anyagi eszközök által igyekszünk a jövő nemzedék sorsát biztositani.* Kicsinyleni az utódainkra hagyható vagyont balgaság volna. De viszont csak ezt, vagy főleg ezt hagyva gyermekeinknek örökségül, keveset tettünk — habár minden áldozatunk — utdainkért. A vagyon forgandóságának szemünk előtt levő példái kézzelfoghatóvá teszik, hogy családunk jólétének, hosszu és boldog életének biztositására a vagyon nem elégséges. És vajjon közülünk hány tudja elérni családjának szerzés által való u. n. biztositását? Egy igen kis töredék. Az óriási többé ség elérhetetlen fantomot kerget, mialatt elmulasztja a lehetőt, a nevelésben, egy derekabb és boldogabb jövendő nemzedék kialakitásában való aktiv részvételt. A nevelés kötelességének elmulasztása, avagy lanyha teljesitése az anyagiak hajszolása mellett továbbá arra vezethető vissza, hogy a szülék egy igen jelentékeny hányadát az elemi életszükségletek előteremtése teljesen igénybe veszi. Ezek a szó szoros értelmében nem érnek rá gyermekeikkel foglalkozni. Mások — szintén igen sokan — a kulturélet külsőségeit tulbecsülve, az életszükségletek körét szerfelett kiterjesztik. E miatt nincs idejük a nevelés munkájában való részvételre. Ezeken a bajokon csak a tömegek egyre emelkedő jobb gazdasági helyzete, illetőleg a több kultura segithet. A családi nevelés kötelessége lanyha teljesitésének nem utolsó oka, hogy a szülök, habár bizonyos ösztönös hozzáértést a nevelés dolgaihoz tölük elvitatni nem lehet, a nevelés kötelessége terén magukra vannak hagyatva. Nincs, aki irányitsa, biztassa, bátoritsa, kitartásra buzditsa őket. Nem a szaklapokban van hiány. A szülöknek való organumunk nincs. Egy ilyen organumot inditunk Jövő Nemzedék cimen. Folyóiratunk abban fog eltérni minden eddig létező magyar szaklaptól, hogy **nem a szakemberek, hanem a szülék nyelvén fog szólani.** Nem nyujtunk elvont elméleti ismereteket, hanem a nagy Tanitómester példájára főleg példázatokban, történetekben, epizódokban beszélünk. A sziven át keressük az utat az elméhez és az akarathoz. Népszerüsitjük a nevelési ismereteket, hogy tettekben kifejezésre jutó érdeklődést keltsünk a nevelés müvészete iránt szélesebb rétegekben. Akik azt hiszik, hogy egy ilyen folyóiratra szükség van, támogassanak minket régebben kitüzött, de közbejött akadályok miatt eddig a megvalósulás utjára nem juthatott célunk elérésében. Tisztelettel kérjük az érdeklődő nevelőket és szülőket, hogy előfizetőkül jelentkezni, illetőleg előfizetőket gyüjteni sziveskedjenek. Pécs, 1912. október 7.. **Ember János.** Ez érdekes, a nyugati kulturember eszmevilágát jellemző felhiváshoz sem hozzá tenni, sem abból elvenni valónk nincs. Csupán lapunk olvasóihoz van egy kérésünk, hogy: a körükbeeső szülőket e felhivásra figyelmeztetni s előfizetésre kérni sziveskedjenek. Papság és tanitóság, akik a gyermekek nevelésé-

vel foglalkoznak, saját érdeküket mozditják elő és saját munkájuk sikerét biztositják, ha a szülőknek olyan lap olvasására igyekeznek alkalmat adni, amely a nevelés célját szolgálja. A tanitó urakat tehát arra kérjük, hogy előfizetőket gyüjteni sziveskedjenek. Szerk.

Püspöki rendelet. A magyar földrajzi intézet részvénytársaság gróf Teleky Pál dr. és dr. Kogutovicz Károly szerkesztésében 130 térképlapon a legujabb felfedezéseket is figyelembe véve, az öt világrész legrészletesebb feldolgozásával: „Világatlasz"-t ad ki. Ebben Magyarország térképe 16-féle változatban fordul elő. A nálam bemutatott mutatványpéldányokat szakszerüen felülvizsgáltattam s a szakvélemény ehhez atlaszról igen dicsérően szól, minélfogva kivánatos, hogy ezen uj földrajzi taneszköz, mely tanároknak, tanitóknak, tanulóknak, sőt magánembereknek is nagy hasznára lehet, egyházmegyémben is az anyagi lehetőség határáig elterjedjen. Ezek alapján felhivom a pécsi püspöki tanitóképzőintézet, a „Miasszonyunk"-ról nevezett nőzárda tanitóképző-intézetének s az egyházmegyém területén levő polgári iskolák igazgatóságait, hogy az iskola 1913. évi költségvetésébe emlitett atlasz beszerzési árát illesszék be s annak beszerzése iránt intézkedjenek. Az elemi iskolák igazgatóságait pedig feljogositom, hogy az 50 filléres beiratási dijak terhére az iskolai könyvtár javára, ahol erre a szükséges fedezet megvan, akár költségvetésileg, akár költségvetésen kivül beszerezhessék. Emlitett társaság mindazoknak, akik e kiadványt a püspöki iroda utján rendelik meg, 10%-os kedvezménnyel adja és az egyházmegyei iskolaalapoknak a megrendelt példányok árából 5%-ot ajánl fel. Ilyen módon a világatlasz azoknak a megrendelőknek, akik a püspöki iroda utján október 31-ig fizetnek elő, 40 K. bolti ár helyett 35 koronáért füzetekben és 45 K. bolti ár helyett 39 korona 50 fillérért diszkötésben fogja a társaság szállitani. Külön is figyelmeztetem a megrendelni szándékozókat, hogy akik november 1-je után rendelnek, azok 2 koronával drágábban kapják. A világatlasz novembertől kezdve havonta jelenik meg s igy havi részletekben is megrendelhető. A társaság minden megrendelt példány után a fentemlitett 5% fejében az egyházmegyei iskolaalapoknak 2, illetőleg 2 K. 50 fill.-t utal vissza s ezen összeget jelen sorok erejével a népiskolákat segitő alap tulajdonának jelentem ki s annak idején oda fogom beutalványozni.

A vall.- és közokt.-ügyi miniszter iskolalátogati intézményt léptetett életbe. Egyházmegyénk területén még nem történti ntézkedés arra nézve, hogy kik kapják meg ezen megtisztelő megbizatást, de ugy vagyunk értesülve, hogy ez irányban a lépések csakhamar meg fognak tétetni.

Czéh Pál, nyugalmazott helesfai k. tanitó a pécsi kisgazdák és kisiparosok hitelszövetkezeténél ügynöki állást vállalt s különösen az a megbizatása, hogy a körünkbe eső falvakban végezzen munkálatokat. Ajánljuk öt, a betegség miatt nyugalmazott tanitót, kartársai és a főtisztelendő papság jóindulatába.

A kath. tanitók drágasági államsegélyét már az egész vonalon folyósitották avagy az utalványozások most vannak szétküldés alatt. Rajta kell lennünk, hogy a miniszterium ezen segélyt állandósitsa, mert igy is a kath. tanitóság az államiakkal szemben, akik minden gyermek után 600 korona keretén belül 200 koronát kaptak.

A tanitók fizetésrendezése még nincs a törvényhozás előtt, de minden oldalról azon hirt kapjuk, hogy az októberi első ülésen a vall. és közokt. ügyi miniszter az erről szóló törvényjavaslatot a törvényhozás elé terjeszti.

Vak gyermekek óvódája. Néhai hidaskürti Nagy Sándor 100.000 koronát hagyományozott oly célból, hogy a vak gyermekek óvódáztatásban részesüljenek. A hagyományból a vak gyermekek részére felépitetett hazánkban az első óvó, ahova az 5—7 éves koru vak gyermekek f. évi szeptember elsejétől kezdve már felvételt nyerhetnek. Az óvóban — igazolt szegénység alapján — nem, vallás, és nemzetségre való tekintet nélkül, olyan 5—7 éves koru vak gyermekek nyerhetnek felvételt, akik a vakságon kivül más testi vagy szellemi fogyatkozásban nem szenvednek. A felvett növendékek az óvóban szakszerü oktatásnevelésben részesülnek. A felvétel iránti kérvények a vallás és közoktatásügyi miniszteriumhoz cimezve a vakok budapesti kir. orsz. intézete igazgatóságához (VII. István-ut 95. sz.) nyujtandók be, ahol a felvételre vonatkozó mindennemü utbaigazitás is megszerezhető.

Jövőnk cim alatt az orsz. kath. tanügyi tanács szociális szakosztálya bizonnyal az összes kath. tanitók előtt már ismeretes tanügyi lapot adott ki. Ennek a lapnak lesz feladata, hogy az ország összes kath. tanitóit felvilágositsa arról, hogy mindnyájunknak tömörülni kell a ker. szociális szakosztályban s ezáltal olyan tekintélyes testületté kell egyesülni, mely az eddiginél sokkal nagyobb eréllyel fogja a tanitóság érdekeit előmozditani. Felelős szerkesztője Wohlmuth Ernö, a Szent-István-Társulat főtisztviselője s a tanács titkára, akit a kath. tanitóság és kath. tanügy igazi lelkes barátjának s olyan kiváló tehetségü embernek ismerünk, hogy a jelzett nagy célt bizonyára meg is fogja valósitani. Hiszen a ker. szociális szakosztály is tulajdonképen az ö müve. Sikerét nemcsak óhajtanunk, de részvételünkkel mindenképen előmozditanunk kell, mert az ő sikere a mi sikerünk is lesz.

ORGONA-HARMONIUMOKAT
mindkét rendszer szerint a legolcsóbban szállit
Pajkr Rezső és Társa
Budapest, X., Delej-utca 25. sz. (Tisztviselőtelep)

Európai rendszer szerinti harmoniumjait is ajánlja. — A remek hang, az amerikai rendszer elmés szerkezete által létrehozva, saját dicséretét zengi. Jelentékenyen olcsóbb az amerikai gyártmánynál. **Ára 130 kor.-tól kezdve. Részletfizetés 10 koronától.** Képes árjegyzék ingyen és bérmentve. 5 évi jótállás. Bérmentes szállitás az utolsó vasuti állomásig. **Pedálos harmoniumok** mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos orgonaméretekkel templomok, szemináriumok részére és mint gyakorló-orgonák — **Tanerőknek és lelkészeknek külön százalékkedvezmény Részletfizetés engedélyezve. Mindenki kérjen külön árjegyzéket pianók és pianinókról.**

Friedman Károly
PÉCS
BUTORGYÁR

Versenyképes szép és jó munkáért arany éremmel kitüntetve.

Tulhalmozott raktár miatt
mélyen leszállitott
árak.

Árjegyzék kivonat.

	Korona
1 teljes hálószoba berendezés	348·00
1 „ ebédlő, faragott kredenc, 1 asztal kihuzható, 6 valódi börszék	265·00
1 Thonet szék oldalkötéssel	4·40
1 magas ebédlő diván plüsch behuzattal	56·00
1 ottoman	37·00
1 sodrony ágybetét	10·50
1 afrikmatrac 3 részes	14·00
1 lószőrmatrac 3 részes	46·00
1 rézágy angol, sodronybetéttel	92·00
1 vasmosdó	6·00
1 rézkarnisch (nem rezezett)	4·00
1 szalon berendezés, 1 canapé, 2 karosszék és 2 szék, finom szövettel	152·00

Háló, ebédlő, szalon, uri szobák, réz és vasbutorok rendkivül nagy választékban, **bámulatos olcsó szabott** árak mellett.

Két arany, 1 ezüst és 1 nagy aranyérem kitüntetve.

Apécsi országos kiállitason állami aranyérremmel kitüntetve.

Alapittatott 1867. évben. Alapittatott 1867. évben.

ANGSTER JÓZSEF ÉS FIA ORGONAÉPITŐK

Orgona- és harmoniumgyár Pécsett

A budapesti bazilika nagy orgonájának épitője

Ajánlják kitünő hangu és erős szerkezetü légnyomatu és elektromos berendezésü orgonáikat a legjutányosabb árak mellett müvészi kivitelben. Raktáron kitünő hangu **harmoniumok minden nagyságban.**

Elektromos fujtató készülékek ∴ Elektromos fujtató készülékek

Árjegyzéket kivánatra ingyen küldünk

„Turul" cipők.

130 saját fiókraktár a hel- és külföldön.

Elsőrangu, elegáns és — jutányos a —

TURUL cipő

Turul cipőgyár r. t.

Temesvár,

a Monarchia legnagyobb cipőgyára.

Fiók raktár **Pécs, Király-utca 15.**

— A Nemzeti Casino mellett. —

Kérjen árjegyzéket!

Pártoljuk a honi ipart, ne szóval, de tettel!!

Hazai posztónemüeket

dús és izléses választékban eredeti gyári árakban árusitja kizárólag

KRAUSZ ARNOLD posztógyári nagy raktára

Király-utca 15. szám PÉCS Hattyu-épület

Mintákat kivánatra bérmentve!

A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

KÖNYVKIADÓHIVATALA ÉS KÖNYVKERESKEDÉSE R. T.

Könyvkiadóhivatal: VIII., Szentkirályi-utca 28. szám. Telefon: 65—70

BUDAPESTEN

Könyvkereskedés: IV., Kecskeméti-utca 2. szám Telefon: 79—05.

A katholikus népiskolák számára püspökkarilag előirt és engedélyezett *összes tankönyvek*, valamint a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszteriumtól használtra előirt *összes tanszerek* mindig készletben vannak *Árjegyzék kivánatra ingyen és bérmentve. Megrendelések 24 órán belül intéztetnek el.*

A Szent-István-Társulat kiadásában megjelent tankönyvekből bevezetés céljából mutatványpéldányokkal készséggel szolgál a könyvkiadóhivatal. A katholikus tankönyvirodalom terén működő szakférfiak által szerkesztett és a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent nép- és polgári, képezdei- és felsőbb iskolai tankönyvek a Kath. Tanügyi Tanács Tankönyvbiráló Bizottságától valamint a népiskolai tankönyvek a nem magyar tannyelvü kath. iskolák számára a közoktatásügyi miniszteriumtól is engedélyezve vannak.

A Szent-István-Társulat kiadásában a tankönyveken kivül megjelent *ifjusági olvasmányok* legalkalmasabbak a kath. ifjuság számára, mint jutalomkönyvek leginkább ajánlhatók. Szintugy a legalkalmasabbak a Társulat által kiadott *ifjusági imakönyvek*, melyek mind az egyházi főhatóság engedélyével jelentek meg. Itt különösen kiemeljük a legujabban megjelent és máris legjobban elterjedt *„Kis Jézusom örömöm"* cimü 6—10 éves ifjuság számára irott imakönyvet, melyet *Dr. Vargha Damján* szerkesztett és melynek tartalma általános elismerésben részesült. Ára szép vászonkötésben 50 fillér, kapható a Társulat könyvkiadóhivatalában és minden nagyobb könyvkereskedésben.

A könyvkereskedéssel kapcsolatos *mükereskedés* gazdag tárlatában képek, szobrok eredetiben vagy másolatban *részletfizetésre* is kaphatók. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve rendelkezésre áll.

Minden, bárhol hirdetett könyv vagy mű könyvkereskedésünk utján eredeti áron beszerezhető.

Dunántúl könyvnyomda r. t. Pécs. Igazgató: Müller Károly.

Pécs, 1912. IV. évfolyam 9. szám. November 15.

KATHOLIKUS ISKOLA

Népoktatásügyi havi közlöny. — A pécsegyházmegyei tanhatóság hivatalos közlönye.

Előfizetési ár: Tagoknak egész évre 1 korona, nem tagoknak 2 korona. Egy szám ára 10 fillér. Megjelenik augusztus és szeptember hónapok kivételével minden hónap 15-én. Telefon: 76. sz.

Kiadótulajdonos: A „Pécsegyházmegyei Röm. Kath. Tanitó-Egyesület". Felelős szerkesztő: KÓRODY MIKLÓS képezdei tanár.

Szerkesztőség: Pécs, Szepessy-u. 3., hová a lap szellemi részét illetve minden közlemény, valamint a hirdetések is küldendők. Az egy koronás előfizetési díjak a rendes tagsági díjakkal egyszerre fizetendők. Nem tagok előfizetési díjaikat is sziveskedjenek Székely Márton egyesületi pénztáros ur czimére Pécs, küldeni.

Beszámoló

előadás a wieni kereszteny nevelés I. nemzetközi kongresszusáról. Tartotta: Igaz Béla dr. az ehm. rk. tanitóegyesület őszi választmányi ülésén.

Folyó évi szept. 9, 10. és 11-én Ő Méltóságának ,kegyes főpásztorunknak, magas megbizásából Jakab Béla dr. felsőleányisk. igazg., tanitóképzőint. r. tanár és Kircz István teveli igazgató-tanitó urakkal szerencsés voltam részt venni Wienben a „Keresztény nevelés I. nemzetközi kongresszusán". Az osztrák kath. tanitóegyesület szervezte ezt. Lélekemelően folyt le, de ezen nincs okunk csodálkozni, ha egy-két kiváló tudós nevét említem: Mercier biboros, mechelmi érsek, belgium primása, dr. Willmann Ottó egyetemi tanár, udvari tanácsos, főrendiházi tag, Habich, tanitóképzőint. igazgató, Cathrein Viktor tanár, stb.

Összegyültünk az egész világból a kath. tanitóegyesületek képviseletében és nyomatékosan *hangsulyoztuk a tudós előadókkal, hogy minedn tudománynak alapgyökere a bölcsesség és ez a hit mélyéből táplálkozik.*

Üdvözölte gyülésünket csász. és kir. Ő Felsége Ferenc Ferdinánd trónörökös, azt kivánván, hogy sikerüljön a kongresszus azon törekvése, miszerint hazafias, katholikus tanitók képzetsensek.

Megjelent személyesen a kongresszuson dr. Nagl Ferenc biboros, wieni érsek, dr. Huszarek vallás- és közoktatásügyi miniszter, dr. Neumayer Wien főpolgármestere, dr. Bacchlé, az alsóausztriai tartományi gyülés képviseletében, stb.

Brück bochumi igazgató, a kongresszus elnöke nagy tetszés mellett nyilatkoztatta ki, hogy ezen kongresszus nemcsak azt fogja bizonyitani, hogy a katholikusok hite az egész világon egy és ugyanaz, amit különben az Eucharisztikus kongresszus fog különösen feltüntetni, hanem hogy minden meggyőződésre jutott katholikus egységes azon követelményekben, melyek a katholikus tanitók iránt az emberi élet különböző viszonyai szerint támasztatnak. A legnemesebb feladata az ifju nemzedéknek, az ifjuság nevelése és ennek képessé tétele és pedig erős akarattal arra, hogy a nevelés áldásait igazán katholikus szellemben közvetitse és terjessze.

Tehát nevelni kell az ifjuságot, oly tanitókat, kath. tanitókat óhajtunk, akiknek van hitük és aszerint élnek, nem pedig kényük kedvük szerint. Olyan tanitókat óhajtunk és tartunk hivatásuk magaslatán állóknak, akik nemcsak tanitanak, hanem maguk vallásosok és az ifjuságot is vallásos kersztény kath. szellemben nevelik.

Az ellentábor kacajjal fogadja ugyan az ilyen nyilatkozatot, de mi ettől nem tágitunk. Nem tágithatunk, mig katholikusoknak tartják és vallják magukat.

És hogy ker. kath. nevelési feladatát a katholikus tanitó megoldhassa, a jövő népiskolája érdekében valamit tehessen, minden törekvésének oda kell irányulnia, miszerint megmentse ezt a kegyetlenség szellemétől, a tisztelet hiányától, mely ezt minden oldalról fenyegeti.

Minden népnek; a mult idők összes iskoláinak összes törekvése szóval és tettel odairányult, hogy tiszteletet, kegyeletet öntsön az ifjuságba, az ősök alkotásai, embertársaik érzelmei iránt. Tisztelték, becsülték az emberiség kis és nagy jótevőit. Ami szent és tiszteletreméltó volt előttük, azt oly hatalmas védelmükbe vették, amint csak tehették. Büszkék voltak őseik dicséretes tetteire. A történelem az ő nagy tanulságaiban szent volt előttük ép ugy, mint a jog az ő örök követelményeiben.

Egész más azonban az ifjabb nemzedék egyik részének felfogása. Joggal alkalmazhatjuk rá Goethe szavait: „Mily hamar elvesztette e nemzedék a tiszteletet szellemét." Tárgyaktól és emberektől, még oly tiszteletreméltó traditiótól, a mult nagyjaitól, a jelen jogaitól megtagadja a tiszteletet.

A személyi, az egyéni tévesen felfogott kultusz nevében, amely elől mindennek ki kell térni, amit eddig általában a tisztelet érzelmeivel tekintettek és tárgyaltak, a legifjabb tanitói nemzedék egy jelentékeny része oda törekszik, hogy ami népiskolánkat is a kegyeletlenség irányába terelj.

A ker. kath. nevelőnek legelső és legkiválóbb kötelessége, hogy a jövő iskoláit a kegyeletlenség ezen szellemétől megmentse.

Ezt követeli az iskolától a nép és az ő legszentebb jogai. Nem a tanitóért van a nép, hanem a nép végett a tanitó. A keresztény pedagogia atyamestere, Willmann Ottó szerint is „a tanitói állás a keresztény nép szolgálatában áll. Tisztelet a személyi pedagogiának, az egyéniség szabad fejlődésének, de a jog zajos hangoztatásába nem szabad belevegyülni a népen s az egész összeségen elkövetett jogtalanság visszatetsző hangjának, mikor első sorban őt van hivatva a tanitó szolgálni."

De van még egy szent, nagy, áldásos intézmény, amely a népiskolában a fenyegető kegyeletlenségtől megvédendő s ez a család. Nincs szükség rá, hogy a régi kérdést, a családnak gyermekeinek nevelésére vonatkozó jogait, az állammal szemben bővebben kifejtsem, sem arra, hogy egyes részletkérdésekkel, mint például a kötelező iskolábajárással foglalkozzam. Mi katholikus nevelők egy pontban egyetértünk. A családnak eldegenithetetlen jogai vannak, melyek az iskolaterem küszöbén sem szünnek meg és amelyeket egy jottával sem szabad megrövidíteni vagy meggörbiteni. Mily megszégyenitő magában véve egy nevelőre nézve, ha őt a szülői ház és örök jogai iránt köteles ezen tiszteletlihányra kell figyelmeztetni. A legrégibb, legidősebb tanitóképző, a legszebb és legtökéletesebb, melyet birunk, a keresztény család, mely azon alapon épült fel, melyek most is a jó tanitó és nevelő elengedhetetlen kellékei: Istenfélelem és jámborság, kötelességtudás és szorgalom, türelem és becsületesség. Ne feledd el ezt, ifju tanitó! Légy tiszteletted ezen szentély iránt, mely a te szellemi és erkölcsi otthonod is! Vigyázz, nehogy egyik napon egy hű és erős férfiu ezen intelemmel lépjen elibéd: Az én házam nemcsak azért áll itt ezen országban, hogy engem és enyéimet boldoggá tegye, ha-

nem azért is, hogy az egész országot vidámabbá és jobbá tegye. Nem vagyok gazdag, de van szabad és kedves családi asztalom és védő tetőzetem. Megtehetem azt is, hogy a vándornak, ki nem vagyonosabb nálam, asztalt teritsek és ágyat vessek. Vannak kincseim, melyek engem a legboldogabb és legvidámabb emberré tesznek. Ezek az én nőm házias szelleme, az én gyermekeim ártatlan szive. Te, akire rábizom, az én legdrágább kincsemet, óvakodjál, nehogy gyermekemben azt vesd meg, ami az ő szülői házának egyedüli birtoka, egyedüli becsülete. Tanitsd meg gyermekemet, kérlek, minden hasznosra, emberhez méltóra, tanitsd lélekerősségre az élet küzdelmei közepett, de se szóval, se tettel ne tedd előtte borussá a vidám, napos világot, melyet ő a családból vitt magával az iskolába.

Legyen a kath. népiskola továbbá menhelyévé a köteles engedelmességnek, minden törvényes tekintély és felsőbbség iránt. Ne kerüljenek ki azok a mi sorainkból, akik nap-nap után a *tiszteletlenség és minden felsőbbség és tekintély ellen való lázadás példáját nyujtják a gyermekeknek*. A keresztény életfelfogásban egyek vagyunk és maradunk az iránt, hogy a nevelés tekintély nélkül lehetetlenség, sőt gonoszság.

A kegyeletlenség, tiszteletlenség szelleme a mi kath. iskoláinkban ne jelentkezzék se a család, se a nép, se a törvényes felsőbbségek ellen.

Ne foglaljon ezen bontó szellem helyet a tanitó szivében sem a nevelés munkájában munkatársai ellen, kollégái ellen, legkevésbbé pedig azok ellen, kik a kor és tapasztalat által kitünnek és érdemeket szereztek.

A kor tisztelése főoszlopa minden erkölcsi müveltségnek. A fáradtság napjaiban természetesen nem képes az ősz tanitó annyit tenni, mint életének vidám hajnalán, de az ő hosszu életpályáján annyi napsugár és áldás fakadt és amit nem képes testi ereje, azt bőségesen pótolja lelkének nemessége és megjelenésének csendes méltósága. Az idős kartárs iránti tisztelet által a tanitó magát és egész müködési körét becsüli meg és az ő csendes iskolaterméből a házakba, a szivekbe minden érdemteljesnek és tiszteletreméltónak becsülése, tisztelete, hódolata és szentnek tartása száll, egyben őket erősebbekké és jobbakká varázsolja.

És igy válik a kegyelet, a tisztelet szelleme, melynek a jövő népiskolában ismét fel kell virágoznia, védelmül és óvószerül minden elfajulás és istentelenség ellen, mely az ifju nemzedéket fenyegeti. Adja a jó Isten!

I. Igazgatósági ülés.

Jegyzőkönyv. Felvétetett Pécsett, 1912. november 7-én, a Pécsegyházmegyei róm. kath. Tanitóegyesület igazgatóságának e nap tartott ülésén. Jelen voltak: dr. Igaz Béla egyházm. főtanfelügyelő, mint egyházi elnök, Horváth Ignác, mint világi elnök, Báter János, mint egyesületi titkár, Székely Márton, mint egyesületi pénztáros, Bodonyi Nándor, mint jegyző. Albert István, Hall Viktor, Kindl Vilmos, Kőházy Gizella, Somssich Sándor, mint az igazgatóságnak tagjai.

1. tárgy. Felolvastatik a mult ülés jegyzőkönyve. Hitelesnek nyilvánittatik s a kiküldött hitelesitők által aláiratott. A mai ülés jegyzőkönyvének hitelesitésére elnök felkéri Albert István és Kőházy Gizella igazgatósági tagokat.

2. tárgy.Titkári jelentés. 1. Báter János egyesületi titkár jelenti, hogy püspök úr Óméltósága a legutóbbi közgyülés határozatait jóváhagyta.Tudomásul szolgál. 2. Jelenti, hogy Bitter Illés értesittetett arról, hogy egyesületünk örök és tiszteletbeli tagjául beválasztotta, mit az eltávozott Bitter Illés meleg szavakban köszönt meg. A választmány örömmel tudomásul veszi. 3. Jelenti továbbá, hogy méltóságos és főtisztelendő Wajdits Gyula úr, volt elnök és egyházmegyei főtanfelügyelő neki három takarékpénztári könyvet adott át, miknek betétei az egyesület vagyonát képezik. Titkár e könyveket átadta dr. Igaz Béla jelenlegi egyházi elnöknek, miről az elismervényt beterjeszti. E szerint a Pécsi Takarékpénztárban 89643. sz. 525.72 K, 90777. sz. 688.59 K. 97600 sz. 1372.27 K betétei teszik az egyesület vagyonát. Tudomásul szolgál. 4) Jelenti még, hogy a „Szekszárdvidéki r. kath. Tanitóegyesület" feloszolván, vagyonát az Egyhm. R. K. Tanitóegyesületnek adta. De jogilag, még nem léptek annak birtokába, amennyiben a feloszlásról az országos kormány nem értesittetett, valamint megmaradt vagyonának hováforditásáról. Javasolja, hogy elnök tegyen lépéseket az iránt, hogy a megszünt egyesület feloszlását kimondó határozat jóváhagyás céljából terjesztessék fel a miniszteriumhoz. Mely javaslatra nézve az igazgatóság akként határoz, hogy elnök és titkár együttesen bizatnak meg az eljárás meginditásával. 5) Azután beterjeszti titkár Magyar Rezsőnek abbeli kérelmét, hogy az egyesület szavazzon meg némi segélyt Csötörtök Józsefné, volt magyaregregyi tanitó özvegyének. A kérvény az igazgatóság határozatából a választmány elé terjesztetik. 6) Bemutatja titkár Moussong Gézának, a Tanitók Orsz. Szövetsége elnökének abbeli kérelmét, hogy egyesületünk vegye pártfogásába a tanitók orsz. betegs. alapja javára rendezendő sorsjáték ügyét. Mire nézve az igazgatóság határozata, az, hogy a tanitók ugyis mind iskolai jellegre való tekintet nélkül megkapták a felhivást a sorsjátékra vonatkozólag, igy külön intézkedésre nincs szükség. 7) Majd beterjeszti titkár Padányi Andor, Tolnavármegye kir. tanfelügyelőjének az ifjusági egyesületek ügyében kiadott rendeletét, mely rendelet tudomásul szolgál. 8) Beterjeszti Dr. Fent Ferenc apát panaszát, hogy a szekszárdi tanitók nem kapják a Katholikus Iskolát. Az igazgatóság megkéri az egyházmegyei főtanfelügyelő, egyesületi elnököt, és a titkárt, hogy legyenek oly szivesek utána nézni, mi okozza a Kath. Iskola rendetlen expeditióját. Titkár beterjeszti Kóródy Miklósnak a Kath. Iskola szerkesztőjének beadványát, melyben javasolja, 1) hogy a Kath. Iskola ezután ne a tanitó, hanem az iskola cimére járjon, melyre az igazgatóság a javaslatot határozatilag nem fogadja el, mert ha a lap az iskolára jő, ugy annak előfizetése a tanitón be nem hajtható. 2) Szerkesztő előterjeszti az igazgatóságnak, hogy engedje meg, hogy a lapot „hivatalos" és „nem hivatalos" részre oszthassa, s az utóbbiban bármily cikkek és felszólamlások felvehetők legyenek. Az igazgatóság határozatlig kimondja, hogy fenti óhaj teljesitése a szerkesztőre bizatik.

3)Az igazgatóság szerkesztő ur ama inditványát, — hogy a lap szerkesztésében társszerkesztőt is vehessen, — nem látja szükségesnek s igy a társszerkesztői állás szervezését nem javasolja.

10) Egyesületi titkár megemliti, hogy a módszertani szakosztály a legutóbbi közgyülésen akként határozott, hogy egy 10 tagból álló bizottság küldessék ki egy alkalmas olvasókönyv szerkesztésére nézve javaslatot tenni. Kéri az igazgatóság intézkedését. Az igazgatóság akként intézkedik, hogy a módszertani szakosztály elnöke hivjon be a bizottságba tiz tagot a körök világi elnökei közül, s azokkal egyetértve szerkessze meg teendő javaslatát.

11. Titkár jelenti, hogy egyházmegyei főtanfelügyelő egy 50 koronás pályadijat, valamint Wajdits Gyula praelatuskanonok és Horácsek Endre esperes ur is egy 50—50 koronás pályadijat tüztek ki. Az igazgatóság hálás köszönetet mond a nagylelkü adakozóknak és a pályadijak és pályakérdéseket a választmány elé terjeszti.

12. Székely Márton egyesületi főpénztáros jelenti, hogy az 1912. év nov. 7-ig bevétel volt 1803.29 K.
kiadás volt 1638.58 K.
készpénz: 165.29 K.

Az igazgatóság a pénztár revidiálására Kircz István és Walter Ádám választmányi tagokat kéri fel, kik jelentésöket a választmánynak fogják megtenni.

Kelt mft.

Báter János, titkár. *Bodonyi Nándor*, jegyző.

II. Választmányi ülés.

Jegyzőkönyv. Felvétetett Pécsett, 1912. nov. 7-én a „Pécsegyházmegyei Róm. Kath. Tanitóegyesület" választmányának e nap tartott ülésén. Jelen voltak: Dr. Igaz Béla egyh. főtanfelügyelő, mint egyh. elnök, Horváth Ignác mint vil. elnök, Báter János, mint egyesületi titkár, Bodonyi Nándor mint jegyző s a választmány tagja; továbbá: Ambach Mihály, Czernohorszky József, Herger József, Horacsek Endre, Kemény Boldizsár esperes egyh. elnökök, Albert István, Jung Ferenc, Kircz István, Kindl Vilmos, Kiss Vilmos, Komlóssy János, Probszt Jakab, Ruzsinszky József, Somssich Sándor, Szentkirályi Ede, Walter Ádám, Schmidt György, vil. elnökök, mint a választmány tagjai. Távolmaradását kimentette: Dr. Fent Ferenc és Schell Antal.

1. tárgy. Elnöki megnyitó. Dr. Igaz Béla egyházmegyei főtanfelügyelő elnöki

megnyitójában kijelenti, hogy püspök ur öméltósága által egyházmegyei főtanfelügyelővé neveztetvén ki, mivel az egyházmegyei tanitóegyesület alapszabályainak i ntézkedése szerint a főtanfelügyelő az egyesületnek egyházi elnöke is, amennyiben e tisztet vállalja, tudomására adja a választmánynak, hogy az alapszabályokban részére biztositott ezen megtisztelő joggal él, bizván a jó Isten segitségében s az egyesület jóindulatu támogatásában, melyet ezennel kér is. Midőn ezen tisztét átveszi, megemlékezik elődének Wajdits Gyula prael.-kan. ő méltóságának érdemeiről, miket ugy az egyh. megyei tanfelügyelői hivatalban, valamint az egyesület elnöki tisztében kifejtett tevékenységével szerzett. Javasolja, hogy érdemei jegyzőkönyvben megörökittessenek, s a legközelebbi közgyülésnek tudomására hozassanak. Kijelenti, hogy minden törekvésével a tanitók javára iparkodik müködni, hogy végre elérjük az állami és nem állami tanitók közt levő teljes egyenlőséget a javadalmazások tekintetében. Kéri a választmány szives támogatását. Majd székfoglalóul felolvassa a wieni kath. kongresszus keresztény nevelési szakosztályán szerzett tapasztalatait, ahol az egész világ keresztény nevelői egyhangu határozattal kimondták, hogy minden tudománynak alapgyökere a bölcsesség s ez a hit mélyéből táplálkozik. És ez elvek megvalósitásában nagy és fontos feladat vár a kath. tanitóságra. Horváth Ignác, világi elnök megköszönve a szép és tanulságos felolvasást, kéri elnököt, hogy annak kéziratát engedné át közlés céljából a Kath. Iskolának. A kérésnek elnök készséggel eleget tesz.

2. tárgy. Felolvastatik a mult ülés jegyzőkönyve és hitelesnek nyilvánittatik. A mai ülés jegyzőkönyvének hitelesitésére elnök felkéri: Kircz István és Probszt Jakab választmányi tagokat.

3. tárgy. Elnök ur kéri a választmány megbizását, hogy püspök ur ő méltóságát születésnapja alkalmával telefonon üdvözölhesse a választmány nevében.

A választmány a megbizatást készséggel és örömmel adja meg.— Öméltósága ezt kegyesen tudomásul vette és őszintén megköszönte.

4. tárgy. A számvizsgálók beterjesztik jelentéseiket. A számadások rendben találtattak, igy a fölmentvény pénztárosnak megadható. Csupán azt kifogásolják, hogy a Kath. Iskola hirdetési bevételei nem szerepelnek az egyesületi pénztári naplójában is mint bevételek, holott a lap kiadásai hüségesen a pénztár terhére bejegyeztetnek. Jelentik, hogy a pénztár még ma is óriási hátralékokkal küzködik. Erre nézve a választmány haladéktalan intézkedését kérik.

A Kath. Iskola hirdetési bevételeinek ügyében elnök, titkár és egyesületi pénztáros bizatnak meg az eljárás folyamatba vételével, hogy e bevételek a jövőben az egyesületi pénztár naplójában is mint bevételek szerepeljenek. A hátralékok behajtása iránt a körök világi elnökeinek szigoru intézkedése rendeltetik el.

5. tárgy. Csötörtök Józsefné segélyügyében akként határoz a választmány, hogy az egyesületnek nem lévén bár segély-alapja, nem zárkózik el kivételes segélyt megszavazni az egyesületi pénztár terhére. E segély nagyságát az 1912. év végén összeállitandó pénztári mérlegtől teszi függővé, amikor is egyházi elnök urnak 100 K-ig terjedő felhatalmazást ad a segély adományozására nézve.

6. tárgy. Pályatételek kitüzése. A választmány hat pálya-tételt tüz ki:

A.) Az egyházmegyei főtanfelügyelő tétele: „A tanitó patronage-munkássága gyakorlatban." (Fejtessék ki: 1) Mik a tanitó feladatai a patronage ügy szolgálatában? 2) Miként lehetséges a vonatkozó miniszteri rendeletben foglalt utasitásokat a gyakorlati életben megvalósitani? 3) Melyek volnának még az esetleges célra vezető eszközök? 4) Miként volna e programm a gyakorlati életben, de főleg a tanitói egyesületek keretében keresztül vihető?) Dija az egyházm. főtanfelügyelő urtól 50 K.

B.) Wajdits Gyula ur pályatétele: „Mily okok javalják, hogy az egyház jogát és befolyását kath. iskolák vezetésénél megóvja és föntartsa, a tankönyvek megállapitásánál épen ugy, mint a tanügy egész vonalán? Mily veszélyek származnának az egyházra nézve, ha e jogát az egyház a tanitóságra átháritaná? És ha e veszély csakugyan bebizonyitható, vajjon azon tanitó, ki e jogot az egyháztól a maga számára követeli: nem-e inkább önmagát, mint az egyházat szereti"? Dija mélt. Wajdits prelátus urtól 50 K. (Birálókul felkéretnek: Wajdits Gy. dr. Sipos I. és Kircz I. valamint a hittani szakosztály birálói.

C.) Horácsek Endre esperes pályatétele: „Mi teremthetne papok és tanitók között nem szinleges, de őszinte jó viszonyt?" Dija Horácsek E. esperes urtól 50 K.

D.) A hittani szakosztály pályakérdése: „Az osztatlan iskolákban mily okok kivánják meg a katekizmus tanitásában az „Egyik év—Másik év" féle beosztást és mi módon történjék a beosztás. Dija az egyesület pénztárából 50 K.

E.) A módszertani szakosztály pálya-tétele: „Kivántatik alkotmánytani olvasmány módszeres tárgyalása?" Dija az egyesületi pénztárból 50 K.

F.) Az irodalmi szakosztály pályatétele: „Kivántatik történelmi tárgyu mintaolvasmány." Dija az egyesületi pénztárból 50 K.

Az idegen kézzel irt és jeligés levéllel felszerelt pályamunkák legkésőbben *1913. év március hó 15-ig* Báter János, t. képző intézeti tanár, egyesületi titkár cimére — lakik Pécsett, Gizella-u. 5. sz. alatt — küldendők. Későbben érkező pályamunkák figyelembe vétetni nem fognak.

7. tárgy. Inditványok.

1) *Jung Ferenc* inditványa: A baranyavári esperesi kerület tanitói köre f. évi okt. 23-án tartott tanácskozmánya kimondotta, hogy:

a) mély alázattal kéressék fel a méltóságos püspök urunk, hogy a mélt. püspöki karral egyetemben hasson oda, hogy a nm. kultusz miniszter ur által kiosztott arányossági pótlékokban a tanitók és tanitónők évenkint mindig részesüljenek, mig a fizetésrendezéssel javadalmuk el nem éri az államtanitók fizetési nagyságát;

b) kéressék fel a mélt. püspöki kar, miszerint hathatós támogatásával hasson oda, hogy a küszöbön levő fizetés rendezés akként oldassék meg, hogy a kath. tanitók, tanitónők fizetése egyenlővé tétessék az állami tanitók fizetésével, ez irányban az Orsz. Kath. Közoktatási Tanács is ujból felkérendő. A választmány Jung Ferenc inditványára nézve kijelenti, hogy az Országos Kath. Tanügyi Tanács ugyis minden lehetőt elkövet a kath. tanitók érdekeinek védelmében, külön eljárást nem lát szükségesnek. Egyébként világi elnök maga ajánlkozik a kellő lépéseket a Tanácsnál megtenni.

2) Herger József esperes inditványozza, hogy a kath. iskolák egyházhatóságilag utasittassanak a „Kath. Iskola" cimü lapra előfizetni. Mert a „Kath. Iskola" az egyházmegyei tanitóegyesület hivatalos lapja, ugy benne jelenjenek meg a tanitókat érdeklő összes hivatalos rendeletek és utasitások. A lappéldányok az iskola levéltárában helyezendők s mint rendeletek tára megőrzendők.

A választmány egyhangulag elfogadja az inditványt s az egyházi elnök felkéretik, hogy az inditványt az egyházi hatóság elé terjessze.

3. Magyar Rezső inditványozza, hogy a Kath. Árvaházi Alap létesitési ügyében a körök hivassanak fel tanácskozásra és határozathozatalra. A választmány fenti inditványt a körök jóindulatába ajánlja.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést imával eloszlatta.

Kelt mft.

Báter János titkár. *Bodonyi Nándor*, jegyző.

Schell Antal egerági esperes, ker. tanfelügyelő *megnyitó beszéde* a németbólyi esp. tanitó kör tavaszi gyülésén.

Urak!

(Folytatás és vége)

A hanyag tanitó tisztán szédelgésből, vagy hogy érthetőbben mondjam, svindliből él. Ezzel akarja, sőt kénytelen is folyton megtéveszteni elüljáróit, az ellenörző közegeket és a gondjaira bizott gyermekek szülőit is.

Önök tudják, hogy a szakembernek nem lehet svindlivel bekötni a szemét, de abban talán kételkedik valaki. Önök közül, ha azt állitom, hogy ma már a *nem* szakember is csakhamar észreveszi, ha a tanitó svindliz. Ez az a szeg, mely legelőször kibujik a zsákból és a melyen a falusi polgár munkában eldurvult keze is könnyen fenakad. A faluban is már megnyilt az emberek esze, hogy elbirálják: valódi-e avagy csak talmi-e az arany, amely csillog. Nekem már negyven esztendő előtt ugy mondta egy egerági polgár ember, hogy ő azonnal észreveszi, ha a pap nem tanulta meg a prédikációt; de azt is mondta ám az elmult huszonöt esztendő alatt nem egy, hanem több földmüves ember, nem egy, hanem több faluból is iskolalátogatásaim után: ne higyje ám kérem, hogy ezek az iskolások mindent tudnak, amit tudniok kellene, az a kis leány, aki a katekizmusból felelt, csak azokat a kérdéseket tudja, a melyeket elmondott; és az a fiu, ki sz. Istvánról felelt, csak épen ezt tudja a magyar történelemből.

A szédelgés Urak! nemcsak a kereskedelmi-, pénz- és iparügyekben erkölcstelen dolog, de bizonyára akkor is az, ha a tanitás terén akar érvényesülni a hanyagság eltakarására. Az a tanuló, a ki folyton szédelgéssel dolgozik, utóbb önmaga is annyira beleszédül, lelkiismerete annyira kitágul, miszerint nem is veszi észre, hogy a hét főbünök hetedike „a jóravaló restség" és a Szentlélek elleni bünök ötödike „az üdvös intések ellen a bü-

nökben való megátalkodás" terhelik lelkét; sőt közel jár az égbekiáltó bünökhöz is, mert, ha nem is követ el *szándékos gyilkosságot* testileg, de lelkileg megteszi ezt, midőn hanyagságával, butasága által az ősi butaságban hagyja a gondjaira bizott gyermekek szellemét, melyet pedig buzgó tanitásával az igazság világosságába kellett volna vezérelnie.

Ha a közönséges napszámos hanyagságból egy-két sor kukoricát kapálatlanul hagy földemen, ez is kár, de csak az én károm, és csak egy évre szól; de ha a tanitó, ki a szálló ige szerint a *nemzet napszámosa*, merő tohonyaságból éveken át elhanyagolja tanitói kötelmeit: az ismeretek szerzésére, világosságra, igazságra törekvő *egész* nemzedékeket taszit vissza a szellemi sötétség homályába, és ezzel nemcsak az őt tápláló, fenntartó községnek , de a hazának, sőt az egész emberiségnek is kiszámithatatlan kárt okoz.

Nem tudom megérteni, hogy egy *tanitó* hogyan hordozhatja éveken át vállain a felelősségnek ilyen megmérhetlen nagy terhét, mellyel mulasztásaiért elüljáróin, községein, hazáján kivül az egész emberiségnek, de magának az Uristennek is tartozik.

Nem vagyok képes elképzelni sem, hogy egy *tanitó* miképen lehet minden mértéket meghaladólag annyira *szemérmetlen*, hogy mikor a gondjaira bizott gyermekektől csupa lustaságból megvonja a törvény szerint nekik járó szellemi táplálékot, ugyanakkor azok szüleivel megfizetteti magának a saját hanyagságát, lustaságát!

És végre — hogy a pillanatfelvétel ne nyuljon hosszabbra — hiába vizsgálom felfegyverzett lelki szemekkel az ilyen tanitó szellemi világát. Egészen felfoghatlan marad előttem, hogy az ilyen, iskoláját éveken át elhanyagoló tanitó hogyan mer tanitó kollegáinak szemébe nézni, velök kezet fogni . . . hacsak talán azzal nem áltatja magát, hogy ti is mindnyájan époly lusták vagytok, mint én . . . hisz bármennyire eltompult is lelkiismerete, ha nem is vallja be magának, de — mivel a lelkiismeret soha sem vész ki végleg az emberek lelkéből — legalább is *éreznie* kell, hogy hanyagságával nemcsak a saját becsületét vesztegeti, de az egész tanitói kar becsületére is mérges sebet ejt, miután a nép, ha lusta papja van, mindjárt azt mondja: ilyenek a *papok;* de ép igy, ha lusta tanitója van, akkor is általánositja a dolgot és ugy mondja: ilyenek a *tanitók.*

*

* *

Nem is ugy teszem le, hanem eldobom magamtól az ecsetet, mert utóbb Önök közül valaki még rám fogná, hogy azt nagyon is szecessiós szinezésekre foglalkoztatom. Kérem — Uraim! legyenek egészen meggyőződve, hogy az eddig mondottakban egy szóval, de egy betüvel sem szecessióskodtam, hanem, habár minden müvészet nélkül és csak kontár módon, de — sajnos! *természet után* rajzoltam és festettem, a mint hogy ezt a nagy rajztanárok önöktől is, tőlem is igy kivánják.

. . . Urak! én ismerem a németbólyi egyházterület tanitóit és tanitónőit. Önök mindannyian böven rendelkeznek Istentől nyert tehetséggel és saját szorgalmuk által szerzett szakismeretekkel, amelyek eddig a már hosszabb gyakorlat által anynyira kiélesedtek, hogy az önök iskoláiban nemcsak kielégitő, hanem *kitünő* oktatási eredményre lehet és kell számitani.

Tudom Uraim! és szem előtt tartom és tartottam mindig azt is, hogy a németbólyi egyházkerületben csak két tisztán magyarajku község van: Kisherend és Misleny; a többi mind vagy egészen német, vagy egészen horvát, vagy vegyes nyelvü. Tudom és szem előtt tartottam és tartom mindig, hogy önök csak fokozott és egészen felcsavart erőfeszitéssel oldhatják meg tanitói feladataikat; de ép ezért az oktatási eredményre vonatkozólag az igények — még a miniszteri tanterv szerint is leszállitandók, de csak a tananyag *mennyiségére* nézve, mig az ismeretek alaposságát illetőleg az igények époly mérvüek kell, hogy legyenek, mint az az egészen magyarajku iskolákban megkivántatik.

Különben pedig az igazi, hivatásos tanitó ne csak azt tartsa feladatának, hogy ott mutasson fel eredményt, hol azt könnyü szerrel teheti, hanem az legyen ambiciója, hogy bármily nyelvü iskolába helyezte is az isteni gondviselés , még a legnehezebb körülmények közt is általános megelégedésre tegye meg kötelességét, könnyü munkát végezni nem nagy mesterség; csak aki a nehezet, a legnehezebbet is hivatásszerüleg, hatványozott erőfeszitéssel és bő sikerrel hajtja végre: az vivja ki magának minden oldalról a dicsőség babérkoszoruját.

Most pedig végezetül, mikor arra nem is akarok többé még csak gondolni sem, hogy egyházkerületünkben hanyag tanitás létezhessék, még egy kéréssel járulok Önök elé: soha semmiféle magánfoglalkozás — ugymint gazdálkodás, magánórák adása, selyembogártenyésztés, zene és énekoktatás vagy szociális müködés által ne engedjék magukat fő — *tanitói* — kötelességeik teljesitésében megbénittatni; és ha ilyenekkel foglalkoznak is, ezek is arra szolgáljanak, hogy általuk főkötelességeik teljesitésében még tökéletesebbekké legyenek. Soha senki önök közül közepes oktatási eredménnyel meg ne elégedjék, hanem valamennyien meg nem engedő önkényes és tanitványaik képzése — tanulás és tanitás által a tanitói tökély legmagasabb fokára törekedjenek; mert ha a legmagasabbra törekszünk, ugy biztos, hogy legalább a magasra eljutunk.

A jul. 1-én Pécsett tartandó egyesületi közgyülés jó alkalmul fog szolgálni arra, hogy Önök közül a netán lankadó erejüeket is a legmagasabb cél felé irányitsa.

Azon reményben, hogy ez meg is fog történni, és elnézésükért könyörögve, hogy ezt a komoly tárgyat ilyen könnyed tárcaszerüséggel kezeltem le, — amit csak azért tettem, hogy a netán nehezebb emésztetü falatokat is szivesen fogadják el tőlem az Urak: megnyitom a mai tanácskozmányt és kérem a köri jegyző urat, hogy a mult ülésről szóló jegyzőkönyvet felolvasni sziveskedjék.

Kivonat az orsz. kath. tanitói segélyalap bizottságának f. évi augusztus 29-én felvett jegyzőkönyvéből, mely Megyés-Püspök Ur Ő Méltósága körlevelében közöltetett.

Az országos katholikus segélyalap központi bizottsága Budapesten 1912. augusztus 29-ikén a Szent-István-Társulat nagy termében tartotta meg XXVIII. közgyülését. A jegyzőkönyvből egyházmegyém papjainak és tanitóinak tájékoztatása céljából a következőket tartom szükségesnek közreadni:

A bizottság elnöke dr. Walter Gyula v. püspök, praelátus, esztergomi kanonok nyitotta meg az ülést Stark Gyula nagyváradi igazgató társelnökkel együtt. Ugy a nm. püspöki kar, valamint az alap tagjainak képviselői gyanánt igen nagy számmal voltak jelen. Az elnök megnyitójában részletezi mindazokat a jótéteményeket, melyeknek nyujtására már eddig is az orsz. kath. segélyalap képes volt. Kifejti azon elveket, melyek indokolják, hogy a segély alap iránt az érdeklődést minden irányban fel kell kelteni.

A gyülés jegyzőéül Bertalan Vincét választotta meg s érdemleges tárgyalásai során legelőször is táviratot küldött nm. Szmrecsányi Lajos érsek urhoz Egerbe, kifejezendő a gyülésnek Samassa József bibornok, egri érsek elhunyta fölött érzett mély fájdalmát, amelyre a jelenlevő Foltin József püspöki megbizott nyomban a gyülésen válaszolt, megköszönve a táviratban kifejezett részvétet.

Ezután az elnök sorban bemutatja az egyesülethez érkezett különféle leiratokat, melyek között magától a bibornok hercegprimás ur ő eminenciájától 4 rendbeli leirat van, melyek ugy nagy számukkal, valamint belső tartalmukkal élénken bizonyitják a hercegprimásnak az egyesület iránt tanusitott élénk érdeklődését.

Bemutatja továbbá a Szent-István-Társulat átiratát, melyben a társulat valahányszor a mérleg a Szent-István-Társulatnál haszonnal záródik, mindig meghatározott összeggel fog az orsz. kath. segélyalap gyarapitásához járulni. E pontot különösen kivánom hangsulyozni, mert ez egyrészt igazolja a magas püspöki kar ama rendelkezését, hogy a tanitóság már saját érdekében is támogassa a Szent-István-Társulatot, másrészt további felhivást rejt magában arra nézve, hogy a püspöki kar intencióit a tanitóság tegye magáévá s igyekezzék ugy a népiskolai tankönyvek, felszerelések és taneszközök, valamint az iskolai eszközök, valamint az iskolai és tanitói, továbbá népkönyvtárak beszerzésénél arra törekedni, hogy mindezeknek szállitását, még akkor is, ha magának a Szent-István-Társulatnak egyik-másik dolgot esetről-esetre kell beszerezni, a Szent-István-Társulat eszközölje, mert e vállalatnak egyáltalán semmi más célja nincs, mint a ker. irodalom megerősitése s lám mégis jövedelmének fölöslegéből magukat a segélyre szoruló szegény tanitókat is támogatni igyekszik. Saját érdekében cselekszik a kath. tanitóság, ha ezt helyesen felfogva e jótékony testület támogatására siet.

Közli továbbá az elnök, hogy Palásti Pál püspök, volt esztergomi kanonok hagyatékából 2000—2000, Kőhalmy József 300—300 és Orliczky Ferenc szilincsi plébános hagyatékának szegény harmadából 200—200 K-t küldött az esztergomi főegyházmegye.

Elnök jelenti, hogy a vallásalapból folyósitandó segély iránti kérvény még nem érkezett visza, de az ügyet elaludni nem engedi. Inditványozta továbbá, hogy a hazai keresztény hitel- és fogyasztási szövetkezetek évenkint jótékony célra forditani szokott jövedelmei hányadából az orsz. kath. tanitói árvaház javára utalványozandó segély iránti kérelemmel megkerestessenek. Jelenti, hogy az orsz. kath. árvaház céljaira való gyüjtés öszege 58.056 K. 52 f.-t tesz ki, mely összeg szintén a főalaphoz csatoltatik.

A vendég gyanánt jelenlevő Ember Károly közli, hogy a Szent Antal egyesületnek 25 helyen sikerült ingyenes étkezést kieszközölni oly tanulók részére, akik a fővárosban végzik tanulmányaikat s ezen helyeket mind tanitók gyermekei kapták. Ezután a segélyek kiosztása történt meg. Egyházmegyénkből segélyt kaptak Dévai Nep. János pécsi, Tóth János garéi tanitók és Stefán Antalné dunaföldvári özvegy tanitóné.

Visszatérve azon inditványhoz, hogy a hazai kath. ker. szövetkezetek az orsz. kath. segélyalap segélyezésére kérettek fel, ezt összekapcsolom ft. Kolozsváry Mihály váczegyházmegyei kanonok ur azon inditványával, hogy a róm. kath. tanitóegyesületek a segélyalap ügyét állandóan tartsák napirenden s ezen életre való gondolatokat azon felhivással közlöm a Pécsegyházmegyei Róm. Kath. Tanitóegyesület öszes szerveivel, hogy tárgysorozatukba a kath. segélyalap ügyét kivétel nélkül minden gyülésre vegyék be s továbbá nemcsak a ker. szövetkezeteknél, de az öszes pénzintézeteknél tegyenek olyan értelmü kérelmező előterjesztést, melyben az orsz. kath. segélyalapot megismertetik annak célját feltárják s a pénzintézetet arra kérik, hogy az évenkint segélyezettek lajstromába az orsz. kath. tanitói segélyalapot is vegyék be.

Végül közli a jegyzőkönyv mindazokat a számadásokat, melyek az orsz. kath. segélyalap vagyonára és jövedelmeire vonatkoznak. A segélyalap tőkéje e számadások szerint 357224 K. 58 f.-t tesz ki, amiből az árvaházé 146702 K. 99 f., s a tápintézeté 11246 K. 80 f. A többi és pedig 199274 K. 79 f. a segélyalap törzstőkéjét képezik.

KÜLÖNFÉLÉK.

A Katholikus Iskola most megjelent száma egy kis késedelemmel jut el a tagokhoz, mert a választmányi ülés 7-ikén volt s amig a jegyzőkönyvek elkészültek s beérkeztek, a lapot munkába adni nem lehetett.

Azon panaszok tekintetében, hogy lapunk a tagokhoz nem érkezett meg s sokan azt nem kapják meg, már másfél év óta történtek intézkedések. A névsort a különféle kinevezések és áthelyezések, eltávozások szerint mindig az ehm. főtanfelügyelői iroda hivatalos adatai alapján adtuk meg s havonkint igazitjuk ki a nyomda számára, mely az expediciót teljesiti. A nyomda ismételten kapott adatokat az expediciónál előforduló zavarok feltárása és kiigazitása érdekében. Miután azonban mostanáig a bajt teljesen megszüntetni nem sikerült, sőt annak oka eléggé nem is ismeretes, a választmány a szerkesztő kérésére akként határozott, hogy az ügyet az elnökből és a titkárból álló bizottság vizsgálja meg s a szükséghez mérten intézkedjék. Ezt közölnünk kell azért, mert az expedició zavarai miatt a szerkesztőt okolják, holott azt nem is a szerkesztő teljesiti.

A tanitók egy éves önkéntességi szolgálata az egész vonalon életbe lépett s ugy látszik a hadügyminiszter azon hivatalos jelentést kapta, hogy Magyarországon sehol sincs tanitóhiány, minélfogva a besorozott tanitókat nyomban be is hivták szolgálatuk teljesitésére. A minisztertanács határozata alapján a vall.- és közokt. ügyi miniszter, amint hirlik, olyan értelmü rendeletet fog kiadni, hogy az egy éves önkéntes tanitók egész fizetésüket megkapják, de ebből a helyettes fizetése le fog vonatni. Az egyházmegyei iskolakormányzatra különösen azon nehézség támadt az egy éves önkéntességből, hogy férfi tanitót helyettesül ugy szólván sehol sem lehet találni s ilyen rövid időre a tanitónők sem akarják a helyettesitést vállalni. Mindazonáltal valószinü, hogy sok nő akadna, akik vállalnák a helyettesitést, csak nincs tudomásuk, hogy rájuk szükség lenne, miért is lapunk utján kérjük az érdekelteket, hogy ahol állásnélküli tanitók vagy tanitónők vannak, azt teljes cimmel ellátva, lapunknak jelentsék be s mi az illetőket alkalom szerint ajánlani fogjuk.

A kath. tanitói segélyalap tagjai s illetőleg a tagdijakat gyüjtő esperes-ker. tanfelügyelő urak szives figyelmét ráirányitjuk, hogy az év vége közeledik s mivel még eddig csak 20—25 tagdij érkezett be, sziveskedjenek odahatni, hogy az év végi leszámolás érdekében a tagdijakat mielőbb összeszedve az ehm. főtanfelügyelői hivatalba beküldjék.

ORGONA-HARMONIUMOKAT
mindkét rendszer szerint a legolcsóbban szállit
Pajkr Rezső és Társa
Budapest, X., Delej-utca 25. sz. (Tisztviselőtelep)

Európai rendszer szerinti harmoniumjait is ajánlja. — A remek hang, az amerikai rendszer elmés szerkezete által létrehozva, saját dicséretét zengi. Jelentékenyen olcsóbb az amerikai gyártmánynál. Ára 130 kor.-tól kezdve. Részletfizetés 10 koronától. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve. 5 évi jótállás. Bérmentes szállitás az utolsó vasuti állomásig. **Pedálos harmoniumok** mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos orgonaméretekkel templomok, szemináriumok részére és mint gyakorló-orgonák — **Tanerőknek és lelkészeknek külön százalékkedvezmény Részletfizetés engedélyezve. Mindenki kérjen külön árjegyzéket pianók és pianinókról.**

Friedman Károly
PÉCS
BUTORGYÁR

Versenyképes szép és jó munkáért arany éremmel kitüntetve.

Tulhalmozott raktár miatt
mélyen leszállitott
árak.

Árjegyzék kivonat.

	Korona
1 teljes hálószoba berendezés	348·00
1 „ ebédlő, faragott kredenc, 1 asztal kihuzható, 6 valódi börszék	265·00
1 Thonet szék oldalkötéssel	4·40
1 magas ebédlő diván plüsch behuzattal	56·00
1 ottoman	37·00
1 sodrony ágybetét	10·50
1 afrikmatrac 3 részes	14·00
1 lószőrmatrac 3 részes	46·00
1 rézágy angol. sodronybetéttel	92·00
1 vasmosdó	6·00
1 rézkarnisch (nem rezezett)	4·00
1 szalon berendezés, 1 canapé, 2 karosszék és 2 szék, finom szövettel	152·00

Háló, ebédlő, szalon, uri szobák, réz és vasbutorok rendkivül nagy választékban, **bámulatos olcsó szabott** árak mellett.

Két arany, 1 ezüst és 1 nagy milleniumi éremmel kitüntetve.

Apécsi országos kiállításon állami aranyéremmel kitüntetve.

Alapittatott 1867. évben. Alapittatott 1867. évben.

ANGSTER JÓZSEF ÉS FIA ORGONAÉPITŐK

Orgona- és harmoniumgyár Pécsett

A budapesti bazilika nagy orgonajának épitője

Ajánlják kitünő hangu és erős szerkezetü légnyomatu és elektromos berendezésü

ORGONÁIKAT

a legjutányosabb árak mellett müvészi kivitelben Raktáron kitünő hangu

harmoniumok minden nagyságban.

Elektromos fujtató készülékek ∴ Elektromos fujtató készülékek

Árjegyzéket kivánatra ingyen küldünk.

Pártoljuk a honi ipart, ne szóval, de tettel!!

Hazai posztónemüeket

dús és izléses választékban eredeti gyári árakban árusitja kizárólag

KRAUSZ ARNOLD posztógyári nagy raktára

Király-utca 15. szám PÉCS Hattyu-épület

Mintákat kivánatra bérmentve!

„Turul" cipők.

130 saját tiókraktár a hel- és külföldön.

Elsőrangu, elegáns és — jutányos a —

TURUL cipő

Turul cipőgyár r. t.

Temesvár,

a Monarchia legnagyobb cipőgyára.

Fiók raktár **Pécs, Király-utca 15.**

— A Nemzeti Casino mellett. —

Kérjen árjegyzéket!

A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

KÖNYVKIADÓHIVATALA ÉS KÖNYVKERESKEDÉSE R. T.

Könyvkiadóhivatal: VIII., Szentkirályi-utca 28. szám. Telefon: 65—70

BUDAPESTEN

Könyvkereskedés: IV., Kecskeméti-utca 2. szám Telefon: 79—05.

A katholikus népiskolák számára püspökkarilag előirt és engedélyezett *összes tankönyvek*, valamint a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszteriumtól használatra előirt *összes tanszerek* mindig készletben vannak *Árjegyzék kivánatra ingyen és bérmentve. Megrendelések 24 órán belül intéztetnek el.*

A Szent-István-Társulat kiadásában megjelent tankönyvekből bevezetés céljából mutatványpéldányokkal készséggel szolgál a könyvkiadóhivatal. A katholikus tankönyvirodalom terén működő szakférfiak által szerkesztett és a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent nép- és polgári, képezdei- és felsőbb iskolai tankönyvek a Kath. Tanügyi Tanács Tankönyvbiráló Bizottságától valamint a népiskolai tankönyvek a nem magyar tannyelvü kath. iskolák számára a közoktatásügyi miniszteriumtól is engedélyezve vannak.

A Szent-István-Társulat kiadásában a tankönyveken kivül megjelent *ifjusági olvasmányok* legalkalmasabbak a kath. ifjuság számára, mint jutalomkönyvek leginkább ajánlhatók. Szintugy a legalkalmasabbak a Társulat által kiadott *ifjusági imakönyvek*, melyek mind az egyházi főhatóság engedélyével jelentek meg. itt különösen kiemeljük a legujabban megjelent és máris legjobban elterjedt *„Kis fézusom örömöm"* cimü 6—10 éves ifjuság számára irott imakönyvet, melyet *Dr. Vargha Damján* szerkesztett és melynek tartalma általános elismerésben részesült. Ára szép vászonkötésben 50 fillér, kapható a Társulat könyvkiadóhivatalában és minden nagyobb könyvkereskedésben.

A könyvkereskedéssel kapcsolatos *mükereskedés* gazdag tárlatában képek, szobrok eredetiben vagy másolatban *részletfizetésre* is kaphatók. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve rendelkezésre áll.

Minden, bárhol hirdetett könyv vagy mű könyvkereskedésünk utján eredeti áron beszerezhető.

Dunántúl könyvnyomda r. t. Pécs. Igazgató: Müller Károly.

Pécs, 1912. IV. évfolyam 10. szám. December 15.

KATHOLIKUS ISKOLA

Népoktatásügyi havi közlöny. — A pécsegyházmegyei tanhatóság hivatalos közlönye.

Előfizetési ár: Tagoknak egész évre 1 korona, nem tagoknak 2 korona. Egy szám ára 10 fillér. Megjelenik augusztus és szeptember hónapok kivételével minden hónap 15-én. Telefon: 76. sz.

Kiadótulajdonos: A „Pécsegyházmegyei Röm. Kath. Tanitó-Egyesület". Felelős szerkesztő: KÖRÖDY MIKLÓS képezdei tanár.

Szerkesztőség: Pécs, Szepessy-u. 3., hová a lap szellemi részét illetve minden közlemény, valamint a hirdetések is küldendők. Az egy koronás előfizetési díjak a rendes tagsági díjakkal egyszerre fizetendők. Nem tagok előfizetési díjakat is sziveskedjenek Székely Márton egyesületi pénztáros ur cimére Pécs, küldeni.

A tanitó és a társadalmi erkölcs.

Irta: Ki. Rz.

A régi tanitó feladata sokkal könnyebb és egyszerübb volt, mint a mai modern tanitóé.

Ma a tanitó feladata — a régihez képest — nagyon kitágult, megbövült. Működési köre áttörte az iskola falait és kilatolt a társadalmi térre is. Nem elég már, ha a tanitó fokozódott iskolai feladatának tesz eleget, hanem — törvény és közvélemény egyaránt kivánja azt is, hogy társadalmi téren is működjék.

Megkivánják tőle, hogy működését folytassa az életben ott, ahol az iskolában abbanhagyta, mert a tanitó iskolai és társadalmi tevékenységének egymásba kapcsolónak és egymásból természetszerüen folyó egybehangzónak kell lennie. Iskolai és társadalmi működésünknek összhangban kell lenni egymással, mert az iskola által kezdett munka nemcsak folytatást, hanem befejezést is csak az életben nyer, csak az életben nyer működésünk betetőzést.

Végtelenül fontos azért a tanitó szerepe — főleg kisebb községekben, a hol a falu szeme folyton rajta függ és őt nézi és követi, főleg és különösen az erkölcsi téren.

Tapasztalatból tudjuk, hogy amig a magánember erkölcsi botlása a falu lakosságának alig tünik fel és másnap már napirendre ter fölötte, addig a tanitónak — mondjuk emberi gyarlóságból származó kisebb erkölcsi botlása valóságos megbotránkozást kelt a lakók között és annyira tartják nyilván és oly hiven emlékezetükben, hogy bármikor, még évek multán is, a legpontosabb dátummal szolgálnak róla.

Azért nagyon kell vigyázni, hogy botrányköreі ne legyünk a népnek, mert mi vagyunk hivatva — a falusi trifolium két másik tagjával — a pap és jegyző — egyetemben, — a nép társadalom-erkölcsi érzését nemcsak őrizni, hanem ha lehet, fejleszteni is. Azért szociális-etikai működésünknek és életünknek mindig tiszta, erkölcsös és szilárd meggyőződéses elveken kell nyugodnia, mert ha nem nyugszik azon, sohasem fogunk erkölcsös jellemeket fejleszthetni. Pedig erkölcsös jellemek létesitése és fejlesztése nélkül egész nevelésünk, minden fáradozásunk csak homokra rakott épület.

Napoleon Bonaparte is mondotta a többi között Saint Cyrnek:

„A szellem a hajó vitorlája; a karakter (jellem) a viz áramlata. Ha a viz áramlata erős és az árbócozat gyönge, akkor a hajó csekély utat tesz meg, de ellenáll a tenger hullámainak. Ha viszont a vitorla erős és a viz áramlata gyönge, akkor a hajó uszhatik szép időben, de a legelső vihar alámeritheti." (Budapesti Hirlap 1912.)

Teljesen igaza van Napoleonnak. Képzés erkölcs nélkül olyan, mint az éles penge nyél nélkül. Könnyen megsebezhetjük önmagunkat vele. Ellenben éles penge erős nyéllel, hatalmas fegyver.

A társadalom vezetői kezdik is észrevenni, hogy az erkölcs nélküli értelem csődöt mondott vagyis tudományosan kifejezve: Az intellektualizmus etika nélkül nem állhat meg. A mult század utolsó 4 évtizede óta az iskola ugyszólván csak tudást követelt, csak arra fektette a fősulyt és az erkölcsre vajmi keveset adott. Csak mostoha gyermeke volt az etika a tanitásnak, ellenben az intelektualizmus dédelgetett kedvence.

És mit produkált ezvel a rendszerrel az iskola?

Megelégedetlen, forrongó, erkölcstelen társadalmat, mely önmagával meghasonlott és mindenféle destruktiv áramlat szolgálatában áll.

Látják ezt vezetőink jól és azért lassan-lassan kezdenek visszatérni a régi keresztény elvekhez, a régi keresztény népek nevelési módszeréhez, akik szociális — etikai alapon nevelték fijaikat, t. i. dicső ősök példáin kiindulva fejlesztették az erkölcsöt és értelmet párhuzamosan, egyformán.

Azért nekünk működésünkben a társadalmi-erkölcs szolgálatába kell szegődnünk és minden erőnkkel és befolyásunkkal odahatnunk, hogy a társadalmi erkölcs terjedjen és fejlődjék.

Mert ha mi nem küzdünk a destruktiv irányzatok és áramlatok ellen és nem kormányozzuk társadalmunk sajkáját csendesebb vizekre; ha mi nem megyünk társadalmunk élén az erkölcsnek zászlajával kezünkben, mint a nép erkölcseinek irányitói, akkor tényleg ma is áll Berzsenyi felkiáltása:

„Mi a magyar? Rut Sybarita vár!"

De ha sikerül társadalmunkat ismét a régi keresztény erkölcsök ösvényére és csendesen folyó vizekre hozni, akkor nem kell féltenünk társadalmunkat, országunkat, hazánkat, mert akkor igaz lesz, amit ugyancsak Berzsenyi mond: „Minden ország támasza, talpköve a tiszta erkölcs."

A kath. tanitóság számbelileg a legnagyobb kultur-hadsereg az országban és igy leginkább van kötelezve a társadalom erkölcsein javitani, annál is inkább, mert éppen a katholikus van legjobban kitéve a szabadgondolkodók megtámadtatásának, sőt a kath. iskolákat veszélyezteti az államositásnak veszélye is. De ha 18 ezer hithü, buzgó tanitó összefog és szilárd elhatározással a kath. társadalom reformálásán dolgozik, azt a jó erkölcs utjára vezeti, lehetetlen, hogy a közfigyelmet magunkra ne vonjuk és ellenségeinket is barátjainkká ne tegyük.

Az év végén adtuk kedves kartársainknak ez alapigazságokat szerettel, hogy fölöttük elmélkedjenek.

Követelhet-e a felekezeti tanitó gyülés alkalmával napi- és fuvardijat?

Az értényi esperesi tanitói kör október hó 22-én tartott gyülésén egyesek részéről ama panasz merült fel, hogy gyülés alkalmával sem napi-, sem fuvardijban nem részesülnek. Tekintettel arra, hogy alulirt ilynemü panaszára Tolnavármegye közigazgatási bizottsága meghozta II-od foku véghatározatát, nevezett egyesület felhivására, mint közérdekü dolgot, kötelességemnek tartom azt egész terjedelmében e becses lap hasábjain közölni a tamási főszolgabiróság I-só foku határozatával együtt.

„A tamási-i járás főszolgabirójától 448/1906. közig. sz. Tárgy: Németh Antal bedegi kántortanitó és Németh Gizella bedegi tanitónő kérelme f. évi szeptember hó 26-án Tamásiban megtartott tanitói gyülésen történt megjelenésük alkalmával felmerült 4—4 korona napidij és 8 korona kocsifuvar, összesen: 16 korona költségnek a bedegi róm. kath. iskolaszék terhére leendő megállapitása, illetve kifizetése iránt. Határozat: Folyamodó kérelmének hely adatik és a felszámitott napidij és kocsifuvar költségnek 15 nap alatt különbeni végrehajtás terhe melletti megfizetésre a bedegi róm. kath. iskolaszék mint iskolafentartó a 85046/806. sz. belügyminiszteri körrendelet értelmében köteleztetik. Mert: a tanitói értekezleten résztvevő községi népiskolai tanitónak nemcsak napidij, hanem fuvarköltség jogosan jár, minélfogva a bedegi róm. kath. iskola pénztára terhére a felszámitott költség megállapitható volt. Mely határozat a folyamodó Németh Antal bedegi kántortanitó és Németh Gizella bedegi tanitónő és bedegi róm. kath. iskolaszék elnökének kiadatni rendeltetik. Tamási, 1906. évi december hó 19-én. Szévald m. k. főszolgabiró. (P. H.)“

„Tolnavármegye közigazgatási bizottságától. 311/1907. sz. Tárgy: Francsics Pál bedegi lakos plébános, iskolaszéki elnök felebbezése. Véghatározat. A tamási járás főszolgabirájának 1906. évi 4429. sz. a. hozott azon határozatát, mely szerint a bedegi róm. kath. iskolaszék Németh Antal kántortanitó és Németh Gizella tanitónőnek 4—4 korona napidij és 8 korona kocsifuvar, összesen 16 korona költségnek megfizetésére 15 nap alatt különbeni végrehajtás terhe mellett kötelezve lett: II-od fokon is a felebbezés elutasitásával indokainál fogva, de meg azért is helyben hagyatik, mert a kérdéses napi- és fuvardijak kiszolgáltatására a politikai községre vonatkozólag sem a községi szervezési szabályrendelet, sem az egyházlátogatási okmány kötelező rendelkezést nem tartalmazván, a kötelezettség megállapitása jogalap hiányában annál inkább sem volt eszközölhető, mert felebbező azon állitása, hogy a község előzőleg is viselte a hason cimen felmerült költségeket, törvényes érvül figyelembe vehető nem volt, mivel a község elöljáróságának ez évi 82. sz. jelentése szerint ez csak egy izben, akkor is külön felmerült méltányossági okból történt, azon határozott kijelentéssel, hogy a községi elüljárók egyszersmindenkorra eltiltatnak a község pénztárának ily cimen való megterheltetésétől és mivel az 1896. évi 85046. sz. b. m. rendelet határozottan kijelenti, hogy az ily cimen felmerülendő költségek az iskolákat fentartók pénztárából fedezendők. Azon körülmény pedig, hogy a kérdéses iskola fentartója a politikai község volna, felebbező által sem állittatott. Miről a tamási járás főszolgabiráia oly felhivással értesittetik, hogy ezen véghatározatot Francsics Pál és Németh Antalnak azon megjegyzéssel kézbesittesse, hogy ezen véghatározat ellen az 1901. évi XX. t.-c. 2. §-a értelmében további felebbezésnek helye nincs. Kelt Tolnavármegye közigazgatási bizottságának Szekszárdon 1907. évi február 6-án tartott ülésében. Apponyi s. k. főispán. (P. H.)“

A közig. bizottság határozata tehát abban csucsosodik ki, hogy nemcsak az állami és községi iskolai tanitókat illeti meg a tanitói gyülésen való megjelenésekor napi- és fuvardij, hanem a hitvallásos iskolában működő tanitót is, még pedig az iskolapénztárából, ha erről esetleg a községi szervezési szabályrendelet és a canonica visita máskép nem rendelkezik. Midőn Tolnavármegye közig. bizottságának fennt ismertetett határozatát olvastam, már akkor meg voltam győződve, ha ez általánosan ismert is lesz, nem fogja megszüntetni e téren felmerült panaszokat, mert igen sok egyházközségnek nincs saját pénztára, s igy nem lesz módjában tanitójának e cimen járó költségeit kifizetni. Miután pedig a község pénztára e teher viselésére nem kényszerithető, nincs más hátra, ha e bajt véglegesen orvosolni akarjuk, mint az iskolaszék vezetése alatt az egyházközséget ugy szervezni, hogy mindazon dologi kiadásokat, melyeket a látogatási okmány nem érint, saját hatáskörébe vonja, rendszeres évi költségvetés alapján iskolapénztárt állit fel, s nem vár mindent a régi szokás elavult fogalma alatt a politikai községtől, vezetői kegyére bizva magát, kik ismerve fonák állapotunkat, tetszés szerint intézik el jogilag nem hatáskörükbe eső személyi és anyagi dolgainkat. Sokan vannak, kik idegenkednek efféle ujitástól. Kifogásul azt hozzák fel, hogy az iskolaszéknek nincs végrehajtó hatalma, mindenért azután is a hatóságokat kell megkeresnie, igy csak a munka szaporodik minden jobb állapot kizárásával és csak ujabb költségeket zuditanánk az amugy is sokféle adóval tulterhelt község lakóinak vállaira. Ha van is ez ellenvetésnek némi jogosultsága, de még sem oly nagy, mely miatt elejteni legyünk kényszeritve ily fontos eszmét, mely nemcsak a tanitó anyagi érdekeit van hivatva a bizonytalanságból kivezetni, hanem a nevelés és oktatás előbbrevitelét is célozza és egyben a hitvallásos iskola önállóságát még jobban kidomboritja.

Az iskolaszéknek meg van a saját szervezete és hatásköre, mely az 1868. évi XXXVIII., 1876. évi XXVIII. és az 1907. évi XXVII. t.-cikkekben nyer határozott kifejezést. Nem mondom ezzel, hogy ezek teljesen jók és kielégitők, hiszen emberek alkották, de igenis állitom, hogy ezeknek keretében elég önállóan és hatékonyan működhetik az iskolaszék, csak annak tagjait hassa át a tőlük jogosan megkivánható oktatásügy szeretete. Az iskolaszék önálló testület, mely saját hatáskörében a törvények és szabályrendeletek szem előtt tartásával rendelkezési joggal van felruházva s miért ne élne ezzel? miért rendelné alá magát egy másik testület gyámkodásának, mely testület esetleg a hitvallásos iskola ellenlábasa, sem érzéke, sem hajlandósága nincs bármi üdvöset alkotni, avagy segitségére lenni olyan intézménynek, mely irányelvén teljesen kivül esik.

Ha vizsgáljuk a községi elöljáróság és képviselőtestület személyi összetételét, látni fogjuk, — legyen bár a község lakóinak zöme katholikus — hogy abban ha más vallásu nem is, de egy-két zsidó helyet foglal virilista jogánál fogva, s elég hatalma van érdekösszeköttetéseinél fogva arra, hogy a hozandó határozatokat saját speciális elveihez formálja. Itt ugyan előtérbe kerül a közs. vezető jegyzője, ki egyéni sulyával, jellemének tisztaságával és talán vallásos érzésének bensőségével ellensulyozza az ellenünk irányuló támadásokat; de ki biztosit bennünket arról, hogy ha e tisztviselő lelkéből is hiányozni fog a hitéletnek e kriteriuma, nem-e a nemzetköziség ez országosan ismert alakjai fogják ott is diadalukat aratni, hol jóval ezelőtt a keresztfa alatt ülő falusi biró mondta ki határozatát. E tisztviselő segitsége, közremunkálkodása nélkül pedig se papnak, se tanitónak nincs meg e testületben azon hatalma, mellyel végeredményesen irányt változtatni tudna, tehetetlenül kell nézniök a romboló munkát, melyet legtöbb esetben hivatlan elemek végeznek.

A mai kor szelleme különben sem arra való, hogy az iskolaügyet látszólag csak kis mértékben minden biztositék nélkül egy kivülünk álló testület jogköre alá bocsássuk, hogy annak tetszése szerint igazodjék bármi is, mi a hitvallásos iskola beléletét vagy eddig féltékenyen megőrzött jellegét veszélyeztetné. Megengedhető, hogy most, midőn hithüségéről ismert miniszter áll a közoktatásügy élén, nincs mitől félni, de ki tudja, mit hoz a holnap a hazai szomoru politikai viszonyok bizonytalan esélyei között. Tehát nem még jobban összebogozni, söt lehetőleg a két község szétválasztásán kell munkálkodnunk az egyházközség rendszere, szervezésével: mert jöhet idő, midőn ezt tenni veszteségek nélkül nem lesz módunkban. Az ily állapot jogalapot adhat először az iskola jellegének megváltoztatására, azután pedig elkobzására. Ez ellen pedig küzdeni — akinek lelkét még nem mételyezte meg az internacionális elveket hirdetők maszlagos tana — legszentebb kötelessége.

A vallás-erkölcsi alapon nyugvó hitvallásos iskola magasztos ügye iránt érzett meleg szeretetem ujráztatja meg velem azt, hogy a látogatási okmány rendelkezésének szem előtt tartásával ezen tarthatatlan állapot főkép az egyházközségnek a politikai községtől való szétválasztása által szüntethető meg s adja meg egyszersmind azon erős bázist, melyen haladva a hitvallásos iskola nemes missióját Isten dicsőségére és az emberiség javára nagyobb akadály nélkül végezheti. Igaz ugyan, hogy ezen megváltozott helyzet ujabb munkát ad papnak, tanitónak egyaránt, mint az egyházközség szellemi vezetőjének, valamint a kiadást is csekély mérvben fokozni fogja; de tapasztalatból mondhatom: sokkal kevesebb az, mintsem egyesek képzelik azon áldásos eredménnyel szemben, mely az egész iskolaügy vezetésén beáll, dusan megjutalmazva nemcsak a fáradozót, de közvetve gyermekeik által azokat is, akik e csekély áldozatot a kath. népnevelésügy oltárára hozták.*

Németh Antal.

* Az itt kifejezésre jutott eszme olyan nagy méretü kérdést érint, hogy csak a kath. autonómia keretében oldódhatók meg. Maga azonban a szóban forgó kérdés megoldást nyer abban, hogy a szervezetlen hitközségeket az iskolaszék képviseli s továbbá abban a miniszteri rendeletben, amely kimondja, hogy a hitvallásos iskolák jogi értelemben vett fentartója a hitközség. *Szerk.*

A t. olvasóinkat kérjük szükségletüket lapunk hirdetőinél fedezni.

A valláserkölcsi nevelés az oktatás egész vonalán és minden ágában, mint korunk szükséglete.

Irta: *Herberth Gáspár*, bükkösdi tanitó.

Ma, amikor a modern kor a tanügyi oktatás terén ujabb és ujabb próbálkozásokat kezdett, hogy minél szélesebb alapokra fektesse a tanulók kiképzését, ma amikor hivatottak és járatlanok egyaránt feljogositva érzik magukat pedagógiai kérdésekben itéletet mondani: óriási a kavarodás, a bizonytalanság a gyermekek oktatása körüli kérdésekben. A magát liberálisnak, haladónak nevező, de alapjában minden positiv vallást megvető XX. század gyermeke, tanférfia ki akarja küszöbölni a gyermekek oktatásánál a valláserkölcsi nevelést, mint olyan tényezőt, mely mindenkinek privát ügye, mely nélkül önálló, nemes jellemek épugy alkothatók, mint vele kapcsolatban.

Jelen kis értekezésnek leszen célja megmutatni, hogy a valláserkölcsös nevelés elengedhetetlen szükséglete az oktatásnak akár tekintjük 1) az ész-, akár 2) a sziv kimüvelését.

Csodálatos ez a mai kor. Igazán uralmát üli az emberi ész. Bámulatos a haladás ugy a tudományban, mint a technikában. Az emberi ész eddig ismeretlen világot fedezett fel mikroskópjaival, áthatott távcsöveivel a csillagok szféráin és kimérte az égi testek pályafutását. Régészeti kutatásaival felfödte a sötét mult fátyolát és gazdagitotta a történelmi tudományt. Technikai vivmányaival szédületesen haladt előre. Ura lett a viznek és levegőnek, jármába hajtotta a természet erőit és kiaknázta a föld gazdag gyomrát. Csodásnál csodásabb felfedezéseit elragadva szemléljük.

De vajjon a tudomány, mely az emberi ész fáradozásai révén ily hatalmas előrehaladást tett, nemesebbekké tette-e a lelkeket, jobb erkölcsöknek lett-e szülőanyja, erőteljesebb jellemeknek lett-e kialakitója?

Az erkölcsöket a nemes tudomány és müvelődés mindenesetre finomitja, mert mintegy kiemeli az anyagiasság mindennapias légköréből, elméjét elvonja a földies, nemtelen ideáktól és fenköltebb, tisztább szférába emeli. Az igazi tudomány csiszoló köve az erkölcsnek, mert az elmét finomitja, szebb, erkölcsösebb világnézlet elfogadására képessé teszi.

De vajjon a mai kor tudománya, a mai kor pedagógiája ily nemes cél szolgálatában áll-e, ha az ész kimüveléséről van szó? Sajnos, igenlő választ adni nem lehet e kérdésre; Igaz, hogy már az elemi ismeretek megtanitásánál törekszik a mai pedagógus a gyermeki elmét minél jobban kiképezni, iparkodik a gyermek látókörét szélesiteni, tudásának alapjait mélyiteni, de nem kell-e szomoruan konstatálnunk, hogy az ész kimüvelésénél háttérbe szorulnak a magasabb motivumok. Megtöltik a gyermek elméjét a világi ismeretek minden szépségeivel, de feledik, hogy az emberi ész véges és csak Istenben, mint végső okban nyugodhatik meg. Elfeledik, hogy nem elég az emberi ész szép produktumait a gyermek szeme elé állitani, hanem fel kell hivni figyelmét arra, hogy minden sikernek minden előrehaladásnak megalapozója a Teremtő, az emberi észt segitő Isten.

Ha az egyes tudományágakat szemléljük, szinte természetszerüen látjuk mennyire szükséges a valláserkölcsi nevelés az egyes ágakban.

Vegyük a beszéd és értelemgyakorlatot. Az a gyermek, aki otthonában sajnos a sorsukkal elégedetlen szülöktől akárhányszor csak zugolódó, káromkodó szavakat hall a gondviselés ellen, az a gyermek aki látja, hogy a földi élet nyomorusàgait környezete nem tudja békén elviselni, mert hiányzik a vallásos nevelése, az a gyermek, aki az utcán, társaságban csak rosszat hall, rosszat lát, nem szorul-e reá, hogy megtanuljon türni, a gondviselés végzésében megnyugodni? Mily fontos ez ágban a gyermeki ész kiképzése. A jó tanitó szeme elé állitja élénken világosan a magasabb célt, az örök boldogságot, melyért érdemes küzdeni. Rávezeti az okozati kifejtés alapján a gyermek elméjét arra a következtetésre, hogy az emberi életnek célja nem a föld, hanem magasabb —, nemesebbre született. Az igy felvilágosodott gyermeki elme, ha valláserkölcsi motivumok hatják át fogékonnyá válik a szép, a nemes iránt és befogadja a tanitás, intés és feddés szavait.

A történelem tanitása tág mezejét nyujtja a gyermeki elmének valláserkölcsös nemesitésében. A nagy férfiak példája meggyözi értelmét arról, hogy annak, ki nagy ideálokért küzd, kinek szivét nemes ambiciók hevitik, nemtelen gondolatokért nem küzdhet. Megismeri a nemzetek történetéből a költő szavait: „Minden állam talpköve a tiszta erkölcs, mely ha elvész, Róma ledől s rabigába görnyed.“ Az élet mestere a történelem kioktatja gyermeki lelkét, hogy a hazának csak valláserkölcsös szivvel lehet önzetlenül szolgálni.

(Folyt. köv.)

Jegyzőkönyv.

Fölvétetett Püspöknádasdon, 1912. évi május 22-én tartott tanitói gyülésen. Jelen vannak: Czernohorszky József plébános, egyházi elnök, Propszt Jakab, kántortanitó, világi elnök, Bőzinger Izsó kékesdi, Jakab Fülöp, Hübner József, Urtika Emilia, Prettl József püspöknádasdi, Krammer Kálmán, Hal Viktor, Schnell Antal pécsváradi, Szinder Jenő martonfai, Eberhardt József hirdi, Hesz József, Galambos Nándor berkesdi, Molnár Tivadar szilágyi, Hergerth György ellendi, Schubert Károly püspökszenterzsébeti, Weiss János esp. plébános, Györkös József káplán, püspöknádasdi, Hahmann Márton nagypalli, Schuchs Károly lovászhetényi, Czibszer Károly pusztakisfalui, Bujnovszky Tamás igazgató, Wilhelm Károly, Medgyesi István „Juliánum“ egyesületi, püspöknádasdi, Gállácz Ödön és Garai Gyula hosszuhetényi tanitók.

Tárgysorozat:

1.) Elnök a gyülést katholikus egyesülethez méltóan imával nyitja meg, melynek elhangzása után üdvözli a kör tagjait. Elnök röviden megemlékezik az elmult ciklusról és annak munkásságáról. Elnöki megnyitójában utal arra, hogy a jövő ciklusban különösen foglalkozzék az egyesület a szolgálati pragmatikával. Az elnöki megnyitót viharos éljenzés követte.

2.) A mult gyülés jegyzőkönyve nem olvastatott föl, mert megjelent a „Katholikus Iskolában“. Elnök a hitelesitésre fölkéri Krammer Kálmán és Bözinger Izsó urakat, kik azt hitelesitették.

3.) Egyik püspöknádasdi tanitó ur előadása a természettanból. Ezen előadás tanitóváltozás miatt elmaradt.

4.) A gyermekvédelem, vonatkozással a büntetőnovellának a tanitókat érintő rendeleteivel. Felolvasta Wilhelm Károly „Julianum“-beli tanitó ur. Értekezéséből élénken kiviláglott, hogy dolgozatát nagy gonddal, igaz szakértelemmel dolgozta ki. Kifejtette a büntető novellának mindazon főbb pontjait, melyek különösen a gyermekek nevelésére és büntetésére vonatkozik.

Elnök az előadónak a kör nevében jegyzőkönyvi köszönetet mond a gyönyörüen sikerült fölolvasásért.

5.) Bőzinger Izsó kékesdi tanitó ur inditványa a keresztény szocialis szakosztályba való belépésre vonatkozólag. Röviden párhuzamot von a keresztény és demokrata socializmus közt s kifejti, hogy nekünk kath. tanitóknak keresztény szocialistáknak kell lennünk, melynek végcélja Krisztushoz vezet. Inditványozza, hogy a kör tagjai lépjenek be a keresztény szocialis szakosztályba.

A gyülés ugy határozott, hogy a belépést a tagok egyéni tetszésére bizza.

A keresztény socialis szakosztályba beléptek a következő papok és tanitók: Czernohorszy Józfes egyházi elnök, Weiss János esp. plébános, Bujnovszky Tamás igazgató, Györkös József káplán, Hübner József, Jakab Fülöp, Krammer Kálmán, Hergeth György, Schnell Antal, Hesz József, Eberhardt József, Galambosi Nándor, Hahmann Márton, Schuchs Károly, Prettl József, Czibszer Károly, Gállácz Ödön, Szinder Jenő, Urtika Milla, Wilhelm Károly, Medgyesy István, Schubert Károly és Garai Gyula tanitók.

6.) Világi elnök bemutatja és üdvözli a kör uj tagjait. Bujnovszky Tamás „Julianeum“-beli igazgató, Wilhelm Károly, Medgyesy István „Julianeum“-beli tanitók, Kemény Ferenc hosszuhetényi káplán, Reif József berkesdi káplán, Hajos György pécsváradi káplán, Folnegovits György pszt.-erzsébeti káplán, Bereck János hirdi plebános, Prettl József p.-nádasdi, Szinder Jenő martonfai, Jávor István perekedi, Czibszer Károly pusztakisfalui tanitók. Eltávoztak: Grátzl Gyula hosszuhetényi káplán, Zábori Alajos martonfai, Goldberger János perekedi és Krámmer Győző pusztakisfalui tanitók.

7.) Az őszi gyülés helyének megállapitása. A kör tagjai egyhangulag elhatározták, hogy az őszi gyülés Hosszuhetényen legyen megtartva.

8.) Tisztujitás. Propszt Jakab világi elnök rövid szavakban megköszöni ugy a maga, mint a tisztikar nevében a bizalmat. Csernohorszky József egyházi elnök röviden méltatta a világi elnök érdemeit s különösen kiemeli, s becsüli azt, hogy nem alattomban dolgozik, hanem nyilt kártyával játszik. A kör nevében Propszt Jakab vil. elnöknek jegyzőkönyvi köszönetet mond müködéséért.

Ezután az egyházi elnök vezetése mellett folyt le a tisztválasztás. Miután az alapszabályok értelmében a tisztujitás csak titkos szavazás utján ejthető meg, tehát kiadattak a szavazócédulák. Leadatott 24 szavazat. Szavazatukat leadták a következők: Weiss János, Urtika Milla, Schuchs Károly, Hahmann Márton, Eberhardt József, Hergeth György, Hal Viktor, Hesz József, Galambosy Nándor, Prettl József, Bőzinger Izsó, Schnell Antal, Gállácz Ödön, Molnár Tixadar, Györkös József, Szinder Jenő, Krammer Kálmán, Garai Gyula, Schubert Károly, Hübner József, Propszt Jakab, Wilhelm Károly, Medgyesi István és Jakab Fülöp.

A leadott szavazatok után az egyh. elnök a gyülést 10 percre felfüggesztette, hogy az eredményt meg lehessen állapitani. Tiz perc letelte után a gyülést ismét megnyitja és kihirdeti az eredményt, mely a következő:

Világi elnökké megválasztatott Probszt Jakab 22, alelnökké Krammer Kálmán 20, jegyzővé

Garai Gyula 19, pénztárossá Schubert Károly 22, pénztárvizsgálókká Horváth Kamill 16, Molnár Tivadar 20, Schuchs Károly 7, jogvédelmi bizottsági taggá Hal Viktor 21 szavazattal.

Egyházi elnök megköszöni ugy a maga, mint a tisztikar nevében ujból a bizalmat.

Egyéb tárgy nem lévén a gyülés véget ért.

Kmf.

Czernohorszky József
e. elnök.

Propszt Jakab
v. elnök.

Garai Gyula
jegyző.

Jegyzőkönyv.

A „Pécsegyházmegyei Róm. Kath. Tanitóegyesület" szentlőrinczi esperes körének 1912. év május hó 30-án Szentlőrinczen tartott tavaszi rendes köri tanitói tanácskozmányáról.

Jelen vannak: Beck Lajos esperesplébános, egyházi elnök, Szentkirályi Ede, Herbert Gáspár, Bakay Alajos, Breczkó Antal, Horváth József, Kohler Ádám, Bánfai József, Vass Sarolta, Uhrinyák Anna, Káin Ábel, Vértes János, Balázs József, Zsinkó Ernő, Zsinkó Ernőné, Sznopek Zoltán, Gött Ede, Magyar Lajos, Csáky Zsigmond, Dobszay János, Rogosnitzky Miklós, Szépe Gyula, Ábrahám István, Sarda Dezső, Rivészi Dezső, Szentiványi József, Breczkó Antal és Somssich Sándor tagok.

1. A tanácskozmányt szentmise előzte meg, melyet Beck Lajos bicsérdi esperes plébános mutatott be a Mindenhatónak.

2. Szentmise után elnöklő esperes az ülést megnyitja. Kegyeletes szavakban emlékezik meg a katholicismus nagy gyászáról, mely örgróf Zichy Nándor halálával érte. Azon napon távozott el a nagy férfiu a földről, azon napon boritotta elhunyta gyászba a kath. magyarságot, amely napon a kereszténység örömünnepét, a karácsonyt ünnepli. Akkor aludt ki élete világa, amikor ezer és ezer családnál kigyultak a karácsonyfa gyertyái.

Sulyos az a veszteség, mely a catholicismust Zichy Nándor gróf halálával érte. Élete a hazafias és vallásos magyarnak volt példaképe. Megmutatta fényes pályájával, hogy hazájáért és vallásáért küzdeni, ha kell szenvedni, vagyont és rangot feláldozni vallásos és nemzeti kötelesség.

A magyar katholicismus ujjászületése Zichy Nándor nevéhez füződik. Mindenütt ott volt, ahol vezető szerepére szükség volt. Az ő áldásos müködése, önfeláldozása teremtette meg Magyarországon a kath. öntudat és felébredés gyümölcseit.

A magyar katholicizmus nagy halottja iránt kegyeletének kifejezést adandó országos gyüjtés révén templomot óhajt épiteni dicső emlékének és az esetleges fennmaradó összegből Zichy Nándornak szobrot emelni.

Felhivja ker. esperes a köri tagokat adakozásra.

Megemlékezik elnöklő esperes Sznopek József haláláról, aki tanitói müködésével ugy a felettes hatósága elismerését, mint népének háláját érdemelte ki. Ajánlja, hogy emléke jegyzőkönyvben örökitessék meg.

Továbbá részvéttel emlékezik meg elnöklő esperes Lincz Józsefről kit sulyosabb természetü reuma akadályozott meg a megjelenésben. Kivánja hogy a harkányi fürdő hozza meg számára az egészséget, hogy sokáig szolgálhassa még a közügy érdekeit.

3. Következik a mult ülés jegyzőkönyvének felolvasása, mely Sznopek Zoltán és Kohler Ádám által hitelesittetett.

4. Elnöklő esperes tudatja, hogy a központi jelentés szerint körünk 94 K hátralékkal szerepel. Elnöklő esperes inditványára ugy határoz a tanácskozmány, hogy a be nem hajtható hátralékok töröltessenek. Az évi tagdijak az őszi tanácskozmányon szedessenek be a hátralékosok nevei külön iven tüntessenek ki. A beszedett tagságdijak 15 nap alatt küldendők be a központnak. Az egyházmegyei gyülés julius 1-én lesz és elnök felszólitja a köri tagokat, hogy minél nagyobb számban jelenjenek meg. Továbbá jelenti, hogy a központi választmány ugy határozott, hogy a köri tisztujitások mindig tavasszal fognak megtartatni.

5. Elnöklő esperes jelenti továbbá, hogy a részletes tantervek a 3014/1911. sz. magas püspöki rendelet értelmében julius 15-ig a madarak és fák napjáról felvett jegyzőkönyvek május 15-ig küldendők be.

A 721/911. sz. rendelet értelmében felhivja a köri tagokat, hogy a kitüzött pályatételek kidolgozását tartsák kötelességüknek annál is inkább, mert a Troll-féle jutalmat csak azon tanitók nyerik el, akik a kitüzött tételt kidolgozzák. A 374/911. sz. főtanfelügyelői utasitás értelmében minden tanitó a ker. esperes utján évenkint beterjeszti órarendjét, valamint szeptember végéig a beiratási eredményt az egyházmegyei főtanfelügyelőségnek.

6. Breczkó Antal felolvassa kidolgozott tételét: „Miért nem énekel a nép nálunk kath.-nál ugy, mint a reformátusoknál? Lendületes fohásszal kezdi meg felolvasását magasztalva Istent, kit az egész természet, a dalos madarak éneke dicsőit. Hibáztatja a mai modern uj énekek használatát. A magyar egyházi irodalom szebbnél szebb ősi énekei kezdenek már használaton kivül helyeztetni, holott ezek ugy dallamuk, mint szövegüknél fogva a nép előtt kedveltek voltak. Előadó szerint oly szövegre van szükség, mely több dallamhoz is alkalmazható volna. Ajánlja a népnek a litánia után történő oktatását.

Bánfai József köszönetet mond előadónak kinek felolvasása arról győzte meg, hogy jól átértette, alaposan feldolgozta a kérdést.

Szentkirályi Ede védelmébe veszi az ujabb énekeket, mert hisz az egyházi irodalomnak folyton fejlődnie kell. Dicséri a szép kidolgozásu, lendületes dolgozatot.

Bakay Alajos annak a véleményének ad kifejezést, hogy talán ugy lehetne bevonni a népet az éneklésbe, ha az énekeket apró lapokra nyomtatnák s a hivek között kiosztanák.

A tanácskozmány nem helyesli e véleményt. Elnöklő esperes szerint arra kell törekedni, hogy a püspöki kar egyöntetü kántorkönyvet adjon ki.

Szentiványi József szerint kitartással — példákra hivatkozik — rá lehet a népet birni, hogy a litánia utáni próbákon résztvegyen. Ajánlja a pásztorjátékok tartását, melyek jövedelméből harmonium szerezhető be.

Egyházi elnök azzal zárja be a vitát, hogy kérdést intéz a tanácskozmányhoz, vajjon a felolvasott értekezést oly magas nivón állónak tartja-e, hogy az egyesület hivatalos lapjában kinyomatassék? A kör egyhangulag hozzájárul.

7. Következik Csáky Virgil felolvasása. Miután szembaja miatt nem jelenhetett meg, Szentkirályi Ede ovassa fel.

Lincz József birálatát szintén nevezett olvassa fel, ki a munkát nagyon gyengének tartja és irattárba helyezi. Szentkirályi Ede hozzájárul Lincz József véleményéhez.

Csáky II-ik dolgozata Bánfai József biráló szerint nem egyéb, mint élcelődés.

8. Horváth József dolgozatát Szentkirályi Ede birálja. Sajnálatos, hogy bővebben nem terjeszkedett ki a részletekre. De jó munkát végzett, sok megszivlelésre méltót találni munkájában.

9. Elnöklő esperes felolvassa a távollevő Varga Lajos köri tag levelét, ki érthetetlen szavakban támadja meg a kört s annak vezetőségét. Esperes megbotránkozásának és mélységes fájdalmának ad kifejezést a levélnek szeretetlen s kartársi szeretetet nélkülöző hangja miatt.

10. A tavaszi közgyülésen tartandó tisztujitásra vonatkozólag elnöklő esperes ajánlatára 5 tagu kandidáló bizottság alakult és pedig elnöklő esperes, Simon Erzsike, Dobszay János, Bakay Alajos és Gött Ede. Szavazatszedők lettek: Ábrahám István és Sznopek Zoltán.

Kandidáltatott elnöknek: Lincz József, jegyzőnek: Breczkó Antal, Bakay Alajos, pénztárnoknak: Bánfai József, Dobszay János vizsgálóbizottsági tagoknak: Dobszay János, Horváth József, Csáky Zsigmond és Herbert Gáspár.

Az egyes tisztségekre szótöbbséget nyertek: elnök: Szentkirályi Ede, alelnök: Lincz József egyhangulag, Bakay Alajos 13 szavazattal jegyzőnek, Bánfai József 13 szavazattal pénztárnoknak és Horváth József 18, Herbert Gáspár 14, Csáky Zsigmond 9 szavazattal vizsgáló bizottságu tagoknak választatak.

Ennélfogva ezeket elnöklő esperes megválasztott tisztviselőkül nyilvánitja ki és melegen üdvözli őket.

Szentkirályi Ede a maga és megválasztott tisztviselő társai nevében köszöni a beléjük helyezett bizalmat, melynek eleget is óhajtanak tenni.

11. Elnöklő esperes örömmel emliti fel, hogy Wajdits Gyula egyházmegyei főtanfelügyelőt a Megyés püspök ur előterjesztésére Öszentsége pápai prelátussá nevezte ki. Ajánlja, hogy küldöttségileg üdvözölje az egyesület. Egyhangulag elfogadtatott.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést berekeszti.

Kmf.

Herbert Gáspár
egys. jegyző.

Beck Sándor
esperes, ker. tanf. e. elnök

KÜLÖNFÉLÉK.

Karácsonyi ünnepek és ujév következnek. Sok reménységgel tekintettünk az 1912. év elé, de reményeink vajmi gyöngén váltak valóra. Az emberiség haladása miként a nagy szellemek annyiszor panaszolják, igen lassu s azt különösen azok érzik, akik tanitással, neveléssel foglalkoznak, tehát a haladást munkálják. Az emberiség életében a kulturától eltolódások történnek, az emberek egymásra támadnak s vérengző eszközökkel lerombolják a társadalmi jólétet. Most is kultura ellenes izgalmakat élünk s nem tudjuk, hogy mit hoz a jövő. Mindazonáltal az ember szivét nem lehet megfosztani a reménység érzésétől s attól, hogy a jobb, a szebb és tökéletesebb után ne vágyakozzék. Évezredeken át ez jellemezte az ókort is, amig végre vágya teljesült, a bethlehemi jászolyban az valóra vált. Ez a pillanat volt igazolója annak, hogy az emberiség nemesebb, szebb, tisztultabb élet utáni vágyai nem eltünő illuziók, hanem valóságok. Ebben a tudatban a mostani izgalmas napokban is bátran tekintünk a jövőbe s ép oly nyugodtan, mint máskor kivánjuk, hogy kedves olvasóink boldog ünnepeket és reménnyel tele szerencsés uj évet érjenek meg.

Kitüntetett tanitók. Az ehm. főtanfelügyelő az iskolai évi jelentések alapján Szentkirályi Ede gerdei, Herbert Gáspár bükkösdi, Hadi Jenő tésenyi és Kohler Ádám szentdienesi tanitóknak az esperesker. tanfelügyelő javaslata alapján a tanitásban és nevelésben elért kiváló eredményeikért elismerését és köszönetét nyilvánitotta.

Legujabb kinevezések: Hamberger Ferenc Ligetre, Rivészi Dezső Helesfára, Pápai István Horváthertelendre, Willi János Gyürüfüre, Bozó Katalin Boldogasszonyfára.

Az egyházmegyei főtanfelügyelőség ez uton kéri az esperes-ker. tanfelügyelő urakat, hogy a 721/1911. sz. püspöki rendelet értelmében a Troll-féle ösztöndijra érdemes tanitó urak névsorát, akikre nézve az iskolai évi jelentésekben külön előterjesztést nem tettek, az ehm. főtanfelügyelői hivatallal mielőbb közölni sziveskedjenek.

Az egyházmegye tanitói közül egy éves önkéntesi szolgálatra a katonai hatóságok igen sokat behivtak, mert vidékünkről a hadügyminiszteriumhoz azon jelentés ment, hogy itt nincs tanitóhiány. Ez okból nagyon sok helyettesi állás keletkezett s tekintve, hogy ez tovább is folytatódhatik, miért is az állásnélküli tanitónőket figyelmeztetjük, hogy helyettesitési szándékukat az egyházmegyei főtanfelügyelői hivatalnál jelentsék be.

Fizetéskárpótlás cimén néhány tanitónak a vallásalapból minden polgári év végén fizetéskárpótlás cimén bizonyos összeg utaltatik. Felkéretnek az érdekeltek, hogy nyugtáikat kellően bélyegelve s felcimzett postautalvány melléklése mellett az ehm. főtanfelügyelői hivatalba haladéktalanul küldjék be. A postautalványok felcimzésénél vagy ragasszák rá a szükséges portóilletéket, vagy az elküldendő összegből már az utalvány kitöltésekor a portódijat vonják le. Legjobb az utalványt az egész összegről kiállitani s a portóbélyeget ráragasztani.

Katholikus Gyermekvédelem. E cimen a keresztény szeretet orsz. gyermekvédő müvének hivatalos közlönye, mely julius és augusztus kivételével havonkint jelenik meg, Keményffy Dániel szerkesztésében, Esztergomban, novemberben a következő tartalommal jelent meg: Szeresd az elhagyott gyermekeket gróf Mikes Jánostól. Vallás etika befolyás a védenceknél, Farkas Edittől, a Kültelki gyermek Kriegs-Au Emiltől, a gyermekvédelem és az iskola Keményffy Dánieltől. A kis kenyérkereső Antal Margittól, Vince és Paula Hofács Ágostontól s ezenkivül külföldi Szemle, egyesületi hirek s irodalmi ismertetések foglaltatnak e jeles keresztény lapban. A lapot a tagok a tagsági dij fejében kapják. Előfizetési ára egész évre 2 korona.

Sztáray Irma grófnő: Erzsébet királyné kiséretében cimü könyvének 3-ik kiadása a Szent-István-Társulatnál csak imént jelent meg. A birálat szerint: „ritka jelenség, szépirodalmi életünkben s szinte eseményszámba megy, valamely mü 3-ik kiadása. Kétségtelen, hogy a 3-ik kiadás olyan bók Sztáray grófnő müvének, amilyennel kevés más dicsekedhetik s ha valaki nem olvasta, annak ezután okvetlen elkell olvasnia. Kegyelet irta e könyvet: irónő, aki csodál és szeret. Az irónő megakarta közeliteni a legendás alakot s igy a fényes fölségből probléma lett, melyet ő a finom női psyche érzéseinek intuicióival iparkodott megoldani" . . . . . Ebben a szellemben szól a birálat s bár azt helyszüke miatt egész terjedelmében nem közölhetjük, annyit jelezhetünk, hogy nagy Asszonyunkról Erzsébet királynéról hübb és közvetlenebb munkát senki sem olvashat s ennélfogva azt hiszszük, nem kell külön ajánlanunk. Kapható a Szent-István-Társulat könyvkereskedésében és minden könyvkereskedésben megrendelhető.

Egységes fizetés cim alatt az országos kath. közokt. ügyi tanács ujabb emlékiratot terjesztett a nagyméltóságu vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur elé, mely fentartva a XI., X. és IX. fizetési osztályokba való besorozást, azt kéri, hogy állami és nem állami tanitók között a különbség teljesen elsimittassék. A tanács azt is jelzi, hogy a miniszteriumban ezen előterjesztések igen kedvező fogadtatásra találtak. Nyugodt és komoly küzdelmünk tehát nemsokára nagy eredményhez vezet s a tanitók óhajtása, hinnünk kell, teljesedésbe megy.

A Katholikus Iskola jövő évi január 1-től fogva a választmány határozata értelmében minden iskolának külön is meg fog küldetni s közli majd az összes püspöki népoktatásügyi rendeleteket. Ez idő szerint a tanitó katonai szolgálatára vonatkozó miniszteri rendelet van szőnyegen, ami valószinüleg jövő számunkban fog egész terjedelmében megjelenni. Lapunkat 1913. január 1-től fogva eme körülményeknek megfelelőleg fogjuk berendezni.

„Népoktatás." Tanügyi folyóirat. Szerkeszti: Dreisziger Ferenc. Kalocsa. Ára egész évre 4 korona.

Ezen elméleti és gyakorlati folyóiratnak most jelent meg a 9. száma. Tartalma: Kolossváry Mihály: A keresztény kultura. Dreisziger Ferenc: Az iskolakötelezettség korhatára. Mihalicska János: Az iskolai szociális nevelésről. Polácsi János: A gyermektanulmányozásról. Dienes Károly: A rajzolás és kézügyesség a népiskolában. S—: Egy tanitóról. — Dreisziger, Mihalicska, Polácsi és Dienes közleménye egy-egy nagyobb méretü tanulmány folytatása. Értékes, elmélettel megvilágositott gyakorlati dolgozatok. — Egyesületi élet. Apró közleményei egy kisebb hetilap tartalmával érnek föl. Értékes lap és a legolcsóbb e nemben. Ajánljuk.

ORGONA-HARMONIUMOKAT
mindkét rendszer szerint a legolcsóbban szállit
Pajkr Rezső és Társa
Budapest, X., Delej-utca 25. sz. (Tisztviselőtelep)

Európai rendszer szerinti harmoniumjait is ajánlja. — A remek hang, az amerikai rendszer elmés szerkezete által létrehozva, saját dicséretét zengi. Jelentékenyen olcsóbb az amerikai gyártmánynál. **Ára 130 kor.-tól kezdve. Részletfizetés 10 koronától.** Képes árjegyzék ngyen és bérmentve. 5 évi jótállás. Bérmentes szállitás az utolsó vasuti állomásig. **Pedálos harmoniumok** mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos orgonaméretekkel templomok, szemináriumok részére és mint gyakorló-orgonák — **Tanerőknek és lelkészeknek külön százalékkedvezmény Részletfizetés engedélyezve. Mindenki kérjen külön árjegyzéket pianók és pianinókról.**

Friedman Károly
PÉCS
BUTORGYÁR

Versenyképes szép és jó munkáért arany éremmel kitüntetve.

Tulhalmozott raktár miatt
mélyen leszállitott
árak.

Árjegyzék kivonat.

	Korona
1 teljes hálószoba berendezés	348·00
1 „ ebédlő, faragott kredenc, 1 asztal kihuzható, 6 valódi hórszék	265·00
1 Thonet szék oldalkötéssel	4·40
1 magas ebédlő diván plüsch behuzattal	56·00
1 ottoman	37·00
1 sodrony ágybetét	10·50
1 afrikmatrac 3 részes	14·00
1 lószőrmatrac 3 részes	46·00
1 rézágy angol, sodronybetéttel	92·00
1 vasmosdó	6·00
1 rézkarnisch (nem rezezett)	4·00
1 szalon berendezés, 1 canapé, 2 karosszék és 2 szék, finom szövettel	152·00

Háló, ebédlő, szalon, uri szobák, réz és vasbutorok rendkivül nagy választékban, **bámulatos olcsó szabott** árak mellett.

Két arany, 1 ezüst és 1 nagy millenniumi éremmel kitüntetve.

A pécsi országos kiállításon állami aranyéremmel kitüntetve.

Alapíttatott 1867. évben. Alapíttatott 1867. évben.

ANGSTER JÓZSEF ÉS FIA ORGONAÉPÍTŐK

Orgona- és harmoniumgyár Pécsett

A budapesti bazilika nagy orgonajának építője

Ajánlják kitünő hangu és erős szerkezetü légnyomatu és elektromos berendezésü

ORGONÁIKAT

a legjutányosabb árak mellett művészi kivitelben Raktáron kitünő hangu

harmoniumok minden nagyságban.

Elektromos fujtató készülékek ∴ Elektromos fujtató készülékek

Árjegyzéket kivánatra ingyen küldünk.

Pártoljuk a honi ipart, ne szóval, de tettel!!

Hazai posztónemüeket

dús és izléses választékban eredeti gyári árakban árusítja kizárólag

KRAUSZ ARNOLD posztógyári nagy raktára

Király-utca 15. szám **PÉCS** Hattyu-épület

Mintákat kivánatra bérmentve!

„Turul“ cipők.

130 saját fiókraktár a hel- és külföldön.

Elsőrangu, elegáns és — jutányos a —

TURUL cipő

Turul cipőgyár r. t. Temesvár,

a Monarchia legnagyobb cipőgyára.

Fiók raktár **Pécs, Király-utca 15.**

— A Nemzeti Casino mellett. —

Kérjen árjegyzéket!

A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

KÖNYVKIADÓHIVATALA ÉS KÖNYVKERESKEDÉSE R. T.

Könyvkiadóhivatal: **VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.** Telefon: 65—70

BUDAPESTEN

Könyvkereskedés: **IV., Kecskeméti-utca 2. szám** Telefon: 79—05.

A katholikus népiskolák számára püspökkarilag előirt és engedélyezett *összes tankönyvek*, valamint a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszteriumtól használatra előirt *összes tanszerek* mindig készletben vannak *Árjegyzék kivánatra ingyen és bérmentve. Megrendelések 24 órán belül intézetnek el.*

A Szent-István-Társulat kiadásában megjelent tankönyvekből bevezetés céljából mutatványpéldányokkal készséggel szolgál a könyvkiadóhivatal. A katholikus tankönyvirodalom terén működő szakférfiak által szerkesztett és a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent nép- és polgári, képezdei- és felsőbb iskolai tankönyvek a Kath. Tanügyi Tanács Tankönyvbiráló Bizottságától valamint a népiskolai tankönyvek a nem magyar tannyelvü kath. iskolák számára a közoktatásügyi miniszteriumtól is engedélyezve vannak.

A Szent-István-Társulat kiadásában a tankönyveken kivül megjelent *ifjusági olvasmányok* legalkalmasabbak a kath. ifjuság számára, mint jutalomkönyvek leginkább ajánlhatók. Szintugy a legalkalmasabbak a Társulat által kiadott *ifjusági imakönyvek*, melyek mind az egyházi főhatóság engedélyével jelentek meg. itt különösen kiemeljük a legujabban megjelent és máris legjobban elterjedt *„Kis Jézusom örömöm“* cimü 6—10 éves ifjuság számára irott imakönyvet, melyet *Dr. Vargha Damján* szerkesztett és melynek tartalma általános elismerésben részesült. Ára szép vászonkötésben 50 fillér, kapható a Társulat könyvkiadóhivatalában és minden nagyobb könyvkereskedésben.

A könyvkereskedéssel kapcsolatos *mákereskedés* gazdag tárlatában képek, szobrok eredetiben vagy másolatban *részletfizetésre* is kaphatók. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve rendelkezésre áll.

Minden,bárhol hirdetett könyv vagy mű könyvkereskedésünk utján eredeti áron beszerezhető.

Dunántúl könyvnyomda r. t. Pécs. Igazgató: Müller Károly.

Pécs, 1913. V. évfolyam 1. szám. Január 15.

KATHOLIKUS ISKOLA

Népoktatásügyi havi közlöny. — A pécsegyházmegyei tanhatóság hivatalos közlönye.

Előfizetési ár: Tagoknak egész évre 1 korona, nem tagoknak 2 korona. Egy szám ára 10 fillér. Megjelenik augusztus és szeptember hónapok kivételével minden hónap 15-én. Telefon: 76. sz.

Kiadótulajdonos: A „Pécsegyházmegyei Röm. Kath. Tanitó-Egyesület“. Felelős szerkesztő: KÓRODY MIKLÓS képezdei tanár.

Szerkesztőség: Pécs, Szepessy-u. 3., hová a lap szellemi részét illetve minden közleményt, valamint a hirdetések is küldendők. Az egy koronás előfizetési ujjak a rendes tagsági díjakkal egyszerre fizetendők. Nem tagok előfizetési díjaikat is szíveskedjenek Szekely Márton egyesületi pénztáros ur czimére Pécs, küldeni.

A keresztény kath. hitoktatásról.

Dr. Onczay Géza németkéri esp. megnyitó beszéde

A dunaföldvári esperesi tanitókör 1912. május 6-iki gyülésének jegyzőkönyvéből.

„Az emberi tudományoknak, bármily tiszteletreméltók is különben, az a gyönge oldaluk, hogy örökké változnak, fejlődnek, tévedeznek, egymásnak ellenmondanak. A ker. kath. hitoktatás tudománya azonban ki van véve ezen változózkonyság alól, mert külső alakja, azaz tanításának módja változhatik, ellenben tananyaga isteni kinyilatkoztatáson és nem emberi bölcseségen nyugszik, s épen azért örök, változhatatlan, mint maga Isten, ki a hitigazságokat nekünk kijelentette. Itt tehát fejlődésről, tökéletesedésről, haladásról szó sem lehet, mert az igazság mindig ugyanaz marad örökké. Amely vallási rendszer folytonosan változik, ma ezt, holnap azt tartja, nincs abban igazság.

A keresztény vallás az ő titkai és csodái miatt mindig erős támadásoknak volt céltáblája; korunkban is az, midőn az emberi felvilágosodás nem akar többé semmiféle csodáiban és titokban hinni. Épen azért a kevély emléjü mai tanférfiak valóságos háborut viselnek a hitoktatás ellen azt mondván, hogy a ker. hitvallás cikkei, dogmái, titkai ellenkeznek a józan emberi ésszel s butává teszik a gyermek lelkét, ki azokat fel nem foghatja, meg nem emésztheti. Következéskép a ker. hitoktatásnak az elemi iskolákban nincs helye; a felsőbb iskolákban is csak azon hitigazságokat kellene előadni, melyek az általános erkölcsiségre, emberszeretetre s felebaráti kötelességekre vonatkoznak. Szóval szerintök nincs hittanitás, hanem csak hitbeli nevelés; a hittanitás eredménye a vallástalanság. Ezen és hasonló üres szólamok ellenében meg kell jegyeznünk. A hittitkok és csodák nem észellenesek, hanem észfelettiek, valamint nem észellenes maga Isten, ki azokat nekünk kinyilatkoztatta. Az Isten felfoghatatlan levén, minden igaz vallásnak felfoghatatlannak, titokteljesnek kell lennie. Istent csak akkor fogjuk fel méltóképen, ha semmiképfölnem foghatjuk. Ha a hitigazságot felfoghatnók, az nem lenne többé hit, hanem tudás, ismeret, kényszerü megegyződés, aminek az örökélletre semmi érdeme nincs. A hit épen ott kezdődik, ahol a tudás megszünik, s nem az ész dolga, hanem a szivé. Azt mondani, hogy a hittanitás nem való a gyenge elméjü gyermekeknek, ki annak nehéz, elvont eszméit nem értheti, s hogy az erkölcsi igazságok csak a felnőttebb ifiatalságnak valók — balgatag beszéd, — mert a kereszténység dogmái csak oly felfoghatatlanok a kifejlett emberre, mint a gyermekre nézve; azokkal szemben a legnagyobb tudós is gyermek, annak kell lennie az Üdvözitő tanácsa szerint: „Ha olyanok nem lesztek, mint a kisdedek, be nem mehettek mennyekországba.“ Ugyan Jézus azt is mondta, hogy a mennyei Atya sokszor a kisdedeknek jelenti ki az igazságot, melyet a bölcsektől elrejt. Ehhez járul, hogy a hitvezérfényének a bölcsőtől a sirig kell az embert kalauzolnia s későbbi életére csak azon igazság bir határozott befolyást gyakorolni, amelyet zsenge korában fogékony szivébe csepegtettünk. Különben is, ha szigoruan ragaszkodunk azon hangzatos pedagogiai elvhez, hogy amit a gyermeki elme felfogni nem bir, arról ne is beszéljünk előtte, akkor a többi tudományokból is vajmi keveset szabad lesz felvennünk az iskolai könyvekbe.

A trienti sz. zsinat szerint: „a Szentháromság, mélységes titkának hitte minden megigazulásnak kezdete és gyökere.“ Keresztény hitágazatok, dogmák képezik minden keresztény erkölcs alapját. A hit azon ténysugár, mely a lélek szemét, az értelmet felvilágositja az isteni dolgokról s azok szépségét előtte láthatóvá teszi. Ennélfogva a hitoktatásnak egészen illetékes helye az elemi iskola.

Hiába való beszéd az is, hogy nincs hittanitás, hanem csak hitben való nevelés; meg hogy a hittanitás eredménye vallástalanság. Mert mikép lehetséges nevelni tanitás nélkül? A sziv az ismeretlen után vágyakozik: a kedélybe, az akarat központjába csak az értelmi tanitás csatornáján juthat el minden igazság. Azért mondja sz. Pál, hogy a hit hallásból vagyon, a hallás pedig tanitásból. A vallástalanság nem a hittanitás eredménye, hanem a tudatlanságé; a legtöbb ember azért hitetlen, mert tudatlan; az ilyenek szokták káromolni azt, amit nem ismernek.

Az emberiség kizárólagos tanitója a kath. egyház; ő reá bizta Jézus a tanitói hivatalt, azért az egyháznak a hitoktatás joga és kötelessége. Az egyház e hivatalt kétféle módon gyakorolja t. i. őrködik a reá bizott kincs felett s gondoskodik arról, hogy semmi olyas ne tanittassék, mi az igaz hittel ellenkezik, ha pedig mégis tanittatik, azt tévtannak bélyegzi; gyakorolja tanitójogát az által, hogy avatott egyéneket saját szolgáit, hivatalnokait bizza meg az igazság tanitásával.

Hitoktatásra tehát csak azon egyén van jogositva, kit az egyház megbiz, felhatalmaz. Ezen jogositott egyén elsősorban a püspök által küldött lelkész, aki felelős arról, hogy a hitoktatás az egyház szellemében s annak rendelete szerint történjék. Ebből azonban nem következik az, hogy egyedül a lelkész tartozik a hitoktatással foglalkozni. A lelkész utasitása és felügyelete alatt, — a néptanitó is, — mert a hitoktatás joga és kötelessége természetes folyománya a tanitóra bizott hivatalnak. Mert ha a néptanitó egyáltalán semmit sem tanithat anélkül, hogy az egyház szellemétől és szándékától eltérjen, önkényt értetik, hogy ő épen ezen megszoritásnál fogva egyszersmind hitoktató. Ezen alapszik az egyház joga az iskolához.

A hitoktatás célja az elemi iskolában a gyermekeket ugy tanitani és szoktatni, hogy az egyház élő tagjai legyenek, még akkor is, midőn az iskolákat bevégezve, önállásra jutnak; szóval: hogy az egyház hitcikkelyeit higygyék, szentségeit használják s parancsait teljesitsék, az embert arra képezni, hogy a földi lét tartamán a különféle társadalmi ténykedések által, melyekre egykor hivatva leszen, — hazájának